

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja teiste seaduste
muutmise seaduse eelnõu seletuskirja juurde

LISA 2

Kooskõlastamise käigus esitatud märkused ja ettepanekud

Esita ja/ Jrk nr.	Märkuse või ettepaneku sisu	JM seisukohad/vastused
		A - arvestatud OA – osaliselt arvestatud MA – mitte arvestatud S – selgitatud TV – teadmiseks võetud (kui märkuses puudub konkreetne ettepanek)
Viru Maakohus		
1.	Viru Maakohtus esitasid eelnõu osas arvamuse kaks kohtunikku. Plaanitavad muudatused on Viru Maakohtu kohtunike arvates mõistlikud ja põhjendatud. Kohtunikud toetavad muudatusi.	Teadmiseks võetud
2.	Eelnõuga tutvumise järgselt laekus avamusi kahelt Viru Maakohtu kohtunikult. Ühe kohtuniku arvamus on lisatud käesolevale kirjale. Viru Maakohus üldjoontes toetab planeeritud muudatusi, kuid juhime tähelepanu mõningatele probleemidele.	Teadmiseks võetud.
3.	Riigilõivu tagastamine kohtu omal algatusel Leiame, et kohtu algatusel riigilõivu tagastamine saab toimuda vaid siis, kui kohtul on olemas tõsikindlad andmed menetlusosalise kohta, mis võimaldavad seda teha. Kohtu töökoormuse ja menetlusökoonoomia põhimõttest tulenevalt ei ole kohtul mõistlik tegeleda lõppenud menetluses nt likvideeritud või surnud menetlusosalise õigusjärglaste otsimisega. Kohtute töökoormust aitaks vähendada pigem regulatsioon, mis seaks riigilõivude tagastamise taotluste esitamisele ajalise piiri (näiteks aasta pärast vastavas menetluses lõpplahendi jõustumist), misjärel arvatakse tagastamata jäänud riigilõiv automaatselt riigi tuludesse. Kirjeldatud juhul lasuks risk riigilõivu tagasi saamiseks pigem menetlusosalisel endal ning väheneks kohtute töökoormus.	Teadmiseks võetud, selgitatud Muudatustega luuakse kohtule võimalus riigilõiv avalduseta tagastada üksnes juhul, kui tagastamise andmed on kohtule teada.
4.	Tarbijakrediidi nõuete menetlemine Viru Maakohus ei toeta planeeritud lahendust, kus täitemenetluses ning pankrotimenetluses tuleks edaspidi <u>kõiki</u> juba jõustunud kohtulahendeid ehk tagaseljaotsuseid ja maksekäskte teistkordselt kohtulikult kontrollida. Esiteks suurendab see kohtute töökoormust ning lisaks tegemist ei pruugi olla põhiseaduspärase lahendusega.	Arvestatud Kavandatud PankrS, TMS-i ja TsMSRS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.

	Iseenesest nõustume, et täite- ja pankrotimenetluses peab allutama kohtulikule kontrollile sellised notariaalselt tõestatud ja tarbijakrediidilepingutel põhinevad kokkulepped, mis varem ei ole kohtulikku kontrolli läbinud. Kohtulahendite puhul saab aga teistkordne kontroll olla võimalik vaid nendel juhtudel, kus tagaseljaotsusest või maksekäsust <u>ei nähtu</u>, et kohus on tarbijakrediidi nõudeid kontrollinud. Olukorras, kus algse lahendi teinud kohus on nõudeid juba kontrollinud, ei ole teistkordne kontroll kuidagi põhjendatud. Leiame, et varasemalt jõustunud tagaseljaotsuste ning maksekäskude teistkordne kohtulik kontroll toob kaasa märkimisväärselt suures ulatuses kohtute töökoormuse suurenemise. Kohtute koormuse kasvu osas puudub eelnõus aga igasugune analüüs, nt kui palju on hetkel neid potentsiaalseid pooleliolevaid täitemenetlusi, milles eelnõu kohaselt tekib võlgnikul õigus sundtäitmise hagi esitada. Seletuskirja p 6.2.14 räägib küll mõjust kohtutäituritele, võlgnikele ja sissenõudjatele, aga mitte koormuse kasvust kohtutele. Ka ühes maksejõuetuse menetluses võib selliseid nõuded olla kuni mitukümmend, kuid võlausaldajate nimekirja kinnitamise peaks kohtunik PankrS § 100³ kohaselt lahendama 30 päeva jooksul (keerulisemate asjade korral maksimaalselt 60 päeva jooksul), mistõttu peaksid kohtud lahendite tagasiulatuvat kontrolli hakkama läbi viima olulise ajalise surve all. Õiguskindluse põhimõttest tulenevalt ei ole õigusakti üldjuhul tagasiulatuvat jõudu. Seega ei saa ka seaduste või veelgi enam, seaduste kohaldamise praktika ajas muutumine tähendada seda, et mistahes varem kehtinud seaduste või varasema praktikaga kooskõlas olevad jõustunud kohtulahendid tuleks uuesti allutada kohtulikule kontrollile. Seletuskirjast ei selgu, mis alusel sellise hagi esitamise õigus antakse kohtulahendite baasil, mis on tehtud tagasiulatuvalt, ehk nt 7-8 või isegi 10 aastat tagasi. Kerkib ka praktiline probleem, kui võlausaldajal/ kostjal pole hagi saabumise ajaks enam alles selle õigussuhtega seotud alusdokumente, siis mille baasil kohus midagi järeldama peaks? Kui võlausaldajal on olemas seadusjõus kohtulahend, siis mis oleks pidanud panema teda arvama ja nägema ette võimalust, et tal mingil hetkel tekib vajadus säilitada konkreetse lepingu dokumentatsiooni, kui ta sai eeldada, et õigusvaidlus selles osas on lõppenud. Eelnõus tuleks seega ette näha ajalised piirid, millal tehtud kohtulahendeid teistkordselt kontrollima peab ning milliste asjaolude esinemisel seda teha tuleb. Lisaks peaks sellise sundtäitmise hagi esitamise õigus olema loodud vaid neile juhtudele, kui nõue baseerub <u>pärast</u> käesoleva seaduse jõustumist tehtud kohtulahenditel.	
5.	Nõustuda ei saa ka eelnõu seletuskirjas tooduga, et plaanitav regulatsioon suurendab kohtute töökoormust vaid ajutiselt, sest eelnõus ei ole märgitud ka ühtegi	Selgitatud

	tulevikus saabuvat tähtaega, mille saabumisel kohtud edaspidi enam tagasajaotsuste või maksekäskude kehtivust teistkordselt kontrollima ei pea.	TMS, PankrS ja TsMSRS muudatused on jäetud eelnõust välja.
6.	Eelnõu järgi hakkab maksekäsu osakond küsima ning hindama tarbijakrediidi asjades tõendeid. Kui senine maksekäsu osakonna peamine erisus nn tavakohtust ongi olnud see, et seal tõendeid ei hinnata, siis kas ja kuidas kavandatav muudatus on kooskõlas printsiibiga, et tõendeid hindab/ õigust mõistab ainult kohus/ kohtunik. Kaaluda tuleks, kas senine teadlikult formaliseeritud maksekäsmenetlus, mis kontrollis üksnes asjaolusid/ andmeid ning mis muutub tänu tõendite hindamise kohustuse lisamisele sisuliseks õigusemõistmiseks, on siiski kohtunikuabi pädevuses.	Selgitatud. Maksekäsuosakonnale tuleb muudatuste kohaselt esitada dokumendid, mis võimaldavad kohtul hinnata, kas avaldaja esitas nõuded õigesti – kas põhivõlgnevuse suurus on õige, kas esitatud intresside ja viiviste nõue ei ületa seadusjärgse intressi- ja viivisenõuet. Tegemist on formaalse kontrolliga, kontrollitakse maksekäsu kiirmenetluse eeldusi ja avalduse nõudeid (TsMS § 481, § 482). Maksekäsuosakond ei hinda laenu andmise asjaolusid ega muid tarbijakrediidi õigussuhtega seonduvaid küsimusi. Pärast nõude vastavuse kontrollimist on maksekäsuosakonna töö ja menetlus sama – formaliseeritult tehakse makseettepanek, see toimetatakse võlgnikule kätte ja antakse võimalus esitada vastuväide, mis ei pea olema põhjendatud; kui võlgnik ettepanekule vastu ei vaidle, teeb kohus maksekäsu.
7.	Juhime ka tähelepanu, et <u>töökoormuse ühtlustamiseks tuleks kaaluda tarbijakrediidi asjade jagamist üle riigi</u> . Tarbijakrediidi asjades toimub menetlus 95% ulatuses kirjalikus menetluses ja lihtmenetlusest. Istungite pidamine on harv, isiku ärakuulamine saab toimuda ka tehniliste lahenduste abil. Seega ei oleks see ka tarbijale, kes on menetluses nõrgem osapool, tarbetult koormav. Ka on väljakujunenud ühtlane kohtupraktika kõikides maakohtutes, mis võimaldab selliseid vaidluseid sarnaselt lahendada ning menetlusosaliste jaoks kohtumenetluses osalemise kvaliteet ei muutu.	Selgitatud Tarbijakrediidi lepingutest tulenevaid nõudeid on võimalik esitada kohtualluvuse järgsele kohtule, st igale maakohtule. Kuivõrd praegu on pooleli ka kohtukorralduse muudatuste eelnõu, mille ettevalmistamise käigus analüüsitakse kohtute ühendamisest, eriregulatsiooni kohtualluvuse osas käesoleva eelnõuga ei looda.
8.	TsMS § 404 (kirjalik menetlus kohtu määramisel) kehtetuks tunnistamine Seletuskirja kohaselt põhjendatakse TsMS § 404 kehtetuks tunnistamist TsMS § 405 (lihtmenetlus) piirmäära suurendamisega ning lihtmenetlus muutub sisuliselt ainsaks valikuks. Arusaamatuks jääb, miks on kohtunikult vajalik võtta ära kaalutlusruum, kas lahendada asja lihtmenetluses või kirjalikus menetluses.	Selgitatud. TsMS § 404 kohaselt on lihtmenetluse piirmäär 4500 eurot ja koos kõrvalnõuetega 8000 eurot. Muudatuste kohaselt katab lihtmenetluse piirmäär senise kirjaliku menetluse piirmäära.

		Lihtmenetluses on võimalik menetleda hagi kohtu õiglase äranägemise kohaselt lihtsustatud korras, järgides üldisi menetluspõhimõtteid; piirmäära jääva kohtuasja puhul lihtmenetlus kohaldub ilma, et seda tuleks eraldi kaaluda või määrata. Meetmete loetelu TsMS §-s 405 on lahtine loetelu. Kohtul on võimalik lahendada edaspidi lihtmenetluse piirmäära sisse jääva hinnaga asju kirjalikus menetluses, järgides üldiseid menetluspõhimõtteid.
Registrite ja infosüsteemide keskus		
1.	Edastame infoks, et RIK-il ei ole eraldi arvamust esitada ning konkreetselt eelnõu muudatustega ei kaasne arendusvajadusi KIS-is, Salmes, MKMKIS-is ega e-toimiku poolel. Olenevalt valitavast tehnilisest lahendusest võib aga enam tasutud riigilõivu tagastamine kohtu omal algatusel kaasa tuua e-toimiku tehnilise poole pealt muudatusi, kuid ei pruugi.	Teadmiseks võetud
2.	Tsiviilkohtumenetluse seadustiku jt seaduste muutmise eelnõus planeeritavad muudatused tähendavad arendusi MKMKIS-is. Täiendavalt võib arendusvajadus ilmnedda kohtute infosüsteemis. Eelnõu põhjal ei ole võimalik hinnata arendustööde võimalikku mahtu. Kui eelnõus planeeritud muudatused eeldavad arendusi e-toimikus teavitab Registrate ja Infosüsteemide Keskuse e-toimiku tiimijuht Justiits- ja Digiministeeriumit arendusvajadustest järgnevatel nädalatel.	Teadmiseks võetud
Harju Maakohus		
1.	Eelnõuga luuakse õiguslik alus enam tasutud riigilõivu tagastamiseks kohtu omal algatusel. Toetame sisuliselt esitatud muudatust. Seletuskirja kohaselt annab muudatus kohtule võimaluse (mitte kohustuse) tagastada riigilõiv, kui selle on tasunud menetlusosaline ise. Oluline on vältida kohtule lisatoimingute tegemist, et kontrollida, kas riigilõivu tagastamiseks vajalikud andmed (eelkõige pangakonto number) on kohtule teada. Seletuskirjas selgitatu ei ole siiski seadusest üheselt tuvastatav. Soovitame sõnastada paragrahvi 150 lõige 4: „Kohus võib riigilõivu tagastada riigilõivu tasunud menetlusosalisele ka omal algatusel, kui tagastamiseks vajalikud andmed on kohtule teada.“	Selgitame Kohus saab riigilõivu omal algatusel tagastada ainult siis, kui kohtule on teada andmed menetlusosalise pangakonto kohta, kuhu tagastatav summa kanda. Nende puudumise korral tuleb kohtul ka edaspidi oodata menetlusosalise avaldust.
2.	Menetluskulude kindlaksmääramise määruse peale võib edasi kaevata menetluskulude hüvitamiseks õigustatud või menetluskulusid kandma kohustatud isik, kui vaidlustatav menetluskulude summa on üle 500 euro.	Teadmiseks võetud

	Toetame muudatust.	
3.	Selleks, et kohtunik saaks hagi tagamise avalduse lahendada mõistliku aja jooksul, pikendatakse eelnõuga avalduse lahendamise tähtaega praeguselt ühelt tööpäevalt kolmeni. Toetame muudatust	Teadmiseks võetud
4.	Suurendatakse lihtmenetluse piirsummat. Muudatuse tulemusel suureneb nende kohtuasjade hulk, kus kohtul on lubatud kasutada lihtmenetluse võimalusi. Kehtiva seaduse kohaselt on lihtmenetluse rahaline piirmäär 3500 eurot põhinõudena ja koos kõrvalnõuetega 7000 eurot. Eelnõu kohaselt oleks piirmäärad vastavalt 5000 ja 10 000 eurot. Toetame muudatust.	Teadmiseks võetud
5.	Muudetakse tagaseljaotsuse peale kaja esitamise regulatsiooni. Muudatuse eesmärk on siduda tähtaja algus lahendiga, mitte täitemenetlusest teadasaamisega. Muudatuse tulemusena ei ole menetlusosalisel enam võimalust valida, kas lahendist või täitemenetlusest teadasaamisel esitada kaja, ja sellega menetlust venitada. Toetame sisuliselt muudatust. Oluline on selgitada vähemalt seletuskirjas, et tõendamiskoormus tagaseljaotsuse teadasaamisest langeb kostjale. Praktikas võib tekkida küsimus, kuidas kindlaks teha „päeva, kui kostja sai tagaseljaotsusest teada“. See ei tohiks olla samastatav kättetoimetamisega, muidu kaotaks säte mõtte ja olulise kaitse isikutele, keda ei ole menetlusest/otsusest korrektselt või isiklikult teavitatud. Säte on ajale jalgu jäänud ka selles mõttes, et sama sätte kaitse peaks laienema kõikidele fiktsioonidega kättetoimetamistele, sh TsMS § 311 ¹ lg 5 ¹ , 314 ¹ , § 322-327 alusel, mida palju kasutatakse. TsMS § 311 ¹ , 314 ¹ ja § 326 kasutatakse väga laialdaselt ja on eelistatum fiktiivne kättetoimetamine viis Ametlike Teadaannete kaudu kättetoimetamise ees.	Arvestatud Seletuskirja täiendatud. Kostja peab ise tõendama, millal ta sai teada tagaseljaotsusest.
6.	Teatud liiki hagita menetlustes tehtud lõpplahendite peale esitatud määruskaebused vaatab läbi üks ringkonnakohtunik. Kaaluda võiks, kas lähenemiskeelu kohaldamine, isiku kinnisesse asutusse paigutamine ja pankrotimenetluse alustamine on asjad, mida vaatab läbi üksnes üks ringkonnakohtunik. Tegemist on isiku põhiõiguseid äärmiselt piiravate meetmega, mis vajaksid siiski kolmeliikmelise koosseisus kaalumist.	Arvestatud Eelnõu ja seletuskirja muudetud. TsMS § 666 lõiget 3 täiendatakse teise lausega järgmises sõnastuses: „Käesoleva seadustiku § 475 lõike 1 punktides 2–4, 9, 10 ¹ , 11, 12 ¹ , 15 ² , 15 ³ ja 16 nimetatud hagita menetluses tehtud menetlust lõpetava määruse peale esitatud määruskaebuse vaatab ringkonnakohtus läbi ja lahendab üks ringkonnakohtu kohtunik.“.
7.	Kahetsusväärset on puudu maksekäsu kiirmenetluse regulatsiooni edasiarendus, mis võimaldaks maakohtule hagi menetlusse edasi saata üksnes need maksekäsmenetluse vaidlused, kus on hagi esitatud.	Teadmiseks võetud.
8.	Tarbijakrediidi nõuete menetluses muudatuste tegemine on hädavajalik, sest võlgnike arv aina kasvab ning	Teadmiseks võetud

	kohtute vaates ei järgita laenude väljastamisel endiselt vastutustundliku laenamise põhimõtete (VTL). Esitatud muudatused kinnitavad paljusi väljakujunenud kohtupraktikat. Kohtunikel on siiski mõned tähelepanekud. Esmalt esitame oma tähelepanekud tarbijakrediidi nõuete osas, seejärel eelnõu teiste sätete kohta ning teeme ka täiendavaid ettepanekuid kohtumenetluse sujuvamaks muutmiseks.	
9.	Eelnõusse lisandunud tarbijakrediiti (eelkõige sundtäitmise lubamatuks tunnistamise hagi esitamist) puudutav osa seadustab küll teataval määral kohtupraktikas väljakujunenud olukorra, mis puudutab maksekäsu kiirmenetlust ja pankrotimenetlust, kuid teeb suuremad muudatused sundtäitmise lubamatuks tunnistamise nõuete osas. Mõõname, et nende hagide osakaal ei saa ka tulevikust olla suur, sest tegemist on keeruka õigusvaidlusega, mis nõuab võlgnikult/tarbijalt aktiivset tegutsemist, kuid sellegipoolest peab õiguslik regulatsioon olema selge. TMS-s viidatakse selgelt (ning täitur peab seda ka täitmisteates alati märkima) nagu oleks kõigi vastuväidete esitamine tarbijakrediidi asjades sundtäitmise lubamatuks tunnistamise hagiga alati võimalik. Kohtunike arvates hakkab praktikas suuremat rolli mängima TsMSRS-i säte, mille kohaselt saab sundtäitmise lubamatuks tunnistamise hagi esitada siiski piiratud olukordades st vaid siis, kui kohus ei kontrollinud tagaseljaotsuse (TSO) tegemisel VTL järgimist (§ 118 lg 2) või piiratud ulatuses (maksekäsu puhul, § 118 lg 1). Kujuneks olukord, kus tarbijakrediidiasjades saaks esitada sundtäitmise lubamatuks tunnistamise hagi ükskõik millisel pärast kohtulahendi tegemist tekkinud asjaolul (kui kohtu poolne VTL kontroll TSO-st ei nähtu, kuid seda on siiski tehtud). Võiks kaaluda, kas maksekäsk ja TSO tarbijakrediidis ei võiks alluda samale režiimile (TsMSRS § 118 lg 1)? Käesoleval juhul tekib küsimus, miks maksekäsu puhul on vastuväidete ulatus piiratud, kuid TSO puhul võib tulla lagedale igasuguste vastuväidetega? Kui oluline osa TMS § 221 sisulisest rakendusalaast soovitakse siiski sätestada TsMSRS-s, kas siis üldse on vajalik tarbijakrediidi TSO võrdsustamine mittekohtulahendist täitedokumendiga (koos ülal viidatud eranditega TsMSRS-s) või oleks sama tulemus lihtsamini saavutatav TMS-i/TsMSRS-i täiendamisega selliselt, et nähakse ette erisused TMS § 222 lg 2 suhtes (kui kohus ei kontrollinud VTL või üldse tarbijakrediidi imperatiivseid sätteid, siis on võimalik esitada sundtäitmise lubamatuks tunnistamise hagi). Võiks ju eeldada, et jõustunud kohtulahend on seaduslik ja võimaldada sundtäitmise lubamatuks tunnistamise hagi esitamist kohtulahendile erandjuhul (kui kontrolli läbiviimist ei ole võimalik tuvastada), mitte vastupidi (s.o lubada alati, aga piirangu, et kui kohus siiski kontrollis, ei saa esitada).	Arvestatud Kavandatud TMS-i ja TsMSRS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.

	Praktikas hakkaks sundtäitmise lubamatuks tunnistamise hagnosis lahendades olulist rolli mängima see, millise lõpplahendiga tarbijakrediidi lahendati (TSO või lihtmenetluse otsus, ehkki kummalgi juhul ei tarvitsenud kohus VTL järgimist omal algatusel kontrollida) ning loomulikult ka see, kas need maagilised sõnad või lause kontrolli teostamise kohta (põhjendava osata koostatud) lahendisse märgiti või mitte.	
10.	Kohtu seisukohalt võib kaaluda, kas paragrahvi 482 täiendamine on vajalik selliselt, et maksekäsu menetluses esitataks ka tarbijale võlaõigusseaduse § 403.1 kohaselt esitatud Euroopa tarbijakrediidi standardinfo teabeleht või sama seaduse § 403.3 kohaselt esitatud Euroopa standardinfo teabeleht. Mõõname, et kohtul on ka maksekäsu kiirmenetluses kohustus kontrollida tarbijakrediidi lepingu kehtivust ning standardinfo teabelehe esitamata jätmine on tehingu tühisuse aluseks, samuti on vajalik kohtul kontrollida krediidikulukuse määra, mille ületamine on tehingu tühisuse aluseks. Erinevus standardinfo teabelehel oleva krediidikulukuse määra ja lepingus oleva määra vahel võib juhtida kohtu tähelepanu kergemini sellele küsimusele, kuid ei muuda kohtu kontrollikohustuse sisu.	Selgitatud Leiame, et Euroopa tarbijakrediidi standardinfo teabelehe või Euroopa standardinfo teabelehe esitamine koos maksekäsu kiirmenetluse avaldusega ei ole vajalik.
11.	Kohus toetab paragrahvi 483 lõikega 1 pikendatud tähtaega, sest lisatõendite kontrollimine võtab täiendavalt aega. Samas ei ole tähtaja pikendus märkimisväärne ega piira oluliselt võlausaldaja huve, sest võlausaldajal on võimalik esitada koheselt seadusega kooskõlas olevamaksekäsu avaldus.	Teadmiseks võetud
12.	Kohus toetab ka teisi tarbijakrediidi maksekäsu menetluse muudatusi.	Teadmiseks võetud
13.	Kahjuks on maksekäsuasjade automaatse edastamise lõpetamine (seletuskirja kohaselt arendusi vajava süsteemi tõttu) eelnõust välja jäänud. Sellega tuleks kiiremas korras edasi liikuda, sest praegune tehniline süsteem, kus maksekäsu osakond lõpetab menetluse ja maakohus alustab uuesti menetlust ei ole õiguslikult vajalik ja lisab üksnes menetlusele kuluvat aega ja kohtutele töökoormust.	Teadmiseks võetud, selgitatud 2026. a on planeeritud analüüsid maksekäsu kiirmenetluse süsteemi ülevaatamiseks. Analüüside tulemusel pakutakse välja terviklahendus.
14.	Kindlasti tasuks kohtute töökoormuse ühtlustamiseks kaaluda ka tarbijakrediidi asjade jagamist kõikidele maakohtutele üle riigi. Tarbijakrediidi asjades toimub menetlus 95% ulatuses kirjalikus menetluses ja lihtmenetlusest, eriti pärast lihtmenetluse piiri tõstmist. Istungite pidamine on harv, isiku ärakuulamine saab toimuda ka tehniliste lahenduste abil. Seega ei oleks see ka tarbijatele, kes on menetluses nõrgem osapool, tarbetult koormav. Tarbijakrediidi vaidlused moodustasid 2025.aasta esimesel poolaastal Harju maakohus 20 % tsiviilasjade mahust ja 22% tsiviilasjade koormuspunktide mahust. Olukorras, kus osad Eesti maakohud on tsiviilasjade menetlemisel ülekoormatud, võimaldab tarbijakrediidi kohtuasjade üle-riigiline jagamine kohtute töömahtu märkimisväärselt ühtlustada. Ka on väljakujunenud ühtlane kohtupraktika kõikides	Selgitatud Tarbijakrediidi lepingutest tulenevaid nõudeid on võimalik esitada kohtualluvuse järgsele kohtule, st igale maakohtule. Kuivõrd praegu on pooleli ka kohtukorralduse muudatuste eelnõu, mille ettevalmistamise käigus analüüsitakse kohtute ühendamist, eriregulatsiooni kohtualluvuse osas käesoleva eelnõuga ei looda.

	maakohtutes, mis võimaldab selliseid vaidluseid sarnaselt lahendada ning menetlusosaliste jaoks kohtumenetluses osalemise kvaliteet ei muutu. Seadusemuudatuse tegemine ei ole keeruline ning kohtud on seda ettepanekut varasemalt teinud korduvalt.	
15.	Muud tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise ettepanekud 1) Paragrahvi 59 lõige 52 muudetakse ja sõnastatakse riigisaladuse ja salastatud välisteabe menetlemise täpsem kord. Kohtul ei ole selle kohta tähelepanekuid.	Teadmiseks võetud
16.	2) Paragrahvi 150 täienduste kohta tähelepanekuid, kuid tuleb siiski rõhutada, et kohtu algatusel riigilõivu tagastamine saab toimuda vaid siis, kui kohtul on olemas tõsikindlad andmed menetlusosalise kohta, mis võimaldavad seda teha. Kohtu töökoormuse ja menetlusökonoomia põhimõttest tulenevalt ei ole kohtul mõistlik tegeleda lõppenud menetluses nt likvideeritud või surnud menetlusosalise õigusjärglaste otsimisega.	Teadmiseks võetud, selgitatud Muudatus ei kohusta kohut omal algatusel riigilõivu tagastama juhtudel, kui kohtul puuduvad andmed, kuhu või kellele tuleks riigilõiv tagastada.
17.	3) Paragrahvi 178 lõige 2 muudatuse kohta ei ole kohtul tähelepanekuid.	Teadmiseks võetud
18.	4) Paragrahvi 191 lõike 1 esimene lause muudetakse ja laiendatakse kaebeõigust menetlusabi saamata jätmisel. Kohtul ei ole muudatuste kohta sisulisi tähelepanekuid. Tuleks seletuskirjas siiski rõhutada, et kaebeõiguse laiendamine ei taga siiski kaebuse läbivaatamist Riigikohtu poolt, sest Riigikohtul on õigus menetlusse võtmisest keelduda TsMS § 679 lg 1 alusel.	Selgitame Muudatusega täpsustatakse isikute ringi, kes võivad esitada menetlusabi määruste peale määruskaebuseid. Muudatuse tulemusena jääb Rahandusministeeriumile õigus esitada määruskaebus siis, kui riik on kohtuasjas menetlusosaline.
19.	5) Paragrahvi 384 lõike 1 esimene lause muudetakse ja pikendatakse hagi tagamise avalduse läbivaatamise tähtaega. Kohtu arvates on hagi tagamise tähtaja pikendamine väga vajalik. Niivõrd lühikese tähtajaga hagi tagamise menetlust teistes Euroopa riikides ei eksisteeri. Kohtud on erakorraliste asjaolude ilmnemisel võimalised reageerima ja hagi tagama väga kiirest (eelkõige näiteks merinõuete puhul sadamast lahkuvat laeva arestima või enampakkumisi peatama), kuid tavapäraselt ei ole hagi tagamisel kohtul vaja toimida loetud tundide jooksul. Hagi tagamine toimub ex parte menetlusena ning kohtul on menetluses kohustus seista menetluses mitteosaleva isiku õiguste eest. Hagi tagamise tähtaja pikendamine annab kohtule võimaluse selgitada avalike andmete alusel välja hagi tagamise vajalikkus ning paremini kaaluda kostja õiguseid.	Teadmiseks võetud
20.	6) Paragrahv 404 tunnistatakse kehtetuks ja paragrahvi 405 lõikes 1 muudetakse lihtmenetluse piiramäära. Kohus toetab esitatud ettepanekut ja märkuseid ei ole.	Teadmiseks võetud
21.	7) Paragrahvi 415 lõikega 2 muudetakse tagaseljaotsusele kaja esitamise korda. Kohus toetab esitatud ettepanekut ja märkuseid ei ole.	Teadmiseks võetud

22.	8) Kohus toetab isiku surnuks tunnistamise menetluses tehtavaid muudatusi (paragrahvi 510 lõige 4 ja paragrahvi 511 lõike 3 muudatused).	Teadmiseks võetud
23.	9) Kohus toetab pankrotiseaduse muutmise ettepanekuid. Maksejõuetusajade menetlemisel on kohtupraktika tarbijakrediidilepingust tulenevate jõustunud kohtulahendite menetlemisel olnud erinev. Kohtupraktikas väljakujunenud menetluse selge seadustamine annab kõikidele osapooltele õigusselguse. Oluline on ka rakendussätetega määratleda ära menetlusnormide kehtivus üksnes nendele vaidlustele, milles ei ole veel võlausaldajate nimekirja kinnitatud.	Teadmiseks võetud, selgitatud Kavandatud PankrS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.
24.	10) Kohus toetab riigi õigusabi osas esitatud ettepanekut ja märkuseid ei ole.	Teadmiseks võetud
Tallinna Ringkonnakohus		
1.	Tallinna Ringkonnakohus toetab üldjoontes eelnõus välja pakutud lahendusi, kuid teeb eelnõu kohta järgmised ettepanekud, võttes muu hulgas arvesse Teie 14.11.2024 kirjas nr 8-3/5169-11 esitatud kohtumenetluse tõhustamise ettepanekuid.	Teadmiseks võetud.
2.	Eelnõu § 1 punktiga 8 TsMS § 666 lõikesse 3 lisatavas teises lauses sisalduvasse sätete loetelusse võiks lisada § 475 lg 1 p 15 ³ (nõude täitmise aegumise tõttu täitemenetluse lõpetamise avalduse lahendamine) Põhjemendus: kohtumenetluse tõhustamise ettepanekute kohaselt kavandatakse sedalaadi asjade kohtust välja viimist, ent praegugi ei ole need sedavõrd olulised ja keerukad, et neid peaks lahendama kolmeliikmelises koosseisus. Pakutud täiendus ei muuda eelnõu mõtet, eesmärki ega ulatust. Kui see täiendus teha, siis saab hiljem vastavate asjade kohtust välja viimisel (st TsMS § 475 lg 1 p 15 ³ kehtetuks tunnistamisel) ka viite kõrvaldada.	Arvestatud. Eelnõu ja seletuskirja muudetud. TsMS § 666 lõiget 3 täiendatakse teise lausega järgmises sõnastuses: „Käesoleva seadustiku § 475 lõike 1 punktides 2–4, 9, 10 ¹ , 11, 12 ¹ , 15 ² , 15 ³ ja 16 nimetatud hagita menetluses tehtud menetlust lõpetava määruse peale esitatud määruskaebuse vaatab ringkonnakohtus läbi ja lahendab üks ringkonnakohtu kohtunik.“.
3.	Juba käesolevasse eelnõusse võiks lisada TsMS §-de 176 ja 177 muutmise lähtudes üldjoontes Teie 14.11.2024 kirjas tehtud kohtumenetluse tõhustamise ettepanekutest. Kõnealuse muudatuse võimalikult kiire tegemine leidis toetust ka Tallinna Ringkonnakohtu ning Harju ja Pärnu Maakohute vahel 22.11.2024 toimunud ümarlaval. Veidi erinevalt eelviidatud kirjas välja pakutud sõnastustest teeme ettepaneku muuta kõnealuseid sätteid järgmiselt: „Paragrahvi 176 lõiked 1, 2 ja 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt: „(1) Maakohus määrab menetlusosalistele menetluskulude nimekirja esitamise tähtaja või otsustab, et menetluskulud määratakse rahaliselt kindlaks pärast kohtuotsuse või asja lõpetava määruse jõustumist. (2) Kui asja vaadatakse läbi kohtuistungil ja kohus ei ole otsustanud, et menetluskulud määratakse rahaliselt kindlaks pärast lahendi jõustumist, ega ole määranud menetluskulude nimekirja esitamiseks muud tähtaega, tuleb menetluskulude nimekirja esitada kohtule kolme tööpäeva jooksul pärast viimast istungit. Kui asja menetletakse kirjalikus menetluses ja kohus ei ole	Arvestatud Eelnõu § 23 täiendatud punktidega 12-15.

	otsustanud, et menetluskulud määratakse rahaliselt kindlaks pärast lahendi jõustumist, ega ole määranud menetluskulude nimekirja esitamiseks muud tähtaega, tuleb menetluskulude nimekiri esitada kohtule kirjalike seisukohtade esitamiseks antud tähtaja jooksul. (4) Menetluskulude nimekiri esitatakse igas kohtuastmes, kus asja menetletakse, selle kohtuastme menetlusega seonduvate kulude kohta, kui maakohus ei otsustanud, et menetluskulud määratakse rahaliselt kindlaks pärast lahendi jõustumist. Menetluskulude nimekirjas tuleb detailselt näidata kulude koosseis.“ Paragrahvi 176 lõiget 8 täiendatakse lausega: „Kui kohus ei ole määranud menetluskulude nimekirjale vastamise tähtaega, siis on see kolm tööpäeva alates menetluskulude nimekirja ja tõendite kättetoimetamisest.“ Paragrahvi 177 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt: „ (2) Kui kohus ei määranud menetluskulude rahalist suurust kindlaks vastavalt käesoleva paragrahvi lõike 1 punktile 1, määrab tsiviilasja sisuliselt lahendanud maakohus menetluskulude suuruse menetlusosalise taotlusel kindlaks määrusega. Menetluskulude kindlaksmääramist võib taotleda 14 päeva jooksul kohtuotsuse või menetlust lõpetava määruse jõustumisest, mis on ühtlasi menetluskulude nimekirja esitamise tähtpäev.“	
Riigikohus		
1.	TsMS § 150 lg 4 muudatused. Seletuskirja abil jääb mõneti arusaamatuks, kuidas see muudatus aitab kohtute töökoormust optimeerida. Seletuskirja lause „Riigilõivu tagastamise avalduse ootamine ja eraldi menetlemine ei ole kõigil juhtudel otstarbekas“ ei selgita muudatuse vajalikkust. Sisuliselt ei ole siiski selle muudatuse vastu.	Teadmiseks võetud
2.	TsMS § 405 muutmine. On kaheldav, kas lihtmenetluse piirmäärade vähemalt sellises ulatuses tõstmine (koos kõrvalnõuetega 10 000 euron) on ikka õigustatud. Lihtmenetlus on olemuslikult ette nähtud n-ö väiksemate tsiviilasjade lahendamiseks, selles menetluses on põhimõtteliselt piiratud mitmed menetlusosaliste õigused. Sellisel juhul võib lihtmenetlus pikkamööda muutuda põhimenetluseks. Määrade tõstmise asemel tuleks välja töötada lahendusi, mis aitaksid lihtsustada nn põhimenetlust, ilma et see muutuks lihtmenetluseks.	Teadmiseks võetud.
3.	TsMS § 415 muudatus. Seletuskirjast nähtub, et nt 2023. aastal tehti maakohtutes 5304 tagaseljaotsust ning kaja esitati 80 otsuse peale. Arvestades seda statistikat, mille kohaselt esitatakse kajasid nii vähestel juhtudel, ei ole pakutud muudatusel olulist, laiemat tähtsust. Arvestades	Teadmiseks võetud.

	mh seda, et kaja võidaksegi esitada pigem siis, kui tagaseljaotsusest on teada saadud selle otsuse täitmiseks alustatud täitemenetluse raames, st ei ole tegemist pahatahtliku valikuga.	
4.	TsMS § 666 lg 3 muudatused . Ei toeta lahendust, et registri-, pankroti-, lähenemiskeelu asjades, samuti eestkoste- ja kinnisesse asutusse paigutamise asjades võiks määruskaebusi lahendada üks ringkonnakohtu kohtunik. Ringkonnakohus on kollektiivne kohus. Õiguskorra ja madalama astme kohtute praktika ühtlustamise jaoks on tulemuslikum see, kui õigusküsimusi arutab konkreetset kohtuasja lahendavas koosseisus kolm kohtunikku. Kuigi kehtivas õiguses on võimalik, et teatud asju vaatab läbi üks ringkonnakohtu kohtunik, ei ole vajalik seda laiendada, v.a ehk asjades, kus õiguslikke küsimusi peaaegu pole, tegemist on nt diskretsiooniga (nt menetluskulude kindlaksmääramine vms). Nt isikule eestkoste seadmine riivab intensiivselt tema põhiõigusi, arvestades eestkoste seadmisega tekkida võivaid olulisi piiranguid eestkostetava varakasutus- ja käsutusõigusele, tehingute tegemise õigusele, valimisõigusele. Ning nt ka kinnisesse asutusse paigutamise asjades esitatud määruskaebusi peaks samal põhjusel läbi vaatama kolm kohtunikku, arvestades isiku liikumisvabaduse täielikku piiramist ja tahtest olenematu ravi määramist. Ringkonnakohus peab hoolikalt kontrollima, kas maakohtus olid tagatud kõik seaduses ettenähtud menetluslikud garantiid ning esinevad kõik eestkoste seadmise / kinnisesse asutusse paigutamise alused. See määruskaebemenetlus ei saa olla n-ö automatiseeritud, kus üks ringkonnakohtunik lööb maakohtu kinnisesse asutusse paigutamise määrusele kinnitava templi peale. Piisav ei ole seletuskirjast nähtuv põhjendus, et valitud asjade korral ei ole tegemist õigusemõistmise asjadega PS § 146 tähenduses ja et neid asju võiks lahendada mõni haldusorgan. Tehtavaid otsuseid peab saama kontrollida võimalikult kvaliteetselt.	Arvestatud Eelnõu ja seletuskirja muudetud. TsMS § 666 lõiget 3 täiendatakse teise lausega järgmises sõnastuses: „Käesoleva seadustiku § 475 lõike 1 punktides 2–4, 9, 10¹, 11, 12¹, 15², 15³ ja 16 nimetatud hagita menetluses tehtud menetlust lõpetava määruse peale esitatud määruskaebuse vaatab ringkonnakohtus läbi ja lahendab üks ringkonnakohtu kohtunik.“.
5.	Riigikohtu arvamus ei väljenda Riigikohtu siduvat seisukohta. Riigikohus kujundab siduvaid seisukohti ainult kohtuasjade menetlemisel Riigikohtus.	Teadmiseks võetud
6.	Eelnõu § 1 p-ga 19 soovitakse jätta TsMS § 607 lõikest 1 välja tekstiosa „§ 404 lõikes 1“. Seletuskirja järgi on see muudatus seotud punktiga 9, millega tunnistatakse § 404 kehtetuks. Siin on jäänud tõenäoliselt tähelepanuta, et TsMS § 607 viitab hoopiski äriseadustiku § 404 lg-le 1 (mitte TsMS § 404 lg-le 1) ja seda ei ole plaanis kehtetuks tunnistada. Seega on eelnõu § 1 p 19 tõenäoliselt ekslik ja TsMS § 607 tuleks jätta muutmata.	Arvestatud Eelnõu ja SK muudetud
7.	Arvestades eelnõu eesmärki optimeerida kohtute töökoormust, tõhustada kohtute tööd ja kiirendada kohtumenetlusi (seletuskirja p 1.1), on arusaamatu, miks ei jõudnud eelnõusse VTK-s tehtud ettepanek loobuda	Teadmiseks võetud Selgitame, et maksekäsu muudatuste analüüs on hetkel

	maksekäsu kiirmenetluse korral praegusest korraldusest, kus vastuväite või kättetoimetamise võimatuse korral saadetakse avaldus ilma avaldaja sellekohase tahteavalduseta kohtusse. Põhjendused tunduvad olevat seotud tehniliste lahendustega (seletuskiri p 2.1), kuid muudatus aitaks vähendada kohtute töökoormust. VTK kohaselt menetles maakohus 2023. aastal 2771 maksekäsu kiirmenetluse avaldust, kus koostas hagi käiguta jätmise määruse ja toimetas selle avaldajale kätte, kuid kus lõpuks hagi ei esitatud (VTK p 3.1, https://eelnoud.valitsus.ee/main#rDChhlql). Pakutud muudatus aitaks vähendada aastas kohtute koormust tõenäoliselt sarnases suurusjärgus kohtuasjade võrra.	koostamisel. Pärast analüüsi valmimist saab teha vastavad muudatused.
8.	Sõnastuslik tähelepanek eelnõu § p 14 osas. See on sõnastatud „Kohus lahendab tarbijakrediidilepingu alusel esitatud maksekäsu kiirmenetluse avalduse selle saamisest alates kahekümne tööpäeva jooksul. “Parem sõnastus võiks olla nt: "Kohus lahendab maksekäsu kiirmenetluse avalduse selle saamisest alates kahekümne päeva jooksul, kui avalduses nõutakse tarbijakrediidilepingust tulenevat nõuet." Seda põhjusel, et "tarbijakrediidilepingu alusel esitatud maksekäsu kiirmenetluse avaldus" kõlab selliselt, justkui tuleks maksekäsu kiirmenetluse avalduse alus lepingust.	Arvestatud, eelnõu muudetud
9.	Eelnõu § 4 p-ga 1 kavandatakse rakendussätted, mis reguleerivad olukorda kuni 1. jaanuarini 2026. Ometi on seletuskirjas mõlema sätte kohta räägitud 1. septembrist 2025, mistõttu esineb vastuolu eelnõu ja seletuskirja vahel. Tõenäoliselt on eelnõus õiged kuupäevad, sest seadus peaks jõustuma 1. jaanuaril 2026.	Arvestatud Seletuskirja muudetud
10.	Ettepanek jätta välja eelnõu § 4 p-ga 2 kavandatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja täitemenetluse seadustiku rakendamise seaduse täiendamine §-ga 118, millega soovitakse piirata tarbijakrediidilepingust tuleneva nõude alusel tehtud maksekäsu sundtäitmise lubamatuks tunnistamise hagi esitamise piiranguid. See muudatus muudab tarbija olukorra praegusega võrreldes teatud juhtudel ebasoodsamaks. Kehtiva regulatsiooni järgi saab tarbija (sarnaselt kõigi teiste täitemenetluse võlgnikega) esitada sundtäitmise lubamatuks tunnistamise hagi erinevatel alustel (nt nõuet ei ole, see on rahuldatud, tasaarvestatud, või hea usu põhimõtte vastane). Tarbijale antud võimalus tugineda hagi sellele, et krediidiandja kohustuste rikkumise tõttu ei ole sissenõudjal nõuet muus osas, kui põhivõla ja seadusjärgse viivise osas, peaks olema tarbijale antud lisavõimalus, mitte ainus alus, millele tugineda saab. Seega võib kavandatud muudatus muuta tarbijate olukorra vastupidiselt soovitudle osaliselt ebasoodsamaks.	Arvestatud Kavandatud TMS-i ja TsMSRS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.
11.	Ettepanek muuta TsMS § 489 ¹ selliselt, et maksekäsu kiirmenetluses saab tarbijakrediidinõude puhul vastuväite esitada ka pärast seda, kui võlgnik saab maksekäsu alusel algatatud täitemenetlusest teada. See eeldab TsMS § 489 lg 5, 489 ¹ ja TMS § 24 lg 3 vastavalt muutmist. Selline ettepanek tehti ka enne seaduseelnõu	Mitte arvestatud, selgitatud. Käesoleva eelnõuga täiendava vastuväite esitamise võimalust ei looda.

	väljatöötamist, kuid seletuskirjast ei ole aru saada, miks sellega ei ole arvestatud.	JDM-is on planeeritud täiendav maksekäsumenetluse analüüside pakett ja süsteemi kompleksne ülevaatamine. Muudatuse lisandumise võimalus analüüside tulemusena ei ole käesoleval hetkel teada.
Tartu Maakohus		
1.	Muudatuse mõju maakohtu menetlusele ja töökoormusele on pigem väike. Samas leiti, et muudatusettepanekud on üldjoontes põhjendatud ja toetavad kohtute töökoormuse vähendamise ning töö tõhustamise eesmärke.	Teadmiseks võetud.
2.	Hagi tagamise tähtaja pikendamine võimaldab küll avalduse lahendada kohtu jaoks mõistlikumalt aga see ei vähenda kohtuniku koormust. Tööpäeviti pärast kella 17.00 ja puhkepäevadel ning riigipühadel kohtule laekunud hagi tagamise avaldused võiks lugeda kohtusse saabunuks järgmisel tööpäeval. Kui lugeda tööajaväliselt kohtule laekunud avalduste saabumispäevaks nende kalendaarne esitamispäev, jääb sisuliselt avalduse lahendamiseks aega kolme tööpäeva asemel kaks, sest tööaega kulub ka avalduste registreerimiseks ja jagamiseks. Ettepanek on täiendada TsMS § 384 lg-t 1 teise lausega, senine teine lause saaks kolmandaks lauseks: „Tööpäeviti pärast kella 17.00, puhkepäevadel ja riigipühadel esitatud hagi tagamise avaldused loetakse kohtusse saabunuks järgneval tööpäeval.“	Mitte arvestatud. Tsiviilkohtumenetluses, nagu ka tsiviilõiguses üldiselt, arvestatakse tähtaegu lähtuvalt TsÜSist (TsMS § 62). Eriregulatsiooni loomine hagi tagamise taotluste esitamise tarvis oleks ebasüsteemaatiline ja vastuolus õigusselguse põhimõttega.
3.	Lihtmenetluse piirmäära tõstmine ei vähenda tegelikult samuti maakohtu töökoormust. Riigikohtu antud juhiseid arvestades tuleb ka lihtmenetluses välja tuua õiguslik põhjendus ning tõendite analüüs. Lisaks on vaja ka lihtmenetluses ära kuulata tunnistajaid. Lihtmenetlus õigustaks ennast siis, kui kohtunikul oleks võimalik teha otsus hoopis teistsugusena (põhjendavas osas ainult õiguslikud viited, analüüs ainult selle küsimuse kohta, mille üle vaidlus käib, viited ainult olulistele tõenditele). Praegu tundub Riigikohtu suuniste põhjal, et see ei ole võimalik. Koormuse kokkuhoiu võib saavutada ringkonnakohtus, kui maakohtu kohtunik ei anna luba apellatsioonkaebuse esitamiseks. Lihtmenetluses tehtud otsustele esitatakse üha rohkem edasikaebusi, mis tähendab, et kui otsus on tehtud ilma kirjeldava ja põhjendava osata, tuleb lõpuks otsus ikkagi koos põhjendustega kirjutada. See ei ole tegelikult aja kokkuvõtteid ja sunnib asjaga tegelema kaks korda. Kas sellise nurga alt on muudatust üldse analüüsitud?	Teadmiseks võetud.
4.	TsMS § 666 lg 3 täiendamine § 475 lg 1 p 12 ² osas ei pruugi olla põhjendatud, sest tegemist võib olla mahukama ja keerulisema asjaga, mistõttu ei ole põhjendatud selle läbivaatamise ja lahendamise andmine ühele ringkonnakohtu kohtunikule.	Arvestatud. Eelnõu ja seletuskirja muudetud. TsMS § 666 lõiget 3 täiendatakse teise lausega järgmises sõnastuses:

		„Käesoleva seadustiku § 475 lõike 1 punktides 2–4, 9, 10 ¹ , 11, 12 ¹ , 15 ² , 15 ³ ja 16 nimetatud hagita menetluses tehtud menetlust lõpetava määruse peale esitatud määruskaebuse vaatab ringkonnakohtus läbi ja lahendab üks ringkonnakohtu kohtunik.“.
5.	Esimene arvamuse avaldaja märkis seoses eelnõu § 2 kirjeldatud muudatustega, et PankrS § 94 täiendamine lõikega 11, mis täpsustab tarbijakrediidilepingute puhul esitatavate dokumentide nõudeid, on vajalik. Sellest tulenevalt on oluline täiendada (nagu kavandatakse PankrS § 10 lg 5, aga ka § 94 lg 11) ka FiMS § 25. Kui eelnõu eesmärk on, et tarbijakrediidinõuete kontrollimine toimiks sisuliselt, siis peab see sõnaselgelt olema reguleeritud ka FiMS-is. Tarbija on ju füüsiline isik ja füüsilise isiku maksejõuetuse seadus reguleerib ka võlgade ümberkujundamise menetlusi. Isikutel, kes on esitanud avalduse võlgade ümberkujundamise menetluse algatamiseks, on valdaval enamusel nõuded läbinud maksekäsu kiirmenetluse või tehtud tagaseljaotsus, nõuded on täitemenetluses. Ja neiski menetlustes tõuseb küsimus sellest, et vastutustundliku laenamise põhimõtteid ei ole kontrollitud. Võlausaldajad keelduvad nõutavaid dokumente esitamast, kuna on olemas jõustunud kohtulahend. Nõuete ümberarvestamine, mida usaldusisik või kohus neis menetlustes teeb, on jätkusuutmatu töömahuga ülesanne, kuna võlausaldajad ei esita neid dokumente, mida käsitletav eelnõu võlausaldajalt pankrotimenetluses nõudma hakkab. Siit ka ettepanek viia PankrS § 10 lg 5 ja § 94 lg 11 kavandatavad muudatused sisse FiMS §-i 25. Kaaskirjas loetletud eelnõu muudatused (p 1-9), mille kohta eelkõige tagasisidet oodati, on arvamuse avaldaja hinnangul hästi läbi mõeldud, väärivad sisseviimist.	Selgitatud Kavandatud PankrS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.
6.	Teine arvamuse avaldaja leidis, et seletuskirjas toodud eesmärged optimeerida kohtute töökoormust, tõhustada kohtute tööd ja kiirendada kohtumenetlusi, on eelnõuga võimalik saavutada vaid osaliselt. Kindlasti tehti 2024. aastal kohtute poolt palju kaalukamaid ettepanekuid küsimuses, mis kohtute töökoormust vähendaks, kuid mida käesolev eelnõu ei kajasta. Eelnõus on tegemist vaid kosmeetiliste muutustega. Mitmed plaanitud muudatused vähendavad reaaluses ministeeriumite (Justiits-, Sise- ja Rahandusministeeriumi) halduskoormust, sest nad jäetakse määrusi saavate isikute ringist välja. Kohtu töökoormust need sätted tegelikult ei vähenda. Positiivselt puudutavad kohtuid mõnede vaieldavate olukordade lihtsustamine ja täpsustamine. Näiteks hagi tagamise taotluse läbi vaatamise tähtaja pikendamine (eelnõu § 1 p 8), määruskaebuse lahendamise võimalus ringkonnakohtus ühe kohtuniku poolt (eelnõu § 1 p 20).	Selgitame Kõiki kohtute esitatud ettepanekud analüüsiti ja saadeti arvamuse avaldamiseks sihtrühmadele, samuti arutati neid KHNis. Tagasiside põhjal koostati käesoleva eelnõu muudatused.

7.	Eelnõuga plaanitud tarbijakrediidi sätete muutmise tulemusel aga kohtute töökoormus alguses kindlasti hoopis suureneb ning asjade menetlemine ei kiirene. Samas on nendel muudatustel hoopis muu eesmärk, mida seletuskirja sissejuhatavas osas ei ole üldse esile toodud. Viimased rohkem kui 1,5 aastat on kohtud pidanud leidma ise võimalusi ja kulutama suurt energiat, et tagada tarbijakrediidilepingutest esitatud nõuete puhul tarbijatele vajalik kaitse, kusjuures maksekäsmenetluses ei ole see seaduslikult üldse võimalik olnud. Paraku on Justiitsministeeriumil kulunud probleemi lahendava eelnõu koostamiseks 1,5 aastat (selles küsimuses ebaefektiivsele maksekäsu menetlusele on viidatud juba Riigikohtu 24. novembri 2023 lahendis 2-21-13098/50). Kuigi plaanitavad muudatused suurendavad ilmselt (vähemalt alguses) kohtute töökoormust ja kindlasti maksekäsuosakonna töökoormust, on muudatused õigusselguse huvides kindlasti vajalikud ja annavad kohtutele lõpuks seadusest tulenevad selged hoovad probleemi lahendamiseks, mis omakorda vähendab krediidiandjate loomingulist tegevust ja vaidlusi kohtutega, kas ja mida ikkagi esitama peab.	Teadmiseks võetud, selgitatud Kohtu töökoormuse leevendamiseks tarbijakrediidiasjade lahendamisel, võetakse kasutusele IT-lahendus, mis abistab kohtunikke avalduse andmete ja vastustundliku laenamise põhimõtte kontrollimisel. Arendamisjärgus IT-lahendus võimaldab juba enne avalduse kohtunikuni jõudmist kontrollida hagiavalduse vastavust nõuetele ning juhendada hagejat andmete esitamisel. Andmete kujul hagiavalduse esitamine võimaldab avalduse automaatset töötlemist erinevate AI mudelite abil. Näiteks kontrollida, kas avalduse esitamisel on lisatud kõik vajalikud andmed ja dokumendid (nt allkirjastatud leping, krediidianalüüs). Süsteem tuvastab automaatselt olulisemad andmed (nt sissetulek, maksekohustused) ja tõstab need esile loetavas vormis. Kohtunik ei pea dokumentide vahel käsitsi navigeerima ja otsima olulisi andmeid – töö muutub tõhusamaks ja läbipaistvamaks. See võimaldab maakohtute koormust tarbijakrediidilepingust tulenevate nõuete läbivaatamisel oluliselt leevendada, mille tulemusel lüheneb ka menetlusaeg.
8.	Arvamuse avaldaja hinnangul on ebaselge, miks on eelnõust jäetud välja võlgade ümberkujundamist puudutavate samalaadsete olukordade lahendamise- võlgade ümberkujundamiskavasse minevate tarbijakrediidil põhinevate maksekäskude ja tagaseljaotsuste õiguspärasuse hindamise lihtsustamine analoogselt PankrS § 1003 lg 4 p 1. Praegu on vastavalt FiMS § 25 lg 4 võimalik jätta vaieldav nõue kindlaks määramata ja kavasse võtmata, st kui võlausaldajal on nõue maksekäsust või tagaseljaotsusest ja ta ei ole vabatahtlikult nõus usaldusisikule nõude õiguspärasuse kontrollimiseks lisatõendid esitama, ei saagi seda nõuet kavasse panna ja tuleks siis eraldi hagi esitada või tuleb olla võlausaldaja nõudega nõus suuruses nagu esitatakse makskäsu / TSO alusel. Kuna nõude suuruse kindlaks määramise osas ei	Selgitatud Kavandatud PankrS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.

	ole FiMS § 25 lg 6 võlausaldajal kaebeõigust, mis tähendab, et kui usaldusisik määrab nõude omal äranägemisel (ka ilma tõenditeta näiteks) väiksemaks kui makskäsust / TSO-st otse tuleneb ja teeb selle alusel kava, ning kui kohus selle käsitlemisega nõustub, on võlausaldajal ainsaks võimaluseks kogu kava peale kaebus esitada. Ei nõude uus hagemine võlgniku poolt ega ka kaebamine kogu kava peale võlausaldaja poolt ole menetluslikult ökonoomsed. Seega tuleks ka FiMS § 25 kuidagi täiendada (näiteks kaebeõigusega) või siis täiendada FiMS § 24 analoogsete sätetega nagu plaanitakse Pankr § 1003 lg 1.	
9.	Lisaks oodatakse seadusesse konkreetset lahendust elulise olukorra lahendamiseks, kus võlgnik on esitanud maksejõuetuse avalduse, palub võlgade ümberkujundamist ja peab tasuma usaldusisiku ettemaksu (FiMS § 19 lg 2), kuid tema kontod on täitemenetluses arestitud ja kohus on täitemenetluse menetluse alustamisel peatanud. Sellises olukorras on võlgnikul kontrol raha (laekub näiteks igakuine palk), kuid ta seda soovitud ja vajalikus ulatuses kasutada ei saa, sest kontrol on arestisumma piirmäär, mille on määranud täitur. Täituri ütleb, et nemad kontrol enam midagi muuta ei saa, sest kohus on täitemenetluse peatanud, pangad aga hoiavad võlgniku raha aresti all, sest keegi pole vastavat korraldust andnud. Olukord on vastuolus TMS § 47 lg 12 teise lausega, mille kohaselt peaks põhimõtteliselt võlgnik oma sissetuleku ju ise kasutada saama, sh tasuma ka usaldusisiku tasu ettemaksu. Praegu läheb kohtul suur energia nende olukordade lahendamisele ja võimalike variantide otsimisele, et menetlus toimida saaks. Seejuures toimivad eri täituri ja eri pankadega erinevad variandid. Probleem on kestnud juba alates FiMS jõustumisest, s.o alates 1. juulist 2022).	Teadmiseks võetud Justiits- ja Digiministeerium arvestab tulevikus täitemenetluse peatamise toimingute mõjude parema reguleerimise vajadusega. Käesoleva eelnõuga maksejõuetuse ja täitemenetluse valdkondades muudatusi ei tehta.
10.	Kolmandas arvamuses toodi eelnõu puuduseks tarbijakrediidi mõiste täpsustamata jätmine ning millised nõuded tarbijakrediidi alla kuuluvad. Ka kohtupraktikas on kõnealune küsimus kohati jätkuvalt ebaselge. See võib tuua suure tõenäosusega kaasa esmalt kohtuvaidlused, millised on tarbijakrediidinõuded, st milliste nõuete suhtes kavandatakse muudatused üldse kehtivad.	Teadmiseks võetud ja selgitatud. N-ö tarbijakrediidinõuete all on silmas peetud nõudeid, mis tulenevad tarbijakrediidilepingust. Tarbijakrediidilepingu mõiste on reguleeritud VÕS § 402 lg-s 1. See on krediidileping, millega oma majandus- või kutsetegevuses tegutsev krediidiandja annab või kohustub andma tarbijale krediiti või laenu. Kuna eelnõu sätetes kasutatakse sõnastust „tarbijakrediidilepingust tulenevad nõuded“, mitte „tarbijakrediidinõuded“, siis tuleb seda mõista VÕS § 402 lg 1 toodud „tarbijakrediidilepingu“

		mõiste tähenduses. Eelnõuga loodavast TsMS § 481 lg-st 2.4 ja lg-st 2.5 tuleneb, milliseid tarbijakrediidilepingust tulenevaid nõudeid saab maksekäsu menetluses esitada – need on: krediidi põhisumma tagastamise nõue, seadusjärgses määras intressi nõue ja seadusjärgses määras viivise nõue.
11.	Lisaks märkis arvamuse avaldaja, et muudatuse järgi saab edaspidi maksekäsu kiirmenetluses nõuda ainult põhivõlga ja seadusjärgset intressi/viivist. Kaheldav on, selline muudatus oma eesmärgi täidab, st tagab nõ õiguspäraseid maksekäsu ja hoiab ära süsteemi kuritarvitamise. Praktikas on levinud, et laenuandjad laiendavad põhivõla mõistet, lisavad tegelikule põhivõlale juurde muu, nt refinantseerimiste korral loevad nad põhivõlaks mh kõrvakulud (intress, viivised jne).	Selgitatud. Muudatuste kohaselt esitatakse maksekäsuosakonnale ka nõuet tõendavad dokumendid, kust nähtub, kas nõuded esitati õigesti. Kui nõue on esitatud valesti, avaldust muudatuste kohaselt menetlusse ei võeta.
12.	Muudatuse järgi ei loeta edaspidi maksekäsu või tagaseljaotsuse alusel esitatud nõudeid pankrotimenetluses automaatselt kaitsmiseta tunnustatavateks, kui need põhinevad tarbijakrediidilepingul. Ebaselgeks jääb ja ka seletuskirjas puudub igasugune analüüs, millisel alusel või põhjendusel on tagaseljaotsus võrdsustatud maksekäsu. Tegemist on õiguslikult erinevate menetluste (sh kaebekorra osas) ja kohtulahenditega. Küsitav on, kas tagaseljaotsus peaks olema võrdsustatud maksekäsu, st kas ja mis põhjusel tagaseljaotsust kui kohtulahendit peaks saama "lihtsalt uuesti ümber vaadata". See vajaks täiendavat sisulist analüüsi. Ka puudub analüüs selle kohta, kas tagaseljaotsuse puhul ei oleks kohasem meede tagasivõitmise instituut (tuleb küll mõnnda, et see võib olla kulukas vaidlus).	Selgitatud Kavandatud PankrS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.
13.	Sama küsimus tekib muudatuse puhul, mille kohaselt saab võlgnik täitemenetluses sarnaselt maksekäsu tagaseljaotsuse sundtäitmise lubamatuks tunnistamist tarbijakrediidiasjades nõuda ka selliste asjaolude alusel, mis esinesid juba enne kohtulahendi jõustumist- kas ja mis põhjustel on need kohtulahendid kõnealuses olukorras võrdsustatud.	Selgitatud Kavandatud TMS-i ja TsMSRS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.
14.	Lisaks on küsitav, kas seadus peaks olema ühtne kõikide tagaseljaotsuste osas. Kui tagaseljaotsuses on näha, et nt vastutustundliku laenamise põhimõtet on kohus kontrollinud, on kaheldav, et sellise kohtulahendiga nõuet tuleb pankrotihalduril ja kohtul uuesti pankrotimenetluses nõuete kaitsmisel sisuliselt kontrollida ja täitemenetluses on võimalik esitada sundtäitmise lubamatuks tunnistamise hagi.	Selgitatud Kavandatud PankrS, TMS-i ja TsMSRS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.

15.	Täielikult puudub analüüs, kas ja kuidas peaks FIMSi alusel võlgade ümberkujundamise menetluses tarbijakrediitiasjades maksekäskusid ja tagaseljaotsuseid kontrollima või mitte kontrollima, st kas usaldusisik saab nõuet kontrollida sisuliselt sarnaselt pankrotimenetluses nõuete kaitsmisele ning paluda kohtul nõude suurus kindlaks määrata FIMS § 25 alusel sisuliselt. Võlgade ümberkujundamise menetluses on see olulisemgi küsimus, kuna võlgnik maksab reaalselt raha nõuete katteks. Usaldusisik saab võlausaldajaga nõude ümberkujundamisel kokku leppida nõude vähendamises (nt intressi, viivise jms arvel), kuid võlausaldajad, kellel on kohtulahend, sellega üldjuhul ei nõustu.	Selgitatud Kavandatud PankrS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.
16.	Sarnaselt eelpool märgitule leiab arvamuse avaldaja samuti, et kavandatavate muudatustega tekib kohtule täiendav töökoormus ning selleks vajab kohus täiendavat ressursi.	Selgitatud Kohtu töökoormuse leevendamiseks tarbijakrediitiasjade lahendamisel võetakse kasutusele IT-lahendus, mis abistab kohtunikke avalduse andmete ja vastustundliku laenamise põhimõtte kontrollimisel. Arendamisjärgus IT-lahendus võimaldab juba enne avalduse kohtunikuni jõudmist kontrollida hagiavalduse vastavust nõuetele ning juhendada hagejat andmete esitamisel. Andmete kujul hagiavalduse esitamine võimaldab avalduse automaatset töötlemist erinevate AI mudelite abil. Näiteks kontrollida, kas avalduse esitamisel on lisatud kõik vajalikud andmed ja dokumendid (nt allkirjastatud leping, krediidianalüüs). Süsteem tuvastab automaatselt olulisemad andmed (nt sissetulek, maksekohustused) ja tõstab need esile loetavas vormis. Kohtunik ei pea dokumentide vahel käsitsi navigeerima ja otsima olulisi andmeid – töö muutub tõhusamaks ja läbipaistvamaks. See võimaldab maakohtute koormust tarbijakrediidilepingust tulenevate nõuete läbivaatamisel oluliselt leevendada, mille tulemusel lüheneb ka menetlusaeg.
Tallinna Halduskohus		
1.	Muuta TsMS-i, täiendades §-i 441 lõikega 1 ¹ järgmises sõnastuses:	Teadmiseks võetud.

	„(1¹) Infosüsteemis ei pea otsust digitaalselt allkirjastama, kui kohtunik saab otsuse tegemist kinnitada usaldusväärselt ja turvaliselt muul viisil.“ Selline TsMS-i muudatus rakenduks halduskohtumenetluse seadustiku (HKMS) § 156 lg 2 kaudu ka halduskohtumenetlusele (sh HKMS § 178 lg 3 kaudu kõigile kohtulahenditele, st nii kohtuotsustele kui määrustele). TsMS § 441 lõike 1¹ eesmärgiks on menetluste kiirendamine seeläbi, et loobuda lahendite digitaalallkirjastamisest, kui lahendi saab nt infosüsteemis turvaliselt kinnitada ka lihtsamalt (võimalik on nt tagada kohtuniku identifitseerimine infosüsteemi sisenemisel muul viisil, kui ID-kaardiga / digi-ID-ga). Digitaalallkirjastamine on kohmakas ja röövib kohtunikelt tööaega. Lisaks on oluline, et teatud olukordades ei olegi võimalik kohtulahendit digitaalselt allkirjastada. Seda juhul, kui juurdepääsu-piiranguga lahend vormistatakse infosüsteemis, mis ei võimalda kasutaja identimist ID-kaardi / digi-ID abil (nt haldustoiminguks loa andmine julgeolekuasutuste seaduse §-de 27 ja 29 alusel). Sellises olukorras tuleb kohtulahend praktikas vormistada paberkandjal (st allkirjastada käsitsi). See tähendab täiendavat ajakulu (ja kontoritarvikute kulu) ning lisaks kaasnevad juurdepääsupiiranguga (riigisaladus ja salastatud välisteave) paberkandjatel dokumentide transportimisega, säilitamisega ja arhiveerimisega olulised lisakulud ja -nõuded. Kõnealuse seadusemuudatusega oleks võimalik luua, edastada, säilitada ja arhiveerida selliseid kohtulahendeid digitaalsel kujul, mis lihtsustab oluliselt tööprotsessi ja lahendite hilisemat haldamist. Lisakommentaarina, et sama muudatusettepanek on TlnHK poolt tehtud HKMS-i muutmise ja sellega seondvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõule (kohtumenetluse tõhustamine) esitatud arvamuses (TlnHK 22.11.2024 arvamus nr 10-3/180). Samuti on sama muudatusettepanek tehtud teadaolevalt kohtute seaduse ja sellega seotud muude seaduste muutmise seaduse (kohtureformi seadus) eelnõus	Justiits- ja Digiministeerium analüüsib ettepanekut ning vajadusel algatab uue eelnõu.
Kohtunike Ühing		
1.	EKoÜ üldjoontes toetab planeeritud muudatusi, kuid juhime tähelepanu, et osad planeeritud muudatused ei optimeeri kohtute töökoormust, vaid võivad seda oluliselt suurendada. Eelnõu osas soovime esitada järgmised seisukohad.	Teadmiseks võetud.
2.	Riigilõivu tagastamine kohtu omal algatusel Kuigi leiame jätkuvalt, et riigilõivu tagastamine kohtu enda algatusel võiks olla üheks kohtutele antud võimaluseks, aitaks kohtute töökoormust vähendada pigem regulatsioon, mis seaks riigilõivude tagastamise taotluste esitamisele ajalise piiri (näiteks aasta pärast vastavas menetluses lõpplahendi jõustumist), misjärel arvatakse tagastamata jäänud riigilõiv automaatselt riigi	Selgitatud Muudatuse kohaselt ongi riigilõivu tagastamine kohtu omal algatusel kohtu võimalus ja mitte kohustus.

	tuludesse, kui tagastamise taotlust ei esitata. Kirjeldatud juhul lasuks risk riigilõivu tagasi saamiseks pigem menetlusosalisel endal ning väheneks kohtute töökoormus.	Ajaline piirang riigilõivu tagastamise taotlemiseks on kehtestatud TsMS § 150 lg-s 6. Tegemist on õigust lõpetava tähtajaga.
3.	Pankrotiseaduse ja täitemenetluse seadustiku muutmise ettepanekud EKoÜ ei toeta planeeritud lahendust, kus täitemenetluses ning pankrotimenetluses tuleks edaspidi kõiki juba jõustunud kohtulahendeid ehk tagaseljaotsuseid ja maksekäskke teistkordselt kohtulikult kontrollida. Tegemist ei pruugi meie hinnangul olla põhiseaduspärase lahendusega. EKoÜ nõustub, et täite- ja pankrotimenetluses peab allutama kohtulikule kontrollile sellised notariaalselt tõestatud ja tarbijakrediidilepingutel põhinevad kokkulepped, mis varem ei ole kohtulikku kontrolli läbinud. Kohtulahendite puhul saab teistkordne kontroll olla võimalik vaid nendel juhtudel, kus tagaseljaotsusest või maksekäsust ei nähtu, et kohus on tarbijakrediidi nõudeid kontrollinud. Olukorras, kus algse lahendi teinud kohus on nõudeid juba kontrollinud, ei ole teistkordne kontroll põhjendatud. Ühelgi õigusaktil ei saa PS §-s 10 ette nähtud õiguskindluse põhimõttest tulenevalt üldjuhul olla tagasiulatuvat jõudu. Seega ei saa seaduste või veelgi enam, seaduste kohaldamise praktika ajas muutumine tähendada seda, et mistahes varem kehtinud seaduste või varasema praktikaga kooskõlas olevad jõustunud kohtulahendid tuleks uuesti allutada kohtulikule kontrollile. Järelikult tuleks eelnõus ette näha ajalised piirid, millal tehtud kohtulahendeid teistkordselt kontrollima peab ning milliste asjaolude esinemisel seda teha tuleb. Arvestades eelnõu seletuskirjas viidatud arvandmeid, toob varasemalt jõustunud tagaseljaotsuste ning maksekäskude teistkordne kohtulik kontroll kaasa märkimisväärselt suures ulatuses kohtute töökoormuse suurenemise. Ühes maksejõuetuse menetluses võib sarnaseid nõuded olla kuni mitukümmend. Võlausaldajate nimekirja kinnitamise peaks kohtunik PankrS § 100³ kohaselt lahendama 30 päeva jooksul (keerulisemate asjade korral maksimaalselt 60 päeva jooksul), mistõttu peaksid kohtud lahendite tagasiulatuvat kontrolli hakkama läbi viima olulise ajalise surve all. Maksejõuetust puudutavaid koormuspunkte on alates 2025. aastast vähendatud, millest tulenevalt on näiteks Harju Maakohtus vähenenud sellele valdkonnale spetsialiseerunud kohtunike arv, kuid nende vaidluste arv ei ole vähenenud. Nõustuda ei saa eelnõu seletuskirjas tooduga, et plaanitav regulatsioon suurendab kohtute töökoormust vaid ajutiselt, sest eelnõus ei ole märgitud ühtegi tulevikus saabuvat tähtaega, mille saabumisel kohtud edaspidi	Arvestatud Kavandatud PankrS, TMS-i ja TsMSRS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.

	enam tagaseljaotsuste või maksekäskude kehtivust teistkordselt kontrollima ei pea. EKoÜ hinnangul vajab planeeritav regulatsioon eeltoodud põhjustel olulist täiendamist ning kohtutele tuleb anda selliste ülesannete täitmiseks täiendavalt rahalisi vahendeid.	
Eesti Advokatuur		
1.	Hagi tagamise avalduse läbivaatamine . Kehtiva TsMS § 384 lg 1 kohaselt peab kohus lahendama hagi tagamise avalduse põhjendatud määрусega hiljemalt avalduse esitamise päevale järgneval tööpäeval. Kohus võib hagi tagamise avalduse lahendada hiljem, kui ta soovib kostja eelnevalt ära kuulata. VTK-s tehakse ettepanek avalduse lahendamise tähtaega pikendada kolme tööpäevani, mis peaks aitama vähendada kohtu ja menetlusosalise menetluskoormust ning VTK-s leitakse, et hagi tagamise avalduse kiireloomulisuse tagab ka kolme tööpäeva jooksul lahendamine. Advokatuur on väga tugevalt vastu hagi tagamise taotluste lahendamise tähtaja kolmekordistamisele. Eelnõu seletuskirja kohaselt on eelnõu peamine eesmärk tõhustada ja kiirendada tsiviilkohtumenetlust ning optimeerida ja vähendada kohtute töökoormust (seletuskirja lk 2). Ilmselt hagi tagamise taotluse läbivaatamise tähtaja kolmekordistamine <u>vähendab oluliselt menetluse tõhusust</u> kohtusse pöördujale, kuid kohtu töökoormust märkimisväärselt ei vähenda, sest tagamise määрус tuleb nii ehk teisiti teha. Seletuskirjast ei ilmne, millel tugineb veendumus, et tähtaja pikendamise korral lahendatakse hagi tagamise avaldust kauem ja süvenenumalt, mitte pelgalt hiljem. Kuna kohtute töökoormus tähtaja pikendamisest ei muutu, ei ole välistatud, et kavandataval muudatusel puudub positiivne mõju hagi tagamise põhjalikkusele, kuid on negatiivne mõju hagi tagamise lahendamise kiirusele. Hagi tagamise küsimus on osades asjades võtmeküsimus, kas üldse isikul on võimalik oma põhiseadusliku kohtusse pöördumise õiguse realiseerimisel saada efektiivset ja tõhusat õiguskaitset Eesti kohtutelt ja kas tal üldse on mõtet menetlust jätkata. Mitmetel juhtudel põhjustaks kolme tööpäevane viivitus praktikas hagi tagamise võimatuks muutumise (näiteks laeva, lennuki või muu transpordivahendi arestimine, kus aeglasema menetluse puhul ei pruugi sadamas olla enam laeva mida arestida, samuti on kolme tööpäeva jooksul võimalik võlgnikul tühjaks kanda kontod, võõrandada väärtpaberid ning isegi teha notariaalsed tehingud kinnisvaraga enda varatuks muutmiseks). VTK-s märgitakse, et hagi tagamise avalduse läbivaatamise tähtaja pikendamine võimaldab kohtunikul rohkem kohtuasja süveneda ja teha põhjendatud otsus millega menetlusosaline saab kindluse, et tema avalduse läbivaatamiseks on olnud kohtunikul aega ja hagi	Mitte arvestatud, selgitatud. Kuigi avalduse lahendamise tähtaeg on muudatuse tulemusena senisest pikem, tuleb kohtul taotluse saamisel veenduda, kas tegemist on viivitamatut sekkumist nõudva olukorraga. Diskretsiooniotsuse tegemisel tuleb ka edaspidi lähtuda avalduse asjaoludest, sealhulgas objektiivselt ohust ja konkreetse olukorra kiireloomulisusest; muudetava sätte sõnastus viitab jätkuvalt menetlustoimingu kiireloomulisusele. Hagejate õiguskaitse tase ei tohiks muudatuse tulemusena nõrgeneda. 18.02.2025. a toimunud kohtute ja advokatuuri esindajate ning eelnõu ettevalmistajate kohtumisel arutasid osalejad võimalusi, kuidas tagada seda, et senisest pikema taotluse lahendamise tähtaja kehtestamine ei tooks kaasa hagejate õiguste kahjustamist ning et kohus lahendaks kiireloomulised taotlused ka edaspidi aegsasti. Kohtud panid kohtumisel advokatuuri esindajatele südamele, et viivitamatut sekkumist nõudvad taotlused tuleks vormistada selgelt ja taotluse kiireloomulisus tuleb selgelt välja tuua. Kohtute esindajad kinnitasid, et töökorralduslikult on selliselt tagatud viivitamatut sekkumist nõudvate hagi tagamise taotluste kiire lahendamine ka edaspidi. Kohtumisel osalejad kinnitasid, et hagi tagamise teemal tehakse

	tagamata jätmine ei ole tehtud rutakalt. Advokatuur pakub sama eesmärgi saavutamiseks välja kaks lahendust, mis sama eesmärgi täidaks, kuid ei kahjustaks kohtusse pöörduja esmaseid huve.	ka edaspidi koostööd, arendatakse diskussiooni ning aktuaalseid küsimusi on võimalik käsitleda ja lahendada koolituse kaudu.
2.	Esimene alternatiiv on <u>kaheastmeline menetlus</u>. Kohtul on võimalik valida, kas lahendada hagi tagamine avalduse esitamisele järgneval tööpäeval põhjendatud määrusega või ilma põhjendusteta lakoonilise resolutsioon-määrusega, mille puhul kohus kohaldaks reeglina hagi tagamise meetmeid, välja arvatud juhul kui hagi tagamise avaldus on kohtu arvates selgelt põhjendamatul. Hagi tagamise avalduse lahendamisel põhjendusteta määrusega saaks vastaspool hagi tagamise osas (näiteks) kahe tööpäeva (või muu kohtu antud tähtaja) jooksul esitada oma seisukoha, misjärel kohus omakorda otsustaks (näiteks) kolme tööpäeva jooksul, kas hagi tagamise meetmed jäävad jõusse või mitte ning esitab motiveeriva osa. Sarnane kaheastmelise esialgse õiguskaitse kohaldamise võimalus on nähtud ette ka halduskohtumenetluses (HKMS § 252 lg 4). Teine alternatiiv on selgelt sätestada kohtule omaalgatuslik tagamise tühistamise võimalus 15 päeva jooksul koheste tagajärgedega, mõnevõrra analoogselt § 386 lg 5 (tagamise omal algatusel tühistamine kohtu poolt perekonnaasjades). Üldjuhul oleks <u>üheastmeline menetlus</u> nagu seni, kuid muuta ja selgemalt reguleerida, et esimese astme kohtu enda poolt tagamise määruse tühistamine koos hagi tagamise taotluse rahuldamata jätmisega omab kohest jõudu ja ei ole edasikaevatav võrreldavalt olukorraga, kui kohus oleks kohe jätnud hagi tagamise taotluse rahuldamata. See võimaldaks kohtul maandada riske, kui kiireloomulise lahendamise tõttu tekib vigu ning kohus ei pea hagi tagades liiga palju muretsema selle pärast, kui tagamise andmine osutub ennatlikuks või põhjendamatuks, sest kohus saab ka viga ise kohe korrigeerida. Ettepanekus käsitletav omaalgatuslik tühistamine, on mõeldud üksnes tagamise andmisel tehtud vea parandamiseks, mitte aga ei peaks olema pidevalt õhus rippuv risk hageja jaoks kogu menetluse vältel. Pärast menetluse alguse kriitilise perioodi lõppu kehtiks edasi senine kord, mille puhul tagamise tühistamine on kaevatav. Üks kahest eelnevast alternatiivist tagaks, et kiireloomulistes asjades hagi siiski tagatakse. Kuivõrd hagi tuleks tagamata jätta vaid selgelt põhjendamatul avalduse korral, ei ole kohtunikul sellise süsteemi puhul vajadust koheselt niivõrd süvitsi hagi tagamise avaldusse süveneda. Samas on võimalik nii vältida olukordi, kus kostjad muutuvad varatuks või hagi tagamine muul põhjusel ebaõnnestub. Paraku näeme praktikas liiga palju	Mitte arvestatud. Advokatuuri ettepanekute rakendamisega suureneks oht hagi tagamisega kahju tekitada, samuti suureneks tagamise taotlusi mitmes osas menetledes oluliselt kohtu töökoormus.

	olukordi, kus vaatamata edukale kohtumenetlusele muutub kohtuotsuste tegelik täitmine võimatuks, kuna hagi on kas jäänud vaatamata hageja avaldusele tagamata või on kostjal õnnestunud varad välja viia enne hagi tagamist. Kostja õigused on samas tasakaalustatult tagatud.	
3.	Maksekäsu kiirmenetluse alampiiri tõstmine Eelnõus on esitatud ettepanek tõsta TsMS § 405 lõikes 1 sätestatud lihtmenetluse piirsummasid, kuid ei ole puudutatud maksekäsu kiirmenetluse määrasid. Advokatuuri arvates tuleks see lisada. Koos lihtmenetluse piirmäärade muutmisega muudeti 22.11.2021 vastu võetud ja 01.01.2022 jõustunud riigilõivuseaduse, tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seadusega (https://www.riigiteataja.ee/akt/108122021001) ka maksekäsu kiirmenetluse piirmäärasid. Nende küsimuste koos lahendamine on põhjendatud ka nüüd. Majandusnäitajate muutumise argument kehtib samavõrd nii lihtmenetluse kui ka maksekäsu kiirmenetluse asjades ning arvestades seda, et neid määrasid viimati koos muudeti, on advokatuur seisukohal, et ka praegu oleks põhjendatud maksekäsu kiirmenetluse piirmäära suurendamine. Kehtiv TsMS § 481 lg 2² sätestab, et maksekäsu kiirmenetlust ei toimu nõuete puhul, mille summa ületab 8000 eurot (hõlmab nii põhi- kui ka kõrvalnõudeid). Silmas pidades soovi erinevaid piirmäärasid ühtlustada, oleks mõistlik ja loogiline tõsta ka maksekäsu kiirmenetluse piirmäära 8000 eurolt 10 000 eurole. Seejuures ei oleks tõus kehtiva piirmääraga võrreldes niivõrd suur nagu lihtmenetluse puhul (43%), vaid 25%. Rohkemate vaidluste lahendamiseks maksekäsu kiirmenetluse lubamine tõhustab aga kohtumenetlust. Samas ei kaasne selle piirmäära tõstmisega kulusid osapooltele ning ka sotsiaalmajanduslikud mõjud ei saa olla märkimisväärsed.	Teadmiseks võetud Justiits- ja Digiministeerium analüüsib ettepanekut ning vajadusel algatab uue eelnõu.
4.	Tsiviilkohtumenetluse menetluskulude regulatsiooni muutmine vähem töömahukaks Eelnõus ei ole käsitletud menetluskulude kindlaksmääramise liigselt keerukat, topeltmenetluse süsteemi. Praegu kulub menetluskulude väljamõistmisele ebaproportsionaalselt palju ressursi nii kohtutel kui menetlusosalistel. Kui eesmärk on vähendada kohtute töökoormust, palub advokatuur kaaluda TsMS-i muudatusi, mis võimaldaksid optimaalsemalt menetluskulusid välja mõista ja liikuda tagasi aastaid tagasi kehtinud lihtsama korra juurde (enne 2006. aastat), mille kohaselt menetluskulud määrati kindlaks kohe koos	Osaliselt arvestatud Menetluskude kindlaksmääramise lihtsustamise ja kiirendamise huvides on eelnõusse lisatud § 23 punktid 12-16.

	sisulise põhilahendiga, ilma eraldiseisva järelmenetluseta. Samuti tuleks lihtsustada väljamõistetavate kohtukulude põhjendavat osa ja võimaldada kohtul vältida liigsetesse detailidesse laskumist. Üks võimalus on tühistada TsMS § 174 lg 8, mille järgi määrab kohus menetluskulude rahalise suuruse kindlaks hagita menetluse sätete kohaselt. See vabastaks kohtu kohustusest kontrollida menetluskulude põhjendatust ja vajalikkust juhul, kui neile pole vastuväidet esitatud ja võimaldaks kohtul lahendada üksnes menetluskulude põhjendatuse ja vajalikkuse kohta esitatud konkreetseid vastuväiteid. Menetluskulude lahendamine koos põhilahendiga hoiab asja fookust põhiasjal ja ka pooled keskenduvad sellisel juhul edasikaebamise korral rohkem sisulisele lahendile, koormates kohtuid vähem ainult menetluskulude üle toimuvate vaidlustega.	
5.	TsMS § 481 täiendamine lõikega 2⁵ Eelnõu § 1 p 12 järgi soovitakse täiendada TsMS §-i 481 lõikega 2⁵, mille järgi arvestatakse tarbijakrediidilepingust tuleneva nõude menetlemisel maksekäsu kiirmenetluses kõik selles võlasuhtes tarbija tehtud maksed esimeses järjekorras põhivõla, teises järjekorras intressi ja kolmandas järjekorras viivise katteks. Seeläbi tehtaks erand VÕS § 415 lg-st 2, mille järgi arvestatakse tarbijakrediidilepingu alusel tehtud makse esimeses järjekorras võla sissenõudmiseks tehtud kulude katteks, teises järjekorras võlgnetava põhisumma katteks, kolmandas järjekorras intressi katteks ja neljandas järjekorras muude kohustuste katteks. Advokatuuri menetlusõiguse komisjoni hinnangul ei ole hea praktika reguleerida menetlusseadustikus küsimusi, mis kuuluvad materiaalsoiguse reguleerimisalasse. Samast õigussuhtest tekkiva sama küsimuse erineval viisil reguleerimine VÕS § 415 lg-s 2 ja TsMS § 481 lg-s 2⁵ muudaks õiguskorda ebaselgemaks. Advokatuur teeb ettepaneku jätta TsMS § 481 lõikega 2⁵ täiendamata ja analüüsida VÕS § 415 lg-t 2 muutmise võimalusi.	Arvestatud. Eelnõu ja seletuskirja muudetud.
6.	VÕS § 113² lg-d 1 ja 2 näevad ette sissenõudmiskulude hüvitise piirmäärad. VÕS § 113² lg 4 järgi võib sissenõudmiskulude hüvitise piirmäära ületava kahju hüvitamist nõuda üksnes erandlikel asjaoludel. Advokatuuri menetlusõiguse komisjoni hinnangul ei ole kaalukat põhjust, miks ei võiks nõuda maksekäsu kiirmenetluses VÕS § 113² lg-te 1 ja 2 piirmäärade sisse jäävate sissenõudmiskulude hüvitamist ning arvestada VÕS § 415 lg 2 järgi tarbijakrediidilepingu alusel tehtud maksed esimeses järjekorras neisse piirmääradesse jäävate sissenõudmiskulude katteks. Eelnõu seletuskirjas ei ole põhjendatud, miks välistatakse sissenõudmiskulu (kui muidu õiguspärase nõude) nõudmine maksekäsu menetluses. Kui intressi ja viiviste puhul võib olla oluline erinevus seadusjärgsest ja oht nõuete ülemääraseks kasvamisest, siis	Selgitatud

	sissenõudmiskulude puhul on piirmäärad sätestatud ning jääb ebaselgeks põhjendus, miks nende nõudmist maksekäsmenetluses on vaja piirata.	
7.	TsMS § 384 lõike 1 muutmine Muudatuse kohaselt lahendab kohus hagi tagamise avalduse põhjendatud määruisega hiljemalt avalduse esitamise päevale järgneval kolmandal tööpäeval. Advokatuur on varasemalt avaldanud seisukohad, mille kohaselt ei saa nõustuda (kiri Justiits- ja Digiministeeriumisse 11.12.2024 nr 1-8/881-1) hagi tagamise taotluse läbivaatamise tähtaja kolmekordistamisega. Advokatuur on endiselt viidatud kirjas toodud seisukohtadel, kuid möönab, et võimalus on ka tähtaja pikendamine kuni kolme tööpäeva võrra nagu ka Riigiprokuratuur oma ettepanekus on teinud (eelnõu seletuskiri lk 10).	Selgitatud Advokatuur on teinud hagi tagamise avalduse lahendamise kohta ettepanekud (p-des 1 ja 2), mille rakendamisega suureneks oht hagi tagamisega kahju tekitada, samuti suureneks tagamise taotlusi mitmes osas menetledes oluliselt kohtu halduskoormus.
8.	1. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku, pankrotiseaduse, riigi õigusabi seaduse ja täitemenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõuga (edaspidi ka kui eelnõu) viiakse sisse tarbijakrediitdivõlgu puudutavas osas erikord, mille kohaselt tuleb formaliseeritud menetlustes (maksekäsu kiirmenetlus, pankrotimenetlus, täitemenetlus) hakata tõendeid koguma ja sisuliselt hindama. 2. Juhatus on palunud põhiõiguste kaitse komisjoni seisukohta eeltoodud muudatuste põhiseaduspärasuse kohta. Kuivõrd eelnõu saadeti arvamuse avaldamiseks puhkuste hooaja tipus, siis polnud põhiõiguste kaitse komisjonil võimalik eelnõu üksikasjalikult analüüsida. Keskendumine järgnevas kõige olulisemale.	Teadmiseks võetud
9.	3. Advokatuuri põhiõiguste kaitse komisjon on seisukohal, et eelnõusse lisatud tarbijakrediitdivõlgade menetlemise korra muudatused on vastuolus eelnõu eesmärgiga optimeerida kohtute töökoormust, tõhustada kohtute tööd ja kiirendada kohtumenetlust ning nimetatud muudatuste eelnõusse lisamine on vastuolus hea õigusloome ja normitehnika eeskirja ja õigusloomepoliitika põhialustega, mh seetõttu, et eelnõu seletuskirjas pole analüüsitud põhimõtetlike ja ulatuslike muudatuste võimalikku kooskõla põhiseadusega. Põhiõiguste kaitse komisjoni hinnangul tuleb eesmärgi (formaliseeritud menetluse kuritarvituste vältimine) saavutamiseks kaaluda ka alternatiivseid lahendusi. 4. Eesti Advokatuuri põhiõiguste kaitse komisjon teeb ettepaneku eraldada tarbijakrediitdivõlgade menetlemise korra muudatuse puudutav osa eelnõust ja koostada nende muudatuste kohta eraldi väljatöötamiskavatsus (VTK). VTK koostamine võimaldab eelnõu ettevalmistajal koostada eelnõu seletuskirja, milles sisaldub vastavalt HÕNTE § 43 lg-le 5 eelnõu põhiseaduspärasuse ja vastavalt HÕNTE §-le 46 mõjude analüüs.	Mittearvestatud, selgitatud Eelnõu menetluskäik lähtub poliitilisest otsustusest.
10.	Eelnõule ei eelnenud maksekäsu kiirmenetlust puudutavas osas väljatöötamiskavatsust 5. Hea õigusloome ja normitehnika eeskirja (HÕNTE) §	Teadmiseks võetud

1 kohaselt koostab seaduseelnõu ettevalmistaja eelnõu väljatöötamiskavatsuse. Riigikogu poolt heaks kiidetud Õigusloomepoliitika põhialused aastani 2030 seaduseelnõude menetlemist käsitleva punkti 12 järgi on väljatöötamiskavatsuse koostamine, kaasamine, mõjuanalüüsi ja järelhindamine tõhusa õigusloome olulised osad. Ka Vabariigi Valitsuse reglemendi § 5 näeb ette, et seaduseelnõude väljatöötamisel tuleb hinnata selle mõjusid. 6. Seaduseelnõule koostati 20.06.2024 VTK (TsMS ja KS muutmise väljatöötamiskavatsus, Justiits- ja Digiministeeriumi avalik dokumendiregister - adr.rik.ee.), kuid sellega polnud hõlmatud maksekäsu kiirmenetluses ja täitemenetluses tarbijakrediidilepingutest tulenevate nõuete menetlemist puudutavad muudatused (seletuskiri lk 9). HÕNTE § 1 lg-s 2 välja toodud VTK koostamise nõudest vabastavad erandid ei ole praegusel juhul kohaldatavad. Asjakohane ei ole põhjendus, et tegemist on kiireloomulise muudatusega. Seletuskirja järgi on tegemist kiireloomuse muudatusega, kuna maksekäsu kiirmenetluse kuritarvitamise takistamine ja laenuvõtjate õiguste parem kaitsmine on Vabariigi Valitsuse eesmärk, mille eelnõu esitamise tähtaeg Vabariigi Valitsuse tööplaani järgi on 30.06.2025. Muudatuste pidamine kiireloomuliseks on kasvav trend nagu selgub Justiitsministeeriumi poolt koostatud „Õigusloomepoliitika põhialused aastani 2030“ täitmise ülevaates 2023. aasta kohta („Õigusloomepoliitika põhialused aastani 2030“ täitmise ülevaade 2023. aasta kohta, 18.11.2024, - www.justdigi.ee.). 2023. aastal põhjendati VTK-de puudumist kiireloomulisusega rohkem kui koroonapandeemia alguses 2020. aastal (vt ülevaade lk 8). Ülevaate koostajad on leidnud, et kiireloomuliste eelnõude kasvu 2023. aastal saab põhjendada muutunud julgeolekuolukorra ja kaitsekulude suurenemisega (vt ülevaade lk 10). On selge, et maksekäsu kiirmenetluse regulatsiooni muutev eelnõu ei lahenda julgeolekuolukorra muutumisega võrreldavat probleemi, mistõttu ei saa seda pidada kiireloomuliseks pelga põhjendusega, et see asub Vabariigi Valitsuse tööplaanis. 7. VTK-s tuleks mh käsitleda võimalikke õiguslike lahendusi ja nende võrdlust, lahenduse sobivust kehtivasse õiguskorda, kavandatava meetme olulisi mõjusid ja riske, halduskoormuse kasvu (HÕNTE § 1 p-d 3, 4, 7 ja 71). VTK koostamata jätmise tõttu ei ole võimalik hinnata muudatuste põhiseaduspärasust ja proportsionaalsust (sobivust, vajalikkust ja mõõdukust). Maksekäsu kiirmenetluse regulatsiooni muutmine ei pruugi olla eelnõus nimetatud probleemi lahendamiseks sobivaim meede. Muudatuse vajalikkuse hindamata jätmise tõttu ei ole kaalutud erinevaid alternatiive, mis sama eesmärgi vähem koormavamalt saavutada aitaksid. Samuti on hindamata muudatusega kaasneva mõju ja eesmärgi omavaheline suhe. Hetkel puudub ülevaade,	Eelnõu menetluskäik lähtub poliitilisest otsustusest.
--	--

	milline on maksekäsu kiirmenetluse muudatuste mõju kohtusüsteemile, võlausaldajatele (peamiselt ettevõtjatele) ja võlgnikele. Samuti jääb selgusetuks muudatuse kooskõla põhiseaduse ja Euroopa Liidu õigusega. 8. Tarbijakrediitdivõlgade menetlemise korra põhimõttelise muutmise eelnõu väljatöötamiseks tuleb koostada eraldi VTK ja hinnata muudatuse mõju kohtusüsteemile tervikuna, samuti kaaluda alternatiivseid lahendusi, millega saaks saavutada sama eesmärgi vähem koormavate kõrvalmõjudega. Niisamuti on oluline hinnata, kas muudatustel võib olla soovimatuid tagajärgi tarbijatest võlgnikele ja võlausaldajatele, st kas kulukama ja koormavama hagimenetluse eelistatavaks menetlusliigiks muutumine võib lõppkokkuvõttes olla menetlusosalistele kahjulikum kui seni kehtinud kujul maksekäsu kiirmenetlusega jätkamine. Vastavad asjaolud ja põhjendused peavad nähtuma VTK-st.	
11.	<i>Maksekäsu kiirmenetluse muudatuste mõju kohtute töökoormusele pole hinnatud</i> 9. Eelnõu eesmärk on tõhustada ja kiirendada tsiviilkohtumenetlust ning optimeerida ja vähendada kohtute töökoormust, et jätta kohtunikele enam aega tegeleda keerukamate õigusvaidlustega (seletuskiri lk 4). Vastuolus seletuskirja eesmärgiga suureneb maksekäsu kiirmenetluse regulatsiooni muutmisega kohtute ja kohtunike töökoormus. Seda mõõnavad eelnõu autorid ka (seletuskiri lk 42). Maksekäsu kiirmenetluse ebatõhusaks muutmise tagajärjel hakkavad võlausaldajad tarbijakrediidi asjades senisest enam maksekäsu kiirmenetlusele hagimenetlust eelistama. Eelnõu seletuskirja järgi esitati 2024. aastal maakohtutele 4673 tarbijakrediitdilepingust tulenevat hagiavaldust, samal ajal kui maksekäsuosakonnale laekus lahendamiseks 46 429 võlanõude avaldust, millest 48% alus tulenes tarbijakrediitdilepingust (seletuskirja lk 42). Järelikult puudutab muudatus aastas suurusjärgus 20 000 võlanõude menetlemist. Maakohtute menetluses olevate tarbijakrediitdilepingutest tulenevate hagiavalduste kahekordistamiseks piisab seega, kui vaid neljandik seni kiirmenetluses lahendatud nõuetest jõuaksid kiirmenetluse asemel hagimenetlusse. Eelnõu seletuskirjas puudub analüüs, milline on muudatuse võimalik mõju kohtute koormusele. 10. TsMS § 481 lg 25 muutmisega piiratakse tarbijakrediitdilepingust tulenevate nõuete esitamist selliselt, et esmalt loetakse tasutuks põhivõlgnevus, seejärel seadusjärgne intress ja viimaks seadusjärgne viivis. Muudatus piirab krediidiandjatel intressi ja viivise täies mahus maksma panemist, mistõttu on krediidiandjal kasulikum kasutada hagimenetlust, kus saab kogu nõude täies mahus läbi vaielda. 11. TsMS § 482 lg 11 muutmise järgi tuleks tarbijakrediitdilepingust tulenevate nõuete menetlemiseks maksekäsu kiirmenetluses kohtule esitada vajalik info ja	Selgitatud Kohtu töökoormuse leevendamiseks tarbijakrediitiasjade lahendamisel, võetakse kasutusele IT-lahendus, mis abistab kohtunikke avalduse andmete ja vastustundliku laenamise põhimõtte kontrollimisel. Arendamisjärgus IT-lahendus võimaldab juba enne avalduse kohtunikuni jõudmist kontrollida hagiavalduse vastavust nõuetele ning juhendada hagejat andmete esitamisel. Andmete kujul hagiavalduse esitamine võimaldab avalduse automaatset töötlemist erinevate AI mudelite abil. Näiteks kontrollida, kas avalduse esitamisel on lisatud kõik vajalikud andmed ja dokumendid (nt allkirjastatud leping, krediidianalüüs). Süsteem tuvastab automaatselt olulisemad andmed (nt sissetulek, maksekohustused) ja tõstab need esile loetavas vormis. Kohtunik ei pea dokumentide vahel käsitsi navigeerima ja otsima olulisi andmeid – töö muutub tõhusamaks ja läbipaistvamaks. See võimaldab maakohtute koormust tarbijakrediitdilepingust tulenevate nõuete läbivaatamisel oluliselt leevendada, mille

dokumendid. Samuti tahetakse muuta TsMS § 482 lg-t 12 selliselt, et kohtutele antakse võimalus teha maksekäsu kiirmenetluses avaldajale ettepanek esitada täiendavaid tõendeid. Tõendivaba menetluse muutmine tekitab maksekäsuosakonnale tõendite hindamise kohustuse ja menetlusaja pikenemine on selle paratamatu tagajärg. 12. TsMS § 4841 lg 4 täiendamise tagajärjel ei nõua kohus avalduses puuduste kõrvaldamist, vaid jätab avalduse rahuldamata, kui tarbijakrediidilepingust tuleneva nõude avaldus ei vasta seaduses sätestatule. See ei vähenda kohtute koormust, kuna avaldus esitatakse uuesti ja maksekäsuosakond peab selle taas täismahus läbi vaatama. Samuti soodustab muudatus avaldajate kohest pöördumist hagimenetlusse, et vältida korduvate avalduste esitamist kiirmenetluses. 13. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku, täitemenetluse seadustiku rakendamise seadusse tahetakse lisada § 118, millega plaanitakse võlgnikule, kelle suhtes on tarbijakrediidilepingust tuleneva nõude alusel tehtud maksekäsk või tagaseljaotsus ja algatatud sundtäitmine, anda võimaluse esitada nõue uuesti kohtulikule kontrollile. Jõustunud ja täitemenetluses olevate kohtu lahendite avamine teistkordsele kohtuvaidlusele soodustab võlgnike aktiivsust sundtäitmise lubamatuks tunnistamise hagide esitamise osas. Eelnõu seletuskirjast ei selgu, kuidas mõjub sisse tulevate hagide hulk kohtute töökoormusele ning kuidas plaanitakse selle mõjuga toime tulla. 14. Kirjeldatud muudatused vähendavad maksekäsu kiirmenetluse tõhusust tarbijakrediidivaidlustes. Kiirmenetluse eelis – kiire lahend väikeste kuludega – kaob ning võlausaldajatel pole enam põhjust seda menetlusliiki valida. Krediidiandjad hakkavad pöörduma hagimenetlusse, mis võib hüppeliselt suurendada maakohtute töökoormust ning toob kaasa menetlusaegade pikenemise. Eelnõu seletuskirjast jääb selgusetuks, kas ja mida võidavad tarbijatest võlgnikud sellest, kui edaspidi menetletakse nende võlga kiirmenetluse asemel kulukas hagimenetluses. 15. Muudatuste tagajärjel kasvab koormus kohtusüsteemile. Kohtute koormuse kasv on vastuolus eelnõu eesmärgi ja ka TsMS §-ga 2, mille järgi on tsiviilkohtumenetluse ülesanne tagada, et kohus lahendaks asja mõistliku aja jooksul. Kohtumenetluste kestuse pikenemine pole kooskõlas ka Koalitsioonileppega 2025–2027 (Koalitsioonilepe 2025–2027, - reform.ee.), milles lepitakse kokku eesmärk kiirendada kohtuotsusteni jõudmist (punkt 193) ja kõigi kohtumenetluse ökonoomseks tegemises (punkt 188). 16. Riigil on kohustus muudatuste tegemisel arvestada selle mõju kohtute koormusele. Euroopa Inimõiguste Kohus (edaspidi EIK) on lahendis Kudla v. Poland, no. 30210/96, p-s 130 märkinud, et riigil on kohustus korraldada kohtusüsteem nii, et menetlus toimiks mõistliku aja jooksul ning kohtute ülekoormus ei vabanda	tulemusel lüheneb ka menetlusaeg.
--	--

	viivitusi. Seda põhimõtet kinnitab ka EIK lahend Guincho v. Portugal, no. 8990/80, p 38, kus on märgitud, et Euroopa Inimõiguste Konventsiooni (edaspidi EIOK) ratifitseerimisega võtab riik endale kohustuse korraldada oma kohtusüsteem selliselt, et see oleks kooskõlas EIOK art-ga 6 ehk riik peab tagama kohtumenetluse mõistliku aja jooksul. Lahendis De Cubber v. Belgium, no. 9186/80 p-s 35 kordas EIK sama seisukohta. Seega eelnõu väljatöötaja peab tagama, et maksekäsu kiirmenetluse regulatsiooni muutmisega kaasnev kohtute töökoormus oleks kooskõlas EIOK art-st 6 tuleneva õigusega kohtumenetlusele mõistliku aja jooksul. 17. Lähtudes Justiitsministeeriumi ja Riigikantselei loodud juhise „Mõjude hindamise metoodika“ (Mõjude hindamise metoodika. Justiitsministeerium ja Riigikantselei, 2021, - www.justdigi.ee.) neljandast etapist, tuleb hinnata eesmärgi saavutamise vahendite mõjusid. Muuhulgas tuleb kindlaks teha ebasobivad kaasnevad riskid ja uurida nende mõjusid sihtrühmadele. Praegusel juhul peab eelnõu väljatöötaja lahendama küsimuse, kuidas kehtiva maksekäsu kiirmenetluse regulatsiooni muutmise mõju kohtusüsteemile leevendada.	
12.	<i>Eelnõu seletuskirjas puudub muudatuste põhiseaduspärasuse analüüs</i> 18. Vastavalt HÕNTE § 43 lg 1 p-le 5 analüüsitakse eelnõu seletuskirjas eelnõu kooskõla Eesti Vabariigi põhiseadusega. Õiguseksperdid on tuvastanud (Allar Jõks, Carri Ginter – Ekspertarvamus õigusloomepoliitika põhialuste täitmise kohta 2022. aastal, p 42. - www.justdigi.ee) kahetsusväärse reeglipära, mille kohaselt eelnõude seletuskirjades põhiseaduspärasuse analüüsi ei sisaldu. Praeguse eelnõu seletuskirja tarbijavõlgade maksekäsu kiirmenetlust puudutav osa pole siin kahjuks erand. Järgnevalt käsitleme olulisemaid muudatusi, mille kooskõla põhiseadusega seletuskirjas hinnatud ei ole.	Arvestatud, selgitatud Kavandatud PankrS, TMS-i ja TsMSRS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja. Maksekäsu kiirmenetluses tehtavate muudatuste põhiseaduspärasust on hinnatud seletuskirja.
13.	<i>(a) Õiguskindlus</i> 19. PS § 10 sätestab õigusriigi põhimõtte, mille lahutamatuks osaks on õiguskindluse põhimõte. Õiguskindluse põhimõttest tuleneb omakorda kohtulahendi seadusjõu põhimõte (<i>res judicata</i>), mis kaitseb menetlusosalisi ja õiguskorda tervikuna jõustunud kohtuotsuste tagantjärele meelevaldse muutmise eest. 20. Eelnõuga muudetakse PankrS § 10 lg 5 ja § 100³ lg 4 p 4 ning TMS § 221 lg-d 11 ja 2 selliselt, et edaspidi pole maksekäsu kiirmenetluses tarbijakrediitdivõlgniku kohta tehtud kohtulahendil pankroti- ega täitemenetluses lõpliku kohtulahendi tähendust. Seletuskirjas on asutud <i>res judicata</i> põhimõtet eiravale seisukohale, et maksekäsu kiirmenetluses täitedokumendina välja antud nõudeid pankrotimenetluses automaatselt kehtivatena mittekäsitlemine suurendab õiguskindlust, sest nii luuakse terviklik ja kooskõlaline menetlusloogika	Arvestatud Kavandatud TMS-i ja TsMSRS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.

	maksekäsust kuni maksejõuetuseni (seletuskirja lk 10). Selline käsitlus on arusaamatu ja paljasõnaline. Vastavalt Riigikohtu praktikale on kohtuotsuse seadusjärgsuse eesmärgiks välistada sama kohtuasja teistkordne lahendamine, kindlustades seeläbi lisaks õiguskindlusele ka õigusrahu (RKPKm 07.11.2014, 3-4-1-32-14, p 28). Arvestades <i>res judicata</i> põhimõtte keskset tähendust õigusriigis, eeldab selle PS põhimõtte riivamine põhjalikku põhiseaduspärasuse analüüsi, milline aga eelnõu seletuskirjas puudub.	
14.	<i>(b) Tagasiulatuva mõju keeld</i> 21. Eelnõu võib olla ka vastuolus ebasoodsa tagasiulatuva mõju keeluga. Tarbijakrediidi andjad pole seni pidanud arvestama võimalusega, et neil on võlgniku suhtes jõustunud kohtuotsuse saamise järel vaja pankroti- või täitemenetluses taas tõendada lepingulise nõude olemasolu. Vastavalt KAVS § 47 lg-le 5 puudub võlausaldajal kohustus dokumentatsiooni säilitamiseks kolme aasta möödumise järel lepingu lõppemisest arvates. Vajalik on analüüsida, kas pankroti- ja täitemenetluse muudatused kahjustavad krediidiandjate õiguspärasust ootust, et neil pole täitedokumendi esitamisel pankroti- või täitemenetluses nõude olemasolu vaja tõendada. Vastavalt Riigikohtu praktikale on ehtne ebasoodne tagasiulatuva mõju üldjuhul põhiseadusega vastuolus ja sellise mõjuga seadusesäte võib kehtestada vaid juhul, kui sellega ei kahjustata ebaproportsionaalselt isiku õiguspärasust ootust (RKHKo 03.05.2017, 3-3-1-80-16, p 29). Krediidiandjate õiguspärase ootuse riive proportsionaalsust pole eelnõu seletuskirjas analüüsitud.	Arvestatud Kavandatud TMS-i ja TsMSRS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavad analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.
15.	<i>(c) Õigusselgus</i> 22. Eelnõu § 1 p 12 järgi soovitakse täiendada TsMS §-i 481 lg-ga 2⁵, mille järgi arvestatakse tarbijakrediidilepingust tuleneva nõude menetlemisel maksekäsu kiirmenetluses kõik selles võlasuhtes tarbija tehtud maksed esimeses järjekorras põhivõla, teises järjekorras intressi ja kolmandas järjekorras viivise katteks. Sellise normi näol oleks tegemist erinormiga VÕS § 415 lg 2 suhtes. Advokatuuri põhiõiguste kaitse komisjon nõustub Advokatuuri menetlusõiguse komisjoni hinnanguga (04.08.2025 nr 1-8/25/17-1), mille kohaselt ei ole hea praktika reguleerida menetlusseadustikus küsimusi, mis kuuluvad materiaalõiguse reguleerimisalasse. 23. Advokatuuri põhiõiguste komisjon lisab, et eelnõuga kavandatav arvestusmudel loob olukorra, kus nõuete arvestus erineb vastavalt sellele, kas nõue on esitatud hagimenetluses, maksekäsu kiirmenetluses või kohtuväliselt. Selline ebajärjekindlus koostoimes vastavate normide paiknemisega paralleelselt VÕS-is ja TsMS-is võib olla vastuolus õigusselguse põhimõttega (PS § 10, § 13 lg 2). Eelnõu seletuskirjas pole selgitatud, miks on vaja nõuete arvestuskorda selliselt reguleerida ega analüüsitud, kas see on kooskõlas PS §-ga 10 ja § 13 lg-ga 2.	Arvestatud osaliselt. Eelnõu muudetud. Nõuete järjekord reguleeritakse VÕSis.

16.	<i>(d) Põhiõigus tõhusale ja mõistliku kestusega menetlusele</i> 24. Vastavalt eelnõule on maksekäsu kiirmenetluses võlausaldajal õigus nõuda ainult nõude põhiosa ning seadusjärgset intressi ja viivist (TsMS paragrahvi 481 lg 2⁴). Kokkulepitud intressimäära asendamine seadusjärgse intressimääraga on vastavalt VÕS § 403⁴ lg-le 7 vastutustundliku laenamise põhimõtte rikkumise tagajärg. Samas tuleb eelnõu kohaselt edaspidi maksekäsu kiirmenetluses võlausaldajal vastutustundliku laenamise põhimõtte järgimist tõendada (TsMS § 482 lg-d 1¹ ja 1²), hoolimata sellest, et selles menetluses oleks tal edaspidi nii või teisiti õigus nõuda üksnes seadusjärgset intressi ja viivist. Selliselt muutub maksekäsu kiirmenetlus tarbijakrediidi võlausaldajate jaoks ebatõhusaks menetluseks, millele on otstarbekas eelistada kestuselt pikemat ja kulukamat hagimenetlust. 25. Maksekäsu kiirmenetluse muudatused võivad niisiis riivata ka tarbijakrediidi võlgnike ja võlausaldajate põhiõigust tõhusale ja mõistliku kestusega menetlusele (PS § 15). Lähtudes eesmärgist tagada paremini tarbijate õigusi tuleks kontrollida põhiõigusi riivava meetme sobivust, vajalikkust ja mõõdukust. Eriti oluline on analüüsida, kas pakutud meetmele leidub alternatiive, mis kaitseksid vähemalt sama tõhusalt tarbijate õigusi, kuid riivaksid põhiõigusi vähem. Selline analüüs eelnõu seletuskirjas puudub.	Selgitatud Võlausaldaja ei saa eeldada, et tal on võimalik saada kohtulahend oma nõude kohta dokumente esitamata. Dokumendid võimaldavad kohtul kontrollida avalduse nõuetele vastavust ja maksekäsu kiirmenetluse lubatavust. Tõhus ja mõistliku kestusega menetlus on tagatud, makseettepanek tuleb teha 20 tööpäeva jooksul avalduse esitamisest arvates.
17.	<i>(e) Võrdsuspõhiõigus</i> 26. Eelnõu seletuskirjas pole analüüsitud ka võimalikku võrdsuspõhiõiguse riivet (PS §12). Maksekäsu kiirmenetluses nähakse ette erikord vaid tarbijakrediitivõlgnikke kaitseks, seega eelnõu järgi teisi tarbijatest võlgnikke hakatakse tarbijatest krediitivõlgnikega kohtlema ebavõrdselt, kuivõrd neile jääb kehtima üldkord. Eelnõu kohaselt arvutatakse ka maksekäsu kiirmenetluses kõik võlasuhte raames tehtud maksed ümber seadusjärgsete määrade järgi, mis tähendab, et puuduliku maksekäitumisega tarbijakrediitivõlgnikke hakatakse võrreldes hea maksekäitumisega tarbijakrediitivõlgnikega eeliskohtlema. Sellise ebavõrdse kohtlemise näol on tegemist võimaliku võrdsuspõhiõiguse riivega, mistõttu tuleb kontrollida riive põhjendatust ja mõõdukust.	Selgitatud Tõepoolest nähakse erikord ette tarbijate kui nõrgemate osapoolte kaitseks. Vastav erikord lähtub Euroopa Kohtu suunistest. JDM-is on planeeritud täiendav maksekäsumenetluse analüüside pakett ja süsteemi kompleksne ülevaatamine.
18.	<i>(f) Õigusemõistmise pädevus</i> 27. Eelnõu seletuskirjas mõõndakse, et seni pole kohtunikuabi saanud vajalikus ulatuses tõendeid koguda ja hinnata kuna kohtunikuabil pole selleks pädevust (seletuskirja lk 35). Eelnõu kohaselt on aga maksekäsuosakonnal vaja edaspidi tarbijakrediitiasjades tõendite alusel hinnata, kas avalduses märgitud tarbijakrediitdilepingust tulenevad nõuded on olemas. Eelnõuga proovitakse niisiis takistada formaliseeritud menetluse kuritarvitamist asendades formaliseeritud menetluse sisulisega. 28. Vaid kohtunik on pädev mõistma õigust (RKÜKo	Selgitatud Maksekäsu kiirmenetluses muudatuste kohaselt esitatavad dokumendid võimaldavad kohtul kontrollida avalduse nõuetele vastavust ja maksekäsu kiirmenetluse eeldusi (TsMS § 481, § 482), mis on ka praegu maksekäsuosakonna pädevuses. Tegemist ei ole õigusemõistmisega.

	02.10.2018, 2-17-10423/20, p 33). Riigikohus on ka rõhutanud, et materiaalõiguslikku vaidlust näiteks selle üle, kas mõni kohtulikus kompromissis sätestatud tingimus on saabunud või mitte – st kas täitedokument on olemas või pole seda tingimuse saabumata jäämise tõttu – peab lahendama kohus (RKTKo 12.03.2014 3-2-1-1-14, p 18). Tõendite pinnalt materiaaõigusliku hinnangu andmine on niisiis õigusemõistmine PS § 146 mõttes ja seda saab teha vaid vastava ettevalmistuse ja garantiidega kohtunik. Teadaolevalt ei kuulu maksekäsuosakonna koosseisu kohtunikke. Eelnõu seletuskirjas puudub analüüs kohtunikuabide pädevuse olulise laiendamise põhiseaduspärasuse kohta.	
Regionaal- ja Põllumajandusministeerium		
1.	Regionaal- ja Põllumajandusministeerium kooskõlastab tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu järgmiste märkustega. Regionaal- ja Põllumajandusministeerium esitas 14.08.2024 kirjaga nr 1.4-2/3198-1 oma märkused tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja kohtute seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsusele. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõust ja seletuskirjast nähtuvalt on osad märkused jäänud arvestamata ning ei ole ka selget sisulist põhjendust, miks neid ettepanekuid ei olnud võimalik arvestada.	Teadmiseks võetud.
2.	Oma kooskõlastuskirjas tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja kohtute seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsusele märkisime, et kohtute efektiivsema ressursikasutuse ning töökoormuse optimeerimiseks tuleks kaaluda menetluse lõpetamise aluste sätestamist eriseadustes. Kooskõlastatava eelnõu seletuskirjast nähtub, et Justiitsministeerium analüüsib neid ettepanekuid ja vajadusel algatab uue eelnõu. Õigusloomepoliitika põhialused aastani 2030 on võtnud eesmärgiks, et õiguskord on stabiilne ja selge ning uusi eelnõusid ei algatata kergekäeliselt. Eelnevast tulenevalt palume seletuskirjas täpsustada, kuidas on Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi esitatud märkuse hilisem analüüsimine ja vajadusel uue eelnõuna menetlemine kooskõlas õigusloomepoliitika põhialustega.	Teadmiseks võetud. Justiits- ja Digiministeerium analüüsib ettepanekut ning vajadusel algatab uue eelnõu.
3.	Eelnõu seletuskirjast nähtub, et Justiitsministeerium on põgusalt ja üldisel tasemel kaalunud hagi tagamise avalduse läbivaatamise tähtaja regulatsiooni juures erandite kehtestamise võimalust. Kaalumata on jäänud muudatuste võimalikud mõjud väga aegkriitiliste hagi tagamise avalduste, näiteks lähenemiskeelu, menetluses. Seletuskirja kohaselt on muudatuse eesmärk vähendada kohtu ja menetlusosalise menetluskooormust. Kahtlemata on kohtu ja menetlusosalise menetluskooormuse vähendamine legitiimne eesmärk, kuid muudatus vajab põhjalikku analüüsi selgitamiseks, kas abinõu on eesmärgi saavutamiseks sobiv, vajalik ja mõõdukas	Kuigi avalduse lahendamise tähtaeg on muudatuse tulemusena senisest pikem, tuleb kohtul taotluse saamisel veenduda, kas tegemist on viivitamatut sekkumist nõudva olukorraga. Diskretsiooniotsuse tegemisel tuleb ka edaspidi lähtuda avalduse asjaoludest, sealhulgas objektiivselt ohust ja konkreetse olukorra kiireloomulisusest; muudetava sätte sõnastus viitab jätkuvalt

		menetlustoimingu kiireloomulisusele. Rõhutame, et hagejate õiguskaitse tase ei tohiks muudatuse tulemusena nõrgeneda. 18.02.2025. a toimunud kohtute ja advokatuuri esindajate ning eelnõu ettevalmistajate kohtumisel arutasid osalejad võimalusi, kuidas tagada seda, et senisest pikema taotluse lahendamise tähtaja kehtestamine ei tooks kaasa hagejate õiguste kahjustamist ning et kohus lahendaks kiireloomulised taotlused ka edaspidi aegsasti. Kohtud panid kohtumisel advokatuuri esindajatele südamele, et viivitamatut sekkumist nõudvad taotlused tuleks vormistada selgelt ja taotluse kiireloomulisus tuleb selgelt välja tuua. Kohtute esindajad kinnitasid, et töökorralduslikult on selliselt tagatud viivitamatut sekkumist nõudvate hagi tagamise taotluste kiire lahendamine ka edaspidi. Kohtumisel osalejad kinnitasid, et hagi tagamise teemal tehakse ka edaspidi koostööd, arendatakse diskussiooni ning aktuaalseid küsimusi on võimalik käsitleda ja lahendada koolituse kaudu. Lisaks märgime, et lähenemiskeelu seadmise otsustamisel, sh esialgse õiguskaitse korras, kuulatakse üldjuhul ära vastaspool; sellisel juhul kehtivat ühe tööpäeva pikkust hagi tagamise avalduse lahendamise tähtaega ei kohaldata (TsMS § 384 lg 1 teine lause).
Rahandusministeerium		
1.	Rahandusministeerium kooskõlastab tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise seaduse (edaspidi TsMS) eelnõu märkusteta.	Teadmiseks võetud.

2.	Samas teeme eelnõu täiendamiseks järgmised ettepanekud: Muuta TsMS § 178 lõike 2 sõnastust, asendades selles sõna „isik“ sõnaga „menetlusosaline“. Muudatuse eesmärk on lõpetada praktika, mille kohaselt kohtud edastavad Rahandusministeeriumile menetluskulude kindlaksmääramise otsuseid kohtuasjades, milles riik ise ei ole menetlusosaline, kuid isikule on antud riigipoolset abi menetluskulude kandmiseks (seega oleks riik justkui menetluskulusid tasuma kohustatud isik). Arvestades, et valdavas enamuses on menetlusabi antud advokaadi õigusabi näol ja esindaja on määranud kohus (nt TsMS § 219 lõige 1 ja 2, §-d 520, 535, 554), ei ole sellistel puhkudel määruskaebuse esitamine vajalik.	Arvestatud Eelnõu ja seletuskirja muudetud. TsMS § 178 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt: „Menetluskulude kindlaksmääramise peale võib edasi kaevata menetluskulude hüvitamiseks õigustatud või menetluskulusid kandma kohustatud menetlusosaline, kui vaidlustatav menetluskulude summa ületab 500 eurot.“;
3.	Muuta TsMS § 187 lõike 2 sõnastust, jättes sellest välja Rahandusministeeriumi ja Rahandusministeeriumi valitsemisala asutust puutuva ning sätestades selles vastavalt antava menetlusabi liigile kohane asutus või isik, kellele menetlusabi määrmise ärakiri täitmiseks või teadmiseks vajalik on (nt advokaadi õigusabi määramisel Advokatuur).	Arvestatud osaliselt. Eelnõu ja seletuskirja muudetud. TsMS § 187 lõige 2 tunnistatakse kehtetuks.
4.	Muuta TsMS § 191 lõiget 1, jättes sellest välja tekstiosa „või Eesti Vabariik Rahandusministeeriumi või valdkonna eest vastutava ministri määratud Rahandusministeeriumi valitsemisala asutuse kaudu“. Eeldame, et kohus hindab kohtuliku kontrolli käigus taotleja majanduslikku seisundit adekvaatselt ja igakülselt ning puudub vajadus Rahandusministeeriumil seda täiendavalt üle kontrollida. Riigi õigusabi seaduse § 15 lõike 8 kohaselt on tsiviil- ja haldusasjas tehtud riigi õigusabi andmise määrmise peale määruskaebuse esitamise õigus ka advokatuuril. Seega ühtlustuks pärast muudatuse tegemist tsiviil- ja haldusasjas tehtud menetlusabi määruste vaidlustamise kord ning mõlema puhul oleks vaidlustamise õigus menetlusabi taotlejal või saajal ja tulenevalt riigi õigusabi seadusest ka Advokatuuril.	Arvestatud. Eelnõu ja seletuskirja muudetud. TsMS § 191 lõike 1 esimene lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt: „Maakohtu või ringkonnakohtu menetlusabi andmise või sellest keeldumise määrmise peale ja kummagi määrmise muutmise või tühistamise määrmise peale, võib menetlusabi taotleja või saaja esitada määruskaebuse.“;
5.	Lisada eelnõule riigi õigusabi seaduse muudatus, millega tunnistatakse kehtetuks selle § 32 lõige 3. Lõikes nimetatud valdkonna eest vastutava ministri määrust ei ole seaduse vastuvõtmisest alates (28.04.2004) kordagi kehtestatud (algselt pidi selle kehtestama justiitsminister) ning riigi õigusabi tasu ja riigi õigusabi kulude sissenõudmise aruannete Justiitsministeeriumile ei ole tehniliselt võimalik. Riigi tuludesse sissenõutavad erinevad menetluskulud nõutakse isikutelt sisse kogumina, eristamata nendes riigi õigusabi osa.	Arvestatud
6.	Palume analüüsida, kui palju on menetlusabi andmise määrmiseid, mille puhul TsMS § 190 alusel menetlusosalisele antud menetlusabi riigituludesse välja ei mõisteta ning mille puhul oleks Rahandusministeeriumil võimalus teha kohtule taotlus riigi õigusabi tasu hüvitamiseks (RÕS § 28 ja 29).	Teadmiseks võetud.

	Nimetatud andmete põhjal soovime tõenäoliselt teha ettepanekud ka RÕS muutmiseks.	
Prokuratuur		
1.	Prokuratuur tervitab seaduse eelnõud, mille peamine eesmärk on tõhustada ja kiirendada tsiviilkohtumenetlust ning optimeerida ja vähendada kohtute töökoormust, et jätta kohtunikele enam aega tegeleda keerukamate õigusvaidlustega. Prokuratuur toetab tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõud ja sellega kohtute töökoormuse optimeerimist, kohtute töö tõhustamist ning kohtumenetluste kiirendamist.	Teadmiseks võetud
2.	Prokuratuur tänab Teid võimaluse eest anda arvamus tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõule, millega muudetakse tsiviilkohtumenetluse seadustikku eesmärgiga optimeerida kohtute töökoormust, tõhustada kohtute tööd ja kiirendada kohtumenetlusi; tehakse muudatused maksekäsu kiirmenetluse regulatsioonis, millega nähakse ette eriregulatsioon tarbijakrediidilepingust tulenevate nõuete menetlemiseks; muudetakse täitemenetluse seadustikku ja tehakse erisus sundtäitmise lubamatuks tunnistamise hagi esitamise regulatsioonis, mis puudutab tarbijakrediidi nõude kohta tehtud maksekäsu või tagaseljaotsuse alusel toimuvaid täitemenetlusi; piiratakse tarbijakrediidilepingutest tulenevate nõuete automaatset tunnustamist pankrotimenetluses, kui need põhinevad maksekäsul või tagaseljaotsusel; võimaldatakse täitemenetluses võlgnikel viia tarbijakrediidilepingutest tulenevatel nõuetel põhinevad maksekäsud ja tagaseljaotsused teist korda kohtu ette; muudetakse riigi õigusabi seadust, et selgemalt reguleerida riigi õigusabi andmise määruste saatmist ja kättetoimetamist Eesti Advokatuurile; täiendatakse rakendussätetega tsiviilkohtumenetluse ja täitemenetluse seadustiku rakendamise seadust. Prokuratuur tervitab seaduse eelnõud, mille peamine eesmärk on tõhustada ja kiirendada tsiviilkohtumenetlust ning optimeerida ja vähendada kohtute töökoormust, et jätta kohtunikele enam aega tegeleda keerukamate õigusvaidlustega. Samuti on tervitatavad eesmärgid tagada, et tarbijatelt ei nõutaks maksekäsu kiirmenetluses tarbijakrediidilepingu alusel ülemääraseid summasid ning et krediidiandjad järgiksid enne tarbijakrediidilepingu sõlmimist ja tarbijale krediidi väljastamist vastutustundliku laenamise põhimõtet; anda võlgnikule võimalus lasta kohtul kontrollida nõude seaduspärasust olukorras, kus esialgse kohtumenetluse raames ei kontrollitud tarbijakrediidilepingu vastavust seaduse nõuetele, sealhulgas ei kontrollitud vastutustundliku laenamise põhimõtte järgimist; tugevdada tarbijakaitset ja viia pankrotimenetluse praktika kooskõlla Euroopa Kohtu ja Riigikohtu seisukohtadega.	Teadmiseks võetud

	Prokuratuur toetab tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõud ning sellega eelkõige kohtute ressursi tõhusamat kasutamist ja kohtute töökoormuse optimeerimist.	
Haridus- ja Teadusministeerium		
1.	Haridus- ja Teadusministeerium kooskõlastab tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu märkusteta.	Teadmiseks võetud.
Siseministeerium		
1.	Siseministeerium kooskõlastab ning esitab tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõule järgmised ettepanekud: 1) Eelnõu § 1 punktiga 17 muudetakse tsiviilkohtumenetluse seadustiku (edaspidi <i>TsMS</i>) § 510 lõiget 4 ja sõnastatakse see järgmiselt: „(4) Kui menetlust ei algatatud Siseministeeriumi või valdkonna eest vastutava ministri volitatud asutuse avalduse alusel, teatab kohus valdkonna eest vastutava ministri volitatud asutusele menetluse algatamisest ning küsib riigile teadaolevaid andmeid teadmata kadunud isiku kohta ja seisukohta isiku surnuks tunnistamise võimalikkuse kohta. Kohus võib koguda teadmata kadunud isiku kohta andmeid ka omal algatusel, sõltumata sellest, kes esitas surnuks tunnistamise avalduse.“. <i>TsMS</i> § 509 lõike 1 punkti 3 kohaselt võib isiku surnuks tunnistamise avalduse esitada Siseministeerium või valdkonna eest vastutava ministri volitatud Siseministeeriumi valitsemisala asutus. Sama sõnastust „valdkonna eest vastutava ministri volitatud Siseministeeriumi valitsemisala asutus“ kasutatakse ka sama paragrahvi lõikes 4 ja § 513 lõikes 1. Seega tuleks ka §-i 510 lõike 4 sõnastuse juures kasutada samasugust sõnastust nagu on kehtivas <i>TsMS</i> §-des 509 ja § 513.	Arvestatud
2.	2) Eelnõu § 1 punktiga 18 muudetakse <i>TsMS</i> § 511 lõiget 3 ja sõnastatakse see järgmiselt: „(3) Kohus toimetab avalduse rahuldamata jätmise määruse avaldajale kätte. Kohus saadab isiku surnuks tunnistamise määruse avaldajale ning selle jõustumisest alates kümne päeva jooksul perekonnaseisuasutusele isiku surmaandmete kandmiseks rahvastikuregistrisse.“. Seega saab Politsei- ja Piirivalveamet (PPA) kui volitatud asutus surnuks tunnistamise rahuldamata jätmise määruse kui ka surnuks tunnistamise määruse juhul, kui menetlus algatati PPA avalduse alusel. Kui menetlus algatati lähedaste või KOV-i poolt, siis PPA-le kummalgi juhul määrust ei saadeta, kuigi <i>TsMS</i> § 510 lõike 4 kohaselt küsitakse PPA-lt selle kohta arvamust. 2 (2) Samas on kõnealune teave PPA-le aluseks teadmata kadunud isiku asukoha tuvastamise menetluste jätkamiseks või lõpetamiseks. Vastasel korral peab PPA vajaliku teabe saamiseks tegema päringuid rahvastikuregistrisse, mis on vastuolus isikuandmete töötlemise minimaalsuse põhimõttega. Teeme ettepaneku	Mitte arvestatud <i>TsMS</i> § 511 ei reguleeri PPA-le lahendi saatmist.

	eelnõu täiendada ning lisada, et kohus saadab määruse samal ajal ka PPA-le.	
3.	Eelnõu § 3 punktiga 1 muudetakse riigi õigusabi seaduse (RÕS) § 15 lõiget 5 ja sõnastatakse see järgmiselt: „(5) Riigi õigusabi andmise määruks määratakse kindlaks käesoleva seaduse § 8 kohane riigi õigusabi andmise viis ja §-s 16 sätestatud riigi õigusabi saaja hüvitamiskohustus. Määrus saadetakse Eesti Advokatuurile (edaspidi advokatuur) riigi õigusabi infosüsteemi e-toimiku menetlemise infosüsteemi (edaspidi e-toimiku süsteem) kaudu. Määrus loetakse kättetoimetatuks, kui advokatuur kinnitab riigi õigusabi infosüsteemis selle vastuvõtmist.“. Seletuskirjas selgitatakse, et „Muudatusega täpsustatakse seaduses, et riigi õigusabi andmise määrus saadetakse advokatuurile üksnes riigi õigusabi infosüsteemi kaudu. Nimetatu on kooskõlas ka RÕS-i § 15 lõikega 5¹ ja justiitsministri 06.12.2013. a määruse nr 39 „Riigi õigusabi osutaja määramiseks taotluse esitamise ning e-toimiku süsteemi kaudu riigi õigusabi tasu ja kulude kindlaksmääramiseks dokumentide esitamise kord“ § 2 lõikega 1, mille kohaselt esitab kohus, prokuratuur või uurimisasutus advokatuurile riigi õigusabi osutava advokaadi määramiseks riigi õigusabi andmise määruse elektrooniliselt riigi õigusabi infosüsteemi e-toimiku süsteemi kaudu. Riigi õigusabi osutaja määramise taotlemiseks vajalikud andmed genereeritakse automaatselt riigi õigusabi andmise määrusest.“. Sama määruse § 2 lõigetes 2 ja 3 on sätestatud erandid, kui teabe esitamine e-toimiku kaudu ei ole võimalik. PPA, kui uurimisasutuse jaoks on oluline, et tehniliste rikete või kiireloomulise vajaduse korral saaks taotluse esitada ka muul viisil. Seega, kui seaduses nähakse ette määruse edastamise viis, siis tuleks seaduse tasandil näha ette ka erandid. Leiame, et tekib tõlgendamise küsimus, sest määruse kohaselt saab taotluse esitada ka muul viisil. Eelnõu seletuskirja punktis 8 on märgitud, et seadusemuudatuse rakendamiseks ei ole vaja kehtestada uusi ega muuta olemasolevaid rakendusakte.	Arvestatud. Eelnõu ja seletuskiri täiendatud.
Tartu Ülikool		
1.	Toetame Justiits- ja Digiministeeriumi 13. juulil 2025 esitatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõuga ette nähtud muudatusi maksekäsu kiirmenetluse regulatsioonis. Planeeritavad muudatused tagava tarbijate senisest tõhusama kaitse maksekäsu kiirmenetluses.	Teadmiseks võetud
2.	Samuti tugevdab tarbijakrediidilepingu sõlminud tarbijate kaitset pankrotiseaduses planeeritav muudatus, mille kohaselt ei loeta kaitsmiseta tunnustatuks tarbijakrediidilepingust tuleneva nõude alusel tehtud maksekäsku ega tarbijakrediidilepingust tuleneva nõude alusel tehtud tagaseljaotsust.	Teadmiseks võetud
3.	Toetame ka täitemenetluse seadustiku muutmist viisil, mis võimaldab tarbijal sundtäitmise lubamatuks	Teadmiseks võetud

	tunnistamise hakis esitada tarbijakrediidilepingust tuleneva nõude kohta tehtud maksekäsu puhul või tarbijakrediidilepingust tuleneva nõude kohta tehtud tagaseljaotsuse puhul kõiki vastuväiteid täitedokumendist tuleneva nõude olemasolule ja kehtivusele.	
4.	Kõik loetletud muudatused puudutavaid olukordi, mille puhul kohtumenetluses olev võlausaldaja nõue põhineb tarbijakrediidilepingul. Eelnõu seletuskirjas on näiteks seoses täitemenetlusega eraldi rõhutatud, et regulatsiooni rakendamisel tuleb hoolikalt jälgida, et see kehtib üksnes tarbijakrediidilepingust tulenevate nõuete alusel tehtud maksekäskude ja tagaseljaotsuste suhtes, muude nõuete kohta tehtud lahendeid sarnasel moel vaidlustada ei saa. Seletuskirja kohaselt on eelnõu ajendatud Euroopa Kohtu lahenditest. Nimetatud lahendid puudutavad tüüptingimuste direktiivi (93/13/EMÜ) ja tarbijakrediidi direktiivi (2008/48/EÜ). Peamiselt on Euroopa Kohus erinevates lahendites käsitlenud kohtu kohustust omal algatusel kontrollida tarbijaga sõlmitud lepingus sisalduvate tüüptingimuste kehtivust (seda nii tavamenetluses, maksekäsu kiirmenetluse raames, tagaseljaotsust tehes, kui ka pankroti- ja täitemenetluses). Nagu viidatud eelnõu seletuskirjas, siis on Euroopa Kohus sarnaselt seoses vastutustundliku laenamise põhimõtte järgimisega leidnud, et ka selle põhimõtte järgimist võlausaldaja poolt enne tarbijakrediidilepingu sõlmimist peab kohus omal algatusel hindama. Seejuures tuleb märkida, et seoses tüüptingimuste kehtivuse hindamisega kohtumenetluses kohtu omal algatusel on Euroopa Kohtu praktika palju mahukam ja detailsem kui tarbija krediidivõimelisuse hindamisega seoses. Nii ei ole tänaseks Euroopa Kohus võtnud konkreetset seisukohta küsimuses, kas kohus peaks omal algatusel kontrollima võlausaldaja vastutustundliku laenamise põhimõtte järgimist ka maksekäsu kiirmenetluses, pankrotimenetluses ja täitemenetluses. Eelneva valguses peame oluliseks rõhutada, et planeeritavad muudatused ei peaks piirduma tarbijakrediidilepingust tulenevate nõuete kohtuliku kontrolli reguleerimisega. Tarbijaid kahjustavad tüüptingimused võivad sisalduda (ja ka sisalduvad) muud liiki lepingutes, nt sideteenuse osutamise lepingud, eluruumi üürilepingud jne. Vastavalt Euroopa Kohtu praktikale peaks olema riigisisel kohtul võimalik omal algatusel tüüptingimuste kehtivust menetluses kontrollida, kui seda ei ole tehtud varasemas kohtumenetluses. See võimalus peab olema olemas ka eriliigiliste menetluse puhul (maksekäsu kiirmenetlus, pankrotimenetlus, täitemenetlus ning tagaseljaotsuse tegemisel). Praegune Eestis kehtiv regulatsioon kohtule selgelt vastavat võimalust ette ei näe. Seega leiame, et ette nähes erireeglid tarbijakrediidilepingust tulenevate	Teadmiseks võetud, selgitatud. JDM-il on plaanis läbi viia maksekäsu reform, mille esimese faasi analüüs viiakse läbi selle aasta lõpuks ja analüüsi teine faas järgmisel aastal. Analüüside alusel luuakse maksekäsu kiirmenetluse terviklahendus, mis hõlmab ka Euroopa Kohtu tüüptingimuste direktiivi kohta tehtud lahendite arvesse võtmist.

	nõuete menetlemiseks, tuleks samasugused võimalused kohtule anda ka iseseisvalt tüüptingimuste kehtivuse hindamiseks samades menetlustes.	
Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda		
1.	Esitame seisukoha tsiviilkohtumenetluse seadustiku jt seaduste muutmise eelnõu selle osa kohta, mis puudutab tarbijakrediidi nõuete kontrolli tugevdamist kohtumenetluses. Mõneti on muudatused maksekäsu kiirmenetluse regulatsioonis, millega nähakse ette eriregulatsioon tarbijakrediidilepingust tulenevate nõuete menetlemiseks, vastuolus eelnõu ettevalmistajate üldise eesmärgiga optimeerida kohtute töökoormust.	Teadmiseks võetud
2.	Teeme ettepaneku muuta eelnõu seletuskirja rõhuasetusi selliselt, et lugejale oleks arusaadav, kas tarbijakrediidilepingust tulenevate nõuete menetlemise vajalikkus tuleneb pigem soovist viia pankrotimenetluse praktika kooskõlla Euroopa Kohtu ja Riigikohtu seisukohtadega, mille kohaselt peab kohus hindama tarbijakrediidinõuete sisulist põhjendatust omal algatusel, sõltumata tarbija vastuväidetest, või soovist rohkem distsiplineerida krediidiandjaid.	Selgitatud Kavandatud PankrS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.
3.	Eelnõu seletuskirjas on suurem rõhk asetatud krediidiandjate manipulatsioonidele nõuete kohtulikus menetluses. Seletuskirjas esitatud viide kohtunike tähelepanekule, et kohtusse hagiavaldusega esitatud nõuded on maksekäsu kiirmenetluses süstemaatiliselt olnud esitatud suuremas summas, vajab seletuskirjas põhjalikumat käsitlust. Kuna kohtunikud viitavad kelmusele, siis oleks asjakohane esitada seletuskirjas ülevaade, kas kuriteoteadete alusel on alustatud kriminaalasju ja kas on esitatud kahtlustusi või süüdistusi.	Selgitatud. Tsiviilasja lahendaval kohtul on pädevus juhtida tsiviilasja menetlust, sh tuvastada menetlusosalise poolt menetlusõiguste kuritarvitamist. Selgitame, et kui kohus tuvastas tsiviilkohtumenetluses menetlusõiguste kuritarvitamise, ei tähenda, et sellel on õiguslik tähendus ainult juhul, kui asjas on algatatud kriminaalmenetlus või esitatud kahtlustus või süüdistus.
4.	Eelnõu § 1 punkt 12 muudatuse üheks mõjuks on ka, et tarbijale lisanduvad täiendavad menetluskulud. Jättes kõrvale kohtunike tähelepanekud võimalike kelmuste kohta võlausaldajate poolt ja eeldades, et nõuded on õiged, siis tuleks eelnõu § 1 punkt 12 seletuskirjas esitada andmed senise kohtupraktika kohta, millised on praegu tarbijale lisanduvad menetluskulud maksekäsu kiirmenetluses näiteks 8000 eurose nõude puhul ja millised on taolise suurusega nõude menetluskulud hagimenetluses. Leiame, et olukorras, kus tarbija jaoks on muudatuse järgselt hagimenetluse tulemuseks sama, mis praegu maksekäsu kiirmenetluses (st kohus mõistab välja nõude, intressi ja viivised samas ulatuses), tuleb tagada, et tarbija ei pea kandma lisakulusid kohtumenetluskulude näol. Kui seletuskirja täiendatakse võrdleva analüüsiga hagimenetluse reaalse mõju kohta algselt maksekäsu kiirmenetlusesse esitatud nõude vähenemisele, siis saab ka hinnata kavandatava muudatuse reaalset mõju tarbija kohustuste suurusele	Selgitatud Ekslik on arusaam, et hagimenetluse kulud ei tohi olla suuremad, kui on kulud maksekäsu kiirmenetlusele. Ka kehtiv õigus sellist lähenemist ei toeta. Arvestades seda, et alates 2027. a võetakse tarbijakrediidilepingust tulenevate nõuete menetlemise lihtsustamiseks ja kohtu koormuse leevendamiseks hagimenetluses kasutusele tehniline abivahend, muutuvad ka hagimenetlused eelduslikult kiiremaks, lihtsamaks ja odavamaks.

	kogusummas. Seletuskirja lk 42 esitatud konstateering menetluse kallinemise kohta peab olema saavutada soovitava eesmärgi suhtes proportsionaalne ja põhjendatud.	
5.	Füüsilisest isikust pankrotivõlgnike seas on vaid mõni üksik, kelle sissetulek ületab pankrotimenetluse kestel töötasu alammäära. Valdavalt füüsiliste isikute pankrotimenetlustes võlgniku igakuise sissetuleku arvel pankrotivara ei suurene. Teeme ettepaneku täiendada seletuskirja andmetega, millises summas on füüsilisest isikust pankrotivõlgnikega menetlustes võlausaldajatele keskmiselt pandiga tagamata nõudeid rahuldatud. Väidame kutsepraktikale tuginevalt, et kui nõudeid rahuldatakse üldiselt vaid mõne tuhande euro ulatuses, siis ei avalda nõude põhjalik pankrotimenetlusaegne kontroll olulist mõju ei jaotisele ega pankrotivõlgniku majanduslikule olukorrale. Pankrotivara nõuete rahuldamisest üle ei jää ning võimalikud muudatused jaotises võlausaldajate vahel on marginaalsed võrreldes eelnõus kavandava täiendava kontrolliga kaasnevale menetluskulule (sh pankrotihalduri ja kohtu kulud, menetluste pikenemine jne).	Selgitatud Kavandatud PankrS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.
6.	Meie hinnangul oleks mõttekas jätta tarbijakrediidilepingust tulenevate nõuete menetlemine maksekäsu kiirmenetluses piiramata (eelnõu § 1 p 12). Piisab ka sellest, et tarbijal on alati võimalik pöörduda omal algatusel kohtusse tarbijakrediidilepingust tulenevate nõude kohtulikuks läbivaatamiseks, kui seda ei ole varem tehtud (eelnõu § 4 p 2 ja § 5 p 3, ent analoogilised sätted tuleks lisada eelnõusse ka juhuks, kui nõue ei ole veel täitemenetluses ja tarbija soovib teenindamisel olevat laenulepingut vaidlustada). See ettepanek ei ole küll kooskõlas Euroopa Kohtu ja Riigikohtu ülal viidatud seisukohaga, kuid kooskõlas eelnõu koostajate üldise eesmärgiga optimeerida kohtute töökoormust. Ettepaneku realiseerimine välistaks hagi alusel kohtumenetlused, mis annaksid lõppkokkuvõttes maksekäsu kiirmenetlusega võrdse tulemuse. Nii ei tekitata tarbijale täiendavaid menetluskulusid olukorras, kus ei tarbija ega krediidiandja ei ole hagimenetlusest huvitatud.	Mitte arvestatud Ettepaneku esitaja mõönab, et ettepanek võib olla mitte kooskõlas Euroopa Kohtu ega Riigikohtu praktikaga.
7.	Pankrotiseaduse muudatused toovad pankrotihalduritele kaasa täiendava töökoormuse, millist ei pea kandma näiteks juriidilisest isikust pankrotivõlgniku menetlustes. Teeme ettepaneku täiendada PankrS § 65 lg 5 ¹ punktiga 4: „4) pankrotihaldur on hinnanud tarbijakrediidilepingust tulenenud nõude kehtivust“, Kuigi eelnõu koostajad hindavad, et vaidlused vähenevad, ei pruugi see nii minna. Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda korraldas käesoleva aasta kevadel kutsekogu liikmete ja usaldusisikute seas küsitluse. Vastajate antud valdava hinnangu kohaselt võtab maksekäsuga tarbijakrediidinõude läbivaatamine koos vastuväite esitamisega ca 3-4 tundi tööaega. Leiame, et tegemist on väga olulise töömahuga, mis vajab	Selgitatud Kavandatud PankrS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.

	täiendavat tasustamist kas pankrotivara või selle puudumisel riigi vahenditest.	
8.	Tarbijakrediidi läbivaidlemine halduri poolt võiks olla tasustatud ajapõhiselt, kuna on ka keerulisemaid asju. Üks maksekäsk või tagaseljaotsus võib hõlmata mitmetest tarbijakrediidilepingutest tulenevaid nõudeid. Tarbijakrediidi sätete järgimist tuleb kontrollida iga lepingu puhul eraldiseisvalt. Näiteks praktikast pärit pankrotimenetlus, kus esitati 9 jõustunud maksekäskudel/tagaseljaotsustel põhinevat nõudeavaldust, mis on tehtud tarbijakrediidilepingutest tulenevate nõuete kohta. Nende 9 nõudeavalduse aluseks on 12 maksekäsku ja 4 tagaseljaotsust ning kokku 23 tarbijakrediidilepingut. Kui ainuüksi ühe jõustunud maksekäsu/tagaseljaotsuse n-ö taasavamine võtab 3-4 tundi (mitmeid tarbijakrediidilepinguid hõlmav lahend võib ka rohkem võtta), siis selles asjas oleks halduri seaduseelnõu muudatusest tulenev täiendav töömaht 48-64 tundi, millele hetkel vastab riigi vahenditest hüvitatava tunnimääraga tasu 3168-4224 eurot, lisandub käibemaks. Riigi poolt hüvitatakse täna sellest ca 25 %.	Selgitatud Kavandatud PankrS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.
9.	Pankrotimenetluses on halduri tööd võimalik rahastada peamiselt kas pankrotivara arvel või siis riigi vahenditest. Ilmselt ei ole füüsiliste isikute pankrotimenetlustes kummaski allikast võimalik täiendavat ressursi leida mahus, mis kataks haldurile pandavate lisaülesannete täitmise. Olukorra lahendamiseks pakume välja alternatiivsed lahendused: 1) Muuta pankrotimenetluse üldist loogikat ning kehtestada, et nõuete kontroll (PankrS § 100¹ lg 4) tuleb läbi viia vaid sellistes menetlustes, kus pankrotivara on rohkem kui PankrS § 146 lg 1 kohaste väljamaksete tegemiseks vajalik. Selline muudatus vähendab oluliselt pankrotihalduri ja ka kohtu töökoormust ja on põhjendatav sellega, et kui puudub vara, mille alusel nõudeid täita, ei ole ka põhjust nõuete täpset suurust tuvastada. 2) Pankrotihaldur esitab tarbijakrediidilepingust tuleneva nõude kohta põhistamata vastuväite (PankrS § 100¹ lg 4 täiendamine). Eelnõu § 2 p 2 kohaselt peab võlausaldaja esitama tarbijakrediidilepingust tuleneva nõude kohta käivad dokumendid pankrotihaldurile, ent väljaspool pankrotimenetlust kohtule (eelnõu § 1 p 13). Teeme ettepaneku praktikat ühtlustada selliselt, et nõude kontroll toimub kohtus sõltumata sellest, kas tarbija on pankrotimenetluses või mitte. Selline muudatus vähendab oluliselt pankrotihalduri töökoormust ja muudab nõude kontrollimise alused ühtlaseks ja mittediskrimineerivaks. Kuivõrd lahendi teeb nõude kohta kohus nii siis, kui võlgnik ei ole pankrotimenetluses, kui ka juhul, kui on, siis on põhjendatud nõuete kontrollimine üksnes kohtus.	Selgitatud Kavandatud PankrS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.

10.	Sõltumata sellest, kumb esitatud alternatiividest leiab seadusandja heakskiidu, teeme ettepaneku täiendada PankrS 100 ¹ lg 2 loetelu täiendava punktiga „6 ¹) kas nõue põhineb tarbijakrediidilepingust tuleneval nõudel, mille kohta on tehtud maksekäsk, tagaseljaotsus või sõlmitud täitemenetluse seadustiku § 2 lõike 1 punktis 18 nimetatud notariaalne kokkulepe;“. See ettepanek on loogiliseks jätkuks eelnõu § 2 punktis 2 kavandatule.	Selgitatud Kavandatud PankrS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.
11.	Palume selgitada ja vajadusel täpsustada eelnõu sellise olukorra lahendamiseks, kus võlausaldajal on maksekäsk, mis on tehtud § 1 punktide 12 ja 13 tingimuste kohaselt, kuid esitab pankrotimenetluses võlgniku vastu nõude koos lepingujärgsete intresside ja viivise nõuetega. Kas ja millises osas saab sellisel juhul lugeda nõue kaitsmiseta tunnustatuks? Kas tunnustamata osa kontroll toimub hagi või hagita menetluses?	Selgitatud Kavandatud PankrS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.
12.	Pankrotiseaduse muudatusettepanekute osas palume pöörata Teie tähelepanu, et mitte kõik maksekäsuga vormistatud nõuded ei ole tarbijakrediidilepingust tulenevad. Kui võlausaldaja esitab PankrS § 94 alusel nõudeavaldusega nõude, mis tugineb maksekäsule, siis mille alusel peaks pankrotihaldur otsustama, kas nõuda puuduste kõrvaldamist ja PankrS § 91 lõikes 1 ¹ sätestatud dokumentide esitamist või mitte? Teeme ettepaneku kaaluda võlgniku kohustamist nõude sisu selgitamiseks nt PankrS § 100 ¹ lg 3 täiendusena.	Selgitatud Kavandatud PankrS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.
13.	Analoogiline küsimus tekib ka eelnõu § 5 p 2 puhul – kui täitmisele on antud maksekäsk, siis mille alusel peab kohtutäitur ära tundma, et täitmisele on antud tarbijakrediidilepingust tulenenud nõue? Arusaamatuste välistamiseks teeme ettepaneku, et eelnõu paneks sissenõudjale kohustuse täpsustada maksekäsu alusel täitmisele antud nõude päritolu. Arvestades, et täitemenetlus on formaalne menetlus, kus kohtutäituril on kaalutusõigus vaid seadusega piiritletud juhtudel ja ulatuses, tuleks eelnõu täiendada ka regulatsiooniga juhiks, kus sissenõudja ei anna kohtutäiturile nõude päritolu kohta teavet Sellisel juhul võiks nõude lugeda tarbijakrediidilepingust tulenenud nõudeks.	Selgitatud Kavandatud TMS-i ja TsMSRS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.
14.	Teeme ettepaneku, et eelnõu jõustumise järgselt tehakse kohtulahendite resolutiivosas märge, kas lahend on või ei ole tehtud tarbijakrediidilepingust tuleneva nõude kohta.	Mitte arvestatud Ettepanek lähtub kooskõlastusel käinud TMS ja PankrS muudatusettepanekutest. Kuna need muudatused jäävad eelnõust välja, siis ettepanekut ei kaaluta. Ettepanek ei ole ka õigussüsteemaatiline.
15.	Arvestades, et füüsilisest isikust võlgnikud (tarbijad) on valdavalt õiguskauged inimesed, teeme kehtivast õigusest parema arusaamise eesmärgil ettepaneku lisada TMS § 221 juurde ka need sätted, mis praegu on kavandatud eelnõu § 4 punkriga 2 TsMSRS §-i 11 ⁸ .	Selgitatud Kavandatud TMS-i ja TsMSRS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.

Finantsinspeksioon		
1.	Finantsinspeksioon tervitab muudatusi, mis tugevdavad tarbijakrediidi valdkonda ja tarbijate õigusi seaduse vastaselt antud tarbijakrediidi ja tekkinud võlgnevuse osas. Küll aga rõhutame, et kohtutele sedalaadi täiendava kohustuse panemine, mh maksekäsu kiirmenetlustes, töötab suures pildis olemasolevale süsteemile vastu, kuna see oluliselt aeglustab sedalaadi nõuete menetlust (mh kogu tsiviilkohtumenetluse pidamist), tõstab oluliselt kohtunike töökoormust ja ei pruugi tuua kasu, kuna krediidiandjad on alati paremas positsioonis võistlevas tsiviilkohtumenetluses.	Teadmiseks võetud
2.	Finantsinspeksiooni hinnangul peaks riik võtma hoopis suuna, kus sedalaadi vaidluste kese läheks finantsombudsmanile ehk luua tuleks finantsteenustega seotud vaidluste kohtuvälise lahendamise organ. Finantsombudsmani instituut oleks sarnane täna toimiva Töövaidluskomisjoni mudeliga ja see oleks kooskõlas Eesti Vabariigi põhiseadusega. Finantsombudsmani mudel on kontseptsioonina varasemalt juba välja töötatud ja see on käinud ka avalikul kooskõlastusel 2020. aastal (Finantsteenustega seotud vaidluste kohtuvälise lahendamise mudeli väljatöötamiskavatsus). Sellisel mudelil on palju plusse ja eeliseid, mis vähendavad kohtute töökoormust ja asetavad vaidluste põhjustaja positsiooni, kus nad ise peavad finantsombudsmani töö kinni maksma. Samuti oleks tarbijal sinna oluliselt lihtsam ja odavam pöörduda, mistõttu oleks sellisel lahendusel märgatav ja positiivne mõju nii riigile, sh kohtute töökoormusele ja kohtumenetluste pikkusele, kui ka krediitvõtjatele.	Teadmiseks võetud, selgitatud JDMi tellimisel on valminud tsiviilvaidluste kohtuvälise lahendamise analüüs, mille autorid ei jõudnud ühisele seisukohale, et tsiviilvaidluste siduvate lahenditega lahendamine kohtuvälise organi poolt oleks põhiseaduspärane. Analüüs ei toetanud sellise lahenduse laiendamist. Finantsombudsman on võimalik luua lepitusorganina. Sellist seisukohta on JM väljendanud ka varem.
3.	II Tähelepanekud Eelnõule 1) Eelnõu § 1 punkti 12 kohaselt täiendatakse TsMS § 481 lõikega 25, mille kohaselt tarbijakrediidilepingust tuleneva nõude menetlemisel maksekäsu kiirmenetluses arvestatakse kõik selles võlasuhtes tarbija tehtud maksed esimeses järjekorras põhivõla, teises järjekorras intressi ja kolmandas järjekorras viivise katteks. Põhivõla kiire katmine aitab piirata võla kasvu intresside ja viiviste arvelt, mis võib olla tarbijale kasulik, sest see vähendab võla kumulatiivset suurenemist ja võimalikke tulevase kohustusi. Samuti, kui kõik maksed arvestatakse ühe kindla ja etteantud järjekorra järgi, lihtsustub kohtumenetlus ja võimalike vigade või manipuleerimise võimalused vähenevad. Seda öelduna, maksete arvestamise järjekorra muutmine maksekäsu kiirmenetluses tekitab olukorra, kus tarbija juba tehtud makseid hakatakse tagasiulatuvalt ümber arvestama teistel alustel, kui need, mille alusel maksed algselt sooritati. Kui tarbija on oma kohustusi täitnud vastavalt võlaõigusseaduse (edaspidi VÕS) § 415 sätestatud järjekorrale, siis maksekäsu kiirmenetluses tehtav ümberarvestus loob mulje, et varasem arvestus oli vale või ebaõiglane, kuigi see võis vastata kehtivatele õigusnormidele.	Teadmiseks võetud ja selgitatud Tegemist on õiguspoliitilise valikuga ning eelnõu eesmärgiks on tagada tarbijate õiguste parem kaitse.

	Finantsinspeksioon peab problemaatiliseks, et lepingu kehtivuse ajal kehtib üks maksete arvestamise kord, kuid võlgnevuse tekkimisel ja sissenõudmisel rakendatakse maksekäsu kiirmenetluses, ja ainult selles menetluses, tagasiulatuvalt teistsugust ümberarvestamise korda. Kehtib õigustatud ootus, et reeglid kehtivad järjepidevalt ning nende alusel toimetatakse läbipaistvalt. Maksete tagasiulatuvalt ümberarvestamine ainult maksekäsu kiirmenetluses, samas kui hagimenetluses sellist ümberarvestust ei tehta, tekitab menetluste vahel ebavõrdsust ning rikub õigusselguse põhimõtet. See seab tarbija ebamäärasesse ja ebaõiglasesse olukorda ning tarbija olukord sõltub mitte enam ühtsest ja objektiivsest õiguslikust raamistikust, vaid menetlusvormist.	
4.	2) Eelnõu § 1 punkti 13 kohaselt täiendatakse TsMS § 482 lõikega 11, mille kohaselt lisatakse maksekäsu kiirmenetluse avaldusele nõude aluseks olev leping, sealhulgas maksegraafik, ning tarbijale VÕS § 403¹ kohaselt esitatud Euroopa tarbijakrediidi standardinfo teabeleht või VÕS § 403³ kohaselt esitatud Euroopa standardinfo teabeleht. Avalduses tuuakse välja krediidi kulukuse määr, samuti selle arvutamise aluseks olnud tagasimaksete summad ja tähtajad, kui tegemist on VÕS § 406¹ lõikes 4 sätestatud lepinguga. Finantsinspeksioonile jääb selgusetuks, millisel eesmärgil on vajalik Euroopa tarbijakrediidi standardinfo teabelehe või Euroopa standardinfo teabelehe esitamine koos maksekäsu kiirmenetluse avaldusega. Eelmainitud dokumentide näol on tegemist lepingueelse informatiivse teabega, mille eesmärk on tagada tarbijale selgus ja võrreldavus erinevate krediidipakkumiste vahel enne lepingu sõlmimist. Teabeleht ei kajasta krediidisuhte hilisemat arengut ega pruugi kajastada lõplikke lepingutingimusi (nt kui lepingut on korduvalt muudetud, eriti krediidiilini lepingute puhul jne). Õiguslikult siduv on seega üksnes poolte vahel sõlmitud krediidileping, mitte teabelehes esitatud kavandatavad tingimused. Kui maksekäsu kiirmenetluse avaldusele lisatakse dokumendina midagi, millel puudub iseseisev õiguslik tähendus, ei lisa see kohtule sisulist teavet nõude põhjendatuse hindamiseks, vaid pigem koormab menetlust formaalsete lisadokumentidega. Kui teabelehe esitamise nõue seadusesse jääb, tuleks vähemalt seletuskirjas selgitada selle esitamise vajalikkust. .	Arvestatud. Eelnõu ja seletuskirja on muudetud.
5.	3) Eelnõu § 1 punkti 15 kohaselt täiendatakse TsMS § 484¹ lõikega 4, mille kohaselt sama paragrahvi lõigetes 1–3 sätestatud ei kohaldata tarbijakrediidilepingust tulenevatele nõuetele. Kui sellise nõude või nõude osa puhul on maksekäsu tegemise eeldused täidetud vaid osaliselt, jätab kohus avalduse rahuldamata. Eelnõuga kavandatav muudatus loob olukorra, kus isegi formaalse puuduse või osalise ebasobivuse tõttu jäetakse kogu avaldus rahuldamata, ilma võimaluseta puudusi kõrvaldada. Finantsinspeksiooni hinnangul on see ebaoproportsionaalne, kuna puhtalt formaalsed puudused	Teadmiseks võetu-d, selgitatud Tegemist on õiguspoliitilise valikuga. Selgitame, et maksekäsu kiirmenetluses avalduse rahuldamata jätmisel ei ole <i>res judicata</i> tagajärgi. See tähendab, et kui kohus jätab maksekäsu kiirmenetluses avalduse rahuldamata nt seetõttu, et

	ei pruugi mõjutada nõude õiguslikku alust ega sisulist õiguspärasust. Sellise avalduse automaatne rahuldamata jätmine tähendab, et võlausaldajal puudub võimalus viia avaldus menetlusnõuetele vastavaks. Selline nõue seab võlausaldaja ebasoodsasse olukorda, kus ta kaotab õiguse saada õiguskaitset formaalsete puuduste tõttu, mis on sageli lihtsasti parandatavad. Kui avaldus jäetakse vorminõuete rikkumise tõttu rahuldamata ilma võimaluseta puuduseid kõrvaldada, sunnitakse võlausaldajaid ka väikeste ja selgete võlgnevuste puhul kasutama hagimenetluse vormi. See omakorda pikendab menetlust, suurendab kulusid ning koormab nii võlausaldajat, võlgnikku kui ka kogu kohtusüsteemi. Selliselt suurendatakse põhjendamatu koormust hagimenetlusele ning vähendatakse õiguskindlust. Lisaks karistatakse ebaproportsionaalselt õiguspäraselt käituvaid võlausaldajaid, takistades neil oma õigusi efektiivselt ja mõistlike kuludega kaitsta.	avaldues on puudused, on võimalik esitada uus avaldus, sh maksekäsu kiirmenetluses.
6.	4) Eelnõu § 2 punkti 1 järgi muudetakse pankrotiseaduse § 10 lõiget 5. Kavandatava muudatuse kohaselt kui nõude kohta on jõustunud kohtulahend või vahekohtu otsus, ei pea pankrotiavalduses võlausaldaja nõude kohta muid tõendeid esitama, välja arvatud juhul, kui tegemist on tarbijakrediidilepingust tuleneva nõudega, mille kohta on tehtud maksekäsk või tagaseljaotsus. Kavandatav muudatus, mille kohaselt ei ole tarbijakrediidilepingust tuleneva nõude kohta tehtud maksekäsk või tagaseljaotsus pankrotimenetluses piisav tõend nõude olemasolu kohta, on mitmes osas problemaatiline ning tekitab olulisi küsitavusi õigusselguse ja menetlusliku võrdsuse osas. Esiteks, selline regulatsioon karistab võlausaldajat, kes on seaduslikult ja õiguspäraselt esitanud oma nõude kohtusse ning saanud selle kohta jõustunud kohtuotsuse. Kui pankrotimenetluses nõutakse seejärel täiendavat tõendamist, pannakse võlausaldaja olukorda, kus ta peab kulutama ressursse ja osalema esmalt kohtumenetluses ning seejärel pankrotimenetluses. Arvestades, et kohtulahend peaks olema lõplik ja siduv, ei ole arusaadav ega ka põhjendatud, miks võlausaldajal kaob vajadus nõuet täiendavalt tõendada näiteks tavalise hagimenetluse otsuse korral, kuid mitte maksekäsu või tagaseljaotsuse puhul. Teiseks, tarbijate kaitsest kehtestatud regulatsioonid lähtuvad tihti eeldusest, et tarbija (antud juhul võlgnik) on õigusteadmatu, on heauskne, sattunud makseraskustesse sõltumatult oma tahtest ja vajab kaitset süsteemi või krediidiandja kuritarvituste eest. Kuigi sellised olukorrad eksisteerivad ja vajavad kahtlemata tähelepanu, ei ole see alati tegelikkus. Sageli jäetakse tähelepanuta olukorrad, kus võlgnik teadlikult väldib oma kohustuste täitmist, kasutab ära lünki kohtumenetluses või seadusandluses, venitab protsesse, et hoida võlausaldajaid surve all ja loob näilise maksejõuetuse, varjab vara või kannab seda lähedaste	Arvestatud, selgitatud Kavandatud PankrS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.

	nimedele. Eelnõus väljapakutud lähenemine soodustab võlgniku strateegilist või pahatahtlikku käitumist. Võlgnik, kes teadlikult ignoreerib maksekäsu kiirmenetluse avaldust ega vaidlusta nõuet, saab pankrotimenetluses ometi täiendava kaitse. See tähendab, et võlgnik, kes ei kasutanud seadusest tulenevat võimalust oma õiguste kaitseks, saab hiljem sisuliselt justkui premeeritud läbi selle, et tema suhtes tehtud otsus „ei loe“, kuna see ei ole piisav tõend. Selline lähenemine mitte üksnes ei õõnesta kohtumenetlust, vaid annab ka vale signaali, et kohtumenetluse venitamine või ignoreerimine on võimalus vältida või lükata edasi oma kohustuste täitmist. Kolmandaks, regulatsioon tekitab ebavõrdsust erinevate kohtulahendite ja menetlusviiside vahel. Kui maksekäsk või tagaseljaotsus tarbijakrediidivaidluses ei kehti pankrotimenetluses täieliku tõendina, kuid teiste nõuete puhul samalaadsed kohtulahendid kehtivad, muutub õiguskaitse sõltuvaks mitte õigussuhte sisust, vaid sellest, millist menetlust võlausaldaja on otsustanud oma õiguste kaitseks kasutada. Taoline eristamine ei ole kooskõlas õigusselguse ega menetlusliku võrdsuse põhimõtetega ning võib jätta mulje, et kohtulahendi kehtivus sõltub subjektiivsest hinnangust menetluse liigile, mitte objektiivsest õiguskorrast. Lisaks tuleb rõhutada, et pankrotimenetlus ei peaks olema kohaks, kus juba jõustunud kohtuotsuseid ümber hinnatakse. Kui kohus on juba korra tuvastanud nõude olemasolu ei ole mõistlik ega õiguspärane, et kohus peab hiljem uuesti hakkama otsustama varasemalt tehtud otsuse õiguspärasuses. See õõnestab kohtu autoriteeti ja kogu õigussüsteemi usaldusväärsust.	
7.	II Finantsinspektsiooni seisukohad Eelnõu kaaskirjas esitatud Eelnõuga kehtestatavatele sisulistele muudatustele Tarbijate kaitse krediidivaldkonnas on igati põhjendatud ja vajalik. Tarbijad on tihti professionaalsete krediidiandjatega võrreldes nõrgemas läbirääkimispositsioonis ning vajavad seetõttu suuremat kaitset. Samuti on mõistetav ja põhjendatud soov viia seadusandlus kooskõlla Euroopa Kohtu ja Riigikohtu praktikaga, mille kohaselt peavad kohtud olema suutelised kõikides tarbijakrediidi menetlustes, sealhulgas maksekäsu kiirmenetluses, suutma omal algatusel hinnata, kas krediidiandja on täitnud vastutustundliku laenamise põhimõtteid, sealhulgas hinnanud tarbija krediidivõimelisust enne lepingu sõlmimist. Kohtute roll vastutustundliku laenamise põhimõtte omal algatusel kontrollimisel peab olema selgelt piiritletud ning kooskõlas kehtivate menetlusreeglitega, et vältida õigusselguse ja menetluslike põhimõtete õõnestamist. Kuigi on ülioluline, et kohtud suudaksid hinnata, kas krediidiandja on täitnud oma kohustused tarbija krediidivõimelisuse hindamisel ja järginud krediiti	Selgitatud Muudatuste eesmärk on korrakohase kohtumenetluse tagamine ja tarbijate parem kaitse. Muudatused lähtuvad õiguspoliitilistest otsustest.

	väljastades vastutustundliku laenamise põhimõtet, on oluline, et enne oluliste ja laiapõhjaliste muudatuste tegemist, mis võivad krediiditurgu oluliselt mõjutada, viiakse läbi põhjalik mõjuhindamine. Iga oluline muudatus peab olema toetatud analüüsiga selle mõju kohta nii kohtusüsteemile kui kogu finants- ja krediiditurule, et vältida soovimatuid kõrvalmõjusid ja tagada stabiilne ning usaldusväärne krediidikeskkond. Eelnõus sisalduvad piirangud tarbijakrediidilepingutest tulenevate nõuete menetlemisele toovad endaga kaasa mitmeid muudatusi, mille eesmärk on eelkõige tarbijate parema kaitse tagamine, siiski sisaldavad muudatused ka olulisi kitsaskohti, mis võivad mõjutada negatiivselt nii õigussüsteemi toimimist, krediiditurgu kui ka laiemalt ühiskonda. Eelnõus sisalduvad muudatused võivad kaasa tuua: 1) krediidipakkumise vähenemise ja laenuitingimuste karmistumise; 2) laenutoodete kallinemise ning intressimäärade tõusu; 3) kohtusüsteemi töökoormuse suurenemise ja menetluste pikenemise; 4) võlausaldajate õiguste tõhusa kaitse raskendamise; 5) võlgnike teadliku makseviivituse (strateegilise maksmata jätmise) sagenemise. Kavandatavad muudatused tõstavad tarbijakrediidilepingutest tulenevate nõuete menetlemise keerukust ja pikkust, kuna suur osa nõuetest suunatakse maksekäsu kiirmenetluse asemel hagimenetlusse, mis omakorda suurendab krediidiandjate riske, kuna nõuete sissenõudmine muutub aeganõudvamaks ja kulukamaks. On mõistlik eeldada, et sellise riski kompenseerimiseks tõstetakse intressimäärasid ja muid kulusid, mis krediidilepinguga kaasnevad. Seega loob keerulisem ja kallim kohtumenetlus kahjuliku ringi - raskemad ja pikemad menetlused suurendavad laenude hinda, mis mõjutab kogu krediiditurgu. Kallim krediit omakorda vähendab tarbijate ligipääsu rahastamisele, eriti haavatavates sihtrühmades, ning võib neid suunata riskantsemate ja reguleerimata lahenduste poole (nt laenud välismaalt, Facebooki laenugrupid vms). Kui võlausaldajal on raskusi nõuete sisse nõudmisega ning menetlus on aeganõudev ja kulukas, millega võib tarbijale kaasneda teatud hüve ehk maksete vähendamise võimalus, võib tekkida võlgnikes mulje, et kohustuste täitmata jätmine on majanduslikult soodsam ja lihtsam variant kui lepingutingimuste nõuetekohane järgimine. See olukord vähendab oluliselt võlgnike motivatsiooni oma kohustusi õigeaegselt ja täielikult täita. Vastupidiselt eesmärkidele vähendada võlgnike hulka, võidakse soodustada strateegilist maksmata jätmist ning võlgnevuste kuhjumist, mis tähendab, et võlgnike arv ühiskonnas hoopis kasvab. Pikaajalises perspektiivis ohustab see finantssüsteemi stabiilsust ja efektiivsust ning vähendab usaldust luues soodsa pinnase võlgnike	
--	--	--

	arvu kasvuks ning seeläbi ka finantssüsteemi haavatavuse suurenemiseks.	
8.	Arvestades Euroopa Kohtu praktikat, mille kohaselt peavad kohtud omal algatusel kontrollima vastutustundliku laenamise põhimõtte järgimist, oleks põhjendatud ja vajalik analüüsida, kas ja kuidas teised liikmesriigid on nimetatud kohtupraktikast tulenevalt oma siseriiklikke menetlusnorme kohandanud – kas õigusnorme on muudetud, milliseid lahendusi on kasutusele võetud, ning millised neist on praktikas osutunud toimivaks või vastupidi, tekitanud probleeme. See omakorda aitab kujundada läbimõeldud ja proportsionaalseid lahendusi Eesti õiguskorras, vältides kiirustades tehtavaid muudatusi, mis ei pruugi saavutada soovitud eesmärgi või võivad kaasa tuua kõrvalmõjusid, mis kahjustavad nii õigusselgust, õiguskaitse kättesaadavust kui ka krediidituru toimimist laiemalt. Nagu juba eespool märgitud, tuleks eelnõuga saavutatava eesmärgi, kohtute töökoormuse optimeerimiseks ja kohtumenetluse kiirendamiseks, jätkuvalt lahendusena kaaluda finantsteenustega seotud vaidluste kohtuvälise lahendamise skeemi ehk finantsombudsmani instituudi loomist. Finantsombudsman aitaks lahendada tarbijakrediidi vaidlusi, mis omakorda aitaks muu hulgas oluliselt vähendada ka kohtute ülemäärast töökoormust ning oma positiivset mõju tarbijate õiguste kaitsele.	Selgitatud. JDMis on planeeritud maksekäsmenetluse reform. Reformi läbiviimiseks on planeeritud analüüsid kahes faasis – 2025 ja 2026. Esimene analüüs, mis sisaldab Euroopa Kohtu praktika ja teiste EL liikmesriikide õiguse analüüsi, on valmimisel. Analüüsides tulemus peaks andma terviklahenduse maksekäsu süsteemis vajalike muudatuste tegemiseks. Finantsombudsmani osas: JDMi tellimisel on valminud tsiviilvaidluste kohtuvälise lahendamise analüüs, mille autorid ei jõudnud ühisele seisukohale, et tsiviilvaidluste siduvate lahenditega lahendamine kohtuvälise organi poolt oleks põhiseaduspärane. Analüüs ei toetanud Eesti õiguses sellise lahenduse laiendamist. Finantsombudsman on võimalik luua lepitusorganina. Sellist seisukohta on JM väljendanud ka varem.
	Pangaliit	
1.	Eesti Pangaliit (edaspidi Pangaliit) tänab võimaluse eest eelnõu osas arvamust avaldada. Pangaliit ettepanekuid ei toeta, kuivõrd eelnõu on selges vastuolus selle väidetava eesmärgiga - vähendada kohtute töökoormust. Eelnõu on koostatud kiirustades ja sellise mastaabiga muudatused vajavad läbimõtlemist, muuhulgas on tarbijakrediidi küsimused lisatud kohtute töökoormuse vähendamisega seotud eelnõusse, mille eesmärgid on omavahel selges vastuolus. Eelnõu osas puudub mõjuhindang. Pangaliidu hinnangul suurendavad ettepanekud oluliselt kohtute töökoormust ja krediidiastutuste halduskoormust. Pangaliidu hinnangul riivab eelnõu oluliselt põhiseaduslikke õigusi, mh on eelnõus sisalduv ebamäärane tagasiulatuv mõju põhiseadusega vastuolus. Samuti riivab eelnõu liigselt kõigi isikute õigust kohtumenetlusele (õigust mõistlikule menetlusajale) ning õiguskindluse põhimõtet. Eelnõus ei ole analüüsitud pangasaladuse ja andmekaitseõiguslikke küsimusi.	Teadmiseks võetud, osaliselt arvestatud, selgitatud Tegemist on poliitiliste valikutega. Täitemenetluse seadustiku ja pankrotiseaduse muudatused (tagasiulatuv mõju) jäid eelnõust välja. Kohtute töökoormust tasakaalustab tarbijakrediidiastute lahendamisel hagimenetluses kasutusele võetav IT-lahendus.
2.	<u>Tuleks eristada kaht eraldiseisvat teemat – vastutustundlik laenamine ja valeandmete esitamine. Eelnõus välja toodud esimest teemat ehk valeandmete</u>	Selgitatud

	esitamise probleemi ei lahenda nõuete ümberarvestuste nõudmine maksekäsu kiirmenetluses – ka sellises olukorras on võimalik pahatahtlikul isikul valeandmeid esitada. Valeandmete esitamise osas on ette nähtud kuriteokoosseis ja eelnõu seletuskirjast nähtuvalt tegeleb riik selle küsimusega eraldiseisvates menetlustes.	Dokumentide esitamise nõude kehtestamisest tulenevalt on maksekäsuosakonnal võimalik edaspidi kontrollida esitatud nõuete vastavust nõude aluseks olevatele dokumentidele. See võimaldab ära hoida hagimenetluses avaldunud olukordi, mille kohaselt maksekäsumenetluses esitatud nõuded ei ole vastanud nõude aluseks olevatele dokumentidele.
3.	Teine eelnõus tõstatatud probleem puudutab vastutustundlikku laenamist. Eestis puuduvad selged vastutustundliku laenamise miinimumnõuded. Alamates kohtuastmetes on vastutustundliku laenamise kontroll väga erinev ja puudub ühtne arusaam kohtuliku kontrolli sisust, ulatusest ja miinimumnõuetest (milline on mõistlik kohustuste ja sissetulekute piirmäär, milline summa peab tarbijale toimetulekuks kätte jääma jne). Kohtute töökoormuse probleemi tuleks tarbijakrediidiga seotud kohtuasjade osas esmalt lahendada materiaaloiguslikult ehk kehtestada selgemad miinimumnõuded tagamata tarbijakrediidile ning määratleda kohtuliku kontrolli ese. Sealhulgas tuleks kehtestada sissetulekute ja kohustuste piirmäär. Piirmäära kehtestamine ei vaja Eestis seaduse muutmist, kuivõrd selleks on volitusnorm - KAVS § 49 lg 8. Selged nõuded tagaksid õiguskindlust ja välistaksid ressursimahukaid kohtulikke kontrole, mh oleks nõudeid võimalik kontrollida maksekäsu kiirmenetluses selmet kõik asjad hagimenetlusse suunata. Kui ühiskonnas eksisteerib vastutustundliku laenamise probleem, siis tuleks seda esmalt lahendada olemasolevate instrumentidega, suunatuna rikkujatele ja mitte esmalt menetlusõiguslike vahenditega. Pangaliit on valmis arutama vastutustundliku laenamise miinimumnõudeid, et optimeerida ressursikasutust ühiskonnas tervikuna. Seda enam, et Eesti on lähiajal üle võtmas uut tarbijakrediididirektiivi. Pangaliidu hinnangul ei ole krediidasutused tarbimislaene väljastanud vastutustundetult. Krediidasutuste portfelliidest moodustasid 31.05.2025 seisuga üle 90 päevase viivitusega tarbimislaenu 1.9 %. (Tähtjaks tasumata laenu jääk) Seega väga suur osa tarbijatest suudab oma kohustusi krediidasutuste ees täita. Pangaliidu hinnangul tuleks eelneva tõttu kehtestada krediidasutustele maksekäsu kiirmenetluses erand – eelnõuga ei tohiks karistada turuosalisi, kes käituvad vastutustundlikult ning krediidasutused võiksid ka edaspidi lepingulisi nõudeid esitada maksekäsu kiirmenetluses. Seda enam, et krediidasutuste üle (s.h tarbija krediidivõimelisuse hindamise kohustuse täitmise üle) teostatakse riiklikku järelevalvet.	Teadmiseks võetud ja selgitatud. Eelnõus pakutud lahenduste puhul on tegemist õiguspoliitiliste valikutega ning eelnõu eesmärgiks on tarbijate parem kaitse. Arvamuses pakutu väljub kõnealuse eelnõu eesmärgist, milleks on pakkuda kiire lahendus tekkinud olukorrale tarbijate kaitseks. Põhimõttelised muudatused seoses vastutustundliku laenamisega eeldavad põhjalikumat analüüsi, sh VTK koostamist, mis väljub käesoleva eelnõu raamidest.

<u>Meedias varasemalt välja toodud, et Eestis on ligi 80 000 võlgnikku (Kohtunike avastus: võlgnikelt kooritakse ebaseaduslikult liiga palju raha, kuid selle lõpetamine saab olema raske - Eesti Ekspress). Pangaliit täpsustab, et see arv ei erista tarbijakrediitdivõlgnikke kohtumenetluses, näiteks 2020 oli Eestis täitemenetluse võlgnike arv 17 572, kus täitedokumentideks on kohtulahend tsiviilasjas, võlanõue või muu sarnane (Tartu Ülikool. Krediiditurust uuringu lõpparuanne. 2021. lk 1 ja lk 59). Pangaliidu hinnangul ei saa turuosaliste tegevusest järeltõlge teha vaid võlgnike arvu või üksikute kohtukaasuste järgi. Eestis on muuhulgas 2025. aasta 01. aprilli seisuga 44 987 füüsilisest isikust maksuvõlglast (Maksu- ja Tolliamet veebileht). Ei ole õige teha järeltõlget pelgalt võlgnike arvu alusel, kuivõrd võlgnike ja võlasummade arvul võib olla erinevaid põhjuseid, sealjuures krediidiandjatest sõltumatuid põhjuseid (nt töökaotus, terviseprobleemid, üldine majanduslik olukord jne).</u> <u>Muuhulgas viitab eelnõu vaid valeandmete esitamisele, kuid välja ei ole toodud konkreetseid vastutustundliku laenamise nõudeid, mille vastu oleksid turuosalisel süstemaatiliselt eksinud – nt kas laenu antakse isikutele, kellel on liigselt kohustusi? Viimati nimetatud probleemi lahendamiseks lõi riik hiljuti positiivse krediidi registri. Üksikkaasuste pinnalt ei ole mõistlik kohtusüsteemi üle koormata.</u> <u>Kohtute 2024. aasta menetlusstatistika kohaselt olid suure töömahuga asjad tarbijalepingutega seotud vaidlused ning väikese töömahuga asjad olid maksekäsu kiirmenetlused (aastas laekus kohtusse 47 380 maksekäsu avaldust, 24 847 avaldust puudutasid tarbijakrediiti) (Maa-, haldus- ja ringkonnakohtute 2024. aasta menetlusstatistika töökoormusmetoodika põhimõtete alusel - Kohtute aastaraamat).</u> <u>Seletuskirja kohaselt saabus 2023. aastal maakohtutesse lahendamiseks 35 116 tsiviilasja. Seega tarbijakrediidi asjade hagimenetluses suunamine suurendaks kohtute töökoormust kuni kahe kolmandiku võrra. Seega on ilmselge, et kohtute töökoormuse kasv (kuni ca 25 000 uut hagi ehk u 2/3 võrra) mõjutab oluliselt kõikide füüsiliste ja juriidiliste isikute õigust saada oma kohtuasi menetletud mõistliku aja jooksul. Isegi kui mõned turuosalisel oleksid nõus maksekäsu kiirmenetluses osaliselt nõudeid vähendama, siis oleks kohtuasjade arvu kasv märkimisväärne. Eelnõu tõttu ei pruugi olla krediidiandjatel põhjust enam üldse maksekäsu kiirmenetluses osaleda nt maksekäsu avaldust saab jätta koheselt rahuldamata ning lahenditel puudub mõju hilisemas pankrotimenetluses) ja pigem hakatakse eelistama hagimenetlust.</u> <u>Seadusjärgne intress on hetkel 2.15% ning on olnud pikalt (01.juuli 2016 – 01.jaanuar 2023) 0% ja maksimaalselt 4.5% aastas. Lepingujärgne intressimäär tagatiseta laenu ja krediitkaartide puhul on turul sellest</u>	
--	--

	oluliselt suurem. Muudatuste jõustumisel ei ole enam krediidiandjatel võimalik nõuda maksekäsu kiirmenetluses lepingujärgset intressi ehk põhitegevusest saadavat tulu saab edaspidi nõuda vaid hagimenetluse kaudu.	
4.	<u>Pangaliit teeb eeltoodust tulenevalt järgnevad ettepanekud:</u> • <u>Loobuda kiireloomulisest eelnõust tervikuna ning kehtestada selgemad nõuded tarbimislaenude väljastamisele, mida oleks võimalik kohtutes, sh maksekäsu kiirmenetluses mõistliku menetlusliku ressursiga kontrollida.</u> • <u>Kehtestada sissetulekute ja kohustuste piirmäär ja määratleda kohtuliku kontrolli ulatus, et kohtute töö oleks tarbijate kaitsmisel efektiivne.</u> • <u>Analüüsida eelnõu mõju kohtute töökoormusele ja eelnõu põhiseaduspärasust.</u> • <u>Teostada pangasaladuse ja isikuandmete kaitsmisega seotud küsimuste osas eraldi analüüs ja küsida AKI hinnang eelnõule. Kehtestada selged nõuded tarbijate eraelu riive küsimustes (st krediidiandjate ja kohtute kontrollikohustus ulatuse osas).</u> • <u>Kaaluda krediidiasutustele erandi kehtestamist, st võimaldada pankadele jätkuvalt maksekäsu kiirmenetlust.</u> • <u>Kaaluda intressimäärapõhist (20-22%) reeglilt maksekäsu kiirmenetlusele (nagu Saksamaal).</u> • <u>Kaaluda menetlusreegleid, mis tagaksid pangasaladuse kaitse.</u> • <u>Täpsustada nõuete ümberarvestuste osas matemaatilist arvestuskäiku.</u> • <u>Kui edaspidi võimaldada maksekäsumenetluses vaid seadusjärgse intressiga nõudeid, siis välistada krediidikulukuse määra kontroll, sest sellel puuduks sisuline eesmärk.</u> • <u>Lugeda alates eelnõu jõustumisest (01. jaanuar 2026) tehtud kohtulahendid, mh maksekäsud ja tagaseljaotsused pankrotimenetluses kaitsmiseta tunnustatuks.</u> • <u>Loobuda riigilõivu tagastamise osas äriühingute ebavõrdsest kohtlemisest.</u> • <u>Võimaldada ka edaspidi maksekäsu kiirmenetlustes puuduste kõrvaldamist.</u>	Selgitatud Kiireloomuline eelnõu on poliitiline valik. Krediidikulukuse määra ettepaneku kohta : Arvestatud selles osas, et maksekäsu kiirmenetluses pole vaja kontrollida krediidikulukuse määra arvestuskäiku Eelnõu ja seletuskirja vastavalt muudetud. Matemaatilise arvutuskäigu näite kohta: Teadmiseks võetud ja selgitatud. Kuna nõuete ümberarvestused võivad toimuda väga erinevatel alustel, mistõttu pole esitatud ka ühte konkreetset matemaatilist arvestuskäiku. Arvestuskäigu aluseks on TsMS paragrahvi 481 lõike 2⁵ sõnastus ning selle vältimiseks on krediidiandjal võimalik kasutada tavapärast hagimenetlust. TMS, PankrS ja TsMSRS muudatused jäetakse eelnõust välja. Muudatuste eesmärk on tarbijate parem kaitse, muudatused lähtuvad poliitilistest valikutest. Ettepanekud, mis väljuvad eelnõu raamest ja nõuavad täiendavat analüüsi, jäetakse käesolevas eelnõus arvestamata. Märkime, et maksekäsu kiirmenetluse valdkonnas on planeeritud analüüsid 2025-2026 ja süsteem vaadatakse üle terviklahendusena.
5.	Järgnevalt esitame seisukohad esitatud küsimustele. <u>1. Piiratakse tarbijakrediidilepingust tulenevate nõuete esitamist maksekäsu kiirmenetluses selliselt, et maksekäsu kiirmenetluses on võimalik nõuda põhivõlgnevust ja seadusjärgset intressi ning seadusjärgset viivist; sama võlasuhte raames tarbija</u>	Teadmiseks võetud ja mittearvestatud. Tegemist on poliitiliste valikutega. Esitatud ettepanekud väljuvad kõnealuse eelnõu

<u>tehtud tagasimaksed arvestatakse maksekäsu kiirmenetluses ümber ning loetakse tasutuks esimeses järjekorras põhivõlgnevuse ning seejärel seadusjärgse intressi ja seadusjärgse viivise katteks.</u> <u>Pangaliit ettepanekut ei toeta, kuivõrd sisuliselt kehtestatakse Eesti maksekäsu kiirmenetluses vastutustundliku laenamise põhimõtte rikkumise eeldus (kõik turuosalised, kes soovivad laenu andmisest tulu teenida ehk lepinguga kokku lepitud intressi tagasi saada, peaksid tegema seda hagimenetluse kaudu). Kuivõrd eelnõu eesmärk on vähendada kohtute töökoormust, siis tekitab ettepanek täpselt vastupidise tulemuse – tarbijakrediidinõuded liiguvad maksekäsumenetlusest hagimenetlusele ja suurendavad menetluste arvu kuni kahe kolmandiku võrra. Seega peavad ülekoormatud kohtud tegelema täiendavate tsiviilasjadega, millel on oluline mõju ka juba menetluses olevate asjade kestusele, mis omakorda riivab õigust mõistlikule menetlusajale.</u> <u>Otsus võimaldada maksekäsu kiirmenetlust vaid seadusjärgse intressiga välistab sisuliselt tarbijakrediitiasjade menetluse maksekäsu kiirmenetluses, kuivõrd krediitandja peaks möönma õigusliku tagajärje kontekstis vastutustundliku laenamise põhimõtte või krediidi kulukuse määra osas rikkumist ehk krediitandjad peaksid loobuma põhilisest tulust, st lepinguga kokku lepitud intressist. Ei ole tõenäoline, et krediitandjad oma intressitulust loobuksid. Seega on hagimenetlusele esitatavate asjade arvu massiline kasv äärmiselt tõenäoline. Sellega suureneb oluliselt kohtute ja krediitandjate halduskoormus.</u> <u>Eelnõuga koheldakse Eesti ja Euroopa krediitandjaid ebavõrdselt. Euroopa maksekäsumenetluste määru ei sisaldu sätteid vastutustundliku laenamise kontrollinõuete kohta ning neis menetlustes menetletakse ka lepingujärgse intressiga nõudeid. Välisriikide krediitandjad pannakse põhjendamatult eelisseisu, nt Läti krediitandja saaks esitada Harju Maakohtusse Euroopa maksekäsuavalduse, mis vaadatakse läbi vastava EL määruse (Nõukogu 12. detsembri 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1896/2006, millega luuakse Euroopa maksekäsumenetlus) alusel. Eelneva tõttu koheldakse ebavõrdselt ka tarbijat selle järgi, millises liikmesriigi ta elab, nt on Soomes elava tarbija osas võimalik esitada lepingulise intressiga maksekäsuavaldusi.</u> <u>Pangaliidu hinnangul on märkimisväärne, et Euroopa Kohus ei ole seni kohustanud liikmesriike teostama omaalgatuslikku kontrolli ka maksekäsu kiirmenetlustes (vastav kohtupraktika hetkel puudub). Muuhulgas ei ole paljud liikmesriigid Euroopa Kohtu praktikat sellisel kujul üle võtnud, nagu seda tegi Riigikohus. Liikmesriikide pädevuses on võtta vastu menetlusnormid, mis tagaksid tarbijate õiguste kaitse. Näiteks Saksamaa on otsustanud tarbijaid kaitsta sellega, et maksekäsu kiirmenetlus (<i>Mahnbescheid</i>) toimub teatud intressimääraga nõuete osas. Samas puudub ka</u>	eesmärgi raamest ning eeldavad põhjalikuma analüüsi tegemist, sh VTK koostamist, mistõttu ei pea eelnõu koostajad võimalikuks käesoleva eelnõu raames niivõrd ulatuslikke muudatusi teha (nt intressimäära lae nt 20% ulatuses kehtestamist). JDM on planeerinud valdkonna analüüsid ja reformi. Selle raames pakutakse välja terviklahendus.
---	--

	Saksamaa menetlusseaduses (vt Saksamaa tsiviilkohtumenetluse seadustiku, ZPO § 688) säte, mis välistaks kõik tarbijakrediidinõuded või võimaldaks kontrolli vastutustundliku laenamise nõuete üle. Eeltoodust tulenevalt võiks lisaks krediidiasutustele erandi kehtestamisele kaaluda alternatiivina lepingujärgse intressi määra lae, nt 20% aastas (Näiteks maksuvõlgnevuste intressiks on seadusandja kehtestanud 22% aastas.) kehtestamist, mida on võimalik nõuda maksekäsu kiirmenetluses lisaks põhivõlgnevusele ja seadusjärgsele viivisele. Turul tavapärase mõistliku lepingujärgse intressimääraga võlgnevuse menetlemise võimalus maksekäsu kiirmenetluses ei kahjusta tarbijaid ning ka sel juhul välistatakse võimalikud ülemääraseid nõuded ja regulatsiooni kuritarvitamine tarbijate suhtes, mis on eriregulatsiooni eesmärk. Problemaatiline on laenamise nõuete ja kohtuliku kontrolli ulatuse ebaselgus. FI käsiraamatu loomisega tekitati laenuturul uued ootused, sh vähendati turuosaliste võimalusi riske juhtida. Käsiraamat lisas õigusselgusetust ja teatud käsiraamatu nõuded pärsivad laenude väljastamise tehnilist arengut. Õiguslikult on vastutustundliku laenamise miinimumnõuded olnud ajas väga erinevad ja on kohtupraktikas jätkuvalt ebaselged. Laenamise miinimumnõuete täpsustamine tagaks selgust kõigile, turuosalistele, tarbijatele ja kohtutele. Ebaselges õiguslikus olukorras (sh on kohtuliku kontrolli ulatus ebaselge) ei ole asjade hagimenetluses suunamine põhjendatud, sest sellel on veel suurem mõju kohtute töökoormusele. Riik ei erista tänases kontekstis ka finantsjärelevalve ja kohtu rolli. Seaduse miinimumnõudeid saaks kontrollida ka riikliku järelevalve kaudu, selmet krediiditurgu kontrollida kõrgelt kvalifitseeritud kohtuvõimu abil, mis on niigi ülekoormatud. Finantsinspeksioonis on sektoripõhine pädevus kontrollimaks nii krediidiriski kui ka vastutustundlikku laenamise nõudeid konkreetsetes krediidiprotsessis. Järelevalveliste funktsioonide kohtule üleandmine on väikese riigi ressursse arvestades ohtlik tendents ja suurendab paratamatult kohtute töökoormust. Finantsjärelevalve peaks tegelema laenuprotsesside tervikliku kontrollimisega ning kohtud üksiktarbija kaitsmisega (kontrollides miinimumnõudeid). Finantsjärelevalvel ja kohtul peaks olema seejuures ühtne arusaam õiguse tõlgendamisest. Vastutustundliku laenamise nõuded ja vastavad õiguslikud tõlgendused on alates kohtuastmetes aina karmimaks muutunud. Kui tarbija satub lepingu kestel, nt 10 või 15 aastat pärast lepingu sõlmimist, makseraskustesse, ei tähenda see automaatselt, et krediidiandja oleks lepingu sõlmimise eel oma kohustusi rikkunud. Järjest enam ei oma tarbija tegelik maksevõime (oma kohustustega toimetulemine) tähtsust, kuivõrd oluliseks peetakse formaalseid kontrole, mida krediidiandja tegi. Seejuures pööratakse detailselt	
--	---	--

	tähelepanu, kas ja mida tarbija konto väljavõttelt analüüsi ja mis järeldusi sai tarbija tehingutest teha. See suurendab kohtute ressursiprobleemi veelgi ja tekitab tarbijate jaoks liigse eraelu riive. Konto väljavõtete detailse analüüsi kinnistumisel peaksid tarbijad olema valmis, et krediidiandjad ja kohtud analüüsivad konto väljavõtteid ja teevad neist subjektiivseid järeldusi (ülalpeetavate kohta, kohustuste kohta, tarbimisharjumuste, sh alkoholi tarbimise ja hasartmängude mängimise kohta). Liigne eraelu riive ei ole aga uue tarbijakrediididirektiivi ja vastutustundliku laenamise põhimõttega kooskõlas, kuivõrd krediidiandjad peavad järgima andmete töötlemisel minimaalsuse põhimõtet ja nt eriliigiliste isikuandmete töötlemine (nt terviseandmed, sh psüühilise seisundi või sõltuvushäire kohta) ei ole laenuprotsessis üldse lubatud. Samuti võivad liigsed kohtulikud kontrollid riivata õigust pangasaladusele. Pangasaladuse ja isikuandmete kaitsmisega seotud küsimused vajavad vastutustundliku laenamise kontekstis eraldi ja põhjalikku analüüsimist.	
6.	Täiendavat selgitust vajab paragrahvi 481 lõigetega 2.4 ja 2.5 praktiline sisustamine, st ebaselge on nõuete arvutuskäik, mis vastaks maksekäsu kiirmenetluse nõuetele. Pangaliit teeb ettepaneku valemi esitamiseks, et vältida vaidlused valeandmete/nõude matemaatilise korrektsuse osas. See vajab selgust, seda enam, et eelnõuga ei võimaldata enam ka puuduste kõrvaldamist. Pöörame tähelepanu asjaolule, et maksekäsu kiirmenetluse eriregulatsiooni väljatöötamisel ei ole arvesse võetud erinevaid tarbijakrediidilepingute liike. Kuigi eelnõu seletuskirjas on mh selgitatud nt tähtajatute krediitkaartide lepingute erisusi („nn korduvkasutusega krediitilimiidiga tarbijakrediidileping, milles ei ole tagasimaksegraafik kindlaks määratud“), siis üksnes krediitkulukuse arvutamise kontekstis. TsMS § 481 täiendamisel lõikega 2.5 ei ole erisusi arvesse võetud – „kõik selles võlasuhtes tarbija tehtud maksed esimeses järjekorras põhivõla, teises järjekorras intressi ja kolmandas järjekorras viivise katteks käesoleva paragrahvi lõikes 2.4 sätestatud ulatuses“. Näitena võib tuua krediitkaardilepingu, mille puhul peamiseks kohustuseks on iga kuu tasu maksta, intressi ei arvestata, kui kasutusele võetud krediit makstakse tagasi kokkulepitud kuupäeval. Maksekäsu avalduse esitamisel peaks kõik nt 15 aasta jooksul tehtud maksed arvestama põhiosa võla, mis tekkis tänasel päeval, katteks.	Mittearvestatud Muudatuste eesmärk on tarbijate parem kaitse ja korrakohane kohtumenetlus. Maksekäsu kiirmenetlus on alternatiivne menetlus, krediidiandjal on võimalik esitada nõue ka hagimenetluses.
7.	2. Nähakse ette, et tarbijakrediidilepingust tulenevate nõuete menetlemiseks maksekäsu kiirmenetluses tuleb kohtule esitada vajalik info ja dokumendid. Eelnõu kohaselt saab võlausaldaja maksekäsu kiirmenetluses esitada üksnes seadusjärgse intressiga ümberarvestatud nõuded, mistõttu jääb täiendavate dokumentide esitamise kohustus ebaselgeks. Eelnõu ei selgita, millised on maksekäsu kiirmenetluses vajalik info ja dokumendid ehk eelnõuga ei ole selgitatud, milles	Selgitatud Dokumendid võimaldavad hinnata, kas maksekäsu kiirmenetluse eeldused on täidetud ja kas avaldus vastab seaduses sätestatud nõuetele.

	<u>seisneb edaspidi Maksekäsuosakonna kontroll. Olukorras, kus võlausaldaja otsustab hagimenetluses esitada oma nõude seadusjärgse intressiga, ei nõua kohus täiendavaid tõendeid. Selliselt muutub maksekäsu kiirmenetlus ümberarvestatud tarbijakrediidi lepingust tulenevate nõuete osas koormavamaks ja vähem efektiivsemaks kui hagimenetlus. Eelnev on vastuolus seaduse muutmise eesmärgiga. Maksekäsu osakonnale pannakse planeeritava seadusmuudatusega senisest mahukam kontrolli ning analüüsi kohustus. Siinkohal tuleb arvestada ka seda, et kohtud tõlgendavad vastutustundliku laenamise põhimõtte kontrollikohustuse täitmist erinevalt ning Pangaliidu hinnangul on just see töökoormuse kasvu ning õigusliku ebaselguse tuumpõhjuseks. Eelnõus väljatoodud arvutuskäik on ebaselge, mistõttu on arusaamatu, mida seadusandja hinnangul kohtud maksekäsu kiirmenetluses dokumentide põhjal hindama peavad hakkama. Eelnõu kohaselt tundub, et on keskendunud sellele, et hinnata, kas matemaatiliselt on nõue korrektne, kuigi seaduse muutmist on vajalikuks peetud seetõttu, et maksekäsu kiirmenetluses ei ole võimalik kohtul kontrollida, kas krediidiandja on laenu andes vastutustundliku laenamise põhimõtet järginud või mitte. Kohtute töö tõhustamiseks on esmajärjekorras oluline kehtestada konkreetset miinimumnõuded, mida kohtutel on võimalik ökonoomselt kontrollida. Seejärel tuleks viia sisse muudatused dokumentide esitamise osas, mis annavad kohtutele võimaluse miinimumnõuete täitmist kontrollida.</u> <u>Pangaliidu jaoks ei ole selge, miks on eelnõud arvesse võttes vajalik maksekäsu kiirmenetluses kontrollida krediidikulukuse määra arvutuskäiku. VÕS § 406.2 lg 3 alusel saab krediidiandja ka rikkumise korral nõuda vaid seadusjärgset intressi. Kui edaspidi menetletakse nõudeid vaid seadusjärgse intressiga, siis ei ole vastaval kontrollil edaspidi sisulist mõtet, sest krediidiandja ei saaks nagunii suuremat nõuet esitada.</u>	
8.	<u>3. Nähakse ette, et juhul kui maksekäsu kiirmenetluses esitatud tarbijakrediidilepingust tuleneva nõude avaldus ei vasta seaduses sätestatud nõuetele, ei nõua kohus puuduste kõrvaldamist, vaid jätab avalduse rahuldamata.</u> <u>Pangaliit ei toeta ettepanekut, kuivõrd avalduses esinev ebaoluline puudus toob krediidiandja jaoks kaasa automaatselt hagimenetluse, mis ei ole menetlusökonoomiat arvestades põhjendatud. Tsiviilkohtumenetluse üldine menetlusloogika näeb ette, et kui kohtusse esitatavas dokumendis on puudused, mida on võimalik kõrvaldada, annab kohus menetlusosalisele täiendava tähtaja. Eelnõu eesmärgiga ei ole kooskõlas olukord, kus iga lihtsa puuduse korral tuleb maakohtule hagi esitada.</u> <u>Muuhulgas on ebaselge, milline on nõude rahuldamata jätmise õiguslik tagajärg, st kas krediidiandja peab</u>	Mittearvestatud, selgitatud Tegemist on õiguspoliitilise valikuga. Selgitame, et maksekäsu kiirmenetluses avalduse rahuldamata jätmisel ei ole <i>res judicata</i> tagajärgi. See tähendab, et kui kohus jätab maksekäsu kiirmenetluses avalduse rahuldamata nt seetõttu, et avalduses on puudused, on võimalik esitada uus avaldus, sh maksekäsu kiirmenetluses.

	<u>esitama terve nõude osas uue hagi või vaidlustama avalduse rahuldamata jätmise määruse. Eelnõuga ei tohiks tekkida olukord, mil krediidiandja ei saaks oma nõuet enam hagimenetlusse esitada kuivõrd poolte vahel on juba sama nõude osas jõustunud kohtulahend (TsMS 371 lg 1 p 5). Kui seadust selliselt tõlgendada, siis puuduks edaspidi krediidiandjatel igasugune huvi maksekäsuavalduste esitamiseks ja kohtusüsteem koormatakse koheselt täiendavate hagidega üle.</u>	
9.	<u>4. Nähakse ette, et kohtul on võimalik maksekäsu kiirmenetluses teha avaldajale ettepanek esitada täiendavaid tõendeid.</u> <u>Pangaliidu hinnangul on siinkohal kaks ebaselgust, mis tekitab praktikas mitmeid probleeme ning võimalik, et ka suurendab oluliselt määruskaebuste mahtu, mis omakorda taaskord ei ühti eelnõu eesmärgiga.</u> <u>Esiteks on arusaamatu, millistel juhtudel ja mis vormis on maksekäsu osakonnal võimalik täiendavaid tõendeid küsida, kui puudub puuduste kõrvaldamise määruse koostamise võimalus. Eelnõu on vastuolus üldise menetlusloogikaga, st kohus peaks esmalt tuvastama menetluses tähtsust omava asjaolu, mida seejärel menetluses tõendiga tõendada. Maksekäsu kiirmenetluses ei saa luua avatud loetelu täiendavatest tõenditest, kui puudub selge arusaam, millised on maksekäsu kiirmenetluses esitatavad minimaalsed vajalikud asjaolud.</u> <u>Teiseks on Pangaliidu hinnangul arusaamatu, millal kohtul on võimalik jätta avaldus rahuldamata ning millal mitte. Seletuskirjas on välja toodud, et täiendavate tõendite küsimine võib olla vajalik näiteks juhul, kui avalduses märgitu pinnalt ei ole selge, kas tegemist on õigussuhtega, millest tulenevat nõuet on võimalik TsMS-i § 481 kohaselt menetleda maksekäsu kiirmenetluses, või kui maksekäsu kiirmenetluse avalduses esitatud tarbijakrediidilepingust tulenevad nõuded ei ole esitatud tõendite pinnalt selged vms. Pangaliidu hinnangul on seletuskirjas välja toodud tüüpiline olukord, mil kohus teeb puuduste kõrvaldamise määruse. Eelnõu kohaselt seda võimalust krediidilepingutest tulenevate nõuete osas planeeritavate muudatustega ei ole. Seega on eelnõus planeeritavad TsMS § 482 lg 12 ja § 484 lg 4 omavahel vastuolus ning kohtu tegevus menetluse läbiviimisel ei ole selge.</u> <u>Pangaliit on seisukohal, et jättes kohtule maksekäsu kiirmenetluses õiguse küsida avaldajalt täiendavaid tõendeid, tekitab maksekäsu kiirmenetluses sama probleemi, mis on hetkel hagimenetlustes, st kohtutel puudub ühtne seisukoht vastutustundliku laenamise põhimõtte järgimise hindamise osas. Pangaliit on seisukohal, et kui seadusandja peab vajalikuks dokumentide esitamise maksekäsu kiirmenetluses, siis tuleb tõendite ja asjaolude loetelu esitada ammendavalt. Selliselt on võimalik tagada, et maksekäsu kiirmenetlus on kiirem ja efektiivsem kui hagimenetlus.</u>	Selgitatud Täiendavate tõendite küsimise sätte kohaldamisala ei piirata tarbijakrediidilepingust tulenevate nõuete menetlemisega. Kuigi maksekäsu kiirmenetlus on iseloomult formaalne menetlus, tekivad osakonna praktilises töös olukorrad, kus nt hindamaks, kas avaldus esitatakse maksekäsu kiirmenetluse kohaldamisalas olevas nõudes või esinevad muud ebaselgused, on osakonnal avalduse menetlemiseks vaja täiendavaid tõendeid. Dokumendid võimaldavad hinnata, kas maksekäsu kiirmenetluse eeldused on täidetud ja kas avaldus vastab seaduses sätestatud nõuetele.

10.	<u>5. Jäetakse menetlusseadustikust välja senine regulatsioon, mille kohaselt kuulus tarbijakrediidilepingust tulenevas nõudes esitatud maksekäsu kiirmenetluse avalduse rahuldamata jätmisel korral riigilõiv teatud juhtudel tagastamisele.</u> <u>Pangaliidu hinnangul ei ole põhjendatud kohelda krediidiandjaid erinevalt teistest menetlusosalistest, kes osalevad maksekäsu kiirmenetluses. Riik ei saa riigilõivude osas kehtestada sektoripõhiseid erisusi, nt telekomid ja ehitusettevõtjad saavad menetluses riigilõivu tagasi, aga krediidiandjad mitte.</u>	Mittearvestatud, selgitatud Tegemist on õiguspoliitilise otsustusega. JDMis on planeeritud maksekäsu reform, kus vaadatakse mh ka tüüptingimuste direktiivi alusel esitatavate nõuete menetlemist, st nende sektorite nõudeid, millele viidati. Reformi käigus valmivad analüüsid peaksid andma maksekäsumenetluse tervikahenduse.
11.	<u>6. Pikendatakse tarbijakrediidilepingust tulenevate nõuete alusel maksettepaneku tegemise tähtaega seniselt kümnelt päevalt kahekümnele päevale.</u> <u>Pangaliit toetaks ettepanekut, kui maksekäsu kiirmenetlus oleks lahendatud selgete eeldustega, mis võimaldaks vastutustundliku laenamise miinimumnõuete kontrolli, st krediidiandjatel oleks võimalik ka maksekäsu kiirmenetluses esitada lepingulise intressiga nõudeid. Menetlustähtaegade pikendamine viitab asjaolule, et menetlus muutub senisest keerukamaks ning ajamahukamaks, mis on taaskord vastuolus eelnõus märgitud eesmärkidega.</u>	Teadmiseks võetud
12.	<u>7. Nähakse ette, et tarbijakrediidilepingust tulenevas maksekäsu kiirmenetluses esitatud maksegraafik edastatakse kinnitamiseks kohtunikule.</u> <u>Pangaliit ettepanekuga ei nõustu. Ettepanek koormab liigselt hagimenetlusi ning ei ole menetlusökonoomiast tulenevalt põhjendatud. Kuivõrd menetlusse esitatakse üksnes ümberarvutatud nõudeid, siis ei ole maksekäsu osakonnal vajalik hinnata vastutustundliku laenamise põhimõtte järgimise fakti (nõudeid pole vaja kontrollida, sest nõue on juba vähendatud kujul). Sellisel juhul on kohtute kontroll üksnes matemaatiline ehk tegemist ei oleks õiguse mõistmisega. Lisaks on ebamõistlik saata numbrite kontrollimiseks asi kohtunikule, olukorras, kus tahetakse lahendada kohtute töökoormuse probleemi.</u>	Viidatud muudatust eelnõus ei ole.
13.	<u>8. Antakse täitemenetluses olevatele võlgnikele, kelle suhtes on tarbijakrediidilepingust tuleneva nõude alusel tehtud maksekäsk või tagaseljaotsus ning algatatud sundtäitmine, võimalus esitada see nõue uuesti kohtulikule kontrollile.</u> <u>Pangaliidu hinnangul on eelnõu Põhiseadusega vastuolus, kuivõrd see tekitab määramatu tagasiulatuva mõju juba menetletud kohtuasjadele. Sadade tuhandete menetluste avamine mõjutab oluliselt õigust kohtumenetlusele, sh õigust saada oma asi mõistliku aja jooksul menetletud. Selline meede on vastuolus algse eesmärgiga ning toob kaasa potentsiaalselt sadade tuhandete menetluste taasavamise. Eelnõust ei nähtu, et sadade tuhandete menetluste avamise osas oleks tehtud mõjuhinnang kohtute töökoormusele. Tõenäoliselt on tegemist märkimisväärse mõjuga.</u>	Arvestatud Kavandatud TMS-i ja TsMSRS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.

<u>Tegemist on muuhulgas õiguskindluse ja <i>res judicata</i> põhimõtte olulise riivega – kohtulahendite lõplikkus seataks kahtluse alla, ning see looks ohtliku pretsedendi, kus kõik maksekäsuna või tagaseljaotsusena tehtud kohtulahendid võiksid olla tagantjärele vaidlustatavad. Õiguskindlus tähendab kõige üldisemas plaanis seda, et õiguse eesmärk on luua korrapära ja stabiilsust ühiskonnas (RKPKo 30.09.1994, III-4/1-5/94; 23.03.1998, 3-4-1-2-98, p IX). „Põhiseaduse §-st 10 tuleneb õiguskindluse põhimõte. Kõige üldisemalt peab see printsiip looma kindluse kehtiva õigusliku olukorra suhtes. Õiguskindlus tähendab nii selgust kehtivate õigusnormide sisu osas (õigusselguse põhimõte) kui ka kindlust kehtestatud normide püsijäämise suhtes (õiguspärase ootuse põhimõte).” (RKPKo 02.12.2004, 3-4-1-20-04, p 12; 15.12.2005, 3-4-1-16-05, p 20; 20.03.2006, 3-4-1-33-05, p 21; 31.01.2007, 3-4-1-14-06, p 23.).</u> <u>Riigikohus on lahendi nr 3-2-1-51-02 punktis 12 asunud seisukohale, et õiguse üheks üldpõhimõtteks on, et üldreeglina ei tohi ega saa seadusel olla tagasiulatuvat jõudu seaduse jõustumise eelsele ajale. Põhiseadus võimaldab seda vaid rangetes piirides seaduste rakendamisest tekkinud õiguskonfliktide ületamiseks, kui ilma sätte tagasiulatuva rakendamiseta tekkida võivad negatiivsed tagajärjed kaaluvad ilmselgelt üles õiguskindluse põhimõtte.</u> <u>Eelnõu lähtub eeldusest, nagu oleksid kõik varasemad kohtulahendid tehtud ebaseaduslikult või puuduliku kontrolli alusel. See tähendab sisuliselt juba tehtud kohtulahendite parandamist tagantjärele, mis ei ole õigussüsteemi loogikaga kooskõlas. Pangaliidu hinnangul ei ole sellises olukorras välistatud riigi vastutus, st kohtusüsteemi vea tõttu oleks võimalik esitada kahju hüvitamise nõudeid ka riigi vastu.</u> <u>Tagasiulatuv mõju ei ole põhjendatud ega kooskõlas õigusselguse ega menetlusökonoomia põhimõtetega. Menetlusseadustikus on piisav ja toimiv regulatsioon tagaseljaotsuste tegemiseks, mis tagab ka tarbijate kaitse. Oluline on esile tuua, et tagaseljaotsuse tegemine on kohtu õigus, mitte kohustus (TsMS § 407 lg 1 esimene lause). Pangaliit kordab, et kehtestada tuleks materiaalsoiguses selgemad miinimumnõuded laenuväljastamisele, sh sissetulekute ja kohustuste piirmäär.</u> <u>Vastutustundliku laenamise nõuete osas valitseb kohtutes õiguslik ebaselgus ja nõuded on ajas pidevalt muutunud 8. 1. juulil 2011 jõustus Finantsinspektsiooni juhend vastutustundliku laenamise põhimõtte kohta, kus esmakordselt antakse suuniseid vastutustundliku laenamise põhimõtte tõlgenduseks (erinevad versioonid kuni 30. juunini 2021). 1. märtsil 2015 jõustus Eesti Panga määrus „Eluasemelaenu andmise piirmäärad ja maksimaalne laenu tähtaeg“, millega kehtestati täiendavad nõuded eluasemelaenudele. See oli ajendatud</u>	
--	--

	<u>elamukinnisvaraga seotud tarbijakrediidilepingute direktiivist 2014/17/EL. 29. märtsil 2015 jõustus KAVS (osa sellest jõustus 21.03.2016). 30. juunil 2021 hakkasid kehtima Euroopa Pangandusjärelevalve suunised laenude väljastamise ja jälgimise kohta, mis asendasid Finantsinspeksiooni senist juhendit. 31. oktoobril 2024 teatas Finantsinspeksioon, et on koostanud vastutustundliku laenamise käsiraamatu. Pangaliit on seisukohal, et eelnõus pakutud muudatus on läbi mõtlemata ja ebaselge. Näiteks on arusaamatu, mis ajast alates ja millistele juhtudele selline tagasiulatuv õigus kohalduma hakkab. Seaduses on kirjeldamata ja puudub mõjuanalüüs selliste kohtulahendite avamise osas. Ebaselge on, kelle kanda jäävad tulemusena tekkivad nõuded, sh näiteks kohtutäituri tasud. Edastatud eelnõust ei ole tuvastatav, et eelnõu oleks saadetud kohtutäituritele ja pankrotihalduritele.</u> <u>Kuigi Pangaliit muudatust tervikuna ei toeta, siis tuleks ette näha võimalus, et võlausaldajal oleks võimalik tõendada, et varasemalt on kohus vastutustundliku laenamise põhimõtet kontrollinud, st mõistlik ei ole samu asjaolusid uuesti üle kontrollida. Paragrahvi 10 lõiget 5 tuleks seega täiendada lauseosaga: „kui kohus ei ole varasemalt vastutustundliku laenamise põhimõtte järgimist kontrollinud“. Vastasel korral avatakse kõik varasemalt kohtulikult kontrollitud tarbijakrediidiasjad, st isegi need, milles kohus varasemalt on omaalgatusliku kontrolli teostanud. Muuhulgas võivad kohtunikud jõuda õigusliku ebaselguse tõttu vastutustundliku laenamise põhimõtte osas erinevates menetlustes erinevatele järeldustele.</u>	
14.	<u>9. Kui pankrotimenetluses esitatud nõue põhineb maksekäsul või tagaseljaotsusel, nõutakse lisadokumentide esitamist, mis tõendavad tarbijakrediidilepingu kehtivust, krediidi kulukuse määra õigsust ning vastutustundliku laenamise põhimõtte järgimist.</u> <u>Pangaliit ettepanekuga ei nõustu (vt ka eelmise punkti põhjendusi). Sisuliselt võtab eelnõu maksekäskudelt ja tagaseljaotsustelt õigusmõju, mistõttu on võlausaldajal hilisema õiguskindluse saavutamiseks mõistlikum läbida tavaline hagimenetlus ja saada sisuline otsus. Hagimenetluste eelistamine viib aga taaskord kohtuasjade arvu kasvuni (kuni 2/3). Pangaliidu hinnangul ei ole põhjendatud jätta alates eelnõu jõustumisest (01. jaanuar 2026) tehtud kohtulahendid kaitsmiseta tunnustamata.</u> <u>Lisaks jääb ebaselgeks, et kui edaspidi tehakse maksekäske vaid seadusjärgse intressimäära ulatuses, siis miks selliste maksekäskude puhul on ikkagi vaja pankrotihaldurile esitada PankrS §-s 94 lg 11 nimetatud dokumente ja vastutustundliku laenamise põhimõtte järgimise kontrolli.</u> <u>Pankrotimenetluses kohtulahendite uuesti ülevaatamine suurendab oluliselt pankrotihaldurite ja kohtute</u>	Selgitatud Kavandatud PankrS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.

<u>töökoormust. Tulevikus tekivad täiendavad vaidlused pankrotimenetluses võlausaldajate nimekirjade kinnitamisel, mis taaskord suurendab kohtute töökoormust.</u> <u>On ebaselge, millised on dokumendid, mis tõendavad vastutustundliku laenamise põhimõtte järgimist. Samuti ei ole eelnõus põhjendatud, millised on muud asjakohased dokumendid.</u> <u>Krediidi kulukuse määra arvutuskäigu kontrollimine ei ole pankrothaldurite halduskoormust arvestades põhjendatud. Pangaliit palub selgitada, milline on nõutav arvutuskäik, mis vastaks kavandatava seaduseelnõu nõuetele. Kehtivate nõuete kohaselt tuleb krediidikulukuse määr tuua välja nii lepingus kui ka tarbijale esitataval infolehel. Kui riiklikku ülesannet täitev isik soovib arvutuskäigu õigsust kontrollida, siis on võimalik seda teha lepingus kirjeldatud sisendandmete pinnalt.</u> <u>Kavandatava muudatusega pankrotiseaduses § 94 lg 11 nähakse ette, et kui nõue põhineb tarbijakrediidilepingust tuleneval nõudel, mille kohta on tehtud maksekäsk või tagaseljaotsus, tuleb esitada haldurile muuhulgas ka dokumendid, mis tõendavad vastutustundliku laenamise põhimõtte järgimist. Pankrotihalduritele antakse seaduse muudatustega sisuliselt õigusemõistja roll.</u> <u>Riigikohtu praktika kohaselt tuleb krediidiandjal üldjuhul küsida tarbija krediidivõimelisuse hindamiseks tarbija konto väljavõtet (konto väljavõte võib sisaldada nii tarbija enda kui ka kolmandate isikute nii pangasaladust kui ka isikuandmeid sisaldavaid andmeid).</u> <u>KAS § 88 lg 3 kohaselt võib krediidiasutus avaldada pangasaladust KAS § 88 toodud juhtudel. KAS § 88 lg 9 kohaselt on krediidiasutusel õigus avaldada pangasaladust uurijale, prokurörile ja kohtule seoses oma rikutud või vaidlustatud õiguse või vabaduse kaitsmisega seadusega kindlaksmääratud korras. KAS ei näe ette krediidiasutusele enda õiguste kaitseks pangasaladuse avaldamise võimalust pankrotihaldurile (mh oleks konto väljavõte jm dokumendid nähtavad ka kõikidele võlausaldajatele), seega on kavandatav muudatus vastuolus KAS §-ga 88.</u> <u>Pankrotihaldurile võib küll avaldada pangasaladust KAS § 88 lg 5 p 6 kohaselt kirjalikus või elektroonilises vormis esitatud järelepärimise vastusena, kuid selline järelepärimine peab vastama KAS § 88 lg-s 6 ettenähtud nõuetele. Pankrotihaldurid ei esita krediidiasutusele järelepärimist nõude esitamiseks pankrotimenetluses, vaid võlausaldajate nõuded esitatakse tulenevalt PankrS §-st 44. Samuti on kõigil menetlusosaliste võimalik tutvuda pankrotiasja materjalidega.</u> <u>Pangasaladusega seonduvalt tsiteerime siinkohal ka õiguskantsleri mõnda seisukohta, mis avaldati seoses täitmisregistriga (01.07.2025 kiri nr 7-7/250081/2504808):</u>	
---	--

	<u>„Pangasaladuse hoidmise kohustus tuleneb krediitiasutuse ja tema kliendi vahelisest erilisest usaldussuhtest ning selle eesmärk on kaitsta krediitiasutuse klienti. Klient peab saama eeldada, et krediitiasutus kaitseb nii pangatoimingute tegemisel kui ka väljaspool seda tema majandusliku ja informatsioonilise enesemääramise õigust, aga ka ärisaladust ning eraelu. Kõnealuse usaldussuhte kaitsmine on põhjendatud mh sellega, et krediitiasutusel on tulenevalt selle suhte iseloomust oma kliendi kohta märkimisväärses koguses teavet, mis võiks anda krediitiasutusele laiaulatusliku võimaluse sekkuda kliendi õigushüvedesse. Panga ja kliendi vahelise suhte eripäraks on lisaks asjaolu, et tavaliselt on see suhe väga pikaajaline ja püsiv ning vajab seetõttu erilist kaitset. Siiski ei ole pangasaladus absoluutne ja osal juhtudel on see sunnitud muude õiguskorras kaitstud hüvede ees tagasi astuma (RKTko nr 2-20-19001/70, p 19).</u> <u>...</u> <u>Pangasaladuse hoidmise kohustuse piirang, ehk siis juhtumid, mil pangasaladust avaldatakse, tähendab inimese jaoks tugevat privaatsusõiguse piirangut ning see on käsitatav PS §-de 13, 14, 19 ja 26 piiranguna.</u> <u>...</u> <u>7. Pangasaladust avaldada lubav norm seaduses peab olema sedavõrd konkreetse sisuga, et pangasaladuse avaldamise ja sealhulgas konto väljavõttega tutvumise võimalus ja lubatavus on seaduse tekstiga tutvudes üheselt selge. Samuti peab enne seadusega pangasaladusele juurdepääsu võimaldamist olema selge, millisel eesmärgil ja ulatuses pangasaladuse hoidmise kohustust piiratakse. Põhiseaduspärane on see piirang vaid siis, kui seda saab pidada proportsionaalseks.“</u> <u>Eelneva tõttu tuleks eraldi analüüsida tarbija andmekaitseõiguslikku riivet. Pankrotimenetlusse tuleks vastutustundliku laenamise tõendamiseks esitada üldjuhul pangakonto väljavõtte, millele tekib nõuete kaitsmise raames juurdepääs menetlusosalistele. Sama küsimus on hetkel aktuaalne ka tarbijatega seotud hagimenetlustes. Välistatud ei oleks eraldi menetluslikud mehhanismid, mis tagaksid suurema pangasaladuse kaitse. Krediidiandja saab kehtiva õiguse (TsMS § 38 lg 1 p-d 3 ja 6) kohaselt esitada hagimenetluses ja pankrotimenetluses taotluse tunnistada esitatud arvelduskontode väljavõtted kinniseks, ka Riigikohus (Riigikohtu 12.06.2024 lahend nr 2-20-19001 p 21 on selgitanud pangasaladuse kaitsmise võimalusi kohtumenetluses. Samas jätavad kohtud esitatud taotlused ka rahuldamata).</u> <u>Loodame, et ministeeriumil on võimalik arvestada Pangaliidu seisukohtadega. Oleme valmis oma seisukohti vajadusel täiendavalt selgitama ja osalema edasistes aruteludes.</u>	
--	--	--

Eesti Krediidiandjate Liit

1.	Siinkohal annab omapoolse arvamuse väljapakutud muudatuste osas MTÜ Eesti Krediidiandjate Liit (EKAL), mis esindab kaalukat osa Eesti krediiditurust ja mille liikmeteks on Eesti suurimad krediidiandjad (ESTO, IPF Digital, Creditstar Estonia, BB Finance, Ferratum). Organisatsiooni peamisteks eesmärkideks on finantsteenuste sektori arendamine, ausa konkurentsi tagamine ning regulatiivse raamistiku parendamine. Me soovime kaasa aidata Eesti finantssektori õiglase, prognoositava, võrdse, konkurentsivõimelise ja kasvule suunatud õigusraamistiku edendamisele. Sissejuhatavalt soovime välja tuua, et Eesti krediiditurg on juba praegu üks reguleeritumaid Euroopas ning siinsetele ettevõtetele kohaldatakse karmimaid nõudeid, võrreldes näiteks Euroopa tarbijakrediidi direktiivis sätestatuga. Samas laenuvõlgnevuste näitajate poolest on Eesti üks vähem probleemsemaid riike Euroopas (vt allolev joonis, Euroopa Komisjoni raport, september 2023).	Teadmiseks võetud
2.	Riigikogus on menetluses kaua oodatud krediiditeabe jagamise seadus (652 SE), mis peaks alates 01.01.2028 andma krediidiandjatele positiivse krediidiregistri näol väärtusliku tööriista tarbijate kredidivõimelisuse hindamise protsessis ning parandama Eesti tarbijakrediidituru olukorda veelgi. Seetõttu peab EKAL täiendavaid seadusandlikke algatusi krediidiandjate tegevuse piiramisel ebavajalikuks ja ebaproportsionaalseks. Arvamuse esitamiseks edastatud Eelnõu osas näeb EKAL mitmeid murekohti. Alljärgnevalt toome välja põhimõttelist laadi probleemid ning seejärel esitame arvamuse Teie pöördumises esitatud konkreetsete muudatuspunktide osas.	Teadmiseks võetud
3.	Kohtusüsteemile tekitatakse ülemäärane töökoormus Plaanitud muudatused maksekäsu kiirmenetluse regulatsioonis on vastuolus algse eelnõu (algatatud 20.11.2024, eelnõu toimik nr 24-1175) eesmärgiga optimeerida kohtute töökoormust, tõhustada kohtute tööd ja kiirendada kohtumenetlusi vastavalt Justiitsministeeriumi ja Riigikohtu koostöös koostatud väljatöötamiskavatsuse (VTK) ettepanekutele ning kohtute esimeeste ja kohtute haldamise nõukoja tagasisidele. Eelnõu praegune versioon töötab varasemale eesmärgile otseselt vastu ning üksnes süvendab probleemi kohtute aina kasvava töökoormusega ning sellest tingitud menetluse aja pikenemise ja kohtunike ülemäärase töökoormusega. Maa-, haldus- ja ringkonnakohtute 2024. aasta menetlusstatistikal põhjal tehtud arvutus näitab, et maksekäsu asjadest oli tarbijakrediidilepingust tulenevaid nõudeid 22 285 asja (48% 46 429st). Olukorras, kus krediidiandjatel ei võimaldata enam maksekäsu kiirmenetluses oma nõudeid täies ulatuses	Selgitatud Kohtu töökoormuse leevendamiseks tarbijakrediidiasjade lahendamisel, võetakse kasutusele IT-lahendus, mis abistab kohtunikke avalduse andmete ja vastustundliku laenamise põhimõtte kontrollimisel. Arendamisjärgus IT-lahendus võimaldab juba enne avalduse kohtunikuni jõudmist kontrollida hagiavalduse vastavust nõuetele ning juhendada hagejat andmete esitamisel. Andmete kujul hagiavalduse esitamine võimaldab avalduse automaatset töötlemist erinevate AI mudelite abil. Näiteks kontrollida, kas avalduse esitamisel on lisatud

	menetleda, esitatakse enamus tarbijakrediidilepingutest tulenevad nõuded edaspidi ilmselt hagimenetluses. See tähendaks maakohtute töökoormuse peaaegu kahekordistumist, arvestades ka üldist tsiviilasjade kasvu trendi ning asjaolu, et aastas suudavad kohtud lahendada vähem asju, kui uusi asju peale tuleb. Arvestada tuleb ka koormuse kasvu, mis kaasneks TMS kavandatud muudatustega, mis lubaks võlgnikel esitada kohtusse sundtäitmise lubamatuks tunnistamise hagi ka juba kohtust läbi käinud tarbijakrediidilepingust tulenevate nõuete osas (Eelnõu kohaselt TMS-i lisatav § 118). Eelviidatud statistikast nähtuvalt oli 2024.a. iga kohtuniku laual juba keskmiselt 378,9 tsiviilasja ning keskmine menetlusaeg hagimenetluses on 192 päeva. Seletuskirjas on küll statistikale viidatud, kuid ei nähtu, kuidas kohtusüsteem peaks sellise hüppelise töökoormuse kasvuga toime tulema ning kuidas see mõjutab menetluste pikkust ja kohtunike ülemäärase töökoormuse probleemi.	kõik vajalikud andmed ja dokumendid (nt allkirjastatud leping, krediidianalüüs). Süsteem tuvastab automaatselt olulisemad andmed (nt sissetulek, maksekohustused) ja tõstab need esile loetavas vormis. Kohtunik ei pea dokumentide vahel käsitsi navigeerima ja otsima olulisi andmeid – töö muutub tõhusamaks ja läbipaistvamaks. See võimaldab maakohtute koormust tarbijakrediidilepingust tulenevate nõuete läbivaatamisel oluliselt leevendada, mille tulemusel lüheneb ka menetlusaeg.
4.	Muudatusettepanekud kahjustavad Eesti õiguskindlust Oleme seisukohal, et Eelnõus kavandatud muudatused maksekäsu kiirmenetluses, mis puudutavad tarbijakrediidist tulenevaid nõudeid, võivad tulemuslikkuse asemel hoopis õhnestada õiguskindlust, vähendada efektiivsust ja viia kaasa soovimatute kõrvalmõjudeni, sealhulgas suurema kohtute koormuse ja laenuraha kättesaadavuse vähenemiseni. Näiteks Saksamaal, Prantsusmaal ja Soomes kasutatakse maksekäsu kiirmenetlust jätkuvalt ka tarbijakrediidiga seotud nõuete puhul. EL-i õiguses ega liikmesriikide praktikas ei ole teada ühtegi riiki, kus oleks selline menetlus spetsiaalselt ja täielikult peatatud just tarbijakrediidi valdkonnas. Seadusandja ei tohiks võtta vastu seaduseid, mis sisuliselt taunivad täiesti legaalselt ja toimivat majandustegevust ning tekitavad üldsuses mulje, et tegeletakse millegi lubamatuga. Kavandatud muudatused seavad tarbijakrediidi andmise kui majandustegevuse halba valgusesse ning peletavad Eesti turult eemale uusi finantssektori ettevõtjaid, vähendades samaaegselt olemasolevate krediidiandjate motivatsiooni siinsetele tarbijatele oma teenuseid pakkuda. Selline suhtumine ja seadusandlikud algatused viivad Eesti finantssektori konkurentsivõime nõrgenemiseni, millega kaasnevad turutõrked ja -takistused. Kõik täiendavad kitsendused, riskid või kulud krediidiandjatele kajastuvad ka finantsteenuste lõpphinnas, mistõttu peamisteks kaotajateks oleksid eelkõige teenuste tarbijad, kellel piiratakse ligipääsu mitmekesistele finantslahendustele. Tarbijalaenu on oluline osa majanduse toimimisest ning seda ei tohi läbimõtlematult kahjustada.	Teadmiseks võetud, selgitatud Muudatustega luuakse tarbijakrediidiasjade menetlemisele maksekäsu kiirmenetluses erireeglid. Kuna formaalses menetluses vastutustundliku laenamise põhimõtet ei kontrollita, luuakse menetlus selliselt, et lihtsustatud menetluses on võimalik nõuda üksnes põhinõuet, seadusjärgset intressi ja seadusjärgset viivist. Muudatused ei tauni legaalselt majandustegevust. Seadusandjal on õigus näha ette kohtumenetluse reegleid ja erisusi. Riik ei pea looma või säilitama sellist lihtsustatud formaalset kohtumenetlust, kus kohtulik kontroll on piiratud, sh olukorras, kus sellises menetluses on kontrolli piiratusest tulenevalt kerkinud probleemid.
5.	Muudatused süvendavad olukorda, kus tarbijad ei tunne krediidi tagastamise eest vastutust	Teadmiseks võetud

	Regulatsioon ei tohi süvendada tarbijates kasvavat arusaama, et krediidi tagasimaksmise pärast ei ole vaja muretseda ja et krediidilepingu rikkumine ei too kaasa sisuliselt mingeid tagajärgi - küll keegi teine süveneb ja otsustab. See omakorda soodustab kergekäelist laenuvõtmist, ülelaenamist ja võlgu jäämist. Võlgnevus on seotud siiski kohustuse rikkumisega, mida ei peaks laialdasemalt tolereerima. Liati võib see veelgi suurendada võlglaste passiivsust ja menetlustest kõrvale hoidumist. Praegune eelnõu annab ühiskonnale signaali, et kohustustest kõrvalehoidumine võib end ära tasuda ja laenuvõtmisega kaasnevad riskid on praktiliselt olematud („laenu tagasisaamine on üksnes krediidiandja probleem“). Eesti suuremad krediidiandjad näevad oma klientuuri käitumise põhjal tervikpilti ning tajuvad selgelt, kuidas tarbijaskonna liberaalsemaks muutunud suhtumine oma lepinguliste kohustuste täitmisesse võib teha krediidisektorile ja kogu ühiskonnale karuteene. EKAL-i arvates ei tohiks võlgnikud sattuda lepingu rikkumise kaudu soodsamasse olukorda võrreldes lepingu täitmisega. Olulisem oleks kasvatada elanikkonna finantskirjaoskust ning ka kooliprogrammides sisse tuua elulisemaid teadmisi muuhulgas krediidi ja muude finantskohustuste võtmise teemal. Ei saa pidada õigeks, et riik võtab vastutuse üksikisikult täielikult oma õlgadele ja kohtleb täisealisi inimesi nii, nagu nad ei oleks ise suutelised enda otsuseid tegema ja nende eest vastutama.	Menetluse valikute näol on tegemist õiguspoliitiliste otsustustega. Ei saa nõustuda käsitletusega, et kui krediidiandjale seatakse formaalses lihtsustatud menetluses täiendavaid tingimusi, mis võimaldab kohtul teha õigeid otsustusi, viib see olukorrani, kus tarbijad ei tunne krediidi tagastamise ees vastutust.
6.	Alahinnatud on ka muudatuste mõju tarbijatele Soovides allutada tarbijakrediidilepinguid suuremas ulatuses kohtulikule kontrollile ja vähendada seeläbi tarbijatelt ebaõiglaselt nõutavate summade suurust, suurendatakse tegelikult suurema osa tarbijast võlgnike rahalist koormust (õigusabi- ja kohtukulude näol). Seletuskirjas on samuti välja toodud, et hagimenetlus on tarbijale oluliselt kallim, kuna hagimenetlusega kaasnevad maksekäsu kiirmenetlusega võrreldes suuremad kulud ning lisaks enda menetluskuludele tuleb kaotanud poolel tasuda ka vastaspoole menetluskulud, sh vastaspoole õigusabikulud, mis võivad olla märkimisväärsed (maksekäsu kiirmenetluses on väljamõistetavad menetluskulud ühetaoliselt 20 eurot kõigis maksekäsu kiirmenetluse asjades (TsMS § 4842)). Seletuskirjas ei ole aga selle mõju tegelikku ulatust ja tähtsust analüüsitud. EKAL-i arvates on seda mõju selgelt alahinnatud.	Teadmiseks võetud Muudatuste näol on tegemist õiguspoliitiliste otsustustega. Valdkonna terviklahendus pakutakse käesoleval ja järgmisel aastal läbiviidavate analüüside tulemusel. Hagimenetluse läbiviimise lihtsustamiseks ja kohtu koormuse leevendamiseks võetakse kasutusele tehniline abivahend, mille tulemusel peaks ka tarbijakrediidilepingust tulenevate vaidluste lahendamine hagimenetluses muutuma kiiremaks, tõhusamaks ja seeläbi ka odavamaks.
7.	Esitame alljärgnevalt täpsemad kommentaarid järgmiste Eelnõu muudatuste osas. 1. Piiratakse tarbijakrediidilepingust tulenevate nõuete esitamist maksekäsu kiirmenetluses selliselt, et maksekäsu kiirmenetluses on võimalik nõuda põhivõlgnevust ja seadusjärgset intressi ning seadusjärgset viivist; sama võlasuhte raames tarbija tehtud tagasimaksed arvestatakse maksekäsu	Mittearvestatud Seadusandjal on võimalik muuta formaalse menetluse reegleid, kui seniste reeglite kasutamine on muutunud problemaatiliseks ja ei paku nõrgemale osapoolle tegelikku kaitset. Krediidiandjal

<i>kiirmenetluses ümber ning loetakse tasutuks esimeses järjekorras põhivõlgnevuse ning seejärel seadusjärgse intressi ja seadusjärgse viivise katteks.</i> EKAL-i hinnangul on see ettepanek vastuolus <i>pacta sunt servanda</i> põhimõttega ehk leping on pooltele täitmiseks kohustuslik. Tegemist on võlaõiguse ühe alusprintsiibiga, millest ei ole põhjust kõrvale kalduda ka tarbijakrediidilepingute puhul. Ei saa pidada aktsepteeritavaks lahendust, kus sisuliselt seaduse tasandil eeldatakse krediidiandja poolt toime pandud rikkumisi ja tarbijakrediidilepingu tühisust. Võlgnike kaitseks on juba seaduses olemas summalised piirangud maksekäsu kiirmenetluses esitatavate nõuete jaoks (nõue kuni 8000 eurot, mis hõlmab nii põhi- kui ka kõrvalnõudeid ning kõrvalnõuded ei tohi ületada põhinõuet; TsMS § 481 lg 2³ piirangud KKM ja viivisemäära osas, kui tegemist on tarbijakrediidilepingust tuleneva nõudega) ning täiendavate piirangute seadmine ei ole põhjendatud. Muudatus suunaks avaldajaid esitama tarbijakrediidilepingust tulenevaid nõudeid hagimenetluses, kuna maksekäsu kiirmenetlus muudetakse Eelnõu muudatuste kogumiga avaldaja jaoks põhjendamatult kalliks, töömahukaks ja aeglaseks, samas võetakse maksekäsu kiirmenetluses tehtud kohtulahendilt ära õiguskindlus ja seadusjõud. Käesoleva vastuse muudes osades on juba põhjalikumalt selgitatud, millised negatiivsed mõjud selliste muudatustega kokkuvõttes kaasnevad nii kohtusüsteemi kui ka kogu krediidituru toimimise vaates. Ettepanek, mille kohaselt loetakse kõik tarbija tehtud tagasimaksed maksekäsu menetluses esmalt põhivõla katteks, eirab aga tarbijakrediidilepingute jaoks juba tarbija kaitseks kehtestatud VÕS § 415 lg 2 regulatsiooni ning paneb krediidiandja olukorda, kus kohtumenetluse jaoks tuleb nõuded tagasiulatavalt täielikult ümber arvestada. Eelnõu seletuskirjast võib jääda ekslikult mulje, et erinevus puudutab vaid sissenõudmiskulu, mida VÕS § 415 lg 2 kohaselt võib lugeda tasutuks esimeses järjekorras ning mis tuleks siis maksekäsu kiirmenetluse jaoks ümber arvestada põhivõlgnevuse katteks. Tegemist oleks justkui mingi ebaolulise arvutusmurega, millel puudub oluline mõju. Tegelik probleem seisneb aga selles, et krediidilepingu kehtivuse ajal saab krediidiandja makseid arvestada ainult nende kohustuste katteks, mis on muutunud sissenõutavaks (vt VÕS § 415 lg 2: „<i>Kui tarbija on teinud tarbijakrediidilepingu alusel makse, millest ei piisa kõigi sissenõutavaks muutunud kohustuste täitmiseks ...</i>“). Krediidilepingute alusel tagasimaksete tegemine toimub reeglina annuiteetgraafiku alusel, mis tähendab, et laenuperioodi alguses sisaldab makse suuremat intressiosa ja väiksemat põhiosa. Mida rohkem on põhiosa tagasi makstud, seda väiksemaks muutub	on võimalik esitada nõue täisulatuses hagimenetluses ning ta ei ole kohustatud esitama nõuet maksekäsu kiirmenetluses. Paratamatult toob eelnõu kaasa teatud halduskoormuse kasvu, kuid eelnõuga tehtavad muudatused on vajalikud tarbijate kaitseks. Lisaks võetakse hagimenetluse läbiviimise lihtsustamiseks ja kohtu koormuse leevendamiseks kasutusele tehniline abivahend, mille tulemusel peaks ka hagimenetlused muutuma kiiremaks, tõhusamaks ja seeläbi ka odavamaks. Märgime, et valdkonna terviklahendus pakutakse käesoleval ja järgmisel aastal läbiviidavate analüüside tulemusel.
---	---

	maksegraafiku edenedes intressi arvestuse aluseks olev põhiosa jääk ning makse koosseisus hakkab tasapisi vähenema intressi osakaal ja suurenema põhiosa tagasimakse osakaal. Nii on täiesti tavaline ja seadusega kooskõlas olukord, kus mingil hetkel on tasutud intressisummad suuremad kui tagastatud põhiosa. Eelnõu muudatuse kohaselt peaks krediidiandja nüüd maksekäsu kiirmenetluse algatamisel arvestama kõik tarbija poolt krediidilepingu kehtivuse ajal makstud summad krediidi põhiosa katteks ning käsitlema intressi- ja muid kõrvalnõuete makseid täielikult tasumata kohustustena. Selline tagantjärele nõuete ümberarvestamine ei ole ainult Exceli tabelis mingite arvutuste tegemine, vaid mõjutab otseselt krediidiandjate järelevalveliste aruannete õigsust. Muuhulgas on krediidiandjad kohustatud esitama Finantsinspeksioonile kvartaalseid aruandeid väljastatud tarbijakrediitide jääkide kohta (<i>„Finantsinspeksioonile esitatavate krediidiandja või -vahendaja ning välisriigi krediidiandja või -vahendaja filiaali aruannete vormid, koostamise metoodika ja esitamise kord“ § 2 lg 1 p 4</i>). Samuti peavad krediidiandjad alates 31.07.2025 esitama Finantsinspeksioonile iga poolaasta kohta KAVS § 57¹ lg 1 sätestatud aruandeid viivituses olevate tarbijakrediidilepingute või nendest tulenevate nõuete loovutamise kohta krediidiostjatele. See aruanne peab sisaldama andmeid muuhulgas loovutatud nõuete või krediidilepingute koondjäägi kohta, samuti nende nõuete või krediidilepingute arvu ja iga krediidi suuruse kohta. Krediidiandjad ei saa pidada oma raamatupidamises topelt arvestust – ühte raamatupidamise ja Finantsinspeksiooni aruandluse jaoks ning teist kohtumenetluse jaoks. Sel juhul muutuks järelevalveline aruandlus täiesti mõttetuks, kuna tulemus oleks moonutatud ning Finantsinspeksioon ei saaks selle põhjal teha usaldusväärseid järeldusi finantsturu ega järelevalvesubjekti olukorra ja arengute kohta. Lisaks põhjustaks nõude ümberarvestus suurt segadust ja vaidlusi krediidiandja ja tarbijate vahel, kuna kohtueelses võlamenetluses on krediidiandja ja loovutamise korral ka krediidiinkasso esitanud tarbijale andmeid ilma ümberarvestuseta. Tarbijal tekiks õigustatud küsimus, mida temalt siis õigupoolest üldse nõutakse. Samuti muutuksid „valeks“ andmed maksehäireregistrites. Eeltoodud põhjustel on EKAL seisukohal, et kavandatavad muudatused ei lahenda mingit probleemi, küll aga loovad probleeme ja segadust juurde, mistõttu tuleks nendest muudatustest Eelnõus loobuda.	
8.	2. Nähakse ette, et tarbijakrediidilepingust tulenevate nõuete menetlemiseks maksekäsu kiirmenetluses tuleb kohtule esitada vajalik info ja dokumendid. EKAL ei toeta sellist muudatust, kuna tõendite esitamise nõude kehtestamine maksekäsu kiirmenetluses on vastuolus nii selle menetluse liigi olemusega kui ka	Mittearvestatud, selgitatud. Muudatus võimaldab kohtul maksekäsu kiirmenetluses kontrollida avalduse vastavust maksekäsu kiirmenetluse

Põhiseaduses sätestatuga, mille kohaselt on õiguse mõistmise pädevus ainult kohtul (PS § 146). Maksekäsu kiirmenetlus on formaliseeritud menetlus, kus kehtiv seadus ei näe ette tõendite esitamist ning kontrollitakse üksnes maksekäsu kiirmenetluse lubatavust ja avalduse nõuetele vastavust. Sellise formaalse iseloomuga menetluse jaoks on komplekteeritud ka maksekäsuosakonna meeskond, kelle hulgas ei ole ühtegi kohtunikku (Eelnõu seletuskirjast nähtuvalt töötab maksekäsuosakonnas kolm kohtunikuabi ning 30 referenti, lisaks osakonnajuhataja). Kohtunikuabi pädevuse põhiseaduspärasus maksekäsu kiirmenetluse asju lahendada peetakse õiguskirjanduses juba täna vägagi problemaatiliseks (<i>vt TsMS III. Kommenteeritud väljaanne, TsMS § 489² komm 3.3.2 b</i>). Eelnõu kohaselt aga laiendatakse kohtunikuabide pädevusust veelgi, andes neile ülesande hinnata tõendeid ning õiguse neid omal äranägemisel ka juurde küsida. EKAL-i hinnangul on siin tegemist juba sisulise õigusemõistmise küsimusega, milleks kohtunikuabidel põhiseadusjärgne pädevus puudub. Lisaks on kavandatud muudatus vastuolus maksekäsu kiirmenetluse olemusega. Maksekäsu kiirmenetlus on lihtsustatud menetlus, mis peaks hagimenetlusega võrreldes olema eelduslikult kiirem, lihtsam ja odavam. Kavandatud muudatus aeglustab menetlust oluliselt ning teeb selle kallimaks nii avaldajale kui ka kohtule, suurendab ebakindlust ja õiguskaitse viibimist. Mõistagi suurenevad seeläbi ka paljude võlgnike (õigus)kulud – kõige tõenäolisemalt võidaksid plaanitavatest muudatustest Eesti advokaadid ja juristid, kel avaneb võimalus kindlustada tarbijakrediidi asjadega endale pikaajaline sissetulek. Sellises olukorras kaotab maksekäsu kiirmenetlus oma praktilise väärtuse, kuna avaldaja võib siis sama hästi esitada juba hagi maakohtule, mitte kulutada aega maksekäsu kiirmenetlusele, kus tuleb esitada praktiliselt sama hulk andmeid ja dokumente nagu hagimenetluses. Tõendite esitamise kohustus tähendaks ka võimatust esitada ja lahendada maksekäsu avaldusi automatiseeritult, mis kasvatab aga oluliselt nii kohtute kui ka avaldajate töö- ja halduskoormust ning kulusid. See ei ole mõistlik, eriti arvestades, et tarbijakrediidilepingutest tulenevad nõuded ei ole reeglina väga suured. Reegel, mille kohaselt tuleks kõik väiksemad nõuded kohehelt varustada lepingute, KKM arvutuste, makseväljavõtete ja muude lisadega, ei ole proportsionaalne ega mõistlik, sest nõuab võrreldavat pingutust ja kulude tegemist nii 50 € kui 5000 € nõude puhul. Seeläbi tekiks vastuolu menetlusökonoomia põhimõttega ning senine tõhus kiirmenetlus üheaegselt riigi ressursside säästmisega kaotaks oma otstarbekuse. Samal ajal, kui menetlus muutuks avaldaja jaoks aeglaseks ja kulukaks, nullitakse muude Eelnõu kavandatavate muudatustega ära maksekäsu kui	eeldustele ja avaldusele seadusega sätestatud nõuetele (TsMS § 481 ja § 482). Tegemist ei ole õigusemõistmisega. See, et kehtiva seaduse avaldusele dokumente ei lisata, ei tähenda, et seadusandjal puuduks õigus formaliseeritud menetluse nõudeid täpsustada või täiendada, kui senine kord on osutunud problemaatiliseks. Euroopa tarbijakrediidi standardinfo teabelehe esitamisest on eelnõus loobutud.
--	---

kohtulahendi õiguskindlus. Kokkuvõttes muutub maksekäsu kiirmenetlus tarbijakrediidi asjades kulukaks ja mõttetuks menetluseks, mis toob kaasa olukorra, kus seni maksekäsu kiirmenetluses esitatud nõuded esitatakse pigem hagimenetluses. Nagu Eelnõu seletuskirjas on välja toodud, siis esitati 2024. a maakohtutele 4673 tarbijakrediidilepingust tulenevat hagiavaldust, samal ajal kui Pärnu Maakohtu maksekäsuosakonnale laekus 2024. aastal lahendamiseks 46 429 võlanõude asja, millest 48% (s.o. 22 286 asja) olid tarbijakrediidilepingute asjad. On raske ette kujutada, kuidas peaksid maakohtud sellise hagide laviiniga toime tulema. EKAL-i hinnangul ei ole see Eelnõus sisalduv muudatus ka vajalik. Kehtiv õigus sisaldab juba piisavalt tasakaalustavaid meetmeid tarbijakrediidilepingu võlgnike õiguste kaitseks võimalike ebaõiglaste nõuete eest, s.h. KKM-i ja viivisemäära piirang maksekäsu kiirmenetluse avalduse esitamisel koos kriminaalvastutuse hoiatusega valeandmete esitamise eest, võlgniku õigus esitada maksettepaneku osas vastuväide ilma kohustuseta seda põhjendada, keeld toimetada füüsilisele isikule maksettepanekut kätte avalikult, õigus esitada teatud juhtudel määruskaebus maksekäsule või teistmisavaldus, kui ilmnevad uued asjaolud. Pealegi tegutsevad krediidiandjad (ning alates 01.01.2025 ka krediidiinkassod) Finantsinspektsiooni ja TTJA järelevalve all litsentseeritud ja auditeeritud keskkonnas. Seega rikkujate suhtes on võimalik rakendada ka järelevalvelisi meetmeid. Selleks ei ole vaja muuta kardinaalselt tsiviilkohtumenetluse reegleid ja seada löögi alla niigi ülekoormatud kohtusüsteemi. EKAL on seega kokkuvõtlikult seisukohal, et see muudatus oleks Põhiseadusega ja maksekäsu kiirmenetluse loogikaga vastuolus ning tuleb seetõttu Eelnõust välja jätta. Kui säte siiski Eelnõusse jääb, siis tuleb üle vaadata esitatavate dokumentide loetelu, kuna sellisel kujul ei ole see üheselt mõistetav. Teatud krediidilepingute puhul maksegraafik puudub (nt tähtajatud krediidiliinid, kus krediidi kasutusse võtmine sõltub tarbijast ning tagasimakse tingimused on kirjeldatud lepingus). Seetõttu tuleks maksegraafiku nõude mainimisest loobuda. Kui lepingul on maksegraafik, siis see ongi juba lepingu osa ning lepingu mõiste juba hõlmab seda. Euroopa tarbijakrediidi standardinfo teabelehe esitamise nõudest tuleks samuti loobuda, kuna tegemist on lepingueelse teabe koosseisu kuuluva dokumendiga, mille osas ei näe seadus ette tagajärgi lepingu kehtivusele ega sellest tulenevatele nõuetele. Lepingueelse teabe esitamise kohustus maksekäsu osakonnale jääb seetõttu ka sisuliselt arusaamatuks.	
--	--

9.	3. Nähakse ette, et juhul kui maksekäsu kiirmenetluses esitatud tarbijakrediidilepingust tuleneva nõude avaldus ei vasta seaduses sätestatud nõuetele, ei nõua kohus puuduste kõrvaldamist, vaid jätab avalduse rahuldamata. Puuduste kõrvaldamist avalduses reguleerib TsMS § 483 lg 4, mille kohaselt annab kohus avaldajale tähtaja puuduse kõrvaldamiseks, kui avalduses esineva puuduse saab ilmselt kõrvaldada. EKAL-i arusaamise kohaselt ei sisaldu Eelnõus nimetatud sätte muudatust. Samuti ei ole põhjust Eelnõusse vastavat täiendust lisada, kuna ka tarbijakrediidilepingu alusel nõude esitanud avaldajale peab jääma võimalus avalduse puuduseid likvideerida. Kui aga sooviti küsida arvamust Eelnõus sisalduva TsMS § 484¹ muudatuse kohta, siis EKAL seda ei toeta. TsMS § 484¹ lg 1 sätestab, et kui maksekäsu tegemise eeldused on täidetud vaid osade nõuete või nõude osa suhtes, teatab kohus sellest avaldajale ja määrab talle tähtaja seisukoha avaldamiseks, kas teha makseettepanek märgitud ulatuses. Seejuures viitab kohus vastamise või vastamata jätmise tagajärgedele. Eelnõuga soovitakse lisada TsMS § 484¹ uus lõige (lg 4), mille kohaselt ei kohaldataks käesoleva paragrahvi lõigetes 1–3 sätestatud tarbijakrediidilepingust tulenevatele nõuetele ning kui sellise nõude või nõude osa puhul on maksekäsu tegemise eeldused täidetud vaid osaliselt, jätab kohus avalduse rahuldamata. Jääb selgusetuks, miks on sellise erandi tegemine vajalik, s.t. miks ei võiks ka tarbijakrediidilepingu alusel esitatud nõude puhul olla lubatud nõude osaline rahuldamine, kui maksekäsu osakond leiab, et maksekäsu tegemise eeldused on täidetud vaid osade nõuete või nõude osa suhtes ja avaldaja on osalise makseettepaneku tegemisega nõus. Kui selline võimalus ära võtta, siis on avaldaja sunnitud esitama kogu nõude osas hagiavalduse ega saagi kaaluda võimalust piirduda otstarbekuse huvides maksekäsu menetluse jätkamist kasvõi osa nõude suhtes. Seeläbi on kavandatud muudatus vastuolus Eelnõu algse eesmärgiga, milleks oli vähendada maakohtute koormust. Samuti puudub sisuline põhjendus, miks peaks selline karistusliku iseloomuga reegel puudutama just tarbijakrediidilepingu alusel esitatud avaldusi. Selline eristamine ei ole kuidagi põhjendatud ning on vastuolus Põhiseaduses sätestatud võrdse kohtlemise põhimõttega. PS § 12 lg-st 1 tuleneb kohustus järgida võrdse kohtlemise põhimõtet ka seadusi luues ja neid kehtestades. Riigikohus on asunud seisukohale, et lisaks võrdsusele seaduste kohaldamisel tuleb sätet tõlgendada „õigusloome võrdsuse tähenduses – seadused peavad ka sisuliselt kohtlema kõiki sarnases olukorras olevaid isikuid ühtemoodi“ (RKPJKo 01.10.2007, 3-4-1-14-07, p 13; vt ka RKPJKo 30.09.2008, 3-4-1-8-08 ; RKPJKo 20.03.2006, 3-4-1-33-05, p 26) (PS kommenteeritud väljaanne, § 12 kommentaar 11).	Mittearvestatud, selgitatud Tegemist on õiguspoliitilise otsustusega. Selgitame, et maksekäsu kiirmenetluses avalduse rahuldamata jätmisel ei ole <i>res judicata</i> tagajärgi. See tähendab, et kui kohus jätab maksekäsu kiirmenetluses avalduse rahuldamata nt seetõttu, et avalduses on puudused, on võimalik esitada uus avaldus, sh maksekäsu kiirmenetluses. Kohtutest on tulnud tagasiside, et tarbijakrediidi asjades on avaldused tihti ebakvaliteetsete andmetega. Muudatuste eesmärk on kvaliteetsete avalduste esitamisele suunamine. JDMis on planeeritud maksekäsumenetluse reform. Analüüside tulemusel jõutakse terviklahenduseni, sh osas, kas oleks põhjendatud erisust laiendada ka muudele asja liikidele.
----	---	---

10.	4. Nähakse ette, et kohtul on võimalik maksekäsu kiirmenetluses teha avaldajale ettepanek esitada täiendavaid tõendeid. EKAL ei toeta sellist muudatust, kuna tõendite esitamise nõude kehtestamine maksekäsu kiirmenetluses on vastuolus nii selle menetluse liigi olemusega kui ka Põhiseaduses sätestatuga, mille kohaselt on õiguse mõistmise pädevus ainult kohtul (PS § 146). Täpsemad põhjendused sisalduvad punkti 2 muudatusettepaneku kohta esitatud arvamuses (vt ülal), mis on täies ulatuses asjakohased ka käesoleva muudatuse osas.	Muudatus võimaldab kohtul maksekäsu kiirmenetluses kontrollida esitatud nõuete vastavust nõude aluseks olevatele dokumentidele. See, et kehtiva seaduse avaldusele dokumente ei lisata, ei tähenda, et seadusandjal puuduks õigus formaliseeritud menetluse nõudeid täpsustada või täiendada, kui senine kord on osutunud problemaatiliseks. Tegemist on ka edaspidi avalduse nõuetele vastavuse kontrolliga.
11.	5. Jäetakse menetlusseadustikust välja senine regulatsioon, mille kohaselt kuulus tarbijakrediidilepingust tulenevas nõudes esitatud maksekäsu kiirmenetluse avalduse rahuldamata jätmisel korral riigilõiv teatud juhtudel tagastamisele. EKAL leiab, et riigilõivu tagastamise reeglite sõltuvusse seadmine võlasuhte liigist rikub Põhiseadusega kaitstud võrdsuspõhimõtet (PS § 12) ning plaanitud muudatusest tuleks loobuda. Kehtiv TsMS § 150 lg 1 p 4 sätestab, et tasutud riigilõivu tagastatakse: kui maksekäsu kiirmenetluse avaldus jäetakse rahuldamata käesoleva seadustiku § 483 lõike 2 punktides 1, 2 ja 4 sätestatud juhul. Need juhud sisaldavad ka olukorda, kus avaldus ei vasta vorminõuetele (TsMS § 483 lg 2 p 2) või kui esinevad menetluse peatamise alused (TsMS § 483 lg 2 p 4), nt võlgnik on kaotanud tsiviilkohtumenetluse teovõime. Jääb selgusetuks, miks ei peaks sellistel juhtudel tarbijakrediidilepingu alusel esitatud avalduse riigilõivu tagastama. Avaldaja ei ole sellisel juhul maksekäsu kiirmenetlust kuidagi kuritarvitanud, vaid tegemist võib olla inimliku veaga avalduse vormistamisel või avaldajast üldse sõltumatu asjaoluga. Võib-olla on Eelnõu koostajad soovinud välistada riigilõivu tagastamise § 483 lg 2 p 1 juhtumi korral, s.t. kui § 481 kohaselt ei ole maksekäsu kiirmenetlus lubatud, kuid praegu on muudatuse sõnastus igal juhul liiga lai ning tarbijakrediidiandjate suhtes põhjendamatult diskrimineeriv ja karistav. Samuti puudub põhjendus, miks peaks selline karistusliku iseloomuga reegel puudutama just tarbijakrediidilepingu alusel esitatud avaldusi, kuid muude võlasuhete alustel esitatud mittekorrektsete avalduste esitajad saaksid menetluse lõpetamisel riigilõivu tagasi. Selline eristamine ei ole kuidagi põhjendatud ning on seega vastuolus Põhiseaduses sätestatud võrdse kohtlemise põhimõttega. PS § 12 lg-st 1 tuleneb kohustus järgida võrdse kohtlemise põhimõtet ka seadusi luues ja neid kehtestades. Riigikohus on asunud seisukohale, et lisaks võrdsusele seaduste kohaldamisel tuleb sätet tõlgendada „õigusloome võrdsuse tähenduses – seadused peavad ka	Arvestatud osaliselt, selgitatud Tegemist on õiguspoliitilise otsustusega. Kohtutest on tulnud tagasiside, et tarbijakrediidi asjades on avaldused tihti ebakvaliteetsete andmetega. Muudatuste eesmärk on kvaliteetsete avalduste esitamisele suunamine. JDMis on planeeritud maksekäsumenetluse reform. Analüüside tulemusel jõutakse terviklahenduseni, sh osas, kas oleks põhjendatud erisust laiendada ka muudele asja liikidele. Eelnõust jäetakse välja muudatus, mis puudutab riigilõivu tagastamata jätmist juhul, kui avaldus jäetakse rahuldamata TsMS § 483 lg 2 p 4 alusel.

	sisuliselt kohtlema kõiki sarnases olukorras olevaid isikuid ühtemoodi“ (RKPJKo 01.10.2007, 3-4-1-14-07, p 13; vt ka RKPJKo 30.09.2008, 3-4-1-8-08 ; RKPJKo 20.03.2006, 3-4-1-33-05, p 26) (<i>PS kommenteeritud väljaanne, § 12 kommentaar 11</i>). EKAL on seega seisukohal, et see muudatus oleks Põhiseadusega ja viidatud Riigikohtu praktikaga vastuolus.	
12.	6. Pikendatakse tarbijakrediidilepingust tulenevate nõuete alusel maksettepaneku tegemise tähtaega seniselt kümnelt päevalt kahekümnele päevale. EKAL-i hinnangul võiksid menetlustähtajad olla kõigi (mitte ainult tarbijakrediidilepingutega seotud) nõuete osas ühesugused, sõltumata sellest, millisel õiguslikul alusel nõue põhineb. Näiteks võiks olla lahenduseks ühetaoliselt maksettepaneku tegemise tähtaja pikendamine 15 päevani ilma võlasuhte liigist sõltuvate eranditeta.	Mittearvestatud Tarbijakrediidilepingutest tulenevate nõuete menetlemisele luuakse eelnõuga erikord, mille puhul on vajalik ette näha pikem maksettepaneku tegemise tähtaeg. Teiste nõuete menetluskorda eelnõuga ei muudeta
13.	7. Nähakse ette, et tarbijakrediidilepingust tulenevas maksekäsu kiirmenetluses esitatud maksegraafik edastatakse kinnitamiseks kohtunikule. Eelnõu ei sisalda sellist muudatust, mistõttu jääb küsimuse püstitus ebaselgeks. EKAL-i arvates ei ole vajalik Eelnõud sellise muudatusega ka täiendada. Kui seadusandja arvates on maksekäsu osakond võimeline hindama muid krediidi andmisega seotud asjaolusid (vastavalt Eelnõus sisalduvatele muudatusettepanekutele) ning tegema maksekäsu määruse, siis miks peaks piirama maksekäsuosakonna pädevust maksekäsu tegemisel siis, kui pooled on esitanud maksekäsu määrusega kinnitamiseks maksegraafiku. Sellise muudatusega vaid suurendatakse põhjendamatult maakohtute töökoormust.	Teadmiseks võetud Muudatust ei ole eelnõus.
14.	8. Antakse täitemenetluses olevatele võlgnikele, kelle suhtes on tarbijakrediidilepingust tuleneva nõude alusel tehtud maksekäsk või tagaselaotsus ning algatatud sundtäitmine, võimalus esitada see nõue uuesti kohtulikule kontrollile. EKAL on seisukohal, et tegemist on Eelnõu ühe kõige põhimõttelisema ja probleemsema muudatusega, millest tuleks kindlasti loobuda. Tegemist on muudatusega, mis kahjustab tugevalt Põhiseadusega kaitstud õigusriigi põhimõtteid (PS § 10). Õiguskindlus on õigusriigi üks keskne ja tunnustatud põhimõte, mille lahutamatuks osaks on <i>res judicata</i> ehk kohtulahendi seadusjõu põhimõte. See nõuab kohtulahendite usaldatavust ja püsijäämist. Kui mingi õigusvaidlus on saanud jõustunud kohtulahendiga lahenduse, keelab see põhimõte üldjuhul sama vaidluse uuesti avamise (vt <i>PS kommenteeritud väljaanne, § 10 kommentaar 54</i>). Kohtulahendi seadusjõu põhimõte „kaitseb riiklike otsuste püsivust, tagades, et neid ei saa tagantjärele muuta meelevaldselt, vaid üksnes põhjendatud erandlikel asjaoludel. Kohtuotsuse seadusjõustumise eesmärgiks on seega välistada sama	Arvestatud Kavandatud TMS-i ja TsMSRS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.

	kohtuasja teistkordne lahendamine, kindlustades seeläbi lisaks õiguskindlusele ka õigusrahu“. (RKPJKm 07.11.2014, 3-4-1-32-14, p 28; RKÜKo 12.04.2016, 3-3-1-35-15, p 47.). Nii on Riigikohus pidanud sellest põhimõttest tulenevalt õigeks mitte tunnistada põhiseadusvastasuse tõttu õigustloovat akti kehtetuks tagasiulatuvalt, kui tagasiulatuvast kehtetuks tunnistamisest tingitud halduskohtute täiendav töökoormus võib põhjustada halduskohtute suutmatuse pakkuda mõistliku aja jooksul tõhusat kohtulikku kaitset muudes haldusajades (<i>RKÜKo 12.04.2016, 3-3-1-35-15, p 47</i>) (<i>vt PS kommenteeritud väljaanne, § 10 kommentaar 54</i>). Praegusel juhul omaks muudatus erakordselt suurt mõju just kohtute töökoormusele, kuna tagasiulatuvalt võetakse juba jõustunud ja täitemenetluses olevatelt kohtulahenditelt ära nende seadusjõud ning võib oodata võlgnike suurt aktiivsust sundtäitmise lubamatuks tunnistamise hagide esitamise vastu. Teatavasti puudub sundtäitmise hagi esitamiseks ajaline piirang ja võlgnik võib esitada hagi kuni täitemenetluse lõpuni (TMS § 221 lg 3). Eelnõust ei nähtu rakendussätteid, mis piiraksid sundtäitmise lubamatuks tunnistamise hagi esitamise õigust juba käimasolevates täitemenetlustes. See tähendab, et kohtusse pöörduma hakkavate isikute hulk on täiesti hoomamatu. Kohtute töökoormuse kasv ja selle mõju kohtunike suutlikkusele pakkuda mõistliku aja jooksul kohtulikku kaitset muudes kohtuasjades on aga just selline oluline negatiivne mõju, mida Riigikohus on eelviidatud lahendis (<i>RKÜKo 12.04.2016, 3-3-1-35-15, p 47</i>) pidanud piisavaks põhjuseks, et mitte tunnistada põhiseadusvastast õigusakti kehtetuks tagasiulatuvalt. EKAL on seisukohal, et juba ainuüksi selle kaalutluse tõttu tuleks ka Eelnõu vastavast muudatusest loobuda, kuna tsiviilkohtute töökoormus ja võimekus menetleda tsiviilasju mõistliku tähtaja jooksul satub otseselt ohtu. Menetlustähtaegade pikenemine kahandab mh krediidi sissenõudmismenetluste edukust, millega kaasneb krediidiandjatele reaalne rahaline kahju. Seda seadusandlikku sammu tagasi pöörata oleks pärast praktiliselt võimatu. Ka TsMS kommenteeritud väljaandes on selgitatud, et kohtulahendi materiaalne õigusjõud tagab kohtusüsteemi tõhusa toimimise sellega, et välistab sama asja korduva menetlemise, mis koormaks tarbetult nii riiki kui menetlusosalisi (<i>vt TsMS II. Kommenteeritud väljaanne, § 457 kommentaar 3.1.3</i>). Samas rõhutatakse kommentaarides õigesti, et tegemist ei ole ainult otstarbekuse kaalutlustega - põhimõte, et kohtu sisulistel otsustustel on kestev toime, kujutab endast olulist õigusriigi tunnust. Selgitatakse, et see on vajalik juba ainuüksi kohtu autoriteedi tagamiseks, et kord tehtud lahend oleks kõigi menetlusosaliste jaoks lõplikult siduv. Tsiviilkohtumenetluse peamine eesmärk on poolte vahel õigusrahu taastamine ning see on võimalik üksnes juhul,	
--	--	--

	kui kohtulahendi toime ei piirdu käimasoleva menetlusega, vaid see lahendab vaidluse lõplikult. EIK praktika järgi on sama asja korduv läbivaatamine vastuolus nn <i>res judicata</i>-põhimõttega ning rikub õigust õiglasele kohtumenetlusele, mis on tagatud EIÕK art 6 lg-ga 1 ja mida tuleb tõlgendada kooskõlas õiguskindluse ja seaduslikkuse põhimõttega. TsMS eelviidatud kommentaaris selgitatakse, et peaaesjalikult piirab see teistmise aluseid, nt ei ole menetlusosalisel õigust nõuda jõustunud kohtulahendi läbivaatamist üksnes põhjusel, et ta kohtu õigusliku käsitusega ei nõustu. Lisaks on EIK oma praktikas kāsitanud EIÕK art 6 lg 1 rikkumisena olukorda, kus riigisiseseid kohtud menetlesid üksteise järel kahte tsiviilasja, mis ei olnud küll identsed, kuid millesse olid kaasatud samad pooled ning mille esemeks olid samad õigussuhted ja asjaolud. Tulemuseks oli see, et teise kohtulahendiga mõisteti kaebajalt välja suurem rahasumma ja esimene kohtulahend kaotas faktiliselt tähenduse, kuigi formaalselt hilisem lahend varasema õigusjõudu ei kõrvaldanud. Neil asjaoludel leidis EIK, et hilisem menetlus andis vastustajale lubamatult teise võimaluse vaidluse sisuliseks lahendamiseks ning sellega rikuti kaebaja õigust õiglasele kohtumenetlusele. Lisaks kohtusüsteemi koormamisele looks muudatus tugeva süsteemse riski kogu krediidisektori jaoks, nagu näitas EKAL-ile teadaolev Ühendkuningriigi kogemus. Pärast sarnaseid regulatiivseid muudatusi sattusid sealsed krediidiandjad masskaebuste alla aastatetaguste täitedokumentide alusel, kus võlgnikud väitsid tagantjärele, et nad ei mõistnud lepingut või neile ei saadetud piisavalt infot. Krediidiandjaid süüdistati tagasiulatuvalt vastutustundliku laenamise nõuete rikkumises ja neilt nõuti tarbijatele tekkinud väidetavate kahjude hüvitamist. Üksikud pretsedendid pälvisid meedia ja võlgnike tähelepanu ning juriidilised bürood asusid hoogsalt nõudeid koondama ja kokku ostma. Selle tulemusena läksid mitmed krediidiandjad pankrotti ning halvenes ligipääs väikelaenudele nende jaoks, kes niisugust finantsteenust siiski vajavad. Tagasiulatuva mõjuga reeglistiku kehtestamine tõi Ühendkuningriigi krediidisektorile kaasa laiaulatuslikke ja ettenägematuid tagajärgi. Sama risk realiseeruks Eestis, kui kõnesolev Eelnõu muudatus ellu viia. Hoomamata hulk juba ammu lepingu sõlminud võlgnikke, kelle osas on olemas jõustunud kohtulahend, saaksid sisuliselt piiramatult seadusliku õiguse juba jõustunud ning võib olla suures osas juba ka täidetud kohtulahendite vaidlustamiseks. Lisaks on oluline märkida, et krediidiandjad oleksid sellistes uuesti avatud vaidlustes menetluslikult ebaõiglases positsioonis (eriti kui tegemist on juba aastaid tagasi jõustunud kohtulahendiga), kus ühest küljest lasub eelkõige just krediidiandjal kohustus tõendada lepingu kehtivuse eelduseks olevaid asjaolusid ja nõuete õiguspärasust, kuid tõendid ei pruugi uue vaidluse ajal olla enam kättesaadavad. Krediidiandjatel ei	
--	--	--

	ole lubatud säilitada klientidega seotud isikuandmeid, sh lepingu sõlmimise ja täitmisega seotud asjaolusid lõpmatult, vaid üksnes seadusega lubatud tähtaegade jooksul, järgides eesmärgipärasuse ja minimaalsuse põhimõtet. KAVS § 47 lg 5 lubab krediidi väljastamist ja teenindamist puudutavaid andmeid ja dokumente, sh krediiditoimikusse kuuluvaid andmeid ja dokumente, säilitada kolme aasta jooksul tarbijaga lepingu lõppemisest arvates. Pärast kohtulahendi jõustumist nõude osas ei ole krediidiandjal olnud ka mingit muud aktsepteeritavat õiguslikku alust krediidisuhtega seotud andmete ja dokumentide säilitamiseks. Sellise menetlusliku ebaõiguse loomine õigusnormiga, mida ei saanud kuidagi ette näha ega sellega arvestada, ei ole õigusriigis vastuvõetav. Kokkuvõttes leiab EKAL, et Eelnõuga planeeritavad muudatused, mis võimaldavad jõustunud kohtulahendeid uuesti kohtus vaidlustada, on nii õigusriiklikult, menetluslikult kui ka majanduslikult ebapädevad ja ohtlikud ning need tuleb Eelnõust välja jätta. Eesti menetlussüsteem pakub võlgnikule juba piisavalt tasakaalustatud kaitset, muuhulgas saab ta: • vältida maksekäsu määrmise tegemist, esitades maksettepanekule vastuväite, kusjuures vastuväidet ei pea isegi põhjendama (TsMS § 485), • teatud juhtudel esitada maksekäsu määrmise peale määruskaebus (TsMS § 489¹), • teatud juhtudel esitada tagaseljaotsuse osas kaja (TsMS § 415), mille rahuldamise korral menetlus taastatakse (kusjuures tagaseljaotsuse saab kohus teha vaid siis, kui nõue on õiguslikult põhjendatud, TsMS § 407 lg 1), • esitada jõustunud kohtulahendi osas teistmisavaldus ja taotleda asja uuesti läbivaatamist, kui tulevad ilmsiks teatud uued asjaolud (TsMS § 702). On igati tervitatav ja arusaadav, kui riik soovib parandada õigusemõistmise kvaliteeti tarbijakrediidi asjades, kuid seda tuleks teha tulevikku vaatavalt, mitte tagasiulatuvalt õiguskindluse põhimõtte rikkumise ning kohtusüsteemi ja krediidituru toimimise ohustamise arvelt.	
15.	9. Kui pankrotimenetluses esitatud nõue põhineb maksekäsul või tagaseljaotsusel, nõutakse lisadokumentide esitamist, mis tõendavad tarbijakrediidilepingu kehtivust, krediidi kulukuse määra õigsust ning vastutustundliku laenamise põhimõtte järgimist. EKAL viitab nimetatud muudatuse osas eelmises punktis esitatud põhjendustele ja probleemidele, mis on täies ulatuses asjakohased ka käesoleva muudatuse osas. Pankrotimenetluses, nii nagu ka täitemenetluses, tuleb juba jõustunud kohtulahenditele jätta alles nende seadusjõud, et mitte koormata uuesti kohtusüsteemi ja menetlusosalisi, mitte õõnestada õiguskindluse põhimõtet ja kohtute autoriteeti ega seada krediidiandjaid ebaõiglasesse olukorda, kus neil ei ole enam võimalik	Selgitatud PankrS muudatused jäetakse eelnõust välja.

	esitada tõendeid, mida muudatus neilt tagantjärele nõudma hakkaks. Eeltoodust tulenevalt leiab EKAL, et ka see muudatus tuleb Eelnõust välja jätta.	
16.	Kokkuvõtteks Eesti Krediidandiandjate Liit on selgel seisukohal, et Eesti tarbijakrediidituru kontekstis välja toodud probleeme aitab lahendada positiivne krediidiregister. Täpsem ülevaade tarbija olemasolevatest kohustustest tõstab veelgi krediidivõimelisuse kontrolli kvaliteeti ning välistab laenude väljastamise puuduliku laenuvõime või finantskäitumisega isikutele. Krediidiregistrit peetakse rahvusvaheliselt oluliseks vahendiks tarbijate ülemäärase võlgnevuse vähendamisel ning see viiks peagi ka võlgnike arvu vähenemiseni Eestis. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku jt seaduste muutmise eelnõuga kaasnevad ettepanekud ei ole mõistlik viis probleemide lahendamiseks. Kui kiirmenetlus tarbijakrediidi puhul muutub ebapraktiliseks, väheneb efektiivne õiguskaitse ka tarbija jaoks, sest võlgnevuste sissenõudmise kulud kasvavad ja menetlused venivad. Kavandatavate piirangute seadmine ei jääks üleeuroopalisel laenuturul märkamata ja see tõukaks Eesti krediidituru konservatiivse äärmuse suunas, mis võib kahjustada nii investeerimishuvi, konkurentsi kui ka Eesti mainet. Eesti finantssektori ülereguleerimise probleemile juhtis 2024. aastal Riigikogule peetud ettekandes I tähelepanu ka Finantsinspektsiooni juhatuse esimees Kilvar Kessler, kelle hinnangul on finantssektori reguleerimisega mindud liiale - selle asemel tuleks lasta turuosalistel ja järelevalvetel kohanduda ning rakendada olemasolevat regulatsiooni. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku jt seaduste muutmise eelnõu vajab täiendavat mõjuhinnangut, et tagada selle rakendatavus ning vältida soovimatuid kõrvalmõjusid Eesti krediiditurule ja kohtusüsteemile.	Teadmiseks võetud
FinanceEstonia		
1.	FinanceEstonia on Eesti finantssektori katusorganisatsioon, mille eesmärk on toetada Eesti finantssektori arengut, innovatsiooni ja finantsteenuste ekspordi. Seisame selle eest, et Eestisse tekiks uusi finantsvaldkonna ettevõtteid, loodaks uusi kõrge lisandväärtusega töökohti ning kohalik kapitaliturg pakuks Eesti ettevõtetele täiendavaid finantseerimisvõimalusi. Esindame oma töös ja tegemistes enam kui 90 finantssektoris tegutsevat ettevõtet. Allpool toodud Tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise eelnõud (edaspidi: eelnõu) puudutava tagasiside ja ettepanekutega soovime aidata kaasa vastutustundlikule laenamisele ja seeläbi nii tarbijate turvatunde kasvule kui ka Ees, majanduse arengule. FinanceEstonia rõhutab, et toetab igati eesmärki suurendada tsiviilkohtumenetluse efektiivsust ja tagada tarbijate kaitse, kuid leiab, et mitmed kavandatavad muudatused neid eesmarke paraku ei	Teadmiseks võetud

	toeta, ega ole kooskõlas õiguskindluse, menetlusökonoomia ja proportsionaalsuse põhimõtetega. Alljärgnevalt esitame arvamuse, mis põhineb tagasisidet andnud FinanceEstonia liikmete enamuse ühtsetel seisukohtadel ja mis on liigendatud järgmiselt: A. üldised seisukohad eelnõuga kavandatud muudatuste eesmärgi ja tagajärgede osas; B. seisukohad eelnõu 9 peamise muudatuse ploki osas, mille suhtes tagasisidet küsi,; C. seisukohad konkreetsete eelnõu sätete sõnastuse osas, mida kavandatakse.	
2.	A. Üldised seisukohad eelnõuga kavandatud muudatuste eesmärgi ja tagajärgede osas Eelnõu seletuskiri toob peamise motiivina esile <i>kohtute töökoormuse vähendamise ning kohtumenetluste tõhustamise ja kiirendamise</i> vajaduse, sest tsiviilasjade arv ja menetlusajad on kasvanud, koormates kohtunikke üle. Seega on seadusandja taotlus optimeerida menetlusi viisil, mis hoiaks ära kohtute ülekoormust ja pikalevenivaid vaidlusi. Tarbijakrediidinõuete osas rõhutatakse ka tarbijakaitse tugevdamist – seletuskiri märgib, et muudatuste eesmärk on takistada tarbijakrediidilepingute alusel ülemääraste (liigselt kõrgeid intresse või tasusid hõlmavate) nõuete esitamist maksekäsu kiirmenetluses ning vältida formaalse menetluse kuritarvitamist võlausaldajate poolt. Eelnimetatud eesmärgid on kahtlemata legitiimsed, kuid eelnõuga kavandatu tegelik mõju osutub FinanceEstonia hinnangul nimetatud eesmärkidele hoopis vastupidiseks. Esmalt, <i>kohtute töökoormuse vähendamise</i> asemel toob muudatus eelduslikult kaasa hoopis kohtute tookoormuse kasvu. Põhjus on praktiline: kui krediidiandjad ei saa enam maksekäsu kiirmenetluses lepingust tulenevaid intresse ja viiviseid nõuda, puudub neil motivatsioon üldse kiirmenetluse teed kasutada. Seletuskiri eeldab küll, et edaspidi esitataks maksekäsu avaldusi "kaalutletumalt ja kvaliteetsemalt", kuid tegelikkuses viib piirang kõigi eelduste kohaselt selleni, et krediidiandjad pöörduvad pigem hagimenetluse poole, kus saab kogu nõude (sh lepingulised intressid ja tasud) täies mahus läbi vaielda. Hagimenetlus on aga oluliselt ajakulukam ja töömahukam nii kohtule kui ka menetluse pooltele, sh tarbijale. Statistika kinnitab, et ainuüksi 2024. aastal esitati Eesti kohtutele ligi 20 000 maksekäsu avaldust tarbijakrediidi asjades, samas kui hagimenetluses lahenda, samal ajal vaid 2669 tarbijakrediidi hagi. Kui isegi pool sellest maksekäsu mahust (ca 10 000 asja aastas) suunata hagimenetlusse, kasvaks tarbijakrediidihagide arv umbes 15 000-ni aastas – see on mitu korda üle kohtute senise võime asju lahendada. Seletuskirja eesmärgile (kohtute töökoormuse vähendamine) mõjuks see katastroofiliselt:	Selgitatud Kohtu töökoormuse leevendamiseks tarbijakrediidiandjate lahendamisel, võetakse kasutusele IT-lahendus, mis abistab kohtunikke avalduse andmete ja vastustundliku laenamise põhimõtte kontrollimisel. Arendamisjärgus IT-lahendus võimaldab juba enne avalduse kohtunikuni jõudmist kontrollida hagiavalduse vastavust nõuetele ning juhendada hagejat andmete esitamisel. Andmete kujul hagiavalduse esitamine võimaldab avalduse automaatset töötlemist erinevate AI mudelite abil. Näiteks kontrollida, kas avalduse esitamisel on lisatud kõik vajalikud andmed ja dokumendid (nt allkirjastatud leping, krediidianalüüs). Süsteem tuvastab automaatselt olulisemad andmed (nt sissetulek, maksekohustused) ja tõstab need esile loetavas vormis. Kohtunik ei pea dokumentide vahel käsitsi navigeerima ja otsima olulisi andmeid – töö muutub tõhusamaks ja läbipaistvamaks. See võimaldab maakohtute koormust tarbijakrediidilepingust tulenevate nõuete läbivaatamisel oluliselt leevendada, mille tulemusel lüheneb ka menetlusaeg.

üle 12 000 asja jääks igal aastal lahendamata, ning juba ühe aasta lisakoormuse likvideerimine võtaks kohtutel üle viie aasta. Selline olukord pikendaks menetlusaegu järsult ja oluliselt ning on vastuolus eesmärgiga menetlusi kiirendada. Praktikas on juba muudatuste ootuses analoogseid suundumusi näha. Nimelt on kohtud 2025. aasta maist alates osaliselt rakendanud eelnõus kavandatuga sarnaseid põhimõtteid, mistõttu on maksekäsu kiirmenetluse avalduste arv tarbijakrediitiasjades märkimisväärselt vähenenud, kohati peaaegu nullini. Krediidiandjad esitavad nõudeid nüüd peamiselt hagimenetluses, mis tähendab paratamatult kohtunike töökoormuse kasvu. See areng ei täida kuidagi seadusandja kavatsust jagada vaidlused lihtsamate (maksekäsk) ja keerukamate (hagi) menetluste vahel – vastupidi, koormus koondub hagimenetlusse ning kiirmenetluse vormiline olemasolu kaotab tarbijakrediitivaidlustes oma mõtte. Ka tarbijate endi seisukohast pole mõju üheselt positiivne. Tarbijakaitse tugevdamine eeldaks, et tarbija saab oma vaidluse lahendatud kiiremini ja õiglasemalt. Kavandatud muudatus aga <i>pikendab tarbijakrediidi vaidluste lahendamist</i> – kui vaidlus läheb hagimenetlusse, võib lõpliku lahendini kuluda aastaid, võrreldes maksekäsu menetluse mõne kuuga. Nii pikk aeg tähendab, et kui vaidlus lahendatakse tarbija kahjuks, siis tarbija jaoks kuhjuvad vahepeal ka viivised (isegi kui need on seadusjärgsed) ning menetluskulud. Hagimenetluses tuleb tasuda kõrgem riigilõiv ning tuleb võlgnikul lõpuks hüvitada ka vastaspoole õigusabikulud, mis maksekäsu kiirmenetluses on üldjuhul väiksemad või puuduvad. Seega võib võlgnik lõpptulemusena sattuda veel ebasoodsamasse olukorda – ta maksab küll ehk madalamat intressi, ent kokkuvõttes suurema kogusumma (pika viiviseaja, kohtukulude jms tõttu). Seletuskirja rõhutatud <i>tarbijakaitse</i> eesmärk tõenäoliselt ei realiseeru, kuivõrd tarbija jaoks muutub vaidluse lahendamine hoopis aeglasemaks ja seega ka kulukamaks. Praegune maksekäsu kiirmenetluse süsteem on loodud eesmärgiga lahendada väikesed ja selged rahalised nõuded kohtuniku minimaalse ajakuluga. Kui see tee krediidiandjatele sisuliselt suletakse, liiguvad nõuded hagimenetlusse, mis nõuab kohtult iga juhtumi sisulist läbivaatamist. Nagu eelpool toodud arvud näitavad, puuduvad kohtutel sellise juhtumite arvu käsitlemiseks vastavad ressursid. Tulemuseks pole mitte ainult üksikute asjade venimine, vaid süsteemne menetluste venimine. See on vastuolus tsiviilkohtumenetluse seadustiku (TsMS) üldise mõttega, mille kohaselt peab kohus asja lahendama kiiresti ja võimalikult väheste kuludega (nt TsMS § 2 rõhutab menetluse kiiret ja õiglast läbiviimist). Eelnõuga kaasnev hagimenetluste tulv ohustab seda põhimõtet otseselt.	
--	--

Toome välja, et maksekäsu kiirmenetlus kaitseb võlgniku õigusi juba praegu üsna tõhusalt, kui tarbijast võlgnik oma õigusi kaitsta soovib – võlgnikul on väga lihtne menetlus peatada, esitades kasvõi põhistamata vastuväide, ning edasine arutamine toimub juba hagimenetluses. Seletuskiri ise tunnistab, et maksekäsu kiirmenetluses on võlgniku kaitsemehhanismid olemas (võlgnik ei pea isegi detailset vastuväidet esitama – piisab mittenõustumise märkimisest, et maksekäsk ei muutuks jõustunuks). Seletuskirjast ei nähtu aga, miks need olemasolevad meetmed tarbijakrediidi juhtumite puhul ebapiisavad on. Kui probleemiks on näiteks tarbijate vähene teadlikkus oma vastuväite esitamise õigusest, võiks riik keskenduda võlgnike teavitamisele või lihtsustada vastuväite esitamist veelgi – mitte aga sisuliselt kaotada maksekäsu kiirmenetluse võimalus tarbijakrediitdivaidlustes (mida kavandavad muudatused sisuliselt kaasa toovad). Samu, on maksekäsu kiirmenetluse üks suur eelis see, et ühtegi maksekäsku ei tehta ilma makseettepanekut võlgnikule kättetoimetamata ja temalt seisukohta küsimata (avalikku kuulutamist tarbijakrediidi võlgade korral kasutada ei saa). See tähendab, et nn "tagaseljaotsust" maksekäsu kiirmenetluses teha ei saa – võlgnik kas nõustub vaikides või reageerib. Oleme seisukohal, et kavandavad muudatused hakkavad <i>moonutama võlasuhete osaliste käitumismudeleid</i>. Eelnõuga tekib olukord, kus kohtueelses ja kohtulikus menetluses kehtivad samale võlasuhtele erinevad reeglid. Kui võlausaldaja tegutseb kohtuväliselt või inkassomenetluses, saab ta lepingu alusel nõuda intresse/viiviseid täies matus (kooskõlas võlaõigusseaduse (VÕS) § 415 regulatsiooniga). Kui aga seesama võlg jõuab kohtusse maksekäsuna, kärbitakse nõuet automaatselt. Kui võlgnik teab, et viivitamine ei too talle kaasa suurt viivise- ega intressikoormat (sest lepingulist viivist maksekäsu kiirmenetluses niikuinii sisse nõuda ei saa, kui see ületab seadusjärgset viivisemäära), võib tal tekkida motivatsioon võlgade tasumisega viivitada. Praegu distsiplineerib kõrgem viivisemäär võlgnikku oma kohustusi täitma – ta teab, et iga viivitatud päevaga kasvab võlg. Kui aga viivitusintress on piiratud seadusjärgse (suhteliselt madala) määraga, on pikaajaline viivitus võlgnikule rahaliselt soodsam kui tänaste lepinguliste viiviste korral. Niiviisi kujundatakse süsteem, mis sisuliselt soosib kohustuste rikkumist ja laenu mitteõigeaegset tagastamist, isegi "premeerib" võlgnikku maksete edasilükkamise eest. See on ebaõiglane mitte ainult võlausaldajate suhtes, vaid ka nende tarbijate suhtes, kes oma kohustusi korralikult täidavad. Kui märkimisväärne hulk laenusajaid hakkab viivitama, püüdes soodsamat kohtulikku lahendust saada, võib see kahjustada üldist maksekultuuri ja õõnestada	
---	--

laenulepingute siduvust. Kokkuvõttes vähendab see laenuvõtjate isiklikku vastutust ja võib soodustada kergekäelist laenuvõtmist, teadmises, et hilisem mittetasumine on leebemate tagajärgedega. Samuti näeme, et eelnõu sunnib krediidiandjaid praktikas iga maksekäsu avalduse juures kohaldama iseendale "sanktsiooni" (eelnõu muudatuste punkt 1), mis on mõeldud vastutustundliku laenamise põhimõtte rikkumise puhuks. Nimelt, VÕS-ist ja teistest normidest (nt Krediidiandjate ja -vahendajate seadusest (KAVS)) tuleneb, et kui laenuandja on tarbijale laenu andes rikkunud kohustust kontrollida tarbija krediitvõimet, siis ei tohi ta tarbijalt nõuda lepingulist intressi ega muid tasusid – tarbija peab tasuma vaid põhiosa ja seadusjärgse intressi. See on <i>karistusmehhanism</i>, mis aktiveerub konkreetse rikkumise tuvastamisel. Eelnõu muudatus pöörab selle loogika ümber: kiirmenetluses tohib <i>ainult</i> sellise vähendatud nõude esitada, sõltumata sellest, kas krediidiandja tegelikult midagi vales, tegi. Nagu on märgitud, eeldab maksekäsu saamine edaspidi ümberarvutust (põhiosa kasuks) kõigil juhtudel. Seega lähtub kiirmenetlus <i>automaatselt eeldusest</i>, et krediidiandja on vastutustundliku laenamise põhimõtet rikkunud. Selline üldistus pole õigustatud ega õiglane võlausaldajate suhtes – põhimõtteliselt on nad "juba eos süüdi ja rikkumises" ilma konkreetset olukorda uurimata ning süüdi ja rikkumist tuvastamata. Isegi kui laenuandja hindas korrektselt laenusaaaja maksevõimet ja leping on õiguspärane, ei saa ta kiirmenetluses lepingujärgseid intresse nõuda. See riivab tugevalt lepinguvabadust ja võlausaldajate õiguspärast ootust, et kehtivat lepingut austatakse ja see kuulub täitmisele. Proportsionaalsuse põhimõtte valguses on küsitav, kas selline kõikehõlmav ja karistusliku iseloomuga meede on põhjendatud ja vältimatult vajalik tarbijakaitse eesmärgi saavutamiseks või on olemas kohasemaid ja leebemaid vahendeid. Seega oleme seisukohal, et eelnõuga planeeritav muudatus sisuliselt nullib maksekäsu kiirmenetluse mõtte tarbijakrediidi vaidlustes. Kui kiirmenetlusest kaob senine eelis – kiire lahend väiksemate kuludega – siis ei ole võlausaldajal seda põhjust kasutada. Eelnõuga on juba pikendatud menetlustähtaegu (nt makseettepaneku tähtaega pikenda, 15 päevalt 20 päevale) ja seatud lisakohustusi (tõendite lisamine, nõude ümberarvutamine) nii, et kiirmenetlus läheneb ajaliselt ja sisuliselt hagimenetlusele. Samal ajal tuleb selles võlausaldaja nõuet oluliselt vähendada – võlausaldaja peab loobuma osast nõudest juba eos. Kui võlgnik esitab vastuväite, liigub asi ikkagi hagimenetlusesse, kuid ebaselge on, kas seal saab võlausaldaja oma täisnõude taastada või on ta seotud maksekäsus esitatud väiksema nõudega. Igal juhul on selge, et maksekäsu menetlus pole enam tõhus alternatiiv. Juba praegu on näha, et võlausaldajad seda menetlust enam kasutada ei soovi. See aga tähendab, et kogu 2009. aastal loodud maksekäsu	
--	--

süsteem kaotab suure osa oma funktsioonist lihtsustada ja kiirendada väiksemate võlgade sissenõudmist. Avalduste arv on drastiliselt langenud, mis viitab, et süsteemi senine eesmärk – pakkuda kuluefektiivset lahendust – enam ei toimi. Seega <i>ei saa nõustuda</i> seletuskirjas esitatud väitega, justkui säiliks maksekäsu eelis võlausaldaja jaoks lahendi kiiruses ja madalas kulus. Tegelikult, arvestades eelnõuga kaasnevaid piiranguid ja riske, on hagimenetlus muutumas krediidiandja jaoks primaarseks valikuks, mis (nagu juba öeldud) omakorda suurendab kohtute koormust ja menetluskulusid. Toome ka välja, et Euroopa Inimõiguste Kohtu (EIK) praktika ja CEPEJ standardite valguses tuleb tarbijakrediidilepingutest tulenevaid vaidlusi käsitleda lihtsate rahaliste kohustustena, mille puhul peab menetlus olema kiire ja tõhus. EIK on korduvalt rõhutanud, et riigil on kohustus korraldada kohtusüsteem nii, et menetlus toimuks mõistliku aja jooksul, ning kohtute ülekoormus ei vabanda viivitusi (Kudla v. Poland, no. 30210/96, p. 130). Lisaks on EIK leidnud, et menetluse kestust hinnatakse ka selle järgi, kui oluline on vaidlus menetlusosalistele, näiteks majanduslikult olulised vaidlused, mis mõjutavad otseselt isiku elatusvahendeid või varalist seisut, nõuavad kiiremat lahendamist (Frydlender v. France, no. 30979/96, p. 43). EIK on oma praktikas selgelt näidanud, et lihtsate tsiviilasijade puhul vajab üle kahe aasta kestev menetlus riigilt mõjuvat selgitust ning ilma erilise keerukuseta vaidluste venimine üle kolme aasta kujutab endast juba rikkumist (Zimmermann & Steiner v. Switzerland, p. 29–31). Veelgi enam, isegi 2 aastat ja 7 kuud kestnud lihtne vaidlus loe, liialt pikaks ning see oli Artikkel 6 rikkumine (Guincho v. Portugal, p. 40–42). CEPEJ juhendmaterjalide järgi peaks lihtsate tsiviilasijade menetlus kõigis kohtuastmetes kokku kestma üldjuhul mitte rohkem kui kaks aastat. Erandina ja põhjendatult võib see olla kuni kolm aastat, kuid kui menetlus venib sellest kaugemale, on EIK praktikas peetud seda juba süsteemseks rikkumiseks. Sellest tulenevalt tuleb vältida seadusemuudatusi, mis suunaksid massiliselt tarbijakrediidilepingutest tulenevaid nõudeid maksekäsu kiirmenetlusest hagimenetlusele, sest see paratamatult pikendab menetluse kestust üle mõistliku aja ning loob reaalse riski Artikkel 6 rikkumisteks. Kokkuvõtteks soovime seadusandjal tasakaalustada tarbijakaitse ja menetlusökonoomia huvid. Enne nii radikaalse muudatuse vastuvõtmist tuleks põhjalikult hinnata selle mõju kohtusüsteemile tervikuna ning kaaluda, kas on olemas alternatiivseid lahendusi, mis saavutaksid sama eesmärgi väiksemate negatiivsete kõrvalmõjudega. Samu, tuleb läbi analüüsida muudatuste tegelikud mõjud tarbijatele, aga ka võlausaldajatele. Oleme seisukohal, et maksekäsu kiirmenetluse sisuliselt täielik piiramine tarbijakrediidiasjades ei ole praegusel	
---	--

	kujul proportsionaalne ega praktiline lahendus. Seadusandjal tasub vältida regulatsioone, mis sunnivad massiliselt lihtsaid nõudeid ülekoormatud hagimenetlusse – see pikendab kohtuvaidluste lahendamise aega üle mõistliku aja ja võib tuua kaasa tarbetuid põhiõiguste rikkumisi. Pigem tuleks püüda säilitada maksekäsu menetluse eelised, korrigeerides seda täpselt seal, kus probleemid on ilmnunud (nt ebamõistlikult suurte nõuete filtreerimine, kontrollmehhanismide lisamine). Nii saab üheaegselt austada nii tarbijate õigusi kui ka tagada, et õigus jääb kehtima mõistlikul viisil kõikide osapoolte jaoks.	
3.	Alljärgnevalt esitame punktipõhise tagasiside, mis tugineb Ees, Vabariigi põhiseadusele, Euroopa Kohtu ja Riigikohtu praktikatele ning CEPEJ soovitudele. B. Seisukohad eelnõu 9 peamise muudatuste plokki osas, mille suhtes tagasisidet küsiti <i>1. Piiratakse tarbijakrediidilepingust tulenevate nõuete esitamist maksekäsu kiirmenetluses selliselt, et maksekäsu kiirmenetluses on võimalik nõuda põhivõlgnevust ja seadusjärgset intressi ning seadusjärgset viivist; sama võlasuhte raames tarbija tehtud tagasimaksed arvestatakse maksekäsu kiirmenetluses ümber ning loetakse tasutuks esimeses järjekorras põhivõlgnevuse ning seejärel seadusjärgse intressi ja seadusjärgse viivise katteks.</i> Oleme maksekäsu kiirmenetluse piiramist käsitlenud oma seisukoha esimeses osas A. Alljärgnevalt esitame kokkuvõtliku tagasiside, mis seondub otseselt 1. muudatuste plokiga. • Menetlusökonoomia ja kohtusüsteemi ülekoormus Seaduse eelnõu seletuskirjas tuuakse välja, et muudatuse eesmärk on vähendada kohtute töökoormust ja kiirendada menetlusi, siis meie hinnangul saab olema vastupidine tagajärg. Ligi 20 000 seni kiirmenetluse kaudu lahendatud nõuet suunatakse potentsiaalselt ümber hagimenetlusse. Tulenevalt TsMS § 2 lg 1 ja CEPEJ soovitudest (CEPEJ(2018)26) peab kohtumenetlus olema kiire, kuid ressursipiirangutega hagimenetluses see ei ole realistlik. EIK praktika (nt <i>Kudla v. Poola</i>, nr 30210/96) kinnitab, et süsteemne kohtumenetluse venimine võib rikkuda art 6 õigust mõistlikule menetlusajale. • Võlausaldaja õiguste ebaproportsionaalne piiramine Kehtestatav keeld nõuda lepingulisi kõrvalnõudeid maksekäsu kiirmenetluses tähendab sisuliselt, et krediidiandja peab iga kord käituma nagu oleks ta rikkunud VÕS § 403⁴ lg 7 järgi vastutustundliku laenamise põhimõtet. Toodu on vastuolus Ees, Vabariigi põhiseaduse (PS) § 12 alusel toodud võrdsuspõhimõtetega. • Õiguselguse ja õiguspoliitilise järjepidevuse puudumine VÕS § 415 võimaldab nõudeid arvestada teisi, (nt esmalt lepingulised intressid). Eelnõuga kavandatakse	Mittearvestatud, selgitatud Tegemist on õiguspoliitilise otsustusega. Seadusandjal on õigus muuta formaliseeritud menetlust, iseäranis tuleb reageerida juhul, kui formaliseeritud menetluses on ilmnunud probleemid ja menetlus ei taga nõrgemate osapoolte piisavat kaitset. Krediidiandjal on võimalik nõue esitada hagimenetluses täies ulatuses. Maksekäsu kiiremenetluse kasutamine on krediidiandjale vabatahtlik. Kohtu töökoormuse leevendamiseks tarbijakrediidiandjate lahendamisel, võetakse kasutusele IT-lahendus, mis abistab kohtunikke avalduse andmete ja vastustundliku laenamise põhimõtte kontrollimisel. Arendamisjärgus IT-lahendus võimaldab juba enne avalduse kohtunikuni jõudmist kontrollida hagiavalduse vastavust nõuetele ning juhendada hagejat andmete esitamisel. Andmete kujul hagiavalduse esitamine võimaldab avalduse automaatset töötlemist erinevate AI mudelite abil. Näiteks kontrollida, kas avalduse esitamisel on lisatud kõik vajalikud andmed ja dokumendid (nt allkirjastatud leping, krediidianalüüs). Süsteem

	arvestusmudel loob vastuolu sõltuvalt sellest, kas nõue on esitatud kohtus või kohtuväliselt. Selline ebajärjekindlus kahjustab õigusselgust ning kohtlemise võrdsust sarnastes olukordades. • Maksekäsu kiirmenetluse olemus ja funktsioon kaotab mõtte Maksekäsu kiirmenetluse eesmärk on võimaldada kiiret, lihtsat ja soodsat lahendust. Kui nõue tuleb ümber arvutada, lisada tõendid ning oodata pikemat tähtaega, muutub menetlus sarnaseks hagimenetlusele, ent ilma täit õiguskaitset võimaldava raamistikuta. See demotiveerib võlausaldajaid kiirmenetluse kasutamist. Lisaks tuleb arvestada, et mitmed tarbijakrediidilepingud on võlausaldajate poolt hiljem loovutatud või ümber struktureeritud, mille käigus ei jää uue võlausaldaja valdusesse kogu algne dokumentatsioon. Võttes arvesse andmekaitse üldmääruse (GDPR) ning KAVS § 47 lõike 5 sätestatud säilitamistähtaegu, ei pruugi nõude esitamise hetkel olla enam võimalik esitada kõiki nõutavaid dokumente, mis plaanitavas maksekäsu kiirmenetluses muutuksid aga kohustuslikuks. Seega seab muudatus võlausaldajad olukorda, kus nad ei saa õiguskaitsevahendit kasutada isegi juhul, kui nõue on sisuliselt põhjendatud ja laen väljastatud vastutustundlikult. Selline lähenemine on vastuolus proportsionaalsuse ja õiguspärase ootuse põhimõtetega, kahjustades usaldust maksekäsu kiirmenetluse funktsiooni suhtes kui lihtsa ja tõhusa menetlusvormi vastu. • Olemaolevad õiguskaitsevahendid tarbijale Tarbijast võlgnikul on TsMS järgi õigus esitada põhistamata vastuväide, mis peatab maksekäsu. Tarbijavaidlustes ei ole eelduslikult lubatud kasutada ka avalikku kuulutamist, tagades, et maksekäsk sünnib vaid kättetoimetamisel. Seega pakub kehtiv süsteem juba tarbijatele olulist kaitset (vt pikemalt põhjendusi ülal alapunktis A). • Ebaõiglane signaal maksekäitumisele Lepingu rikkumise „premeerimine” madalama intressi ja menetluse nihutamisega võib moonutada maksekäitumist ning õhnestada maksekultuuri. PS § 12 ja üldine õiglustunne eeldab, et süsteem ei soodusta kohustuste mittetäitmist, vaid säilitab tasakaalu vastutuse ja õiguskaitse vahel.	tuvastab automaatselt olulisemad andmed (nt sissetulek, maksekohustused) ja tõstab need esile loetavas vormis. Kohtunik ei pea dokumentide vahel käsitsi navigeerima ja otsima olulisi andmeid – töö muutub tõhusamaks ja läbipaistvamaks. See võimaldab maakohtute koormust tarbijakrediidilepingust tulenevate nõuete läbivaatamisel oluliselt leevendada, mille tulemusel lüheneb ka menetlusaeg.
4.	2. Nähakse ette, et tarbijakrediidilepingust tulenevate nõuete menetlemiseks maksekäsu kiirmenetluses tuleb kohtule esitada vajalik info ja dokumendid. • Maksekäsu kiirmenetluse olemuse kadumine Maksekäsu kiirmenetlus on loodud lihtsate ja tõendamist mittevajavate rahaliste nõuete lahendamiseks standardiseeritud menetluskorras (sellist lähenemist on toetanud ka varasem TsMS redaktsioon). Selle eesmärk on tagada efektiivne õiguskaitse minimaalsete kulude ja ajakuluga.	Mittearvestatud Seadusandjal on õigus näha ette kohtumenetluse reegleid ja erisusi. Riik ei pea looma või säilitama muutmata kujul sellist lihtsustatud formaalset kohtumenetlust, kus kohtulik kontroll on piiratud, sh olukorras, kus sellises menetluses on kontrolli piiratusest tulenevalt

	Eelnõus kavandatud dokumentide lisamise kohustus muudab maksekäsu menetluse sisuliselt ümber hagimenetluseks, milleks see menetlusliik ei ole ette nähtud. Tulemuseks on õigusriive, kus deklaratiivne lihtmenetlus muutub sisuliselt formaalhagiks, kuid ilma hageja kaitsevahenditeta (nt tsiviilhagi kaitse reeglid, vaideõigus, esindustasu regulatsioon jne). • Õigus rahuldavale menetlusele mõistliku aja jooksul EIK praktika kinnitab, et kohtumenetlus peab olema mitte üksnes aus, vaid ka tõhus ja kiire. Kaasustes Kudla vs. Poola (EIK 26.10.2000, nr 30210/96, p 130), Zimmermann ja Steiner vs. Šveits (EIK 13.07.1983, nr 8737/79, p 29-31), Guincho vs. Portugal (EIK 10.07.1984, nr 8990/80, p 40-42), leidis kohus, et kohtumenetluse ülemäärane kestus, eri, lihtsate rahaliste vaidluste puhul, on vastuolus EIÕK art 6 lg 1 tagatud õigusega kohtuasja lahendamisele mõistliku aja jooksul. Kui maksekäsu kiirmenetlus muutub tõendipõhiseks, aeglustub kohtul esmane kontroll (mh kättesaamise kontroll, tähtaegade kulg, esmase ülevaatuse kestus). Kui pooled seejärel liiguvad hagimenetlusse, kujuneb kogu vaidluse kestus EIK standardite kohaselt lubamatult pikaks. • Kohtute töökoormuse suurenemine ja menetlusökonoomia halvenemine Eelnõu seletuskirja järgi on seadusandja eesmärk vähendada kohtute töökoormust. Tegelikult toob tõendamiskoormuse suurenemine kaasa järgmist: kiirmenetluse “asendumise” hagimenetlusega; kohtunikele suurema haldus- ja sisulise kontrollikoormuse; täiendava ajakulu kohtunike ja kohtunikuabiliste töös; täiendavad ressursikulud menetlusosalisele (vt pikemalt põhjendused ülal alapunktis A). TsMS § 2 järgi tuleb asja lahendada kiires, ja võimalikult väheste kuludega. Muudatus, mis muudab seni tõendivaba ja elektroonilise menetluse paberdokumentide ning detailsete arvutuste kogumiseks ja hindamiseks, on selgelt vastuolus menetlusökonoomia põhimõttega. • Proportsionaalsus ja õiguspärane ootus Nõue lisada maksekäsule täiendavad dokumendid ja muud andmed eeldab, et iga krediidiandja oleks justkui rikkunud vastutustundliku laenamise põhimõtet (VÕS § 403⁴ lg 7), kuigi see on sanktsioonimeede, mida oleks põhjendatud kohaldatav ainult juhul, kui rikkumine on tuvastatud. Kui võlausaldaja on krediiti vastutustundlikult andnud ning lepingut õiguspäraselt täitnud, ei tohi tal tekkida õiguskaitsevahendi kasutamise eeltingimuseks dokumentide kogumise kohustust, mis eeldab justkui süüd/rikkumist.	kerkinud probleemid ja on ilmnunud, et senises menetluses ei ole võimalik tagada nõrgemate osapoolte piisavat kaitset. Kohtu töökoormuse leevendamiseks tarbijakrediitiasjade lahendamisel, võetakse kasutusele IT-lahendus, mis abistab kohtunikke avalduse andmete ja vastustundliku laenamise põhimõtte kontrollimisel. Arendamisjärgus IT-lahendus võimaldab juba enne avalduse kohtunikuni jõudmist kontrollida hagiavalduse vastavust nõuetele ning juhendada hagejat andmete esitamisel. Andmete kujul hagiavalduse esitamine võimaldab avalduse automaatselt töötlemist erinevate AI mudelite abil. Näiteks kontrollida, kas avalduse esitamisel on lisatud kõik vajalikud andmed ja dokumendid (nt allkirjastatud leping, krediidianalüüs). Süsteem tuvastab automaatselt olulisemad andmed (nt sissetulek, maksekohustused) ja tõstab need esile loetavas vormis. Kohtunik ei pea dokumentide vahel käsitsi navigeerima ja otsima olulisi andmeid – töö muutub tõhusamaks ja läbipaistvamaks. See võimaldab maakohtute koormust tarbijakrediitdilepingust tulenevate nõuete läbivaatamisel oluliselt leevendada, mille tulemusel lüheneb ka menetlusaeg.
5.	3. Nähakse ette, et juhul kui maksekäsu kiirmenetluses esitatud tarbijakrediitdilepingust tuleneva nõude avaldus ei vasta seaduses sätestatud nõuetele, ei nõua kohus	Mittearvestatud, selgitatud

<i>puuduste kõrvaldamist, vaid jätab avalduse rahuldamata.</i> • Menetluslike eksimuste kõrvaldamise võimaluse äravõtmine on vastuolus õigustatud ootuse ja tõhusa õiguskaitse põhimõttega Kehtivas õiguses, sh TsMS § 340¹ järgi, on üldreeglina võimalik esitatud dokumentides esinevaid puudusi kõrvaldada – olgu see hagiavaldus, kaebus või muu menetlusedokument. Ka kohtunikele on antud õigus oma lahendit parandada (TsMS § 447). Sellest loogikast järevalt kõrvale kaldumine – võttes just tarbijakrediidi nõuete puhul ära võimaluse puudust kõrvaldada – rikub õiguskindluse (PS § 10) ja võrdse kohtlemise põhimõtet (PS § 12) ning seab tarbijakrediidi võlausaldajad põhjendamatult ebavõrdsesse olukorda võrreldes teiste võlausaldajatega. Selline piirang on formaalne lõks, mis võib viia sisuliselt põhjendatud nõuete automaatse tagasilükkamiseni (vt põhjendusi pikemalt ülal alapunktis A). • Meetme ebaproportsionaalsus – formaalsete vigade karistamine sisuliselt põhjendatud nõuete korral Menetluse eesmärk peab jääma tõhusate ja selgete nõuete lahendamisele võimalikult väheste kuludega (TsMS § 2). Kui avaldus jäetakse rahuldamata näiteks väikese tehnilise eksimuse või vale faili lisamise tõttu, tuleb esitada uus avaldus, mis ei vähenda ei kohtukoormust ega suurenda õiguskaitse kvaliteeti. Vastupidi – see pikendab ja dubleerib menetlusi, suurendab töökoormust ja võib moonutada kohtustatistika. EIK praktika kinnitab, et õigus kohtuasja arutamisele mõistliku aja jooksul (EIÕK art 6) hõlmab ka menetluslikku paindlikkust, eri, kui eksimus ei kahjusta vastaspoole õigusi. Näiteks: (i) EIK otsus "Perez vs. Prantsusmaa" (2004, nr 47287/99): liigne formaalsus ei tohi muutuda takistuseks sisulisele õigusemõistmisele; (ii) EIK otsus "Běleš ja Bělešova vs. Tšehhi Vabariik" (2002, nr 47273/99): tõhusa õiguskaitse eesmärk ei ole formaalne täiuslikkus, vaid sisulise õiguse tagamine. • Võrdse kohtlemise ja õigusriigi põhimõtte rikkumine Kui ainult tarbijakrediidinõuete puhul ei võimaldata eksimuse parandamist, siis: (i) diskrimineeritakse konkreetset võlausaldajate kategooriat (PS § 12); (ii) süsteemselt eelistatakse menetlusosalisi muude võlasuhete puhul; (iii) tekitatakse põhjendamatut erinevust maksekäsu ja tagaseljaotsuse kui täitedokumentide kohtlemisel, mis rikub menetlusvõrdsuslikkust. • Puudub sihipärasus – muudatus ei täida seletuskirjas väidetud eesmärki Seletuskiri väidab, et eesmärk on saada "kvaliteetsemad" avaldusi ja vältida eksitavaid nõudeid. Siiski: (i) eksimuste parandamise võimalus ei takista kohtul keeldumast sisuliselt ebaõigete nõuete rahuldamisest; (ii) kvaliteedi tõstmiseks saab kasutada pehmema	Tegemist on õiguspoliitilise valikuga. Selgitame, et maksekäsu kiirmenetluses avalduse rahuldamata jätmisel ei ole <i>res judicata</i> tagajärgi. See tähendab, et kui kohus jätab maksekäsu kiirmenetluses avalduse rahuldamata nt seetõttu, et avalduses on puudused, on võimalik esitada uus avaldus, sh maksekäsu kiirmenetluses. Muudatuse eesmärgiks on kvaliteetsemate avalduste esitamine.
---	---

	meetmeid: juhendmaterjalid, standardvormid, elektroonilised valideerimiskontrollid (nt sarnaselt maksuametile), mitteformaalset karistust ausa vea eest.	
6.	4. Nähakse ette, et kohtul on võimalik maksekäsu kiirmenetluses teha avaldajale ettepanek esitada täiendavaid tõendeid. Toodud punkti osas kommentaarid puuduvad.	Teadmiseks võetud.
7.	5. Jäetakse menetlusseadustikust välja senine regulatsioon, mille kohaselt kuulus tarbijakrediidilepingust tulenevas nõudes esitatud maksekäsu kiirmenetluse avalduse rahuldamata jätmisel korral riigilõiv teatud juhtudel tagastamisele. • Ebavõrdne kohtlemine Kavandatud muudatus kohtleb tarbijakrediidinõudeid ebavõrdselt võrreldes teiste maksekäsu kiirmenetluse nõuetega. Teistes valdkondades tagastatakse riigilõiv rahuldamata jätmise korral, kuid tarbijakrediidi puhul mitte. See on probleemne, kuna rahuldamata jätmise alused on menetlusliikide üleselt sarnased – näiteks vormilised puudused, ebapiisav põhjendus, või puudulikud lisadokumendid. Selline eristamine on põhiseaduslikult küsitav, kuna seletuskirjast ei nähtu piisavalt tugevad põhjused selliseks ebavõrdses käsitluses (vt pikemalt põhjendusi ülal alapunktis A). • Proportsionaalsuse puudumine Seletuskirjas nimetatakse eesmärgiks vältida korduvate puudustega avaldusi ja seeläbi vähendada kohtute koormust. Praktikas ei aita riigilõivu tagastamata jätmine selle eesmärgi saavutamisele kaasa. Kui avaldaja suudab vea kõrvaldada (nt parandab vale intressimäära), võib ta esitada avalduse uuesti – isegi ilma riigilõivu tagastuseta. Kui viga on kõrvaldamatu, siis uut avaldust ei esitata. Seega oleme arvamusel, et riigilõivu mittetagastamine ei ole sobiv ega tõhus meede – mistõttu puudub proportsionaalne seos vahendi ja eesmärgi vahel. • Õiguskaitse kättesaadavuse halvenemine ja menetlusökoonomia kahjustamine Menetlus muutub avaldaja jaoks oluliselt kulukamaks – isegi lihtsa kõrvaldatava vea tõttu (nt vormistusviga) kaotab ta õiguse lõivu tagastuseks. See loob põhjendamatu riski menetlusosalisele ilma, et tema nõude sisuline põhjendus oleks üldse hinnatud. Seega suureneb õiguskaitse kulukus, mis võib heidutada õiguskaitsevõimaluste kasutamist. Nii võib olla kahjustatud PS § 15 tagatud põhiõigust pöörduda kohtusse. Lisaks ei vasta muudatus menetlusökoonomia põhimõttele – see ei aita vältida ebavajalikke menetlusi ega säästa poolte aega ja ressursse. • Õigusriigi põhimõte ja õiguskindlus Kui kohus jätab avalduse rahuldamata formaalsel alusel, ilma sisulise aruteluta, siis peab olema võimalus kas viga parandada või vähemalt saada tagasi põhjendamatu tasutud riigilõiv. Praegu puudub eelnõus õiguspoliitiline	Mittearvestatud Tegemist on õiguspoliitilise otsustusega. Muudatuste eesmärgiks on tarbijakrediidiasjades kvaliteetsemate avalduste esitamine.

	selgus – miks peaks krediidiandja kandma täiskulud ka olukorras, kus viga on olnud tehniline või lihtsas, parandatav.	
8.	6. <i>Pikendatakse tarbijakrediidilepingust tulenevate nõuete alusel makseettepaneku tegemise tähtaega seniselt kümnelt päevalt kahekümnele päevale.</i> See viitab asjaolule, et tegelikult on hinnatud, et olemasolev menetlusperiood ei ole piisav. Menetlusökonoomikat on eelnevates ja järgnevates punktides selgitatud põhjalikult.	Teadmiseks võetud, selgitatud. Muudatuste tulemusena muudetakse kohtu rolli tarbijakrediidiasjade menetlemisel – kohtule tuleb esitada dokumendid, mis võimaldavad kontrollida maksekäsu kiirmenetluse eelduste täitmist. Sellega seondult tagatakse kohtule piisav aeg makseettepaneku tegemiseks.
9.	7. <i>Nähakse ette, et tarbijakrediidilepingust tulenevas maksekäsu kiirmenetluses esitatud maksegraafik kinnitamiseks kohtunikule.</i> Kahjuks ei õnnestunud vastavaid sätteid eelnõust leida. Lisaks ei ole selge, mis on selle eesmärk. Kindlasti ei aita see kaasa menetluse lihtsustamisele ja kiirendamisele.	Selgitatud. Muudatust eelnõus ei ole.
10.	8. <i>Antakse täitemenetluses olevatele võlgnikele, kelle suhtes on tarbijakrediidilepingust tuleneva nõude alusel tehtud maksekäsk või tagaselfaotsus ning algatatud sundtäitmine, võimalus esitada see nõue uuesti kohtulikule kontrollile.</i> FinanceEstonia hinnangul on kavandatav seadusemuudatus mitmes mõttes õigusriigi põhimõtete seisukohalt äärmiselt problemaatiline. Ehkki muudatuse üldine eesmärk – tugevdada tarbijakaitset ja tagada vastutustundliku laenamise põhimõtte järgimine – on iseenesest legitiimne, ei ole valitud lahendus ehk jõustunud kohtulahendite laiaulatuslik uues, avamine õiguspärane ega proportsionaalne. Muudatus riivab õiguskindlust, kahjustab kohtulahendite lõplikkust ning lõhub menetlusosaliste vahel seni kehtinud tasakaalu. Selle rakendamine tähendaks põhimõttelist muutust tsiviilkohtumenetluse toimimises, mis võib olla vastuolus nii Ees, põhiseaduse kui ka Euroopa Kohtu praktikaga, eelkõige tarbijavaidluste lahendamise kontekstis. Kui eelnõu üldiseks eesmärgiks on Justiitsministeeriumi kinnitusel tsiviilkohtumenetluse optimeerimine ja kohtu töökoormuse vähendamine, siis tarbijakrediidi vaidluste tagantjärele uuesti avamine töötab sellele eesmärgile otseselt vastu – see suurendab kohtute koormust märkimisväärselt, tuues kaasa hulgaliselt uusi menetlusi juba lõpetatuks peetud asjades. Eelnõu seletuskiri lähtub eeldusest, et tarbijate kaitseks on möödapääsmatu võimaldada ka jõustunud lahendite sisulist uues, läbivaatamist. Selline meede on aga äärmuslik. Euroopa Liidu õiguses ei nõuta liikmesriikidelt reeglina sedavõrd ulatuslikke tagantjärele vaidlustamise mehhanisme. Euroopa Kohtu praktikast	Arvestatud, selgitatud Kavandatud TMS-i ja TsMSRS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.

nähtub, et oluline on tagada tarbijale reaalsed võimalused oma õigusi kaitsta, kuid samal ajal on <i>res judicata</i> – jõustunud kohtulahendite lõplikkus – õigusselguse seisukohalt väga olulise kaaluga põhimõte. Euroopa Liidu õigus ei sunni liikmesriike seda printsiipi rikkuma, kui kehtivad edasikaebe võimalused on ammendatud. Eelnõus kavandatu kujutab endast pigem riigi omal algatusel loodavat täiendavat kaitsemehhanismi, mis ületab Euroopa Liidu õiguses sätestatud miinimumnõudeid. Seletuskirjas puudub aga põhjalik mõjude analüüs, kuidas selline meede mõjutab õiguskindlust, kohtusüsteemi koormust ning osapoolte õiguste ja kohustuste tasakaalu. Soov tagada õiglus üksikjuhtudel on mõistetav ja väärtuslik, kuid see tuleb kaaluda koosmõjus õigussüsteemi üldiste aluspõhimõtetega. • Põhiseaduslik konflikt ja õiguskindluse riive Eelnõus kavandatud võimalus avada uues, kohtulik arutelu juba jõustunud maksekäsu või tagaseljaotsuse alusel algatatud täitemenetluses kujutab endast põhimõttelist õigusselguse ja õiguspärase ootuse riivet, mis on vastuolus PS § 10 ja § 13 kohaste õigusriigi ja kaitse põhimõtetega. Põhiseadus keelab seaduse tagasiulatuva kehtivuse, välja arvatud erandjuhtudel (PS § 3). Eelnõus puudub aga veenev põhjus, miks peaks erandina tühistama juba õiguspäraselt tehtud ja jõustunud kohtulahendid, eri, kui võlgnikul oli esialgses menetluses olemas õigus kasutada õiguskaitsevahendeid (vastuväide maksekäsule, kaja tagaseljaotsusele). Seega ei ole tegemist vältimatu olukorraga, kus erand oleks õigustatud. • Proportsionaalsuse põhimõtte rakendamata jätmine Proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt (PS § 11) tuleb seatud eesmärgi saavutamiseks valida sellised meetmed, mis piiravad põhiõigusi võimalikult vähe. Kavandatud lahendus on aga blanketne – see võimaldab kõigil tarbijakrediitvõlgnikel sõltumata asjaoludest uues, kohtusse pöörduda, sõltumata sellest, kas nende puhul on laenuandja tegelikult eksinud või mitte. Selline üldine lähenemine karistab ka heauskseid võlausaldajaid ja koormab kohtusüsteemi ilma efektiivsust saavutamata. On ilmne, et sihiks seatud ”tarbijakaitse” ei õigusta kollektiivset kahtlust igas eelnevas lahendis. • <i>Res judicata</i> põhimõtte (seadusjõu) ja kohtuotsuste lõplikkuse olulisus Euroopa Kohus on korduvalt rõhutanud, et <i>res judicata</i> on keskne põhimõte õigussüsteemi stabiilsuse tagamiseks (vt nt Profi Credit Polska, C-582/21, 9.04.2024). See põhimõte tähendab, et pärast kõikide kaebaste läbimist tuleb lahendit pidada lõplikuks. Euroopa Kohus ei nõua siseriiklikult sellise põhimõtte murdmist isegi juhul, kui on põhjust kahtlustada EL õiguse rikkumist – oluline on, et menetluslik võimalus õiguste kaitseks on olemas olnud.	
---	--

	Ka Eesti kohtusüsteem lähtub seadusjõu põhimõttest (TsMS § 457), mille kohaselt on jõustunud kohtuotsus pooltele siduv ja täitmisele pööratav. Kavandatav muudatus muudab selle reegli tähenduse küsitavaks. • Menetlusökonoomia põhimõtte kahjustamine Menetlusökonoomia tähendab, et kohtumenetlused peavad olema otstarbekad, tõhusad ja mitte liigselt dubleerivad. Eelnõu võimaldaks kordusmenetlusi tuhandetes juba lõpetatud asjades, tekitades kohtutele täiendava ja ebamõistliku koormuse. EIK praktika kohaselt (nt <i>Bottazzi vs Itaalia</i>, 1999) ei saa riik õigustada pikaajalisi kohtumenetlusi kohtu töökoormusega – see on riigi korralduslik vastutus. Uue võimaluse andmine vanade täitedokumentide vaidlustamiseks ei ole kooskõlas ei õigusemõistmise tõhususe ega ökonoomiaga. • Põhiseaduse § 24 ja õiguskaitse piisavus PS § 24 tagab igaühele õiguse õiglasele kohtulikule arutamisele. Praegune menetlussüsteem võimaldab võlgnikul esitada maksekäsule vastuväite või tagaseljaotsusele kaja. Need õiguskaitsevahendid täidavad oma funktsiooni – tagavad, et kui võlgnik soovib sisulist arutelu, on tal see võimalus olemas. Uue menetlusvõimaluse andmine veel hiljem ei ole seega põhiseaduslikult nõutav ega proportsionaalne. • Võrdsuspõhiõiguse riive (PS § 12) Eelnõu loob põhjendamatu erikohtlemise just tarbijakrediitdivõlglastele – miks just see võlasuhe peaks saama kordusvaidlustuse võimaluse, mitte näiteks tarbijate kommunaalteenuste, telekommunikatsioomiteenuste või muude lepinguliste kohustuste puhul? Kuna kõik nimetatud võlad võivad jõustuda maksekäsu või tagaseljaotsuse alusel, siis tarbijakrediitdivõlgade eriline kohtlemine võib rikkuda PS § 12 võrdse kohtlemise põhimõtet. Kui tegemist on kohtuotsusega, peab see olema võrdselt lõplik olenemata võlasuhte liigist. • Õiguspärase ootuse põhimõtte rikkumine Võlausaldajatel on tekkinud õiguspärane ootus, et jõustunud kohtuotsus on lõplik ja täidetav. Selle ootuse põhjal on tehtud kulutusi (täitemenetlus, inkasso, loovutustehingud). Nende õiguste ja majanduslike otsuste tagantjärele mõjutamine kahjustab usaldust õiguskorda ning põhjustab turuosalistele otsest majanduslikku kahju. Õiguspärane ootus hõlmab ka ootust, et riik ei muuda mängureegleid tagantjärele. Tuleb täiendavalt rõhutada, et sellisel kujul seadusemuudatus seab küsimärgi alla ka kohtunike varasemad otsused. Kui kohtulik kontroll tähendab sisuliselt juba jõustunud maksekäsu või tagaseljaotsuse uues, sisulist läbivaatamist, peab süsteem suutma vastata küsimusele, kes vastutab, kui varasem otsus tunnistatakse ekslikuks ilma selgelt maaratletud aluste olemasoluta. Kas sellisel juhul tuleb algtada	
--	---	--

	distsiplinaarmenetlused nende kohtunike suhtes, kelle otsuseid tagantjärele revideeritakse? Selline süsteemne kahtluse alla seadmine õõnestab kohtusüsteemi autoriteeti ja vähendab menetlusosaliste õiguskindlust, eri, olukorras, kus võlgnikul on olnud seaduse järgi kõik võimalused kasutada olemasolevaid õiguskaitsevahendeid (nt vastuväide, kaja, teistmine). Kohtulahendite seadusjõu murdmine ei saa toimuda abstraktsetel kaalutlustel, vaid ainult vaga selgelt maaratletud ja seadusega kooskolas olevatel alustel. Seda kinnitab ka Euroopa Kohus lahendis C-582/21 – Profi Credit Polska. • Kohtuvõimu autoriteet ja sõltumatus (PS § 146) Kui seadusandja sekkub jõustunud kohtulahendite sisu revideerimisse, tekib küsimus kohtuvõimu pädevuse ja autoriteedi kohta. Tagantjärele revideerimine võib anda avalikkusele signaali, et kohtute varasem töö oli ebausaldusväärne, mis kahjustab kohtuvõimu autoriteeti, ja õigusriigi aluseid.	
11.	9. Kui pankrotimenetluses esitatud nõue põhineb maksekäsul või tagaseljaotsusel, nõutakse lisadokumentide esitamist, mis tõendavad tarbijakrediidilepingu kehtivust, krediidi kulukuse määra õigsust ning vastutustundliku laenamise põhimõtte järgimist. FinanceEstonia hinnangul on teemaplokk 9 – mis nõuab pankrotimenetluses täiendavate dokumentide esitamist juba jõustunud maksekäsu või tagaseljaotsuse alusel esitatud tarbijakrediidinõuete puhul – õigusriigi aluspõhimõtteid tõsiselt riivav. Ehkki soov tugevdada tarbijakaitset ja vastutustundliku laenamise kontrolli on iseenesest legitiimne, ei saa valitud abinõu pidada õiguspäraseks ega proportsionaalseks. Põhiseaduse ja kohtupraktika kohaselt peab jõustunud kohtulahend tagama õiguskindluse ja õigusrahu, välistades sama vaidluse hilisema korduva arutamise (<i>res judicata</i>). Teemaplokid 8 ja 9 aga mõlemad eeldavad, et ka lõplikku lahendit saab hiljem veel "kontrollida" – täitemenetluses võlgniku taotlusel (punkt 8) või pankrotimenetluses võlausaldajale lisatõendamise kohustusena (punkt 9). Selline süsteemne võimalus lõplike lahendite ümbervaatamiseks või kahtluse alla seadmiseks õõnestab kohtulahendite seadusjõudu ning vähendab usaldust õiguskorda tervikuna. Lisaks kohtulahendite lõplikkuse printsiibi riivele on teemaplokk 9 sisuliselt problemaatiline ka alljärgnevatel põhjustel. • See seab seaduskuulekad võlausaldajad ebamõistlikult ebasoodsasse olukorda, nõudes neilt aastate möödudes dokumente, mida nad seaduse järgi ei pea enam säilitama (vt KAVS § 47 lg 5 ja GDPR säilitamispõhimõtted). Selline olukord võib viia olukorrani, kus õiguspäraselt jõustunud nõue jäetakse rahuldamata puhtalt formaalsetel põhjustel. Praktikas seab selline nõue võlausaldajad äärmiselt keerulisse olukorda, kuna nõude esitamise	Arvestatud, selgitatud Kavandatud PankrS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.

	aluseks on juba jõustunud kohtulahend (maksekäsk või tagaseljaotsus), mille õiguspärasus on varasemas kohtumenetluses kontrollitud. Täiendava tõendamisnõude kehtestamine aastate möödudes on vastuolus res judicata põhimõttega ning vähendab kohtulahendite lõplikkuse tähendust. • Lisaks tuleb arvestada, et nii krediidiandjal kui ka nõude omandanud isikul puudub tihti õiguslik alus dokumentide säilitamiseks rohkem kui kolm aastat pärast lepingu lõppemist (vt KAVS § 47 lg 5, GDPR säilitamispõhimõtted). Kohustus esitada täiendavaid dokumente mitme aasta möödudes toob kaasa olukorra, kus nõue võib vormilistel põhjustel jääda tunnustamata, kuigi selle sisuline alus on kohtuotsusega kinnitatud. • Sellise praktika rakendamine kahjustab menetlusökonomiat, suurendab õigusvaidluste arvu pankrotimenetlustes ning võib viia võlausaldajate õiguste põhjendamatu piiramise ja kulude suurenemiseni. Pikaajaliselt avaldub mõju kogu krediititurule, sealhulgas tarbijate võimalusele saada õiglasel ja vastutustundlikul viisil krediiti. • Muudatus võib riivata seadustest tulenevaid õiguskindluse, õiguspärase ootuse ja kohtulahendi lõplikkuse kaitset. Samu, tõstatab küsimusi võrdsest kohtlemisest (PS § 12), kuna erinevat liiki võlausaldajad ja võlgnikud satuvad ebavõrdsesse olukorda. • EL õigus ei nõua sellist meetet – Euroopa Kohus on toonitanud, et tarbijakaitse eesmärgil ei pea liikmesriigid jõustunud kohtulahendeid tagantjärele tühistama ega uues, hindama (vt nt Profi Credit Polska, C-582/21). Ka Ees, riigisisene õigus ja kohtupraktika ei tunne sarnast üldist erandit. Eelnõu seletuskiri ei esita piisavat mõjuanalüüsi, mis õigustaks, miks peaks üldist kohtulahendite lõplikkuse põhimõtet siin sektoripõhiselt murdma, ega anna ka kindlust, et muudatuse mõju jääb seejuures proportsionaalseks. Arvestades ülaltoodut ning ka teemaploki 8 juures esitatud laiaulatuslikke selgitusi lõplike kohtulahendite "tagasiulatava" kontrolli kohta, on FinanceEstonia seisukohal, et võlausaldajate õigused ei tohi sõltuda muuhulgas dokumentidest, mida nad seaduskuulekalt enam säilitada ei tohi.	
12.	C. Seisukohad konkreetsete eelnõu sätete sõnastuse osas, mida kavandatakse Rõhutame, et jääme allolevas kommenteeritud sätete juures ka kõikide ülaltoodud seisukohtade juurde, neid täismahus üle kordamata (st palume alltoodud kommentaare lugeda koos ülaltoodud seisukohtadega). TsMS paragrahvi 150 lõike 1 punkti 4 täiendatakse pärast sõna "juhul" lauseosaga järgmises sõnastuses: "välja arvatud siis, kui avalduse esemeks on tarbijakrediidilepingust tulenev nõue"	Arvestatud osaliselt Eelnõu ja seletuskirja muudetud. Jäetakse välja muudatus, mis puudutab riigilõivu tagastamist TsMS § 483 lg 2 p 4 alusel.

	Eelnõu seletuskirjas esitatud selgitus („Muudatus aitab kaasa sellele, et tarbijakrediitiasjade avaldajad, st üldjuhul majandus- ja kutsetegevuses tegutsevad juriidilised isikud, esitaksid edaspidi kohtule tarbijakrediitiasjades avaldusi kaalutletumalt ja kvaliteetsemalt. Olukordi, kus avaldaja esitab kohtule tarbijakrediitiasjas avalduse, mis ei vasta maksekäsu kiirmenetluse eeldustele või avaldusele kehtestatud nõuetele, ei peaks korrektse avaldaja puhul üldse tekkima.“) muudatuse vajalikkuse kohta ei ole veenev, kuivõrd ei saa eeldada, et „korrektse avaldaja“ puhul inimlikust veast või tehnilistest tõrgetest tulenevalt eksimusi ei esine. Kavandatav muudatus asetab tarbijakrediidinõuete võlausaldajad kehvemasse positsiooni ning toob kaasa ebavõrdse kohtlemise võrreldes teiste, mitte tarbijakrediidi nõuete võlausaldajatega. Käesoleva eelnõuga kavandatakse mh muudatust, mille korral juhul, kui maksekäsu kiirmenetluses esitatud tarbijakrediidilepingust tuleneva nõude avaldus ei vasta seaduses sätestatud nõuetele, ei nõua kohus puuduste kõrvaldamist, vaid jätab avalduse rahuldamata (seejuures on aga oluline, et TsMS § 483 lg 4 sätestab, et kui avalduses esineva puuduse saab ilmselt kõrvaldada, tuleb kohtul anda avaldajale tähtaeg puuduse kõrvaldamiseks). Nimetatud muudatuste kombinatsioon paneb tarbijakrediitiasjas avaldajad oluliselt ebavõrdsemasse positsiooni, tuues mh kaasa ka rahalise riski. Siinjuures on oluline, et kuigi eelnõu läbiv eesmärk on vähendada kohtute töökoormust, toob nimetatud muudatuste kombinatsioon praktikas kaasa vastupidise tulemuse. Nimelt tähendab avalduse rahuldamata jätmine, et avaldajal tuleb esitada uus, puudusteta avaldus, mis omakorda käivitab kogu menetluse uuesti. Ehk kohus peab uue avalduse taas täismahus läbi vaatama, mis suurendab nii koormust kohtule kui ka kulusid ja ajakulu avaldajale. Optimaalsem oleks eelduslikult kohtul jätta erandlik võimalus avaldajale puuduste kõrvaldamiseks, eriti, kui tegemist on nt inimliku eksituse või tehnilise puudusega, mida avaldaja saab hõlpsalt parandada. Lisaks juhime tähelepanu, et kavandatava muudatuse kohaselt ei saa võlausaldaja tagasi ka riigilõivu, kui maksekäsu kiirmenetluse eelduste täitmatajätmise tõttu kohus avalduse rahuldamata jätab. Rõhutame, et riigilõiv ei ole oma olemuselt trahv ega saa kanda karistuslikku eesmärki. Toonitame veel kord, et kuigi seletuskirja kohaselt on muudatuse eesmärk, et krediidiandjad esitaksid avaldusi kaalutletumalt ja kvaliteetsemalt, siis on eesmärki arvestades täies, ebaproportsionaalne, et võlausaldajat sisuliselt karistatakse riigilõivu tagastamata jätmisega. Kohane meede oleks paluda avalduses puuduste kõrvaldamist, eri, kui tegemist on pisivea või inimliku eksimusega, mille parandamise võimalused on läbivalt kõikidesse menetlusseadustikesse kõikide muude	
--	---	--

	avalduste puhuks sisse kirjutatud, eesmärgiga tagada menetluste õiguspärasus.	
13.	<i>TsMS paragrahvi 481 täiendatakse lõigetega 24 ja 25 järgmises sõnastuses:</i> <i>„(24) Tarbijakrediidilepingust tuleneva nõude puhul võib võlausaldaja maksekäsu kiirmenetluses nõuda üksnes tarbijale antud krediidi põhisumma tagastamist koos intressiga võlaõigusseaduse § 94 lõikes 1 sätestatud suuruses või viivist sama seaduse § 113 lõike 1 teises lauses sätestatud suuruses, kui need ei ole suuremad varem kokkulepitud intressi- või viivisemäärast.</i> <i>(25) Tarbijakrediidilepingust tuleneva nõude menetlemisel maksekäsu kiirmenetluses arvestatakse kõik selles võlasuhtes tarbija tehtud maksed esimeses järjekorras põhivõla, teises järjekorras intressi ja kolmandas järjekorras viivise katteks käesoleva paragrahvi lõikes 24 sätestatud ulatuses.“</i> Eelnõu lisab menetlusõigusesse sisuliselt õigustloova sätte, mis takistab lepingulise nõude täielikku esitamist ning on seetõttu vastuolus lepinguvabaduse põhimõttega. Lepingupoolte kohustused võivad olla kindlaks määratud kas lepinguga või seadusega (VÕS § 23 lg 1). Kõnealune säte piirab ebaproportsionaalselt ühe lepingupoolte õigust oma lepingust tulenevate õiguste maksmapanekul. See säte ei võimalda krediidiandjal kasutada maksekäsu kiirmenetlust selleks, et kogu nõuet tagasi saada. Maksekäsu kiirmenetluses tuleb edaspidi võlgnikul oluliselt vähem maksta (lepingujärgset intressi ja sissenõudmiskulusid ei saa nõuda) kui siis, kui tarbija võlglasteks üldse ei jää või lahendatakse asi muul viisil (kokkuleppega või hagimenetluses). See toob kaasa tagajärje, kus kokkuvõttes on võlgnikule laenu tagasimaksmine läbi maksekäsu kiirmenetluse oluliselt soodsam kui ausalt igakuiseid makseid makstes. Sisuliselt soodustab see säte võlgjäämist. Jääb ebaselgeks, millist eelnõus kirjeldatud eesmärki see täidab. Kuna maksekäsu kiirmenetlusest saab võlausaldaja ainult osaliselt oma nõuet maksmata panna, on tal mõistlikum pöörduda otse hagimenetlusse. Olukord, kus põhinõue ja seadusjärgse intressi ning viivise nõue lahendatakse maksekäsu kiirmenetluses, kuid sissenõudmiskulude tagasisaamiseks peab võlausaldaja maksmata veelkord riigilõivu ning liikuma hagimenetlusse, on ebaefektiivne ja tekitab täiendava koormuse nii võlausaldajale kui kohtusüsteemile. Hagimenetluses hindab samu dokumente uues, teine kohtunik, kes hindab, kas sissenõudmiskulude nõudmine on lubatav või mitte. Eelnõus ei selgitata, mis juhtub siis, kui maksekäsu kiirmenetluse ning hagimenetluse kohtunikud jäävad krediidi väljastamise õiguspärasuse osas eriarvamusele. Seetõttu leiame, et ettepanekud ei ole proportsionaalsed	Mittearvestatud. Eelnõu koostajad ei nõustu esitatud kommentaariga, kuna krediidiandja saab esitada nõude täismahus hagimenetluses. Seega ei nõustu eelnõu koostajad arvamusega, et pakutud regulatsiooni tulemusena on krediidiandjad/võlausaldajad sisuliselt sunnitud loobuma oma (legitiimsetest) nõuetest tarbija vastu. Maksekäsu menetlus võimaldab oma nõude esitada kiiremini ja piiratud ulatuses. See on krediidiandja valik kumba varianti ta kasutab. Võlausaldajalt ei võeta ära võimalust esitada nõuet, vaid piiratakse selle ulatust, kui ta otsustab kasutada maksekäsu kiirmenetlust.

	ega põhjendatud. Võlausaldajal on õigus otsustada, kas esitada nõue osaliselt või täismahus. Seletuskirja kohaselt on muudatuste eesmärk takistada <i>ülemääraste</i> nõuete esitamist maksekäsu kiirmenetluses. Võlausaldajal on õigus sõltuvalt menetlusest oma nõude suurust muuta. Kuna hagimenetluses on seni olnud tõendamiskoormis suurem ning võimalik ressursikulu vaidlemisele samu, suurem, siis on olnud ka põhjendatud, et võlausaldaja kaalub, kas on majanduslikult mõistlik astuda hagimenetluses vaidlusesse lepingujärgse intressi sissenõudmise üle või nõuda üksnes seadusjärgseid kulusid. Ühtlasi võib väiksema nõude esitamine olla ka võlgniku jaoks motiveerivam. Seetõttu on see võlausaldaja vaba valik – millises summas on otstarbekas kummaski menetluses nõue esitada. Järelikult on ekslik arusaam, et hagimenetluses väiksema nõude esitamine tähendab automaatselt, et nõue on varasemas maksekäsu kiirmenetluses olnud vales suuruses esitatud. Juhul, kui kohtul on kelmuse kahtlus, on tal õigus esitada avaldus politseile või prokuratuurile nagu seni tehtud on. Eelnevaga ei saa aga põhjendada seda, et maksekäsu kiirmenetluses oma lepingust tulenevate õiguspäraste nõuete makspanemise õigus välistatakse täielikult. Kavandatava muudatusega säilib krediidiandjatel/võlausaldajatel võimalus esitada hagiavaldus nt sissenõudmiskulude nõudmiseks. Arvestades, et sissenõudmiskulude summad on üldjuhul marginaalsed, hagiavalduselt tasutav riigilõiv võib mitmekordselt ületada sissenõudmiskulude summat ning hagimenetluse pikka kestust, ei ole hagimenetluse läbiviimine mõistlik. Eeltoodu tulemusena on krediidiandjad/võlausaldajad sisuliselt sunnitud loobuma oma (legitiimsetest) nõuetest tarbija vastu, mis ei saa olla ühegi seadusemuudatuse eesmärk ega tulemus.	
14.	<i>TsMS paragrahvi 482 täiendatakse lõigetega 1¹ ja 1² järgmises sõnastuses:</i> <i>„(1¹) Kui maksekäsu kiirmenetluse avaldus on esitatud tarbijakrediidilepingust tulenevas nõudes, märgitakse seda avalduses. Tarbijakrediidilepingust tuleneva nõude puhul tuuakse välja detailne ülevaade krediidi kasutusse võtmisest ja lepingujärgsetest maksetest ning võrdlev arvutus kõigi tarbija maksete kohta põhivõla, intressi ja viivise katteks. Avaldusele lisatakse nõude aluseks olev leping, sealhulgas maksegraafik, ning tarbijale võlaõigusseaduse § 403¹ kohaselt esitatud Euroopa tarbijakrediidi standardinfo teabeleht või sama seaduse § 403³ kohaselt esitatud Euroopa standardinfo teabeleht. Avalduses tuuakse välja krediidi kulukuse määr, samuti selle arvutamise aluseks olnud tagasimaksete summad ja tähtajad, kui tegemist on võlaõigusseaduse § 406¹ lõikes 4 sätestatud lepinguga. (1²) Kohus võib teha avaldajale ettepaneku esitada täiendavaid tõendeid.“</i>	Mittearvestatud Maksekäsu kiirmenetluse reeglid on kujundanud Eesti seadusandja. See, et Eestis on kujundatud maksekäsu kiirmenetlus formaalse elektroonilise menetlusena, kus seni ei tulnud tõendeid esitada, ei tähenda, et seadusandjal puudub õigus menetluse tingimusi vajadusel muuta. Kohtul on võimalik esitatavate tõendite alusel hinnata maksekäsu kiirmenetluse eeldusi ja avalduse nõuetele vastavust. Olukord, kus võlausaldaja leiab, et nõude aluseks olevate tõendite esitamine on koormav, ei ole

FinanceEstonia on seisukohal, et kavandatav muudatus ei ole kooskõlas maksekäsu kiirmenetluse olemusega. Maksekäsu kiirmenetlus on oma olemuselt formaliseeritud menetlus, mille käigus tõendeid ei hinnata. Kuivõrd maksekäsu kiirmenetluses on kavandatavate muudatuste kohaselt võimalik tarbijakrediidi asjades nõuda üksnes põhivõlgnevust, seadusjärgset intressi ja seadusjärgset viivist, on käesoleva muudatuse vajalikkus täielikult arusaamatu. Kui maksekäsu kiirmenetluses piiratakse võlausaldaja õigust oma nõue täies ulatuses maksuma panna (vt kommetaarid eelmise sätte juures), siis peaks ka kontroll piirduma sellisel juhul üksnes sellega, kas nõutakse põhivõlgnevust, seadusjärgset intressi ja viivist ning kas ümberarvestused on tehtud vastavalt kavandatavale TsMS § 481 lõikele 2⁵. Seega, kui maksekäsu kiirmenetluses on võlausaldajal võimalik nõuda nagunii ainult nõude põhiosa ning seadusjärgset intressi ja viivist, siis jääb ebaselgeks, millist eesmärki siinkohal vastutustundliku laenamise põhimõtte järgimise tõendamine kannab. Rõhutame, et sõltumata sellest, kas vastutustundliku laenamise põhimõtet on järgitud või mitte, mõlemal juhul on tulemus maksekäsu kiirmenetluses sama: võlausaldaja saab võlgnikult nõuda ainult nõude põhiosa ning seadusjärgset intressi ja viivist. Niisiis jääb arusaamatuks, miks pannakse võlausaldajale veel täiendav tõendite esitamise kohustus. Johtuvalt jääb kavandatava muudatuse eesmärk meile arusaamatuks. Sisuliselt muudab see sätte maksekäsu kiirmenetluse tarbijakrediitdivaidlustes hagimenetluseks, kus kohus hindab sisuliselt lepinguga seotud asjaolusid. Järelikult, kui võlausaldaja peab ka kiirmenetluses esitama sisuliselt samad tõendid ja selgitused nagu hagimenetluses, siis on tal otstarbekam kohe hagimenetlusesse pöörduda. Esiteks, hagimenetluses annab kohus täiendava tähtaja puuduste kõrvaldamiseks (kui see on vajalik), mitte ei jäta hagi rahuldamata, nagu plaanitakse sätestada maksekäsu kiirmenetluse puhul (TsMS § 340¹ lg 1). Teiseks, hagimenetluses saab võlausaldaja nõuda võlgnikult muuhulgas sisse ka lepingujärgse intressi ja viivise, sissenõudmiskulud, õigusabikulud ning riigilõivu, lisaks pikeneb hagimenetlusega tõenäoliselt ka periood, mil võlausaldaja on õigustatud nõudma võlgnikult viivise tasumist. Kokkuvõttes on see aga kulukam tarbijale ja koormavam nii võlausaldajale kui ka niigi ülekoormatud kohtusüsteemile, kuigi seletuskirja leheküljel 3 märgitakse ekslikult, et muudatused ei suurenda ettevõtjate või inimeste halduskoormust. Tegelikult kaasneb toodud muudatusega ettevõtjale aga oluline halduskoormuse tõus. Lisaks täiendav aja- ja kulukoormus. Sätte kohaselt on vajalik esitada täiendavad dokumendid, koostada ülevaade	arusaadav. Olenemata sellest, et seni on menetlus kujundatud teisiti, on tegemist hagita menetlusega ja Eesti Vabariigi nimel tehtava kohtulahendiga. TsMS § 2 kohaselt on tsiviilkohtumenetluse üheks eesmärgiks lahendada kohtuasi õigesti.
---	--

	lepingujärgsetest maksetest (sh tähendab see ka täiendavaid ümberarvutusi iga juhtumi kohta eraldi). Nimetatud tegevused on iga krediidilepingu põhised ning eeldavad täielikku manuaalset protsessi. Ehk, et kui varasemalt puudus krediidiandjal kohustus esitada maksekäsu kiirmenetluses tõendeid, siis edaspidi suureneb tõendite esitamise ning ümberarvestuste tõttu ettevõtjate halduskoormus oluliselt.	
15.	<i>TsMS paragrahvi 483 lõiget 1 täiendatakse teise lausega järgmises sõnastuses:</i> <i>„Kohus lahendab tarbijakrediidilepingu alusel esitatud maksekäsu kiirmenetluse avalduse selle saamisest alates kahekümne tööpäeva jooksul.”</i> Seletuskirja kohaselt on tarbijakrediidi valdkonnas oluline, et menetluse korral oleks võimalik hinnata, kas nõue tugineb kehtivale ja õiguspäraselt sõlmitud lepingule. Seejuures TsMS § 434 kohaselt on kohtuotsus kohtumenetluse tulemusena Eesti Vabariigi nimel tehtud kohtulahend, millega asi otsustatakse sisuliselt. TsMS § 407 lg 1 järgi võib kohus hageja nõusolekul hagi tagaseljaotsusega rahuldada hagiavalduses märgitud ja asjaoludega õiguslikult põhjendatud ulatuses. Kui asi on sisuliselt lahendatud, ei ole põhjendatud anda sama asi uues, kohtulikule kontrollile. Mh on õiguskindluse põhimõttega olulises vastuolus, kui vastav muudatus viiakse sisse mitte üksnes edasiulatuvalt, vaid ka tagasiulatuva mõjuga. Kavandatav muudatus, millega kontrollitakse juba jõustunud kohtulahendeid, õõnestab oluliselt ka kohtulahendi seadusjõu põhimõtet. Õiguskindluse põhimõte tuleneb põhiseaduse §-st 10, mille eesmärk on luua kindlus kehtiva õigusliku olukorra suhtes. Põhiseaduse kommentaarides on selgitatud, et õiguskindluse üks tahke res judicata ehk kohtulahendi seadusjõu põhimõte nõuab kohtulahendite usaldatavust ja püsijäämist. Kui mingi õigusvaidlus on saanud jõustunud kohtulahendiga lahenduse, keelab see põhimõtte üldjuhul sama vaidluse uues, avamise. Kohtuotsuse õigusjõud on õiguskindluse tagamiseks eri, oluline. Kohtuotsus peab looma kestvat õigusrahu olukorras, kus on pikemat aega valitsenud vaidlus selle üle, mis on õige (RKÜKo 10.04.2012, 3-1-2-2-11, p 66.) Kohtulahendi seadusjõu põhimõte kaitseb riiklike otsuste püsivust, tagades, et neid ei saa tagantjärele muuta meelevaldselt, vaid üksnes põhjendatud erandlikel asjaoludel. Kohtuotsuse seadusjõustumise eesmärgiks on seega välistada sama kohtuasja teistkordne lahendamine, kindlustades seeläbi lisaks õiguskindlusele ka õigusrahu (RKPJKm 07.11.2014, 3-4-1-32-14, p 28; RKÜKo 12.04.2016, 3-3-1-35-15, p 47). Eelnõu seletuskiri toob ühe eesmärgina välja ka siin kohtumenetluste kiirendamist, kuid toodud kavandatav muudatus just pikendab menetlust ning on seega	Arvestatud osaliselt, selgitatud Esitatud dokumentide abil kontrollib kohus avalduse vastavust maksekäsu kiirmenetluse eeldustele ja avalduse nõuetele. Tagasiulatuva mõjuga muudatused jäetakse eelnõust välja.

	vastuolus eelnõu eesmärgiga (vt kommentaarid ülal). Menetlemise kiirus on maksekäsu kiirmenetluse peamine eesmärk. On ilmne, et tõendite läbitöötamine on ressursimahukas ning tõstab kohtute halduskoormust, mis on jällegi vastuolus eelnõu eesmärgiga (tegelikult põhjustavad eelnõuga kavandatud muudatused kohtutele varasemast oluliselt rohkem tööd). Oleme seisukohal, et sellises olukorras ei ole kohtul võimalik lahendada tarbijakrediidilepingu alusel esitatud maksekäsu kiirmenetluse avaldust selle saamisest alates kahekümne tööpäeva jooksul. Seaduse sätteid, mida praktikas ei ole võimalik täita, ei ole FinanceEstonia hinnangul põhjendatud kehtestada.	
16.	<i>TsMS paragrahvi 484¹ täiendatakse lõikega 4 järgmises sõnastuses:</i> <i>“Käesoleva paragrahvi lõigetes 1–3 sätestatud ei kohaldata tarbijakrediidilepingust tulenevatele nõuetele. Kui sellise nõude või nõude osa puhul on maksekäsu tegemise eeldused täidetud vaid osaliselt, jätab kohus avalduse rahuldamata.”</i> FinanceEstonia hinnangul jätab see säte kohtule ebaproportsionaalselt suure õiguse jätta avaldus rahuldamata kui eeldused pole täidetud. Menetlusökoonoomiliselt on see ebaotstarbekas meede. Sellisel juhul peab võlausaldaja esitama sama nõude osas uue avalduse ning seejuures ka riigilõivu uues, tasuma. Tsiviilkohtumenetluse ülesanne on tagada, et kohus lahendaks tsiviilasja õigesti mõistliku aja jooksul ja võimalikult väikeste kuludega (TsMS § 2). See säte viib olukorrani, kus tegeliku lahendi saamiseks suureneb nii aja kui ressursikulu nii kohtule kui ka võlausaldajale. Säte ei jäta ka kohtunikule kaalutlusruumi. Näiteks olukorras, kus võlausaldaja on teinud arvutus- või trükivea ning avaldusel kõrvalnõuded ületavad põhinõuet, peab kohus jätma avalduse rahuldamata ega saa paluda viga kõrvaldada, isegi kui tegemist on ilmselge eksimusega.	Mittearvestatud Tegemist on õiguspoliitilise otsustusega. Muudatuse eesmärk on tarbijakrediidilepingutest tulenevates asjades kohtule kvaliteetsemate avalduste esitamine.
17.	<i>Pankrotiseaduse paragrahvi 94 täiendatakse lõikega 11 järgmises sõnastuses:</i> <i>„(11) Kui nõue põhineb tarbijakrediidilepingust tuleneval nõudel, mille kohta on tehtud maksekäsk, tagaseljaotsus või sõlmitud täitemenetluse seadustiku § 2 lõike 1 punktis 18 nimetatud notariaalne kokkulepe, tuleb lisaks kohtulahendile ja notariaalsele kokkuleppele esitada haldurile vähemalt järgmised dokumendid:</i> <i>1) tarbijakrediidilepingu koopia;</i> <i>2) andmed krediidi väljastamise ja tagasimaksmise kohta;</i> <i>3) krediidi kulukuse määra arvestus;</i> <i>4) dokumendid, mis tõendavad vastutustundliku laenamise põhimõtte järgimist;</i> <i>5) muud asjakohased dokumendid.“</i> <i>Pankrotiseaduse paragrahvi 100³ lõike 4 punkt 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:</i>	Arvestatud, selgitatud Kavandatud PankrS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.

<i>„1) nõue, mis on rahuldatud jõustunud kohtulahendiga või täitemenetluse seadustiku § 2 lõike 1 punkti 6 või 61 kohaselt täitedokumendiks oleva vahekohtu lahendiga, välja arvatud tarbijakrediidilepingust tuleneva nõude alusel tehtud maksekäsk ning tarbijakrediidilepingust tuleneva nõude alusel tehtud tagaseljaotsus;“</i> <i>Pankrotiseaduse Paragrahvi 193 täiendatakse lõikega 8 järgmises sõnastuses:</i> <i>“Käesoleva seaduse § 100³ lõike 4 punkt 1 kohaldub pankrotimenetlustes, mis on algatatud enne 2026. aasta 1. jaanuari, nende nõuete suhtes, mille kohta ei ole pankrotiseaduse § 100³ alusel võlausaldajate nimekirja kohtumäärusega kinnitatud.”</i> Nagu ülal juba märgitud, siis on FinanceEstonia seisukohal, et korduv kohtulik kontroll õonestab oluliselt õiguskindluse ja kohtulahendi seadusjõu põhimõtet (vt eelmist kommentaari). Seletuskirja järgi on notariaalne kokkulepe loetellu lisatud seetõttu, et kuigi see on täitedokumendina kehtiv ja notariaalselt kinnitatud, ei tähenda see automaatselt, et kokkuleppe aluseks olev tarbijakrediidileping oleks sõlmitud kooskõlas seadusest tulenevate nõuetega. Notar ei kontrolli lepingulise suhte sisulist vastavust tarbijakaitse regulatsioonidele ega laenuandja kohustusi krediitdivõimelisuse hindamisel. Seega tuleb ka selliste nõuete korral võimaldada halduril ja kohtul hinnata, kas võlausaldaja on krediidisuhtes järginud seadusest tulenevaid kohustusi. Arusaadav, et notarid ei kontrolli lepingulise suhte sisulist vastavust tarbijakaitse regulatsioonidele ega laenuandja kohustusi krediitdivõimelisuse hindamisel, kuid nõue, mille kohta on tehtud maksekäsk või tagaseljaotsus, ei peaks meie hinnangul korduvkontrolli enam läbima. Lisaks eeltoodule on seletuskirja punktis 6.3 märgitud, et plaanitavad muudatused ei mõjuta teadaolevalt füüsiliste ega juriidiliste isikute halduskoormust. Kuid tegelikkuses tuleb siiski arvestada, et uue regulatsiooni kohaselt on krediidiandjad kohustatud esitama täiendavaid tõendeid nii maksekäsu kiirmenetluses kui ka pankrotiavalduses, mistõttu on ilmne hoopis vastupidine, st eeltoodu suurendab krediidiandjate halduskoormust märkimisväärselt. Seega ei ole võimalik väita, et muudatused jäävad halduskoormuse osas täies, neutraalseks. See säte asetab tarbijakrediidi nõuete võlausaldajad võrreldes teiste võlausaldajatega ebavõrdsesse olukorda. Teised võlausaldajad peavad nõudeavalduses märkima üksnes nõude sisu, aluse, suuruse ning asjaolu, kas nõue on tagatud pandiga (PankrS § 94 lg 1). Tarbijakrediiti väljastanud võlausaldaja peab lisaks veel tõendama krediidi väljastamist, tegema ülevaate tagasimaksmisest, selgitama krediidi kulukuse määra arvestamist, tõendama vastutustundliku laenamise põhimõtet. Lisaks tuleb esitada <i>“muud asjakohased dokumendid”</i>. Nende sisu ei ole eelnõus ega selle seletuskirjas aga täpsustatud,	
---	--

	mistõttu on ebaselge, millele täpselt viidatakse. Selline määratlemata nõue annab haldurile kaalutusõiguse nõuda piiritlemata hulgal dokumente, mille ulatus ja asjakohasus võivad olla vaieldavad, sh sisaldada ärisaladust. See omakorda loob õiguselgusetuse ja menetlusliku ebavõrdsuse. Selle sätte järgi justkui eeldatakse, et krediidiandja on oma kohustusi rikkunud. Olukord, kus krediidiandjatel on võrreldes teiste võlausaldajatega oluliselt suurem tõendamiskoormis, läheb vastuollu võlausaldajate võrdse kohtlemise põhimõttega (nt tarbijakrediidi nõude võlausaldaja vs tarbijast võlgniku suhtes töövõtu- või käsunduslepingust tuleneva nõude võlausaldaja). Seega kujuneb olukord, kus üksnes teatud liiki võlausaldajaid koheldakse süsteemselt eeldatava väärkäitumisega, samas kui teistel piisab minimaalse info esitamisest. Selline lähenemine ei ole meie hinnangul kooskõlas õiguskindluse ega menetlusosaliste võrdse kohtlemise printsiibiga. Samuti viib täiendavate dokumentide võlausaldaja poolt esitamine, pankrotihalduri poolt nende hindamine, vastuväidete esitamine jne menetluslikult hoopis selleni, et toodud tarbijakrediidi nõuete tunnustamise asjad jõuavad igal juhul kohtusse. See aga omakorda pikendab pankrotimenetluse protsessi, tõstab kohtute koormust ning kogu protsess on kõikidele osapooltele kulukam. Oleme seisukohal, et notariaalse kokkuleppe ülekontrollimine pankrotimenetluses ei ole asjakohane. Tehingu tõestamisel on notaril selgituskohustus. Notar selgitab välja osalejate tahte ja õiguslikult korrektseks tehinguks olulised asjaolud. Samu, selgitab notar osalejatele tehingu tähendust, õiguslikke tagajärgi ja tehingu tegemise erinevaid võimalusi. Notar kajastab osalejate tahteavaldused notariaalaktis selgelt ja ühemõtteliselt. Seejuures hoolitseb notar selle eest, et välistataks eksimused ja kahtlused ega kahjustataks kogenematu ja asjatundmatu osaleja huve (TõS § 18 lg 1). Kui notaril tekib kahtlus tehingu seadusele ja osalejate tegelikule tahtele vastavuse suhtes, arutab ta selle osalejatega läbi. Kui notar kahtleb tehingu kehtivuses ja osalejad nõuavad sellele vaatamata tõestamist, märgib notar oma selgituse ja selle kohta esitatud osalejate põhjendused notariaalakti (TõS § 18 lg 2). Seega, kui notariaalaktis puudub märges selle kohta, et tehingu aluseks olevates asjaoludes on esinenud puudusi, nt pole järgitud vastutustundliku laenamise põhimõtet, siis järelikult ei ole ka pankrotihalduril ega kohtul vajadust teha topeltkontrolli. Arvestades, et teiste võlausaldajate nõuded tarbijate suhtes ei ole automaatselt "vaidlustatud" staatuses, siis jääb arusaamatuks, miks tarbijakrediidi nõudeid koheldakse teistega võrreldes rangemini ning automaatselt vaidlustatuks loetakse.	
--	---	--

	Lisaks näeme vastuolu õiguskindluse põhimõttega, kui uusi kavandatud nõudeid hakatakse kohaldama tagasiulatuvalt. Juba käimasolevad menetlused peaksid jätkuma samade reeglitega, mis kehtisid siis, kui menetlused algata,.	
18.	<i>Tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja täitemenetluse seadustiku rakendamise seadust täiendatakse paragrahviga 118 järgmises sõnastuses:</i> <i>„§ 118. Sundtäitmise lubamatuks tunnistamise hagi esitamine tarbijakrediidilepingust tuleneva nõude kohta tehtud kohtulahendi sundtäitmise puhul</i> <i>(1) Võlgnik võib esitada sissenõudja vastu täitemenetluse nõude alusel tehtud maksekäsu sundtäitmise lubamatuks tunnistamiseks üksnes sellises ulatuses, mis ületab tarbijakrediidilepingust tuleneva põhinõude, seadusjärgse viivise ja intressi ning seadusega lubatud maksekäsu kiirmenetluse menetluskulud.</i> <i>(2) Võlgnik võib esitada sissenõudja vastu täitemenetluse seadustiku §-s 221 sätestatud hagi tarbijakrediidilepingust tuleneva nõude alusel tehtud tagaseljaotsuse sundtäitmise lubamatuks tunnistamiseks üksnes juhul, kui kohus ei kontrollinud tagaseljaotsust tehes tarbijakrediidilepingu vastavust seaduse nõuetele, sealhulgas vastutustundliku laenamise põhimõtte järgimist.“</i> Ebaselgeks jääb ka see, mis saab täitemenetlustest, kus võlgniku vara on juba realiseeritud (heausksle kolmandale isikule) võlgnevuste katteks. Kui tagaseljaotsus/maksekäsk antakse uues, kohtulikule kontrollile ning kohus leiab, et nõuet rahuldatud kujul ei ole olemas, kuna nt vastutustundliku laenamise põhimõtet on rikutud, kas võlgnikul tekib krediidiandja vastu kahju hüvitamise nõue? Samuti, mis saab juba tasutud täiturikuludest ja -tasudest, kas need on õigus tagasi nõuda? Eelnõust ega seletuskirjast ei selgu, mis saab sellistel juhtudel, kui sundtäitmise lubamatuks tunnistamise hagi läbivaatav kohtunik jääb tagaseljaotse teinud kohtuniku järeldusega eriarvamusele. Kas sellisel juhul kohus lähtub üksnes eeldusest, et kontroll on tehtud ja topeltkontrolli üldse tegema ei hakka? Või kontrollib kohtunik asjaolusid siiski uues, ja võib otsuse ümber hinnata? Kõik need olulised küsimused on reguleerimata jäetud. Oleme seisukohal, et kavandatavate muudatuste raames tuleb läbi viia põhjalikum põhiseaduspärasuse kontroll, eelkõige seoses ebasoodsa tagasiulatuva keelu põhimõttega ja õiguspärase ootuse kaitsega. Tarbijakrediidnõuete võlausaldajad on oma nõuete realiseerimisel tuginenud jõustunud kohtulahenditele, sealhulgas ka nt otsustele, mis on tehtud aastaid tagasi, mille alusel on algatatud täitemenetlus. Kui seadusandja muudab menetlusreegleid viisil, mis mõjutab juba	Arvestatud Kavandatud TMS-i ja TsMSRS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.

	sõlmitud lepingute täitmist või juba esitatud nõudeid, rikub see õiguspärase ootuse põhimõtet. P. Pikamäe on märkinud, et õiguspärane ootus tagab isiku õiguste ja kohustuste kaitse tema subjektiivsel tasandil ning selle põhimõtte rikkumine on põhiseadusvastane (Juridica 2019, nr 9, lk 697–710). Riigikohus on sedastanud, et üldjuhul on jõustunud kohtulahendi sundtäidetavuse toime kõrvaldamise võimalused õiguskindluse ja õigusrahu huvides piiratud (RKTKo 2-22-9401). Seega vajab eelnõu põhjalikumalt analüüsi, kuidas avalik huvi kaalub üles isiku õiguspärase ootuse. Kuigi sätte legitiimne eesmärk on tagada tarbijakaitse ja kontrollida vastutustundliku laenamise põhimõtte järgimist, tuleb hinnata, kas korduv kohtulik kontroll ei kahjusta ebaproportsionaalselt tarbijakrediidi võlausaldaja õigust õiguskindlusele ja menetluse lõplikkusele.	
19.	Täitemenetluse seadustiku paragrahvi 56 täiendatakse lõikega 21 järgmises sõnastuses: “Tarbijakrediidilepingu alusel tekkinud nõude puhul loetakse tulemi jaotamisel võlgniku võlast esmajärjekorras kustutatuks tema kanda olevad kulutused ja võla sissenõudmiseks tehtud kulud, seejärel põhivõlg, siis intress ja lõpuks muud kohustused.” Täitemenetluse seadustiku paragrahvi 221 lõiked 11 ja 2 muudetakse ning sõnastatakse järgmiselt: “Muu kui kohtulahendi sundtäitmise puhul, iseäranis käesoleva seadustiku § 2 lõike 1 punktides 18–191 nimetatud täitedokumentide puhul, samuti tarbijakrediidilepingust tuleneva nõude kohta tehtud maksekäsu puhul ja tarbijakrediidilepingust tuleneva nõude kohta tehtud tagaseljaotsuse puhul, saab võlgnik sundtäitmise lubamatuks tunnistamise hagi esitada ka kõik vastuväited täitedokumendist tuleneva nõude olemasolule ja kehtivusele.” “Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud vastuväited on kohtulahendi puhul, välja arvatud tarbijakrediidilepingust tuleneva nõude kohta tehtud maksekäsu puhul ja tarbijakrediidilepingust tuleneva nõude kohta tehtud tagaseljaotsuse puhul, lubatud üksnes siis, kui alus, millel need põhinevad, on tekkinud pärast kohtulahendi jõustumist.” Juhime tähelepanu, et kui täitemenetluses kohustuste katmise järjekord on sama, mis VÕS § 415 lg-s 2, siis jääb arusaamatuks, miks maksekäsu kiirmenetluses samu nõudeid esitada ei saa. Eelnõu seletuskirjas märgitakse, et eesmärk on soodustada tarbijakrediidilepingust tuleneva põhinõude kiiremat tasumist. Samal ajal maksekäsu kiirmenetluses seda loogikat ei kohaldata ega võimaldata võlausaldajal sissenõudmiskulusid üldse nõuda. Kui kavandavate muudatuste kohaselt hakkab kohus igal juhul maksekäsu kiirmenetluses kontrollima seda, kas krediit on väljastatud seaduspäraselt, siis on	Selgitatud Kavandatud TMS-i ja TsMSRS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.

	ebaproportsionaalne võimaldada võlgnikul taasavada sama vaidlus veel kord ka täitemenetluses. See ei anna kehtiva kohtulahendi osas mingit õiguskindlust. Lisaks oleme juba ülal juhtinud tähelepanu, et võlgnikul on juba võimalik oma õigusi kaitsta nii maksekäsu kiirmenetluses vastuväidet esitades (TsMS § 485) kui ka hagimenetluses hagile seisukoha esitades (TsMS § 394). Seletuskirjast nähtub, et tegelik probleem, mida püütakse lahendada, seisneb selles, et võlgnikud ei oska ega tea oma õigusi nendes menetlustes kaitsta ja nähtavas, tekib eelnõu koostajate hinnangul selline oskus ja teadmine alles täitemenetluse käigus kui on oht vara arestimisele. Tegelikult viitab see võlgniku soovimatusele probleemiga tegeleda. Sundtäitmise lubamatuks tunnistamise hagi ei peaks soodustama võlgnike võimalust süsteemi ära kasutades tagasimaksmist edasi lükata. Kuigi seletuskirjas märgitakse, et muudatusega peetakse ennekõike silmas vastuväidet, et enne täitedokumendi andmist ei kontrollinud ükski sõltumatu organ või isik tarbijakrediidilepingu vastavust seaduse nõuetele, siis sätte sõnastus sellist erisust välja ei too ning tegelikult kehtib sellise vastuväite esitamise õigus tarbijakrediidilepingute puhul mistahes argumentidega. Selline lähenemine ei ole aga kuidagi põhjendatud ega õiguspärane.	
20.	Kokkuvõttes leiame, et mitmed eelnõu muudatused ei saavutaks seatud eesmärki – kohtute töökoormuse vähendamist ja tarbijate õiguste kaitse parandamist, vaid võivad neid hoopis süvendada. Seetõttu kutsume seadusandjat üles muudatusi enne vastuvõtmist ümber hindama ning kaaluma alternatiivseid ning õiguspärasemaid lahendusi, mis tagavad nii tarbijakaitse kui ka menetlusökonoomia eesmärgid. Selleks palume Justiits- ja Digiministeeriumil peatada eelnõu menetlemine ja kutsuda kokku kõikide asjaosaliste ümarlaud, et kaardistada tegelikud probleemid ja leida lahendused, mis ei kahjusta põhiseaduslikku õiguskorda, suurenda tohutult kohtute töökoormust ega sea tarbijakrediidi võlausaldajat ebaõiglasse olukorda.	Teadmiseks võetud, mitteamvestatud Tegemist on õiguspoliitilise otsustusega.
B2 Impact OÜ		
1.	Tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskirja kohaselt eelnõuga muudetakse tsiviilkohtumenetluse seadustikku (TsMS) eesmärgiga optimeerida kohtute töökoormust, tõhustada kohtute tööd ja kiirendada kohtumenetlusi. Kohtute töökoormus aasta-aastalt järjest kasvab. Peamiselt väljendub see kohtuasjade lahendamisele kuluva aja pikenedes ning kohtunike ülemäärases töökoormuses. 1 Riigikohus ja esimese ning teise astme kohtud esitasid 2024. aastal Justiitsministeeriumile ettepanekud tsiviilkohtumenetluse optimeerimiseks. Justiitsministeeriumi ja Riigikohtu koostöös koostatud väljatöötamiskavatsuse (VTK) ettepanekuid arutati	Teadmiseks võetud, selgitatud Kohtu töökoormuse leevendamiseks tarbijakrediidiasjade lahendamisel võetakse kasutusele IT-lahendus, mis abistab kohtunikke avalduse andmete ja vastustundliku laenamise põhimõtte kontrollimisel. Arendamisjärgus IT-lahendus võimaldab juba enne avalduse kohtunikuni jõudmist

	kohtujuhtide nõupäeval 03.05.2024 ja kohtute haldamise nõukoja istungitel 24.05.2024 ja 19.09.2024. Kohtute esimehed ja kohtute haldamise nõukoja liikmed pidasid väga oluliseks, et Justiitsministeerium leiaks võimalusi kohtute töökoormuse vähendamiseks ja töötaks selleks välja seadusemuudatused. Võttes aga arvesse planeeritavate muudatuste sisu, asume seisukohale, et vastupidiselt seletuskirjas esile toodule muudavad sisseviidavad muudatused olukorra kohtute jaoks veel märkimisväärselt keerulisemaks ja ei optimeeri kuidagi kohtute töökoormust ega kiirenda kohtumenetlusi. Lisaks jääb eelnõu seletuskirjas silma muudatuste eesmärk, milleks on see, et kohtunikel jääks enam aega tegeleda keerukamate õigusvaidlustega. Tekib küsimus, millised siis need keerukamad õigusvaidlused on ja siis millised on kergemad. Hetkel on tavaks väga kergekäeliselt lahendada asjad selliselt, et tarbijakrediidiga seotud vaidluses loetakse krediidiandja automaatselt vastutustundliku laenamisega seotud põhimõtete rikkujaks, hoolimata aga sellest, et krediidivaldkond ja sellega seotud asjaolud on äärmiselt keerukad. Lisaks on arusaamatu viide justkui tarbijakrediidilepingute puhul on andmed erinenud maksekäsu kiirmenetluses ja hagimenetluses. Ennekõike märgime, et menetlusseadustik näeb ette, et oma nõuet võib igal ajal muuta, täiendada parandada, vähendada ja suurendada, kuid samas ei ole ilmselt süübitud, mis toimub näiteks muudes maksekäsu kiirmenetluse raames esitatud avaldustes. Meelevaldne on aina viidata õiguste kuritarvitamisele ja kelmusele tarbijakrediidilepingutega seotud küsimustes, kuivõrd ei ole teada, kui palju neid olukordi on muudel juhtudel. Sellise käsitlemise valguses ei peaks maksekäsu kiirmenetlust kui sellist enam üldse ka olemas olema.	kontrollida hagiavalduse vastavust nõuetele ning juhendada hagejat andmete esitamisel. Andmete kujul hagiavalduse esitamine võimaldab avalduse automaatselt töötlemist erinevate AI mudelite abil. Näiteks kontrollida, kas avalduse esitamisel on lisatud kõik vajalikud andmed ja dokumendid (nt allkirjastatud leping, krediidianalüüs). Süsteem tuvastab automaatselt olulisemad andmed (nt sissetulek, maksekohustused) ja tõstab need esile loetavas vormis. Kohtunik ei pea dokumentide vahel käsitsi navigeerima ja otsima olulisi andmeid – töö muutub tõhusamaks ja läbipaistvamaks. See võimaldab maakohtute koormust tarbijakrediidilepingust tulenevate nõuete läbivaatamisel oluliselt leevendada, mille tulemusel lüheneb ka menetlusaeg. Kohus hindab vastutustundliku laenamise põhimõtte järgimist hagimenetluses kaasusepõhiselt. Samuti hindab kohus kaasusepõhiselt menetlusõiguste kuritarvitamist. Valeandmete esitamine on tuvastatud kohtulahenditega.
2.	1. Tarbijakrediidilepingust tulenevate nõuete esitamise piiramine maksekäsu kiirmenetluses selliselt, et võimalik on nõuda põhivõlgnevust, seadusjärgset intressi ja viivist ning võlasuhte raames on tarbija tehtud tagasimaksed arvestatud ümber ning loetakse tasutuks esimeses järjekorras põhivõlgnevuse ning seejärel seadusjärgse intressi ja viivise katteks. Lisaks tuleb esitada vajalik info ja dokumendid. Nimetatud muudatuse sisseviimine põhjustab olukorra, kus maksekäsu kiirmenetluse mõte kaob täielikult, kuivõrd see ei täida enam menetluse eesmärki - maksekäsu kiirmenetlus võimaldab võlausaldajal hagimenetlusest kiiremini, väiksema tõendamiskoormuse ja väiksemate kulutustega saada täitedokument ehk maksekäsk. Võttes arvesse aga muudatustega sisseviidavaid nõudmisi, siis maksekäsu kiirmenetlus on muudetud sama pikaks (nii näiteks on muudetud makseettepaneku tähtaega kahekümnele päevale) ja	Teadmiseks võetud, selgitatud Nõude aluseks olevate dokumentide esitamine võimaldab kohtul kontrollida maksekäsu kiirmenetluse lubatavust ja avalduse vastavust seaduse nõuetele. Hagimenetluses on võimalik nõuda ka neid nõudeid, mida maksekäsu kiirmenetluses ei ole tulevikus lubatud esitada. Muudatuste näol on tegemist õiguspoliitiliste otsustusega. Kohtu töökoormuse leevendamiseks tarbijakrediidiasjade lahendamisel võetakse

sisukaks kui hagimenetlus, vajadusega esitada dokumente ja tõendada oma nõudeid ning seejuures vähendada oma tegelikku nõuet märkimisväärselt. Lisaks ei ole ka maksekäsu saamine garanteeritud, kuivõrd nõue võib mitmel juhul üle minna hagimenetlusesse ning menetlus jätkub. Küll ei ole arusaadav, millises ulatuses see hagimenetluses peaks jätkuma, s.t , kas tekib õigus esitada oma nõue hagimenetlusesse täies ulatuses või peab olema samas ulatuses, mis maksekäsu kiirmenetluses esitatud, vältimaks taas kelmuse süüdistusi. Jääb ka arusaamatuks muudatustes esile toodu, mille kohaselt nähakse ette kui maksekäsu kiirmenetluses esitatud tarbijakrediidilepingust tuleneva nõude avaldus ei vasta seaduses sätestatud nõuetele, ei nõua kohus puuduste kõrvaldamist, vaid jätab avalduse rahuldamata, samas aga nähakse ette, et kohtul on võimalik maksekäsu kiirmenetluses teha avaldajale ettepanek esitada täiendavaid tõendeid. Sellist enda suva järgi nõuete menetlemist ei saa lubada, veel enam olukorras, kus alates maist 2025 toimunud maksekäsu kiirmenetlused on tõendanud seda, et maksekäsu kiirmenetluses põhjusega ei vaadata asju sisuliselt läbi - puudub lihtsalt vastav pädevus. Kokkuvõtvalt öeldes ei ole maksekäsu kiirmenetluse läbiviimine ühegi võlausaldaja huvides, lisaks jäetakse ka avalduse rahuldamata jätmisel riigilõiv tagastamata, mis mõjutab samuti kaalutlust kumba teed valida, kas hagimenetlus või maksekäsu kiirmenetlus. Seega seletuskirjas esile toodu, justkui edaspidi esitataks avaldusi maksekäsu kiirmenetluses kaalutletumalt ja kvaliteetsemalt, ei ole absoluutselt adekvaatne. Kohtusüsteemi koormamine saab olema paratamatu, kuivõrd menetlused ei jagune enam maksekäsu kiirmenetluse vahel, vaid primaarseks on hagimenetlus ja kohtute koormus sellega kasvab märkimisväärselt. Ebaõige on seletuskirjas märgitu justkui maksekäsu kiirmenetluse eelis on krediidiandja jaoks jätkuvalt lahendi saamise kiirus ja väiksem kulu. Ennekõike tuleb meelde, et lisaks krediidiandjale võib olla tarbijakrediidilepingust tulenevas suhtes avaldajaks ka muu isik, näiteks nõude ostja, kelle huviks on siiski saada oma kulud kaetuks ning maksekäsu kiirmenetlus ei taga enam seda mitte mingil moel võttes juba arvesse ümberarvestuse ja seadusjärgsete kõrvalnõuete esitamise kohustust. Maksekäsu kiirmenetlusega on suurenenud olulisel määral ka halduskoormus (dokumentide kogumine, nõuete ümberarvestamine jne) ning lahendi saamine ei ole ka mingil moel tagatud, s.t võlgnikel on õigus esitada vastuväiteid ning enamikul juhtudel ei õnnestu makseettepanekut võlgnikule üldse kätte toimetada. Juba viimaste kuude jooksul, kus kohtud on praktiseerima hakanud seadusega muudetavaid põhimõtteid, on selgelt näha, et maksekäsu kiirmenetluste avalduste arv on oluliselt langenud või	kasutusele IT-lahendus, mis abistab kohtunikke avalduse andmete ja vastustundliku laenamise põhimõtte kontrollimisel. Arendamisjärgus IT-lahendus võimaldab juba enne avalduse kohtunikuni jõudmist kontrollida hagiavalduse vastavust nõuetele ning juhendada hagejat andmete esitamisel. Andmete kujul hagiavalduse esitamine võimaldab avalduse automaatset töötlemist erinevate AI mudelite abil. Näiteks kontrollida, kas avalduse esitamisel on lisatud kõik vajalikud andmed ja dokumendid (nt allkirjastatud leping, krediidianalüüs). Süsteem tuvastab automaatselt olulisemad andmed (nt sissetulek, maksekohustused) ja tõstab need esile loetavas vormis. Kohtunik ei pea dokumentide vahel käsitsi navigeerima ja otsima olulisi andmeid – töö muutub tõhusamaks ja läbipaistvamaks. See võimaldab maakohtute koormust tarbijakrediidilepingust tulenevate nõuete läbivaatamisel oluliselt leevendada, mille tulemusel lüheneb ka menetlusaeg.
---	--

	muutunud peaaegu nullilähedaseks. See aga tähendab omakorda, et maksekäsu kiirmenetluse avalduste asemel esitatakse hagiavaldusi, mis ei täida absoluutselt antud eelnõude eesmärki – s.o kohtute töökoormuse vähendamine. Seega, seletuskirjas esile toodud nn maksekäsu kiirmenetluse eelist ei ole sisuliselt võlausaldaja jaoks üldse olemas ja selline käsitusviis pigem suurendab kohtunike koormust olulisel määral hagimenetluses.	
3.	2. Tarbijakrediidilepingust tulenevas maksekäsu kiirmenetluses esitatud maksegraafiku edastamine kohtunikule. Selle muudatuse sisseviimine jääb absoluutselt arusaamatuks. Juhul kui maksekäsu kiirmenetluse raames saab esitada üksnes miinimumi viidud nõudeid, milleks on ümberarvestatud põhivõlgnevus ja seadusjärgsed intress/viivis, siis kuidas puudub maksekäsu kiirmenetluse osakonnal pädevus anda välja sellises olukorras maksekäsk, eelmärgitud nõuete kinnitamine ei vaja enam täiendavat kohtulikku kontrolli. Ka see on üks nüanss, mis välistab soovi esitada maksekäsu kiirmenetluse avaldust, kuivõrd sisuliselt see mitte mingi lahendini ei vii.	Selgitatud Vastavat muudatust eelnõu ei sisalda.
4.	3. Antakse täitemenetluses olevatele võlgnikele, kelle suhtes on tarbijakrediidilepingust tuleneva nõude alusel tehtud maksekaask või tagaseljaotsus ning algatatud sundtäitmine, võimalus esitada see nõue uuesti kohtulikule kontrollile. Eeltoodud muudatus on lubamatu, vastuolus seadusega ning õigusemõistmise printsiipidega, põhimõtteliselt kontrollitakse uuesti kohtuniku poolt lahendi väljaandmisel tehtud tegevust. Veel enam Tekib küsimus, et kui kohtuniku poolt välja antud kohtuotsus seatakse kahtluse alla, kes siis sellises olukorras võtab vastutuse? Põhimõtteliselt peaks algatatama ka märkimisväärselt palju distsiplinaarmenetlusi kohtunike suhtes, kes on ebaseadusliku kohtuotsuse välja andnud, nõude põhjendatust kontrollimata. See omakorda viiks kohtunike puuduseni õigussüsteemis, sest olenevalt välja antud ebaseaduslikest kohtuotsustest arvust tuleb arvestada ka seda, kas kohtunik saab üldse edaspidi ametis jätkata või mitte. Üldiselt on riik põhjustanud antud olukorras märkimisväärselt kahju nii võlausaldajale kui ka võlgnikule. Hetkel ainsana, kes vastutavad ja kannatavad kahju, on krediidiandja ja lisaks isikud, kes on tarbijakrediidilepingust tuleneva nõude soetanud, nendele jutskui langeb tagasiulatuvalt vastutustundliku laenamisega seotud kontroll, kuid siinkohal tuleb silmas pida, et ka kohus ei ole varasemalt sellele tähelepanu pööranud ja nõuetekohase kontrollita lahendid välja andnud, seega vastutus peab olema võrdne. Riigi tegemata töö hilisem lappimine hambutu seadusemuudatusega ei saa olla õigusriigis lubatav.	Arvestatud Kavandatud TMS-i ja TsMSRS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.

	Lisaks viitame antud juhul menetlusosaliste ebavõrdsele kohtlemisele. Maksekäsk ja tagaseljaotsus on täitedokumentid, jääb arusaamatuks millistele alustele tuginedes leitakse õigus hakata maksekäske ja tagaseljaotsuseid eristama, kas kätte on võetud tarbijakrediidilepingust tulenev nõue või on see mingil muul võlaõiguslikul suhtel põhinev. Viide, et muudatuse tegemisel on ennekõike silmas peetud seda võimalikku vastuväidet, et enne täitedokumendi andmist ei kontrollinud ükski sõltumatu organ või isik tarbijakrediidilepingu vastavust seaduse nõuetele, sealhulgas, kas tarbijakrediidi lepingu sõlmimisel järgiti vastutustundliku laenamise põhimõtet või mitte, ei päde. Eelmainitud kohtulahenditel ongi oma eesmärgipärasus ja nende õiguspärasus on tulenenud alati seadusest. Nii on maksekäsu kiirmenetlus olnud lihtsustatud menetlus, mille raames on olnud võimalik saada kohtulahend, kui ka tagaseljaotsus, mis on kohtuotsuse liik, kus kohus teeb oma otsustuse hagiavalduses märgitud ja asjaoludega õiguslikult põhjendatud ulatuses (TsMS § 407). Rõhk siin on õiguslikult põhjendatud, mis tähendab, et kohtunik on teinud otsuse oma siseveendumuse kohaselt ja selle ümbervaatamine muus menetluses ei ole kuidagi seaduslik. Hetkel on paratamatult mindud seda teed, et koheldakse tarbijakrediidiga seotud osapooli alusetult oluliselt halvemini kui kõiki teisi. Põhimõtteliselt soovitakse muudatustega luua olukord, kus seadused ei kehti kõigile ühtmoodi, vaid on valdkond, mille reguleerimine toimub mingitel teistel alustel ja põhimõtetel, küll aga selline ebavõrdne kohtlemine ei saa olla lubatud õigusriigis. Isegi kui eeldada, et tehtavad muudatused ei ole vastuolus regulatsioonidega, siis nende tagasiulatuv mõju ei saa olla aktsepteeritav. Minna tagasi ajas kümme aastat ning hakata lahkama sellel ajal tehtud kohtulahendeid on välistatud, veel enam on selge, et mingisuguseid täiendavaid dokumente koguda nende nõuete kaitseks ei ole võimalik. Euroopa Kohus on korduvalt rõhutanud (vt lahendit nr C-178/23: ERB New Europe Funding II p 32, 33, 35), et kohtuotsuse seadusjõu põhimõttel on suur tähtsus nii liidu õiguskorras kui ka riigisisestes õiguskordades. Selleks et tagada nii õiguse ja õigussuhete stabiilsus kui ka korrakohane õigusemõistmine, on nimelt oluline, et kohtulahendeid, mis on jõustunud pärast olemasolevate edasikaebavõimaluste ammendamist või selleks ette nähtud tähtaegade möödumist, ei oleks enam võimalik vaidlustada (9. aprilli 2024. aasta kohtuotsus Profi Credit Polska (jõustunud kohtuotsusega lõpetatud asja teistmine), C-582/21, EU:C:2024:282, punkt 37 ja seal viidatud kohtupraktika). Sellest lähtuvalt ei kohusta liidu õigus üldjuhul liikmesriigi kohut jätma kohaldamata riigisiseseid menetlusnorme, mis omistavad kohtulahendile seadusjõu, ja seda isegi siis, kui see võimaldaks heastada liidu õigusega vastuolus oleva	
--	---	--

riigisisese olukorra (9. aprilli 2024. aasta kohtuotsus Profi Credit Polska (jõustunud kohtuotsusega lõpetatud asja teistmine), C-582/21, EU:C:2024:282, punkt 38 ja seal viidatud kohtupraktika). Kui aga kohaldatavad riigisisised menetlusnormid võimaldavad liikmesriigi kohtul teatavatel tingimustel muuta jõustunud lahendit, et viia olukord liikmesriigi õigusega kooskõlla, tuleb võrdväärsuse ja tõhususe põhimõtetest lähtudes nende tingimuste täidetuse korral seda võimalust eelistada, et taastada vaidlusaluse olukorra kooskõla liidu õigusega. Kusjuures ka Euroopa Kohtu lahendis nr C-679/18 (OPR-Finance) ei ole asutud seisukohale, et jõustunud kohtulahend tarbijakrediidilepingu osas ei kehtiks, juhul kui kohus ei ole lahendi tegemisel kontrollinud vastutustundliku laenamise põhimõtte järgimist. Selles lahendis on ainuüksi selgitatud, et direktiivi 2008/48/EÜ (mis ei ole liikmesriigis otsekohalduv) kohaselt peaks liikmesriigi kohus tarbijakrediidilepingu puhul analüüsima omal algatusel, kas on rikutud krediidiandja lepingueelset kohustust hinnata tarbija krediidivõimelisust, samas ei ole kohus asunud seisukohale, et sellise kohustuse mittejärgimine muudaks tühiseks juba jõustunud kohtulahendi. Ka Euroopa Kohus on üheselt rõhutanud, et jõustunud kohtulahendi tühistamine ega hilisem vaidlustamine ei ole reeglina lubatud ja erandkorras saaks seda teha kooskõla saavutamiseks Euroopa Liidu õigusega vaid juhul, kui see tuleneks selgelt liikmesriigi õigusest – Eesti kehtiv õigus ei võimalda tarbijakrediidilepingu asjades jõustunud kohtumääruse (so maksekäsk) ja tagaseljaotsuse tühistamist ega vaidlustamist argumendiga, et sellise lahendi tegemisel ei ole kohtu poolt kontrollitud vastutustundliku laenu andmise põhimõtte täitmist. Jõustunud kohtulahendi õigusjõu mittetunnustamine, võlausaldajale selles osas täiendavate kohustuste panemine ja tingimuste seadmine (jõustunud kohtulahendi õigusjõu saavutamiseks) ning jõustunud kohtuasjas uue vaidluse algatamise võimaldamine rikub üheselt ja lubamatult Eesti Vabariigi Põhiseaduses sätestatud õiguskindluse põhimõtet. Seega saaks vastavaid kontrollmehhanisme rakendada seaduslikkuse ja õiguspärasuse tagamiseks ning põhiseadusega vastuolu ja riigile kahju tekkimise välistamiseks, vaid nende tarbijakrediidilepingu osas tehtud maksekäskude ja tagaseljaotsuste osas, mis on tehtud alates 01.01.2026, st selles osas puudub eelnõus toodud õigusmuudatustel tagasiulatuva õigusjõud. Juba jõustunud kohtulahendite lahtimuukimine tooks kaasa ka riigi rahalise vastutuse väga suures mahus. Riigivastutuse seaduse § 7 lg 1 kohaselt isik, kelle õigusi on avaliku võimu kandja õigusvastase tegevusega avalik-õiguslikus suhtes rikkunud, võib nõuda talle tekitatud kahju hüvitamist.	
--	--

	Riik on kehtiva seadusandluse kohaselt andnud võlausaldajatele lubaduse, et ka tarbijakrediidilepingute puhul on võimalik oma nõue kohtumenetluses maksma panna maksekäsu kiirmenetluses ja tagaseljaotsusega. Lisaks see, et nimetatud menetluses tehtud lahendi jõustumisel ei ole võimalik sellist jõustunud kohtulahendit hiljem ei tühistada ega vaidlustada. Riigile on tasutud nii riigilõivu kui kantud ka kulusid nii maksekäsu kiirmenetluse avalduse kui hagi koostamiseks. Riigi poolt eespool viidatud lubaduse rikkumine tooks kaasa võlausaldajatele õiguse esitada riigi vastu tekitatud kahju hüvitamise nõue – selline nõue hõlmab nii tasutud riigilõivu, muid maksekäsu menetluses kantud kulusid, kui ka võimalikku varalise kahju nõuet saamata jäänud tulu osas (nt juhul, kus nõuet ei ole enam mõistlikult võimalik maksma panna nt puuduliku dokumentatsiooni tõttu).	
5.	4. Kui pankrotimenetluses esitatud nõue põhineb maksekäsul või tagaseljaotsusel, nõutakse lisadokumentide esitamist, mis tõendavad tarbijakrediidilepingu kehtivust, krediidi kulukuse määra õigsust ning vastutustundliku laenamise põhimõtte järgimist. Taoliste nõuetega ei saa nõustuda, ennekõike põhjusel, et see tekitab täieliku õigusselgusetuse nõudeavalduse sisu osas, mis nõudeid ja mil viisil peaksid võlausaldajad siis lõpuks pankrotimenetluses esitama. Nõudeavalduse vormile on konkreetsed nõuded, nii näeb pankrotiseadus ette, et nõudest teatamiseks tuleb esitada haldurile kirjalik avaldus ja tõendid avalduses nimetatud asjaolude kohta (nõudeavaldus). Nõudeavalduses märgitakse nõude sisu, alus ja suurus, samuti see, kas nõue on tagatud pandiga. Seega, kui on olemas asjas kohtulahend, siis ilmselgelt tugineb võlausaldaja nõude sisu, aluse ja suuruse esitamisel sellest. Nüüd aga täiendavate dokumentide esitamisel muudab see nõudeavalduse põhimõtteliselt sisutühjaks, sest lisadokumentide lugemine varjutab kogu nõude selguse. Eelnõu seletuskirja punktis 6.2.13 on olulisel määral eksitud ka kavandatavate muudatuste mõju hindamisel. Esiteks tekitavad muudatused õigusselgusetust, sekkuvad rängelt poolte vahelistesse kokkulepetesse (notariaalse kokkuleppe sisuline kontroll) või ka maksekäsu kiirmenetluses sõlmitud maksegraafikus (mis on kinnitatud maksekäsuga) ja ei ole absoluutselt arvesse võetud andmete säilitamisel kehtivaid tähtaegu. Muudatused toovad kaasa ulatusliku halduskoormuse kasvu kõigile osapooltele. Soovime juhtida tähelepanu asjaolule, et viide sellele, et loovutatud nõuete puhul kandub säilitamiskohustus üle uuele võlausaldajale on meelevaldne ja asjatundmatu. Nimelt ei ole ettenähtud koguda krediiditoimikust pärit andmeid ega ka muid dokumente juhul kui selleks vajadus puudub. Seega, toimub enamasti andmete kogumine üksnes juhul kui nõue edastatakse	Arvestatud, selgitatud Kavandatud PankrS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.

	hagimenetlusse (hetkel juba ka teataval määral maksekäsu kiirmenetluse raames). Mis aga puudutab varasemaid nõudeid, siis neid andmeid ei ole säilinud kellelgi, kuivõrd eelduslikult nõude sissenõutavaks muutumisest kolme aasta jooksul otsustatakse selle edasine saatus, mis tähenda enamasti kohtusse esitamist ja täitedokumendi saamist. Kui aga viis aastat hiljem, peale täitedokumendi koostamist (maksekäsk), algatatakse maksejõuetusmenetlus ning hakatakse uuel ringil uusi dokumente koguma, siis ilmselgetel põhjustel neid enam esitada ei oleks. Nõude loovutamist on möödas 8 aastat, maksekäsu kiirmenetluses dokumente uuel võlausaldajal vaja ei olnud ja krediidiandjal puudub õigus neid säilitada põhjendamatult üle kolme aasta. Seega, jõustunud kohtulahendite täiendava kontrolli läbiviimine rikub nii krediiti väljastavate asutuste, nõuete ostjate kui ka andmesubjektide õigusi. Lisaks on ka antud muudatuste raames seletuskirjas esile toodud ebaadekvaatne selgitus täiendava kontrolli vajaduse osas – s.o välistada olukorrad, kus tarbijakrediidinõuded saavad automaatse ja kontrollimatu tunnustuse üksnes formaalse täitedokumendi olemasolu tõttu, kuigi kohtumenetluses ei ole sisulist analüüsi toimunud. Kui maksekäsu kiirmenetluses välja antud maksekäsku siiani võiks küll pidada formaalseks (mida ta enam planeeritavate muudatuste valguses ei ole), siis tagaseljaotsus on kohtuniku poolt kontrolli läbinud menetluse tulemus, s.t, et kui nõue ei ole õiguslikult põhjendatud, siis ei koostaks kohus ka tagaseljaotsust, vaid jäta hagi kohtuotsusega rahuldamata. Nagu nähtub seletuskirjast, et kui võlausaldaja ei esita nõutud dokumente võib kohus lugeda nõude mitteesitatuks pankrotiseaduse alusel. Ilmne on aga see, et enamusel juhtudel ei olegi võimalik neid dokumente esitada, kuivõrd neid ei ole enam lihtsalt olemas, ega peagi olema.	
6.	Lisaks sooviksime tähelepanu juhtida muudele muudatustega seotud menetlustele. - Hagi tagamise avalduse lahendamise tähtaja pikendamine kolmele tööpäevale ei ole õigustatud ning sellega kaotaks hagi tagamise avalduse lahendamise oma eesmärgi. Hagi tagamise avaldus on iseenesest kiiret sekkumist vajav avaldus, mistõttu selle venitamisega kolmele tööpäevale põhjustatakse avalduse esitajale pöördumatut kahju. Hagi tagamise avaldusega seotu peab olema rangelt reguleeritud ja kõigile üheselt arusaadav. Kohtunike töö mugavamaks muutmine ei saa tulla menetlusosaliste õiguste arvelt.	Selgitatud Muudatus ei mõjuta seda, et kohest sekkumist nõudvates olukordades tuleb hagi tagamine otsustada esimesel võimalusel. Kohtumisel kohtute ja advokatuuriga jõudsid osapooled ühisele arusaamale, et kui olukord nõuab kohest sekkumist (nt tagamise esimeks olev laev on väljumas sadamast) tuleb see avalduses selgelt ära näidata. Kohtud panid professionaalsetele esindajatele südamele, et tagamise avaldused esitatakse kohtule aegsasti: kohtus nähakse paljudel juhtudel tagamise

		avaldusi, mis on esitatud viimasel hetkel, kuigi asjaoludest on näha, et avalduse oleks saanud kohtule esitada varem.
7.	- Riigilõivu tagastamise osas peab olema selge reguatsioon, kas tagastamine toimub avalduse alusel või mitte. Hetkel kajastub seletuskirjast, et siinkohal on see kohtuniku suva, kuid lähtuda tuleb ennekõike menetlusosaliste õigustest, mitte kohtunike mugavusest.	Selgitatud Riigilõivu tagastamine toimub jätkuvalt avalduse alusel. Muudatus annab kohtule õiguse tagastada riigilõivu selle tasunud menetlusosalisele omal algatusel juhtudel, kus kohtule on teada vajalikud andmed riigilõivu tagastamise kohta.
8.	Seega, võttes arvesse eeltoodud asjaolusid, siis kavandavate muudatuste mõju on eelnõus äärmiselt valesi hinnatud ning selle tulemus on paljudes punktides vastupidine, kui seda ilmselt eeldatakse. Seletuskirja punktis 6.2 on esile toodud teemad, mis enamjaolt mõjutavadki kohtute töökoormust (nõuete esitamine maksekäsu kiirmenetluses, pankrotimenetluses selgete tõendamisreeglite kehtestamine ja sundtäitmise lubamatuks tunnistamise hagi reeglite muutmine tarbijakrediidilepingust tuleneva nõude alusel tehtud maksekäskude ja tagaseljaotsuste täitemenetluses). Tehtavate muudatuste tulemuseks on aga paraku halduskoormuse koondmõju kohtutele, menetlusosalistele, ettevõtjatele ja ka kodanikele märkimisväärne, lisaks vastava seaduse rakendamisega kaasnevad riigile otsesed kulud riigivastutuse näol. Maksekäsu kiirmenetlus ei täida oma eesmärki, seega esitatakse kõik tarbijakrediidiga seotud vaidlused hagimenetlusse, suureneb töökoormus kohtutel ning suurenevad kulud vastavalt hagejal ja kostjal. Pankrotimenetluses kavandavate muudatustega suureneb samuti töökoormus seoses täiendava kontrolli läbiviimisega olulisel määral nii kohtutel kui ka usaldusisikutel (seda näitab ka kehtiv praktika, kus menetlustoiminguid tehakse ebanormaalselt harva ning just põhjendusega, et ei jõuta tegeleda), vaidluste maht suureneb (usaldusisikud ei ole pädevad hindama vastutustundlikku krediidiandmist), menetlused pikenevad. Sundtäitmise lubamatuks tunnistamise hagi esitamisel suureneb töökoormus olulisel määral, võlgnikud hakkavad kõigis asjades pöörduma kohtusse. Kohus aga peab juba menetusse võtmisel hindama, kas esitatud hagi on põhjendatud, s.t avama uuesti täitedokumendini viinud menetluse, vaatama läbi esitatud nõudeid, tõendeid jne. Ei ole mõeldav, et kohus automaatselt võtab kõik taolised hagit menetlusse ja hakkab väljaantud täitedokumendi tausta uurima menetluse kestel, tekitades sellega põhjendmatuid kulusid pooltele. Lisaks jääb arusaamatuks seletuskirjas see, kuidas välistatakse nõuete topeltkontroll vastavas olukorras.	Selgitatud Kohtu töökoormuse leevendamiseks tarbijakrediidiasjade lahendamisel võetakse kasutusele IT-lahendus, mis abistab kohtunikke avalduse andmete ja vastustundliku laenamise põhimõtte kontrollimisel. Arendamisjärgus IT-lahendus võimaldab juba enne avalduse kohtunikuni jõudmist kontrollida hagiavalduse vastavust nõuetele ning juhendada hagejat andmete esitamisel. Andmete kujul hagiavalduse esitamine võimaldab avalduse automaatset töötlemist erinevate AI mudelite abil. Näiteks kontrollida, kas avalduse esitamisel on lisatud kõik vajalikud andmed ja dokumendid (nt allkirjastatud leping, krediidianalüüs). Süsteem tuvastab automaatselt olulisemad andmed (nt sissetulek, maksekohustused) ja tõstab need esile loetavas vormis. Kohtunik ei pea dokumentide vahel käsitsi navigeerima ja otsima olulisi andmeid – töö muutub tõhusamaks ja läbipaistvamaks. See võimaldab maakohtute koormust tarbijakrediidilepingust tulenevate nõuete läbivaatamisel oluliselt leevendada, mille tulemusel lüheneb ka menetlusaeg.

		Pankrotiseaduse ja täitemenetluse seadustiku muudatused jäetakse eelnõust välja.
Julianus Inkasso OÜ		
1.	Tutvudes eelnõu struktuuri ja seletuskirjaga, oleme aru saanud, et antud eelnõu pärineb kahest erinevast algatusest: • esiteks tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja kohtute seaduse muudatuste ettepanekust, mis lähtuvad eelnõu seletuskirja lk 5 viidatud väljatöötamiskavast ja mille osas toimus kooskõlastamine perioodil 01.07.2024. a - 26.08.2024. a; • teiseks kohtunike töörühma poolt väljaspool väljatöötamiskava esitatud ettepanekutest tarbijakrediidilepingust tulenevate maksekäsu kiirmenetluse menetlemise täpsustamiseks. Kohtunike töörühma algatus on sündinud kabinetivaikuses väikse grupi kohtunike poolt, mida ei ole arutatud turuosalistega, ega antud valdkonda kureeriva Rahandusministeeriumi ega ka Finantsinspeksiooniga. Kohtunike töögrupi poolt esitatud eelnõu punktid puudutavad peamiselt vastutustundliku laenamise põhimõtte väidetavatest probleemidest lähtudes kogu maksekäsu kiirmenetluse muutmist. Julianus ei ole väljastanud kunagi ühtegi tarbijalaenu oma 30-ne tegutsemisaasta jooksul, olles turu suurima osalisena menetlenud kõikide Eesti krediidiandjate ja pankade võlanõudeid, kohustusi mittetäitnud krediidisaaajate vastu, ning meil on ka kogemus ja arusaam, millised on antud valdkonna mahud, probleemide ulatus ja kitsaskohad. Antud eelnõu on meie arvates aga täielikult ebapädev ning selle koostajatel puudub igasugune arusaam reguleeritavast valdkonnast, mahtudest ning tegelikest probleemidest. Kõnealune olukord on tekkinud tingituna asjaolust, et ettepanekud on esitatud üksikute kohtunike poolt ning eelnõu ei ole läbinud väljatöötamiskava ega arutelude ringi, mis on hea õigusloome tava aluseks ning mis välistaks selliste uitmõtete eelnõusse jõudmise. Kuna antud eelnõu on sedavõrd vildakas, siis tuleks enne järgmisi menetlusetappe kutsuda kokku ümarlaud, milles puudutatud ja huvitatud isikud saaksid tutvustada oma seisukohti, kuulata teiste osaliste argumente ning otsustada, millisel viisil oleks otstarbekas ülesjäävaid probleeme lahendada.	Teadmiseks võetud, mitteamvestatud Eelnõuga minnakse edasi, tagasiside pinnalt tehakse vajalike muudatusi. Tegemist on poliitilise otsustusega.
2.	Mõistmaks kõnealuse eelnõu vildakust, siis toome sissejuhatuses välja kaks kõige suuremat eelnõuga seotud probleemi. Esiteks, ei esitata meie hinnangul eelnõu seadusena kehtestamisel mitte ühtegi tarbijakrediidi võlanõuet enam maksekäsu menetlusse, kuna see oleks krediidiandjatele	Selgitatud Kohtu töökoormuse leevendamiseks tarbijakrediitiasjade lahendamisel, võetakse kasutusele IT-lahendus, mis

	kahjulik. Selle asemel esitatakse kõik nõuded hagimenetlusse, mille tulemusel: a) suureneb hagimenetluste arv kohtutes 60% (ca 35 000 tuhandelt 58 000-ni). Sellise mahu kasvuga toimetulekuks puudub riigil igasugune ressurss ning kogu tsiviilkohtupidamine on ummikus kõikides menetlustes; b) kõikide võlgnike poolt võlausaldajatele makstavad kulud suurenevad kordades nii hagimenetluse riigilõivu võrra (võrreldes maksekäsu riigilõivuga) kui ka hagimenetluses võlausaldajatel vajaliku õigusabi menetluskulude võrra (maksekäsus on menetluskulud piiritletud 20 euroga). Keskmiselt peaks iga võlgnik maksma 400 eurot rohkem kohtukulude katteks selleks, et kehtestataks otsus võlaasjas, mille üle 95% juhtudel vaidlus puudub.	abistab kohtunikke avalduse andmete ja vastustundliku laenamise põhimõtte kontrollimisel. Arendamisjärgus IT-lahendus võimaldab juba enne avalduse kohtunikuni jõudmist kontrollida hagiavalduse vastavust nõuetele ning juhendada hagejat andmete esitamisel. Andmete kujul hagiavalduse esitamine võimaldab avalduse automaatselt töötlemist erinevate AI mudelite abil. Näiteks kontrollida, kas avalduse esitamisel on lisatud kõik vajalikud andmed ja dokumendid (nt allkirjastatud leping, krediidianalüüs). Süsteem tuvastab automaatselt olulisemad andmed (nt sissetulek, maksekohustused) ja tõstab need esile loetavas vormis. Kohtunik ei pea dokumentide vahel käsitsi navigeerima ja otsima olulisi andmeid – töö muutub tõhusamaks ja läbipaistvamaks. See võimaldab maakohtute koormust tarbijakrediidilepingust tulenevate nõuete läbivaatamisel oluliselt leevendada, mille tulemusel lüheneb ka menetlusaeg.
3.	Teiseks, soovitakse eelnõuga tühistada jõustunud kohtuotsuste kehtivus ning anda kohustatud poolele õigus avada kõik tarbijakrediidilepingu alusel tehtud ja jõustunud kohtuotsused ning kohustatakse õigustatud poolt uuesti tõendama oma õigust. Selline pretsedenditu õiguspõhimõtte muutmine on põhiseadusega vastuolus ning teiseks jäetakse arvestamata selline tõsiasi, et õigustatud poolel ei ole säilinud alusdokumente, et ta saaks uuesti samas õigusvaidluses osaleda. Lisaks eeltoodule on eelnõus terve rida põhimõtteid, mis täiesti arusaamatult tekitavad tsiviilkäibe ühel osapoolel kulutusi ning välistavad võimaluse oma õigusi kaitsta või kohtuotsust vaidlustada. Mõistame, et antud eelnõu paljud punktid on kirjutatud inspireerituna mõningate kohtunike veendumusest, et maksekäsumenetluses olevad andmed ei ole alati võlausaldajate poolt korrektselt esitatud. Sellele viidatakse ka eelnõu seletuskirja lk 20 joonealuses märkuses nr 26, et kohus on esitanud politseile avalduse kriminaalasja algatamiseks võlausaldajate vastu kelmuse kahtlustuses.	Selgitatud Kavandatud PankrS, TMS-i ja TsMSRS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.

	Siinakohal oleks olnud aga korrektne mainida eelnõu seletuskirja koostajate poolt (kes on sellest kindlasti teadlikud), et viidatud kaebus jäeti politsei poolt menetlusse võtmata aluse puudumise tõttu. Julianus, olles tegutsenud võlgade menetlemisel erinevatel turgudel 30 aastat ja menetlenud rohkem kui 4 miljonit võlga, saab kinnitada, et Eestis on Euroopa kõige väiksem maksehäirete suhtarv ning kõige korrektsem maksedistsipliin. Tarbijakrediit on kaasaegselt ja inimeste vajadusi arvestades kättesaadav ning kõigist väljastatud tarbijakrediitidest jõuab kohtusse alla 2%, näitab nii võlausaldajate tegevuse kvaliteeti, kui ka õigussüsteemi väga head toimivust, mis omab väga suurt preventiivset mõju. Vastutustundliku laenamise põhimõtte ja selle järgimine on äärmiselt oluline teema, millega tulebki tegeleda järjepidevalt, mida meie hinnangul Finantsinspeksioon ka teeb (meile teadaolevalt võib vaatamata üksikutele ettevõtetele tehtud ettekirjutustele pidada olukorda Eesti rahuldavaks). Vastutustundliku laenamisega seoses tekkivad vaidlused on põhjustatud aga peamiselt sellest, et tegemist on väga suures osas hinnanguid võimaldava kategooriaga, mis sõltub hindaja isikust. Et vältida prognoosimatu tulemusega kohtuvaidlusi, siis kindlasti tasuks neid reegleid kirjutada selgemaks ja vaidlusi välistavaks. Juhul, kui eesmärgiks on kogu vastutustundliku laenamise hindamise viia aga iga üksiku tarbijakrediidilepingu osas viia kohtuliku kontrolli alla, siis tuleks ümber hinnata ka Finantsinspeksiooni roll selles küsimuses ja dubleerivaid tegevusi vältida. Meie hinnangul on siiski võimalus kehtestada reegleid üldisemal tasemel ning kohtu roll võiks piirduda üksnes vaidluste lahendamisega kohtu poolt.	
4.	Julianuse seisukohad ja põhjendused eelnõu vastuolude kohta: 1. Esmalt rõhutame tungivalt asjaolu, et kavandatud eelnõu on sisult absoluutses vastuolus õigusselguse, õiguskindluse põhimõtetega ja õigusrahu põhimõttega, mis on õigusriigi põhialused vastavalt Eesti Vabariigi põhiseaduse (edaspidi PS) § 3 ja 10. Eelnõu koostajal puudub tegelik arusaam ja pilt õigusriigi toimimise alustest, PS-st tulenevate põhimõtete siduvusest seadusandjale, Euroopa Kohtu- ja Riigikohtu lahenditest ning seisukohtadest ja tegelikest mõjudest ning tagajärgedest tarbijale (võlgnikule), krediidiandjate ning krediidiostjatele, aga ka riigi enda vastutusele (riigi vastutusele). Lisaks on eelnõu koostaja jätnud arvesse võtmata, et õigusriigi põhimõtted ei ole õiguslikus hierarhias madalama õigusjõuga kui tarbija õigused. Eelnõuga soositakse tarbijast krediidsaajat, kes ei ole täitnud enda tarbijakrediidilepingust tulenevaid kohustusi kohaselt ehk võlgnikku, keda eelistab seadusandja ja seab paremasse olukorda tarbijast	Teadmiseks võetud, selgitatud Kavandatud TMS-i ja TsMSRS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja. Muudatuste eesmärgiks on tarbijate parem kaitse ja kohtusüsteemi korrakohane toiminime. Kohtu töökoormuse leevendamiseks tarbijakrediidiasjade lahendamisel, võetakse kasutusele IT-lahendus, mis abistab kohtunikke avalduse andmete ja vastutustundliku laenamise põhimõtte kontrollimisel. Arendamisjärgus IT-lahendus võimaldab juba enne

	krediidisaajast, kes täidab enda krediidilepingust tulenevaid kohustusi kohaselt, mis ei ole mitte mingil juhul proportsionaalne. Eesmärgiga „kaitsta“ tarbijast võlgnikku ja „vähendada“ kohtute töökoormust, saab eelnõu sisust lähtudes olema tegelikkuses vastupidise efektiga – oluliselt kulukam ja ajakoormavam. Ajakulukam, kohtumenetluse kestvuse vaates, kui ka menetluskulude vaates tarbijale, kuna seaduse muudatusega luuakse olukord, mil võlausaldajad/krediidiandjad hakkavad edaspidi oma nõudeid kohtusse esitama üksnes hagimenetluses, mis tagab ulatusliku töökoormuse kasvu maakohtutele.	avalduse kohtunikuni jõudmist kontrollida hagiavalduse vastavust nõuetele ning juhendada hagejat andmete esitamisel. Andmete kujul hagiavalduse esitamine võimaldab avalduse automaatset töötlemist erinevate AI mudelite abil. Näiteks kontrollida, kas avalduse esitamisel on lisatud kõik vajalikud andmed ja dokumendid (nt allkirjastatud leping, krediidianalüüs). Süsteem tuvastab automaatselt olulisemad andmed (nt sissetulek, maksekohustused) ja tõstab need esile loetavas vormis. Kohtunik ei pea dokumentide vahel käsitsi navigeerima ja otsima olulisi andmeid – töö muutub tõhusamaks ja läbipaistvamaks. See võimaldab maakohtute koormust tarbijakrediidilepingust tulenevate nõuete läbivaatamisel oluliselt leevendada, mille tulemusel lüheneb ka menetlusaeg.
5.	2. Õiguskindluse põhimõtte sisaldab õiguse avalikkuse ja arusaadavuse nõudeid, tagasiulatuva mõju keeldu, õiguspärase ootuse ning usalduse kaitse põhimõtteid. Õiguskindluse printsiip peab looma ja tagama kindluse kehtiva õiguskorra suhtes, selgust kehtivate õigusnormide sisu osas ja ka kindlust kehtestatud normide püsijäämises. PS § 10 sätestab õiguskindluse põhimõtte. Riigikohus on asunud seisukohale, et õiguskindlus muudab õiguskorra usaldusväärseks, millisele seisukohale on asunud 10.04.2012. a kohtuotsuse nr 3-1-2-2-11 p 66-s. Õiguskindluse põhimõtte osaks on <i>res judicata</i>- ja <i>vacatio legis</i> põhimõtted. Kohtulahendi seadusjõu põhimõtte (<i>res judicata</i>) nõuab kohtulahendite usaldatavust ja püsijäämist. Kui õigusvaidlus on saanud lahenduse jõustunud kohtulahendiga, keelab <i>res judicata</i> põhimõtte sama vaidluse uuesti avamise. Kohtuotsuse õigusjõud on õiguskindluse tagamiseks, luues ja tagades kestvat õigusrahu. Kohtulahendi seadusjõu põhimõtte kaitseb juba kohtu poolt tehtud kohtuotsuste püsivust, tagades, et neid ei saa meelevaldselt tagantjärele muuta. Jõustunud kohtuotsuse eesmärgiks on välistada sama kohtuasja teistkordne lahendamine, tagades lisaks õiguskindlusele ka õigusrahu, millisele seisukohale on asunud ka Riigikohus:	Selgitatud Kavandatud PankrS, TMS-i ja TsMSRS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.

	„Kohtuotsuse seadusjäostumise eesmärgiks on seega välistada sama kohtuasja teistkordne lahendamine, kindlustades seeläbi lisaks õiguskindlusele ka õigusrahu“1. 1 RKPJm 3-4-1-32-14, p 28; RKÜKo 3-3-1-35-15, p 47;	
6.	3. Tõlgendades Euroopa Kohtu (edaspidi EK) seisukohta otsuses C-178/23 kooskõlas EK varasemate seisukohtadega, ei ole EK mõte asjas nr C-178/23 tehtud otsuses olnud mitte distantseerida EL ja siseriiklikke õiguskordi <i>res judicata</i> ja õiguskindluse põhimõttest, vaid tagada, et liikmesriikide siseriiklik õigus näeks ette aluse jõustunud kohtulahendite uueks läbivaatamiseks nt teistmismenetluses. Selline võimalus on kehtivas TsMS §-s 702 olemas (koos TsMS § 703 piirangute ja § 704 teistmisavalduse esitamise tähtajaga ning muude menetluslike eeldustega). EK otsus asjas nr C-178/23 ei võimalda jätta kõrvale, tühistada või muuta jõustunud kohtulahendeid, mille menetluses ei kontrollitud vastutustundliku laenamise põhimõtted, vaid võimaldab üksnes teatud ja väga piiratud tingimustel (nagu teistmine) varasema kohtuvaidluse n-ö taasavamise tarbija kaitseks. Kõnealusel EK otsuses oli tegemist olukorraga, kus tarbija esitas kohtule samas tsiviilasjas teistmisavalduse, et kohus hindaks pärast jõustunud kohtulahendit uuesti, kas tarbijakrediidi lepingutingimused olid ebaõiglased. EK lahendis nr C-178/23 viidatud Euroopa Kohtu varasem praktika kinnitab kohtulahendi seadusjõu põhimõtte tähtsust nii siseriiklikus kui ka liidu õiguses2. 2 Vt C-582/21 <i>Profi Credit Polska</i>, p 37 ja 38: „Selle kohta tuleb märkida, et kohtulahendi seadusjõu põhimõttel on suur tähtsus nii liidu õiguskorras kui ka riigisisestes õiguskordades. Selleks, et tagada nii õiguse ja õigussuhete stabiilsus kui ka korrakohane õigusemõistmine, on nimelt oluline, et kohtulahendeid, mis on jõustunud pärast olemasolevate edasikaebavõimaluste ammendamist või selleks sätestatud tähtaegade möödumist, ei oleks enam võimalik vaidlustada (6. oktoobri 2015. aasta kohtuotsus <i>Tarşia</i>, C69/14, EU:C:2015:662, punkt 28 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 17. mai 2022. aasta kohtuotsus <i>Ibercāja Banco</i>, C600/19, EU:C:2022:394, punkt 41 ja seal viidatud kohtupraktika). Sellest lahtuvalt ei kohusta liidu õigus liikmesriigi kohut jätma kohaldamata riigisiseseid menetlusnorme, mis omistavad kohtulahendile seadusjõu, ja seda isegi siis, kui see võimaldaks heastada liidu õigusega vastuolus oleva riigisisese olukorra (6. oktoobri 2015. aasta kohtuotsus <i>Tarşia</i>, C-69/14, EU:C:2015:662, punkt 29 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 17. mai 2022. aasta kohtuotsus <i>Ibercāja Banco</i>, C-600/19, EU:C:2022:394, punkt 42 ja seal viidatud kohtupraktika).“ Kõnealusel EK otsusest tuleneb, et olukorra EL õigusega kooskõlla viimiseks tuleb eelistada tingimuste	Teadmiseks võetud Tagasiulatuva mõjuga sätteid jäetakse eelnõust välja.

	täidetuse korral (s.o seaduses sätestatud teistmise aluse esinemise korral) lahendi muutmist. EK seisukoht ei ole mitte „astuda üle“ seadusjõus olevatest kohtulahenditest ning avada need valimatult mistahes muudes menetlustes, kus vastavale jõustunud kohtulahendile tugineda soovitakse (nt pankrotimenetluses või ka täitemenetluses) uuesti vaidluseks, vaid tagada, et siseriiklikus õiguskorras on olemas menetlusvorm, mis võimaldab õigusrikkumiste korral teatud tingimustel jõustunud kohtulahendite seaduslikkust uuesti kontrollida, eelistades sealjuures võimalust viia need kooskõlla EL õigusega. Riigikohtu praktika RKÜ(Ko 3-1-2-2-11, p 66 ja RKPJm 3-4-1-32-14, p 28; RKÜKo 3-3-1-35-15, p 47) valguses on jõustunud kohtulahendi mõte välistada sama kohtuasja teistkordne lahendamine, mis tagab kaitse õiguskindluse põhimõtte rikkumise vastu.	
7.	4. Pankrotiseaduse (edaspidi PankrS) seletuskirjas selgitatakse PankrS § 1003 lg-t 4 järgnevalt: „<i>ühtlasi täiendatakse lõikes 4 kaitsmiseta tunnustatud nõuete nimekirja nõuetega, mis ei vaja pankrotimenetluses kaitsmist. Tegemist on nõuetega, mis on ka TMS § 2 lg 1 kohaselt täitedokumendiks ning millel on suur õiguskindlus, need on jõustunud ning neid ei ole võimalik vaidlustada.</i>“ (Pankrotiseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 195 SE seletuskiri, lk 122. Kättesaadav siin: https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/857ac417-4293-45a1-a782-0c19c257a42c/). Seadusandja tahe on olnud, et kaitsmiseta kuuluvad tunnustamisele jõustunud kohtulahendid, lubamatu on, et seadusandja oma tahet meelevaldselt ja ajalise tagasiulatuse piiranguta muudab. PS järgi peab olema tagatud õiguskindlus, et kohtuotsused jäävad kehtima ning neid ei ole võimalik vaidlustada. Seega eelnõuga seatakse jõustunud kohtulahendi seadusjõud kahtluse alla, mis on ilmselgelt vastuolus õiguse tõhususe, jõustunud kohtulahendi seadusjõu ja õiguskindluse põhimõttega.	Selgitatud Kavandatud PankrS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.
8.	5. Äärmiselt kaalukat tähtsus omab eelnõu vaates ka <i>vacatio legis</i> põhimõtte tundmine ja järgimine, mis sedastab, et õigusnormi kehtestamisel peab selle adressaadile jätma piisavalt aega õigusnormiga tutvuda ja sellest aru saada ning valmistuda muutunud õiguskorraga kohanemiseks. Olukorras, mil muutunud õigusnorm näeb ette isikule, käesoleval juhul krediidiandjale/võlausaldajale, suuremad kohustused või halvendab tema senist õiguslikku positsiooni, peab tal olema piisavalt aega leida ja kasutada ressursse, et uusi õigusnorme järgida. Äärmiselt oluline on seda põhimõtet järgida ka ettevõtluskeskkonna vaates, kui muudatus eeldab teistsuguste äririskide võtmist, ettevõtja poolt kulutuste tegemist jne. <i>Vacatio legis</i> põhimõtte kohaselt on lubamatu riigi poolt kehtestada uusi norme üleöö ja tagasiulatuva	Selgitatud Kavandatud PankrS, TMS-i ja TsMSRS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.

	ajalise piiranguta ning vastuolus õigusriigi põhimõtetega.	
9.	6. Lisaks on eelnõu koostamisel jäetud arvesse võtmata asjaolu, et õigusselguse, õiguskindluse ja õigusrahu saabumise tõttu puudub võlausaldajatel mistahes kohustus või vajadus säilitada tõendeid/alusdokumente, mistõttu on nende hilisem esitamine kohtuvaidluste avamisel ilmselgelt võimatu, kuna tõendite/alusdokumentide esitamise kohustust ei ole olnud võimalik ette näha ega peagi ettenähtav olema ning millede ajalise piiranguteta säilitamine oleks muuhulgas ka vastuolus IKÜM'iga ja asjakohaste Eesti Vabariigi seadustest tulenevast dokumentide säilitamise tähtaegadega, näiteks KAVS § 47 lg 5 esimeses lauses sätestatuga (KAVS § 47 lg 5 esimene lause kohaselt krediidiandja või -vahendaja säilitab kõik krediidi väljastamise ning krediidi teenindamisega seotud käesolevas seaduses nimetatud andmed ja dokumendid, mille alusel tarbijale krediiti antakse või teenust osutatakse, sealhulgas krediiditoimikusse kuuluvad andmed ja dokumendid, muutumatuna ja Finantsinspektsioonile kättesaadavana kogu tarbijaga õigussuhte kestmise aja ning kolme aasta jooksul tarbijaga lepingu lõppemisest arvates, kui õigusaktis ei ole sätestatud teisiti.	Selgitatud Kavandatud PankrS, TMS-i ja TsMSRS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.
10.	7. Julianus leiab, et seaduseelnõu koostajad ei ole piisavalt analüüsinud ega adekvaatselt hinnanud maksekäsu kiirmenetluse regulatsiooni kavandatavate muudatuste tegelikku mõju ja tagajärgi. Eelnõu regulatsioon kahjustab esmajärjekorras tarbijast võlgnikku. Eelnõu kohaselt maksekäsu kiirmenetluse raames on võimalik nõuda üksnes tarbijakrediidi põhisummat, seadusjärgset intressi ja viivist, millega krediidiandjat sunnitakse osaliselt oma nõudest loobuma ja tegema menetluslikus vaate valik hagimenetluse kasuks. Märgitud viisil nõude ümberkujundamise kohustus on ilmselgelt vastuolus võlaõiguse ühe aluspõhimõttega – leping on täitmiseks kohustuslik. Lisaks kehtestatakse eelnõuga VÕS-ga vastuolus olev nõuete tasumise järjekord (Näiteks kui tarbijakrediidilepingu kehtivuse jooksul on tarbija hilineunud lepinguliste kohustuste täitmisega, on krediidiandjal õigus nõuda kohustuse täitmise eest lepingujärgset viivist. Olukorras, mil tarbija tasub viivise nõude ja jätkab tarbijakrediidilepingu kohast täitmist, on põhjendamatult maksekäsu kiirmenetluse nõude esitamisel lugeda tarbija poolt tasutud viivis tasutuks põhivõla katteks), välistatakse VÕS-is sätestatud sissenõudmiskulude nõudmine ning seatakse kohustus esitada samaväärne tõendite kogum nagu hagimenetluses, millega kaasneb kaalukas ajakulu.	Mittearvestatud. Tehtav muudatus ei mõjuta <i>pacta sunt servanda</i> põhimõtet. Krediidiandjal on võimalik nõude sissenõudmiseks teha valik ka hagimenetluse kasuks ja nõuda hagimenetluses kogu summat, millele tal on õigus. Eelnõuga kehtestatakse menetluslik erisus maksekäsu kiirmenetluses, mille kasutamine ei ole krediidiandjale kohustuslik, vaid tema vabatahtlik valik.
11.	Julianus ei nõustu mitte mingil juhul TsMS § 481 lõigetega 2⁴ ja 2⁵ täiendusega. Tarbijakrediidilepingust tuleneva nõude ümberarvestamise tagajärgi ei ole eelnõu koostaja tegelikult läbi mõelnud. Tegemist ei ole pelgalt	Selgitatud Tegemist on õiguspoliitiliste valikutega, mille eesmärk on

matemaatiliste tehetega, vaid sellel otsene mõju on ka Finantsinspeksioonile krediidiandjate ja -ostjate poolt esitatavatele aruannetele (milline kohustus tuleneb KAVS'ist ja KIOS'ist) ja aruannete õigsusele. Eeltoodud viisil tarbijakrediidilepingute alusel nõuete ümberarvestamine tooks kaasa topelt raamatupidamise kohustuse Finantsinspeksioonile esitatavate aruandluse ja maksekäsu kiirmenetluses esitatavate nõuete jaoks. Lisaks on jäetud eelnõu koostaja poolt analüüsimata tegelik mõju ja tagajärgi, mis kaasneks nõude ümberarvestamisega tarbijale kohtumenetluse vaates ja ka võlgnikule. Kohtueelses võla sissenõudmise menetluses esitab krediidiandja või krediidiinkasso tarbijast võlgnikule võlanõude tarbijakrediidilepingu alusel, s.t ilma ümberarvestuseta. Maksekäsu kiirmenetluses avalduses tuleks nõue esitada ümberarvestatuna ja olukorras, mil maksekäsu kiirmenetluse läheb üle hagimenetluseks, esitatakse nõue hagiavalduses taas täies ulatuses vastavalt tarbijakrediidilepingule. S.t eelnõu kohaselt oleks maksekäsu kiiremenetluse avalduses tarbijakrediidilepingu alusel nõude esitamine ja maksekäsu kiirmenetluse avalduse hagimenetlusse ülemineku korral, nõude esitamise põhimõtte/loogika erinev. Eeltoodu toob ilmselgelt kaasa tarbijast võlgniku segaduse, mida täpselt nõutakse, miks nõude pidevalt muutub. Vähem tähtsust ei oma asjaolu, et võlanõuete kohta avaldatavad maksehäirete andmed maksehäireregistrites muutuvad ebaõigeks/valeks, mis toob omakorda kaasa täiendavate vaidluste halduskoormust nii maksehäireregistri pidajatele, maksehäirete avaldajatele kui ka Andmekaitse Inspeksioonile. Selline lähenemine moonutab maksekäsu kiirmenetluse eesmärki kui lihtsustatud ja kuluefektiivset menetlust, mille tulemusel suunatakse tarbijakrediidilepingutest tulenevad nõuded edaspidi kohtusse üksnes hagimenetlusse, mis on menetluskulude ja koormuse poolest tarbijast võlgnikule oluliselt ebasoodsam ehk kulukam. Kavandatava muudatusega kaotab maksekäsu kiirmenetlus oma senise väärtuse, seades kaalukad koormavad piirangud, mille tõttu esitatakse edaspidi tarbijakrediidilepingute alusel nõuded kohtusse hagimenetluse korras. Eelnõu kohaselt ei suurendata maksekäsu kiirmenetluses välja mõistetavat esindustasu suurus/summat (20 eurot), mis ei kata avalduse lisadena esitatavate alusdokumentide komplekteerimise ja esitamise ning tarbijakrediidilepingust tuleneva nõude ümberarvestamisega kaasnevat ajakulu, mis on samaväärne hagimenetluses tõendite kogumise mahuga. Maksekäsu kiirmenetluses välja mõistetav esindustasu ei ole proportsionaalne hagimenetluses välja mõistetava esindustasuga. Lisaks vastavalt riigilõivuseadusele on	nõrgema osapoole parem kaitse kohtumenetluses. Hagimenetluse lihtsustamiseks ja kohtu koormuse leevendamiseks võetakse kasutusele tehniline abivahend. Menetluses esitatavad dokumendid võimaldavad kontrollida maksekäsu eelduste täitmist ja avalduse vastavust seaduse nõuetele. Seadusandjal on õigus muuta formaalse menetluse reegleid, kui menetlus on osutunud probleematiliseks ega taga nõrgema osapoole tegelikku kaitset. Võlausaldaja ei saa eeldada, et ta saab kohtulahendi nõude aluseks olevaid dokumente esitamata.
--	--

	hagiavallduse esitamisel tasutav riigilõiv kõrgem/kallim kui maksekäsu kiirmenetluse avaldustelt tasutav riigilõiv. Riigilõiv mõistetakse samuti välja tarbijast võlgnikult, kahjustades seeläbi seadusandja poolt tarbija majanduslikku olukorda. Näiteks 1000 euro suuruse tarbijakrediidi nõude maksekäsu kiirmenetluse avaldusega esitamisel tuleb TsMS § 59 lg 6 kohaselt (avallduse esitamisel maksekäsu kiirmenetluse asjas tasutakse riigilõivu 3 % nõudelt, kuid mitte vähem kui 65 eurot) tasuda riigilõiv summas 65 eurot. Tarbijakrediidilepingu alusel hagiavallduse esitamisel tsiviilasjas hinnaga kuni 1000 eurot tuleb vastavalt riigilõivuseaduse lisale 1 tasuda riigilõiv summas 245 eurot. Eeltoodu täiendab, et ainuüksi riigilõivu (mis mõistetakse välja tarbijast võlgnikult) tuleb tarbijast võlgnikul edaspidi tasuda vähemalt 180 euro võrra suuremas summas. Millele lisandub kohtumenetlusega kaasnev menetluskulu/esindustasu, mille maksimaalne suurus maksekäsu kiirmenetluses on 20 eurot, hagimenetluses sadades eurodes suurem. Eelnõu seletuskirjas (lk 13 teises lõigus) märgitakse, <i>et maksekäsu kiirmenetluses kui formaalses elektroonilises menetluses ei saa hinnata hagimenetlusega samaväärselt tõendeid, seetõttu luuakse erireeglid tarbijakrediidilepingust tuleneva nõude kohta toimivas maksekäsu kiirmenetluses</i>. Selline käsitus on otseses vastuolus Euroopa maksekäsu menetluses kehtiva praktikaga, mille kohaselt ei ole krediidiandjatel ega -ostjatel kohustust esitada alusdokumente nõude tõendamiseks, ning vastavaid tõendeid ei ole seni ka nõutud. Seega on eelnõuga kavandatud regulatsioon ilmselges vastuolus kehtiva Euroopa Liidu õigusega, kahjustades õigusselgust ning õigusakti kooskõla liidu normistikuga ja praktikaga. Kokkuvõttes eelnõuga maksekäsu kiirmenetluse kavandatud muudatused ei saavuta seletuskirjas märgitud eesmärki - optimeerida kohtute töökoormust ega suurenda menetluste tõhusust, vaid suunavad tarbijakrediidilepingutest tulenevad nõuded formaalselt lihtsustatud maksekäsu kiirmenetluse asemel oluliselt kulukamasse ja ajamahukamasse hagimenetlusse. Tulemuseks on menetlusökonomikale vastupidise olukorra saavutamine ehk oluline koormuse suurenemine nii kohtutele kui krediidiandjatele ja- ostajatele ning hagimenetluse sundvaliku tõttu menetluskulude suurenemine tarbijatest võlgnikele. Eelnõu seletuskirjas on märgitud, et 2024. a esitati maakohutetele tarbijakrediidilepingute alusel 4673 hagiavalldust, Pärnu Maakohule esitati samal aastal lahendamiseks 46 429 võlaasja, millest 48 % moodustasid tarbijakrediidinõuded. Eelnõus on korduvalt rõhutatud, et eelnõu eesmärgiks on toetada kohtusüsteemi töökoormuse optimeerimist ja menetlusökonomikat, mis on ilmselgelt paljasõnaline eelnõu seletuskirja illustreeriv põhjendus. Tegelikuses ei hoomata ega	
--	---	--

	saada aru võlausaldajate järgnevatest sammudest, ega olda selleks mitte mingil viisil valmis ja valmistunud, kuna maksekäsu regulatsiooni muutmisega saavutatakse vastupidine olukord. Maksekäsu kiirmenetluse avalduse esitamise asemel esitatakse edaspidi tarbijakrediidilepingute alusel nõuded kohtutesse ainult hagiavaldusega, millega kaasneb meie hinnangul ulatuslikult kohtute töökoormuse kasv, hinnanguliselt vähemalt 500 % (Tegemist on matemaatilise arutuse tulemusel saadudu järeldusega, võttes aluseks eelnõu seletuskirjas märgitud 2024. a esitatud hagiavalduste arvu (4673 hagiavaldust) ja 22 285 maksekäsu kiirmenetluse avalduse avu (s.o 48 % esitatud maksekäsu kiirmenetluse avaldusest, mille aluseks oli tarbijakrediidileping) ning lähtudes eeldusest, et kõik krediidiandjad esitavad edaspidi tarbijakrediidilepingutest tulenevad nõuded maakohtusse hagiavaldusena, s.o 22 285 täiendavat hagimenetlus) arvestades ajas tsiviilasjade arvu kasvu, millele lisanduvad varasemalt maksekäsu kiirmenetluse avaldusena esitatud asjad, kuid regulatsiooni muutmise korral esitatakse edaspidi samasisulised asjad kohtusse hagiavaldusena. Lisaks on eelnõu koostaja jätnud arvesse võtmata olulise asjaolu, et kehtiv TsMS ei näe ette tõendite esitamist, kontrollitakse üksnes maksekäsu kiirmenetluse lubatavust ja avalduse nõuetele vastavust, mida teostavad Pärnu Maakohtu maksekäsuosakonnas kohtunikuabid ning hulgaliselt referente. Maksekäsuosakonna koosseisu ei kuulu ühtegi kohtunikku, ometigi soovitakse eelnõuga luua olukord, mis ei ole kooskõlas kohtunikuabi pädevusega. Selgusetuks jääb, kas eelnõu tooks kaasa kohtunikuabide pädevuse olulise laiendamise – andes õiguse hinnata tõendeid, vajadusel neid omal äranägemisel täiendavalt lisaks küsida. Eeltoodu puhul oleks tegemist õigusemõistmisega, milleks PS-st tulenevalt kohtunikuabidel ei ole pädevust antud.	
12.	8. Julianuse seisukoht eelnõu eelpool käsitlemata muudatusettepanekute kohta. TsMS § 178 lg 2 muudatust, mille kohaselt menetluskulude kindlaks määramise peale võib edasi kaevata menetluskulude hüvitamiseks õigustatud või menetluskulusid kandma kohustatud menetlusosaline, kui vaidlustatav menetluskulude summa ületab 500 eurot, Julianus ei toeta. Kavandatav muudatus ei oma sisulist menetlusökonomilist väärtust, vaid võib tekitab praktikas olukorra, kus menetlusosaline või menetluskulusid kandma kohustatud isik esitab menetluskulud teadlikult suuremas summas, pelgalt selleks, et säilitada endale edasikaebeõigus. Seeläbi moonutab säte menetlusosaliste käitumist ning kahjustab ausa ja läbipaistva menetluse põhimõtteid.	Mittearvestatud Muudatus on kohane ja vajalik menetlusökoonoomia eesmärgil. Vajalikke muudatusi ei saa ära jätta kaalutlusel, et tuleb eeldada, et menetlusosalised hakkavad oma menetlusõigusi massiliselt pahauskselt kasutama, millele märkuses viidatakse.
13.	TsMS §-s 405, s.o lihtmenetluse piirmäärade muutmist, Julianus samuti ei toeta.	Mittearvestatud, selgitatud

	Lihtmenetluse piirmäärade muutmisega luuakse olukord, mille kohaselt sisuliselt 99 % tarbijakrediidi nõuetest lahendatakse lihtmenetluse korras, mille tagajärjeks on kohtulahendile edasikaebamise õiguse mitte andmine ehk ära võtmine menetlusosalistelt, kalduda kõrvale tõendite kogumise vorminõuetest, tunnustada tõendina ka seaduses sätestamata tõendusvahendeid ning teha kohtulahend kirjeldava osata, s.t kohtulahendis puuduks sel juhul viide, et tegemist on tarbijakrediidilepingul põhineva kohtulahendiga, enne mille tegemist on kohus kontrollinud krediidiandja poolt vastutustundliku laenamise põhimõtte järgimist, mida nõuab Eesti Vabariigi ja Euroopa Liidu kohtupraktika.	Lihtmenetluse meetmete kasutamine ei ole kohtuniku kohustus vaid võimalus, st kohus saab menetlust lihtsustada vastavalt konkreetse asja vajadustele. Tarbijakrediidilepingust tulenevate nõuete puhul tuleb kohtul kontrollida vastutustundliku laenamise põhimõtet olenemata sellest, kui suur on tsiviilasja hind – see nõue tuleb materiaalsoigusest. Lihtmenetluse asjades edasikaebamise kohta on Riigikohus andnud juhise õiguse ühetaoliseks kohaldamiseks ja asunud seisukohale, et ringkonnakohus saab menetlusökonoomia kaalutlusel lihtmenetluses tehtud kohtulahendi peale esitatud kaebuse menetlemisest keelduda üksnes siis, kui kaebus tervikuna on ilmselgelt põhjendamatu.
14.	TsMS §-s 484¹ muudatust Julianus samuti ei toeta. Eelnõuga soovitakse lisada TsMS § 484¹ uus lg 4, mille kohaselt ei kohaldataks käesoleva paragrahvi lõiget 1–3 sätestatud tarbijakrediidilepingust tulenevatele nõuetele ning kui sellise nõude või nõude osa puhul on maksekäsu tegemise eeldused täidetud vaid osaliselt, jätab kohus avalduse rahuldamata. Jääb arusaamatuks (ja mis ei selgu ka seletuskirjas), miks on sellise erandi tegemine vajalik, s.t. miks ei võiks ka tarbijakrediidilepingu alusel esitatud nõude puhul olla lubatud nõude osaline rahuldamine, kui maksekäsu osakond leiab, et maksekäsu tegemise eeldused on täidetud vaid osade nõuete või nõude osa suhtes ja avaldaja on osalise makseettepaneku tegemisega nõus. Sellise võimaluse piiramisel/ära võtmisel on avaldaja sunnitud esitama kogu nõude osas hagiavalduse ega saagi kaaluda võimalust piirduda otstarbekuse huvides maksekäsu menetluse jätkamist kasvõi osa nõude suhtes. Seeläbi on kavandatud muudatus vastuolus eelnõu algse eesmärgiga, milleks oli vähendada maakohtute koormust. Sellisel tarbijakrediidilepingutel põhinevate nõuete eristamine ei ole kuidagi põhjendatud ning on vastuolus PS §-s 12 sätestatud võrdse kohtlemise põhimõttega.	Mittearvestatud, selgitatud Muudatuse eesmärkideks on vältida tarbijakrediidilepingust tulenevate ülemääraste nõuete esitamist maksekäsu kiirmenetluses ja parandada avalduste kvaliteeti. Samuti võimaldab muudatus optimeerida maksekäsuosakonna töökoormust, kuna selliste avalduste puhul ei tule kohtul edaspidi lõike 1 alusel avaldaja poole seisukoha saamiseks pöörduda.
15.	TsMS § 482 täiendustega Julianus samuti ei nõustu põhjusel, et tõendite esitamise nõude kehtestamine maksekäsu kiirmenetluses on vastuolus selle menetluse liigi olemusega kui ka PS §-s 146 sätesatuga, mille kohaselt on õiguse mõistmise pädevus ainult kohtul. Lisaks ka Euroopa Liidu teiste liikmesriikide maksekäsu kiirmenetluse- ning ka Euroopa Maksekäsu praktikaga.	Mittearvestatud Maksekäsu kiirmenetlus on seadusandja loodud lihtsustatud võimalus rahaliste nõuete lahendamiseks. Võlausaldaja ei saa eeldada, et ta ei pea oma

	Riigilõivu tagastamise reeglite sõltuvusse seadmine võlasuhte liigist rikub PS-se §-ga 12 tagatud võrdsuspõhimõtet, mistõttu tuleb eelnõus olevast muudatusest loobuda. Puudub põhjendus, miks peaks selline reegel puudutama vaid tarbijakrediidilepingu alusel esitatud avaldusi, kuid muude võlasuhete alustel esitatud mittekorrektsete avalduste esitajad saavad menetluse lõpetamisel riigilõivu tagasi. Selline eristamine ei ole kuidagi põhjendatud ning on seega vastuolus PS-ga. PS § 12 lg-st 1 tuleneb kohustus järgida võrdse kohtlemise põhimõtet ka seadusi luues ja neid kehtestades. Riigikohus on asunud seisukohale, et lisaks võrdsusele seaduste kohaldamisel tuleb sätet tõlgendada „õigusloome võrdsuse tähenduses – seadused peavad ka sisuliselt kohtlema kõiki sarnases olukorras olevaid isikuid ühtemoodi“ (RKPJKo 01.10.2007, 3-4-1-14-07, p 13; vt ka RKPJKo 30.09.2008, 3-4-1-8-08 ; RKPJKo 20.03.2006, 3-4-1-33-05, p 26, PS kommenteeritud väljaanne, § 12 kommentaar 11). Kokkuvõttes käsitletud muudatus oleks PS-ga ja ka Riigikohtu praktikaga vastuolus. Julianuse hinnangul peaks menetlustähtjad olema kõikide (s.h tarbijakrediidilepingutega seotud) nõuete liikide osas ühesugused, sõltumata sellest, millisel õiguslikul alusel see põhineb. Seadusandja arvates on maksekäsu osakond võimeline hindama tarbijakrediidilepingu aluseks olevaid tõendeid, ümberarvutust jne ning tegema maksekäsu määruuse. Arusaamatuks jääb, millisel põhjusel seadusandja piirab maksekäsuosakonna pädevust maksekäsu tegemisel siis, kui pooled on esitanud maksekäsu määruusega kinnitamiseks maksegraafiku. Kõnealuse muudatusega taas suurendatakse vaid maakohtute töökoormust.	nõude aluseks olevaid dokumente kohtule esitama. JDMis on planeeritud maksekäsu kiirmenetluse reform; analüüsid viiakse läbi käesoleval ja järgmisel aastal. Analüüside tulemusel pakutakse terviklahedus, mis hõlmab ka muude nõuete menetlemist maksekäsumenetluses. Muudatused tarbijakrediidilepingust tulenevate nõuete menetlemisel pakutakse käesoleva eelnõuga välja seetõttu, et kohtud on tuvastanud hagimenetlusse jõudnud asjades hulgaliselt võlausaldajate poolt menetlusõiguste rikkumisi.
16.	9. Eeltoodust tulenevalt on Julianus seisukohal, et seaduseelnõu õõnestab Eesti Vabariigi õiguskorra usaldusväärust, rikkudes õigussubjektide õigustatud ootust, et jõustunud kohtuotsus kehtib ega kuulu meelevaldsele tühistamisele. Eelnõu ei ole kooskõlas Eesti põhiseadusliku korra, s.h PS § 10 alusel tagatud õiguskindluse põhimõttega, Riigikohtu senise järjekindla kohtupraktikaga ega Euroopa Liidu õiguse nõuetega, mis näevad ette õigusselguse, õiguskindluse ja kohtulahendite lõplikkuse kui õigusriigi põhimõtted kui ka õigusriigi põhimõtted. Tagasiulatuvalt ning ajalise piiranguta jõustunud kohtulahendite tühistamine, mis on tehtud kehtiva seaduse alusel Eesti Vabariigi nimel, on otseses vastuolus õiguskindluse, õiguspärase ootuse ning kohtulahendite seadusjõu (res judicata) põhimõtetega. Eelnõu koostajatel puudub tegelik arusaam ja ülevaade kehtivast õiguskorrast ning õigusriigi aluspõhimõtetest, s.h õiguskindluse ja kohtulahendite seadusjõu põhimõtetest, Euroopa Liidu- ja Riigikohtupraktikast, mistõttu tuleb eelnõu viivitamatult taotlema Eesti Vabariigi õiguskantslerilt	Selgitatud Kavandatud PankrS, TMS-i ja TsMSRS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.

	hinnangut ja seisukoha seaduseelnõu vastavuse kohta Eesti Vabariigi põhiseadusega jt seaduste ning õigusaktidega. Eeltoodu tõttu palume Justiits- ja Digiministeeriumil peatada eelnõu menetlemine ja kutsuda kokku kõikide asjaosaliste ümarlaud, et kaardistada tegelikud probleemid ja leida lahendused, mis ei kahjusta põhiseaduslikku õiguskorda, suurenda tohutult kohtute töökoormust ega sea krediidiandjaid ebaõiglasesse olukorda.	
Omega Invest OÜ		
1.	Justiits- ja Digiministeerium on edastanud 13.07.2025 OMEGA INVEST OÜ-le (edapidi: <i>Omega</i>) arvamuse andmiseks Tsiviilkohtumenetluse seadustiku jt seaduste muutmise eelnõu (edapidi: <i>Eelnõu</i>). Omega esitab käesolevaga alljärgnevalt omapoolse arvamuse Justiits- ja Digiministeeriumi 13.07.2025 kaaskirja punktides 8 ja 9 plaanitud muudatuste kohta. Eelnõu kohaselt on plaanitud seadustes järgmised muudatused (kaaskirja p 8 ja 9): P 8: <i>Antakse täitemenetluses olevatele võlgnikele, kelle suhtes on tarbijakrediidilepingust tuleneva nõude alusel tehtud maksekäsk või tagaseljaotsus ning algatatud sundtäitmine, võimalus esitada see nõue uuesti kohtulikule kontrollile.</i> P 9: <i>Kui pankrotimenetluses esitatud nõue põhineb maksekäskul või tagaseljaotsusel, nõutakse lisadokumentide esitamist, mis tõendavad tarbijakrediidilepingu kehtivust, krediidi kulukuse määra õigsust ning vastutustundliku laenamise põhimõtte järgimist.</i>	Teadmiseks võetud, selgitatud Kavandatud PankrS, TMS-i ja TsMSRS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.
2.	Omega seisukoht viidatud muudatuste kohta on toodud alljärgnevalt: 1. TsMS § 457 lg 1 kohaselt jõustunud kohtuotsus on menetlusosalistele kohustuslik osas, milles lahendatakse hagi või vastuhagiga esitatud nõue hagi aluseks olevatel asjaoludel, kui seadusest ei tulene teisiti. TsMS § 461 lg 1 kohaselt kohtuotsus täidetakse pärast jõustumist, välja arvatud juhul, kui kohtuotsus kuulub viivitamatule täitmisele. TsMS § 436 lg 2 kohaselt määrusele kohaldatakse vastavalt otsuse kohta sätestatud, kui seadusest või määruse olemusest ei tulene teisiti. PankrS § 1003 lg 4 p 1 kohaselt kaitsmiseta loetakse tunnustatuks nõue, mis on rahuldatud jõustunud kohtulahendiga. Riigikohus on korduvalt selgitanud (vt nt lahendit nr 3-2-1-33-11 p 25), et <i>jõustunud kohtuotsus on TsMS § 457 lg 1 järgi menetlusosalistele kohustuslik osas, milles lahendatakse hagi või vastuhagiga esitatud nõue hagi aluseks olevatel asjaoludel, kui seadusest ei tulene teisiti. See kehtib TsMS § 432 järgi ka menetluse lõpetamise määruse kohta. Lähtudes sellest sättest ning TsMS § 371 lg 1 p-st 4 ja § 428 lg 1 p-st 2, välistab menetluse lõpetamise määrus põhimõtteliselt samas asjas uue kohtusse pöördumise.</i>	Teadmiseks võetud, selgitatud Kavandatud PankrS, TMS-i ja TsMSRS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.

	Eestis hetkel kehtiva seaduse kohaselt välistab jõustunud kohtulahend (sh nii maksekäsk kui tagaseljaotsus) mh tarbijakrediidilepingu asjades nii samas asjas uuesti kohtusse pöördumise kui ka kohtulahendiga lahendatud asjas (sh maksekäsuga ja tagaseljaotsusega lahendatud asjas) vaidluse nõ uuesti avamise, va juhul kui seaduses on selgesõnaliselt sätestatud teisiti. TsMS § 459 lg 1 võimaldab nt teatud juhtudel jõustunud otsuse muutmist uue hagiga korduvate kohustuste osas – tarbijakrediidilepingu asjades ei ole aga tegemist TsMS § 459 lg 1 kirjeldatud olukorraga.	
3.	2. Euroopa Kohus on korduvalt rõhutanud (vt lahendit nr C-178/23: ERB New Europe Funding II p 32, 33, 35), et kohtuotsuse seadusjõu põhimõttel on suur tähtsus nii liidu õiguskorras kui ka riigisisestes õiguskordades. Selleks et tagada nii õiguse ja õigussuhete stabiilsus kui ka korrakohane õigusemõistmine, on nimelt oluline, et kohtulahendeid, mis on jõustunud pärast olemasolevate edasikaebevõimaluste ammendamist või selleks ette nähtud tähtaegade möödumist, ei oleks enam võimalik vaidlustada (9. aprilli 2024. aasta kohtuotsus Profi Credit Polska (jõustunud kohtuotsusega lõpetatud asja teistmine), C-582/21, EU:C:2024:282, punkt 37 ja seal viidatud kohtupraktika). Sellest lähtuvalt ei kohusta liidu õigus üldjuhul liikmesriigi kohut jätkma kohaldamata riigisiseseid menetlusnorme, mis omistavad kohtulahendile seadusjõu, ja seda isegi siis, kui see võimaldaks heastada liidu õigusega vastuolus oleva riigisisese olukorra (9. aprilli 2024. aasta kohtuotsus Profi Credit Polska (jõustunud kohtuotsusega lõpetatud asja teistmine), C-582/21, EU:C:2024:282, punkt 38 ja seal viidatud kohtupraktika). Kui aga kohaldatavad riigisisised menetlusnormid võimaldavad liikmesriigi kohtul teatavatel tingimustel muuta jõustunud lahendit, et viia olukord liikmesriigi õigusega kooskõlla, tuleb võrdväärse ja tõhususe põhimõtetest lähtudes nende tingimuste täidetuse korral seda võimalust eelistada, et taastada vaidlusaluse olukorra kooskõla liidu õigusega. Kusjuures ka Euroopa Kohtu lahendis nr C-679/18 (OPR-Finance) ei ole asutud seisukohale, et jõustunud kohtulahend tarbijakrediidilepingu osas ei kehtiks, juhul kui kohus ei ole lahendi tegemisel kontrollinud vastutustundliku laenamise (VTL) põhimõtte järgimist. Selles lahendis on ainuüksi selgitatud, et direktiivi 2008/48/EÜ (mis ei ole liikmesriigis otsekohalduv) kohaselt peaks liikmesriigi kohus tarbijakrediidilepingu puhul analüüsima omal algatusel, kas on rikutud krediidiandja lepingueelset kohustust hinnata tarbija krediidivõimelisust, samas ei ole kohus asunud seisukohale, et sellise kohustuse mittejärgimine muudaks tühiseks juba jõustunud kohtulahendi. Seega on ka Euroopa Kohus üheselt rõhutanud, et jõustunud kohtulahendi tühistamine ega hilisem vaidlustamine ei ole reeglina lubatud ja erandkorras saaks	Selgitatud Kavandatud PankrS, TMS-i ja TsMSRS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.

	seda teha kooskõla saavutamiseks Euroopa Liidu õigusega vaid juhul, kui see tuleneks selgelt liikmesriigi õigusest – Eesti kehtiv õigus ei võimalda tarbijakrediidilepingu asjades jõustunud kohtumääruse (so maksekäsk) ja tagaseljaotsuse tühistamist ega vaidlustamist argumendiga, et sellise lahendi tegemisel ei ole kohtu poolt kontrollitud vastutustundliku laenu andmise (VTL) põhimõtte täitmist.	
4.	3. Jõustunud kohtulahendi õigusjõu mittetunnustamine, võlausaldajale selles osas täiendavate kohustuste panemine ja tingimuste seadmine (jõustunud kohtulahendi õigusjõu saavutamiseks) ning jõustunud kohtuasjas uue vaidluse algatamise võimaldamine rikub üheselt ja lubamatult Eesti Vabariigi Põhiseaduses (§ 10) sätestatud õiguskindluse põhimõtet. Õiguskindluse põhimõtte hõlmab omakorda <i>vacatio legis</i>’e ja õiguspärase ootuse põhimõtteid (RKPKo nr 3-4-1-24-11, p 48). (p 73), Põhiseaduse §-st 10 tuleneb selge õiguskindluse põhimõtte. Kõige üldisemalt peab see printsiip looma kindluse kehtiva õigusliku olukorra suhtes. Õiguskindlus tähendab nii selgust kehtivate õigusnormide sisu osas (õigusselguse põhimõtte) kui ka kindlust kehtestatud normide püsijäämise suhtes (õiguspärase ootuse põhimõtte).“ (RKPKo 02.12.2004, 3-4-1-20-04, p 12; RKPKo 15.12.2005, 3-4-1-16-05, p 20; RKPKo 20.03.2006, 3-4-1-33-05, p 21; RKPKo 31.01.2007, 3-4-1-14-06, p 23.). Õiguspärase ootuse põhimõtte kohaselt peab igaühel olema võimalus kujundada oma elu mõistlikus ootuses, et õiguskorraga talle antud õigused ja pandud kohustused püsivad stabiilsetena ega muutu rabavalt isikule ebasoodsas suunas (RKPKo 02.12.2004, 3-4-1-20-04, p 13; RKPKo 31.01.2012, 3-4-1-24-11, p 49.). Õiguspärase ootuse põhimõtte kohaselt on igaühel „<i>õigus tegutseda mõistlikus ootuses, et rakendatav seadus jääb kehtima. Igaüks peab saama temale seadusega antud õigusi ja vabadusi kasutada vähemalt seaduses sätestatud tähtaja jooksul</i>“. (RKPKo 30.09.1994, III-4/A-5/94; RKPKo 02.12.2004, 3-4-1-20-04, p 13; RKPKo 31.01.2012, 3-4-1-24-11, p-d 49–50; RKPKo 16.12.2013, 3-4-1-27-13, p 46; RKHKo 26.06.2018, 3-16-579/47, p 10; vrd RKÜKo 16.03.2010, 3-4-1-8-09, p 78; RKÜKo 26.06.2014, 3-4-1-1-14, p 89.) Riigikohus on korduvalt selgitanud (vt nt lahendit nr 5-24-22), et <i>lubamatu on suurendada kohustusi ehtsa tagasiulatuva jõuga õigusaktiga. See tähendab, et õiguslikke tagajärgi ei tohi kehtestada juba tehtud tegudele. Tagasiulatuv jõud on ebaehtne, kui see puudutab õigusakti vastuvõtmise ajaks alanud, kuid mitte veel lõppenud tegevust, täpsemalt, kui see kehtestab edasiulatuvalt õiguslikud tagajärjed minevikus alanud tegevusele.</i> Ebasoodsa tagasiulatuva keelu põhimõtte keelab kohaldada norme faktiliste asjaolude suhtes, mis on juba aset leidnud. PS ei keela kehtestada isikut soodustavaid	Selgitatud Kavandatud PankrS, TMS-i ja TsMSRS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.

	tagasiulatuva mõjuga norme. Vt selle kohta PS § 23 lg 2 komm.: „Üldjuhul on lubamatu suurendada kohustusi ehtsa tagasiulatuva jõuga õigusaktiga, mis tähendab, et õiguslikke tagajärgi ei tohi kehtestada juba minevikus tehtud tegudele.“ (RKPKo 16.12.2013, 3-4-1-27-13, p 61.). Seadusandja peaks üldjuhul vältima koormavale õigusnormile (ebaehtsa) tagasiulatuva jõu andmist, s.o koormava normi kohaldamist õigussuhetele, mis tekkisid enne normi jõustumist (RKHKo 17.03.2003, 3-3-1-11-03, p 33; RKHKo 03.05.2017, 3-3-1-80-16, p 29). Seadusandja võib õigusakte muuta, kuid seejuures tuleb arvestada isikute õiguspärase ootusega (RKPKo 03.12.2013, 3-4-1-32-13, p 71.). PS komm on selgitatud, et <i>Eelkõige on oluline iga regulatsiooni muutmisel kaaluda vastanduvaid huve ja selgitada välja, kas huvi olemasoleva regulatsiooni muutmiseks ei kahjusta ülemäära selle isiku õigusi, kes on kehtivat – või ka vastu võetud, kuid veel jõustumata – regulatsiooni usaldades oma elu selle järgi korraldanud.</i> Ka Euroopa Kohus on korduvalt rõhutanud (vt nt EKo 03.12.1998, C-381/97, Belgocodex, p 26; EKo 17.11.2022, C-443/21, Avicarvil Farms, punktid 38–40), et <i>Õiguspärase ootuse põhimõte on osa ka Euroopa Liidu õigusest</i> ning, et õiguse tagasiulatuva kohaldamise keelu rikkumine ei ole reeglina õigustatud. Kehtiv seadusandlus ei näe tarbijakrediidilepingute puhul ette võimalust jõstunud kohtulahendit (sh maksekäsk ja tagaseljaotsus) mitte tunnustada ega võimalust sellises jõstunud kohtulahendiga lahendatud asjas uut kohtuvaidlust alata ja seda veel määramata perioodi jooksul (so nõ igavesti) tulevikus. Arvestades mh eespool viidatud õiguskindluse ja õiguspärase ootuse põhimõtteid, on Eelnõuga kavandatud muudatused (so kaaskirja p 8 ja 9) tagasiulatuva õigusjõu osas (so ebasoodsa tagasiulatuva keelu põhimõtte rikkumine) selges vastuolus nii Põhiseaduse kui Euroopa Kohtu juhustega. Selline võlausaldaja suhtes negatiivne tagasiulatuv õigusjõud kahjustab ülemäära ja ebamõistlikus ulatuses võlausaldaja õigusi, kes on maksekäskude ja tagaseljaotsuste osas korraldanud oma tegevuse seni kehtinud õigusaktidele tuginedes.	
5.	4. Olukorras, kus võlausaldaja nõude kohta on tehtud jõstunud kohtulahend, ei saa ka mõistlikult eeldada ega panna võlausaldajale (või isikule, kes on algse võlausaldaja nõude omandanud) tagasiulatuva jõuga õigusaktiga kohustust säilitada nõ igavesti sellise nõude alusdokumentatsiooni, mis omakorda muudab mõistlikult võimatuks hilisema täiendava VTL jm kontrolli korraldamise. Jääb mõistlikult arusaamatuks, millisel viisil on võlausaldajal võimalik sellise tagasiulatuva jõuga õigusakti puhul asuda tõendama juba jõstunud kohtulahendist tulenevat tarbijakrediidilepingul põhinevat nõuet, olukorras, kus jõstunud kohtulahend on tehtud nt 10 või enam aastat tagasi ning kogu	Selgitatud Kavandatud PankrS, TMS-i ja TsMSRS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.

	tarbijakrediidilepinguga seotud dokumentatsioon on juba hävitatud. Raamatupidamise seaduse § 12 lg 1 kohaselt raamatupidamise algdokumente peab raamatupidamiskohustuslane säilitama seitse aastat alates selle majandusaasta lõpust, kui majandustehing algdokumendi alusel raamatupidamisregistris kirjendati. On ühtlasi üldteada asjaolu, et üldjuhul ei toimu peale kohtulahendi jõustumist enam algdokumentatsiooni säilitamist, kuna võlausaldajal on õigustatud eeldus, et jõustunud lahend välistab samas asjas uue vaidluse agatamise ja vajaduse algdokumente esitada. Võlausaldajal puudus mõistlik võimalus ette näha (isikult ei saa eeldada nõ selgeltnägija/ennustaja võimete olemasolu), et seadusandja kavatseb, õiguskindluse ja õiguspärase ootuse põhimõtteid selgelt rikkudes, tulevikus kehtestada õigusakti, mis loob võlausaldajale tagasiulatuvalt kohustuse nõ <i>igavesti</i> säilitada tarbijakrediidilepinguga seotud dokumentatsiooni ja seda ka peale vastava kohtulahendi jõustumist, et oleks võimalik igal ajal tulevikus uuesti alata jõustunud kohtulahendi puhul kohtulahendi õigsuse kontroll. Silmas tuleb pidada ka asjaolu, et varasem regulatsioon ja kohtupraktika VTL osas erineb käesoleval ajal kehtivast regulatsioonist ja käesoleva aja kohtupraktikast.	
6.	5. Omega juhib ühtlasi tähelepanu asjaolule, et selline juba jõustunud kohtulahendite nõ uuesti avamine tooks ühtlasi kaasa äärmiselt suure töökoormuse kohtute jaoks, mis tooks see sel juhul ilmselt vältimatult kaasa juba praegu äärmiselt koormatud kohtute nõ ummistumise mitmeteks aastateks, mida ei saa pidada õiguskindluse põhimõtet silmas pidades lubatavaks.	Teadmiseks võetud, selgitatud Kavandatud TMS-i, PankrS ja TsMSRS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.
7.	6. Omega juhib ühtlasi tähelepanu asjaolule, et selline juba jõustunud kohtulahendite nõ uuesti avamine tooks ilmselt kaasa ka riigi rahalise vastutuse suures ulatuses ja mahu. Riigivastutuse seaduse § 7 lg 1 kohaselt isik, kelle õigusi on avaliku võimu kandja õigusvastase tegevusega avalik-õiguslikus suhtes rikkunud (edaspidi <i>kannatanu</i>), võib nõuda talle tekitatud kahju hüvitamist. Käesoleval juhul on riik kehtiva seadusandluse kohaselt andnud võlausaldajatele lubaduse, et ka tarbijakrediidilepingute puhul on võimalik oma nõue kohtumenetluses maksma panna maksekäsu kiirmenetluses ja tagaseljaotsusega koos lubadusega, et sellises menetluses tehtud lahendi jõustumisel ei ole võimalik sellist jõustunud kohtulahendit hiljem ei tühistada ega vaidlustada. Sellise menetluse eest on riigile tasutud nii riigilõivu kui kantud ka kulusid nii maksekäsu kiirmenetluse avalduse kui hagi koostamiseks. Riigi poolt antud eespool viidatud lubaduse rikkumine tooks kaasa võlausaldajatele õiguse esitada riigi vastu sellise lubaduse rikkumisega tekitatud kahju hüvitamise nõue – selline nõue hõlmab nii tasutud	Selgitatud Kavandatud PankrS, TMS-i ja TsMSRS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.

	riigilõivu, muid maksekäsu menetluses kantud kulusid, kui ka võimalikku varalise kahju nõuet saamata jäänud tulu osas (nt juhul, kus nõuet ei ole enam mõistlikult võimalik maksuma panna nt dokumentatsiooni hävitamise või aegumise tõttu). Selliste võimalike riigi vastu esitatavate kahjunõuete maht töötab kujuneda ulatuslikuks/suureks, mis omakorda ummistaks/halvaks halduskohtute töö. Eelnõu olemasoleval kujul jõustumisel on ka Omega sunnitud eespool viidatud kahju tekkimisel esitama vastava kahju hüvitamise nõude riigi vastu.	
8.	7. Arvestades eelnevat, tuleb eespool viidatud muudatuste osas (so kaaskirja p 8 ja 9), seaduslikkuse ja õiguspärasuse tagamiseks ning põhiseadusega vastuolu ja riigile kahju tekkimise välistamiseks, lisada rakendussäte, et vastavad muudatused on kehtivad vaid nende tarbijakrediidilepingu osas tehtud maksekäskude ja tagaseljaotsuste osas, mis on tehtud alates 01.01.2026, st selles osas puudub Eelnõus toodud õigusmuudatustel tagasiulatuva õigusjõud.	Selgitatud Kavandatud PankrS, TMS-i ja TsMSRS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.
Aktsiaselts PlusPlus Capital ja Fresh Finance OÜ		
1.	1. Osa kavandatavatest meetmetest ei ole eesmärgi saavutamiseks vajalikud 1.1. Eesmärgi saavutamiseks piisavad meetmed Eelnõus seatud eesmärk – tugevdada tarbijate kaitset maksekäsu kiirmenetluses – on mõistetav ja põhjendatud. Toetame algatust, mis aitab kaasa turu korrastamisele, selgete reeglite kehtestamisele ning ausa konkurentsi tagamisele ning oleme selle poolt, et luuakse läbipaistvam ja õiglasem keskkonna nii tarbijatele kui ka vastutustundlikele ettevõtjatele, ning tugevdab usaldust kogu süsteemi vastu. Samas tuleb rõhutada, et mitmed kavandatud meetmed ületavad selle eesmärgi saavutamiseks vajaliku ulatuse, seades ohtu menetlusliku tasakaalu, õiguskindluse ning tekitades olulisi riske õiguspäraselt tegutsenud ettevõtete krediidihaldusele ja finantsstabiilsusele. Meie hinnangul on eelnõus seatud eesmärk saavutatav mõõdukama regulatiivse sekkumise kaudu. Piisavad ja proportsionaalsed meetmed oleksid: • piirang, mille kohaselt saab tarbijakrediidilepingust tuleneva nõude osas maksekäsu kiirmenetluses nõuda ainult põhivõlgnevust, seadusjärgset intressi ja viivist, arvestades samas tehtud tagasimakseid seaduslikus järjekorras (punkt 1 ministri kirjas); • nõue esitada kohtule vajalikud dokumendid ja andmed, mis võimaldavad nõude tuvastamist ja selle õiguspärasuse esmast kontrolli (punkt 2 ministri kirjas); • kohtule antav võimalus paluda täiendavaid tõendeid, säilitades samas kiirmenetluse lihtsustatud olemuse (punkt 4 ministri kirjas); • makseettepaneku tegemise tähtaja pikendamine kümnele päevale kahekümnele päevale, mis annab	Teadmiseks võetud

	võlgnikule rohkem aega reageerimiseks (punkt 6 ministri kirjas). Need meetmed on asjakohased, proportsionaalsed ja eesmärgipärased, ning tugevdavad õiguskaitse kvaliteeti ja tarbija huvide kaitset.	
2.	1.2. Ebaotstarbekad ja ebaproportsionaalsed muudatused Peame ebaotstarbekaks ja liigselt koormavaks järgmisi eelnõus tehtud ettepanekuid, mis ei ole sihipärased ega õiguspoliitiliselt põhjendatud: • Puuduste kõrvaldamise võimaluse kaotamine (punkt 3 ministri kirjas) – puudub igasugune põhjendatud vajadus võtta menetlusosaliselt maksekäsu kiirmenetluses ära õigus esitada täiendusi, selgitusi või kõrvaldada formaalsed puudused. Selline õigus on ette nähtud ka hagimenetluses ning on osa õiglasest menetlusest. Puuduste kõrvaldamise võimaluse kaotamine tooks menetlusse tarbetult formaalseid lõkse ning võib viia sisuliselt põhjendatud nõuete menetlusliku tagasilükkamiseni, mis ei ole kooskõlas tõhusa õiguskaitse ega menetlusökonoomia põhimõtetega. • Riigilõivu tagastamise korra kaotamine (punkt 5 ministri kirjas) – olukorras, kus avaldus jäetakse formaalsete puuduste tõttu rahuldamata ja kohus asja sisuliselt läbi ei vaata, on riigilõivu mittetagastamine ebaproportsionaalne tagajärg heas usus tegutsenud avaldajale. See ei ole põhjendatud. Riigilõivu eesmärk on katta riigi kulud, mis tekivad õiguskaitse pakkumisel. Kui sisuline menetlus jääb ära, ei teki ka kulu, mille katmiseks lõiv on mõeldud. Eriti problemaatiline on see maksekäsu kiirmenetluse kontekstis, mis peaks olemuselt olema lihtne, odav ja kuluefektiivne õiguskaitsevahend. Selline karistuslikuna näiv muudatus kahjustab menetlusosaliste usaldust õigussüsteemi vastu ja suurendab põhjendamatult õiguskaitse kuluriske. • Tagantjärele korduva kohtuliku kontrolli võimaldamine juba jõustunud maksekäskude või tagaseljaotsuste suhtes (punkt 8 ministri kirjas) – kuivõrd tegemist on õigusriigi ja õiguskindluse seisukohalt äärmiselt problemaatilise muudatuse ettepanekuga, esitame selle kohta üksikasjalikud põhjendused alljärgnevas peatükis 2. Eelkirjeldatud muudatused ei ole eesmärgi saavutamiseks vajalikud ning suurendavad oluliselt võlausaldaajate menetlusriske. Lisaks võivad need põhjustada õiguskindlusetust ja segadust kohtumenetluse praktikas ning mõjutada oluliselt ka nõuete majanduslikku hindamist ja käsitlemist.	Segitatud Viidatud TsMS muudatuse eesmärkideks on vältida tarbijakrediidilepingust tulenevate ülemääraste nõuete esitamist maksekäsu kiirmenetluses ja parandada avalduste kvaliteeti. Samuti võimaldab muudatus optimeerida maksekäsuosakonna töökoormust, kuna selliste avalduste puhul ei tule kohtul edaspidi lõike 1 alusel avaldaja poole seisukoha saamiseks pöörduda. Kavandatud PankrS, TMS-i ja TsMSRS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.
3.	2. Seadusemuudatuste tagasiulatuva kohaldamise välistamine 2.1. Jõustunud kohtulahendite täiendav kohtulik kontroll ei ole põhjendatud ega vajalik Eelnõus kavandatud muudatused – nagu nõude ulatuse piiramine ning tõendite esitamise kohustus – võimaldavad tulevikus tagada tarbijakaitse parema	Selgitatud Kavandatud PankrS, TMS-i ja TsMSRS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad

taseme maksekäsu menetlustes. Sellest tulenevalt ei ole õiguspoliitiliselt põhjendatud nende reeglite alusel tehtud lahendeid kahtluse alla seada. Täiendava kohtulik kontrolli võimaluse kehtestamine õõnestab õigusselgust ja õiguskindlust, mis on õigussüsteemi ja ettevõtluskeskkonna aluspõhimõtted. Kohtulahendite lõplikkus on praktikas aluseks mitmetele äriotsustele, sealhulgas finantsprognosidele ja riskihindamisele. Eriti problemaatiline oleks selline meede olukorras, kus puudub ajapiirang – sel juhul muutuksid kõik varasemad kohtulahendid määramatus ajas uuesti vaidlustatavaks. Selline praktika võimendaks ebastabiilsust ja õiguslikku määramatust, mistõttu pole ettevõtjatel ega portfellihalduritel võimalik usaldusväärselt oma riske hinnata ega nõudeid realiseerida. Kui seadusandja seab tagantjärele kahtluse alla juba jõustunud kohtulahendid, peavad ettevõtjad ümber hindama varem tehtud otsustel põhinevad portfellid ja lõpetatud juhtumid. See tähendab lisakulusid, ebaefektiivset ressursi kasutust ning negatiivset mõju turuosaliste finantstulemustele. Õigusliku ebakindluse tõttu muutub keeruliseks pikaajaliste finantsplaanide tegemine, suureneb risk rahavoogude seiskumiseks ning piirangud tegevuses võivad viia ka äärmuslike lahendusteni, nagu ettevõtte tegevuse lõpetamine. Lisaks tuleb seadusandjal selgelt läbi mõelda, kuidas lahendatakse kohtukulude kandmise küsimus. Kui seadusemuudatus võimaldab juba jõustunud kohtulahendite muutmist ja nõuete vähendamist, tuleb vältida olukorda, kus kohtuotsusele tuginev võlausaldaja peab kandma täiendavad kulud enda õiguste kaitsmiseks. Ei ole põhjendatud ega õiglane, et isik, kes on oma õigusi seni realiseerinud kohtu kaudu seaduslikult ja heas usus, peab hiljem kaitsma neid uuesti ning kandma sellega seotud kohtukulusid. Selliste vaidluste kulud peaks kandma kas kohtuotsuse ümbervaatamist taotlev isik või – kui tegemist on seadusandja poolt tekitatud ebakindlusega – riik. Jõustunud kohtuotsuste uuesti avamine – eriti ilma ajapiiranguta – looks ohtliku pretsedendi, mis mõjutaks negatiivselt õiguskeskkonna usaldusväärsust ja õigussuhete prognoositavust. Selline areng ei ole kooskõlas ettevõtlusvabaduse, õiguspärase ootuse ega õiguskindluse põhimõtetega ning õõnestab usaldust õigusriigi toimimise vastu. Lisaks tuleb rõhutada, et sellise seadusemuudatusega saadab riik ettevõtlus- ja õiguskeskkonnale ohtliku signaali: ka jõustunud kohtulahendid ei pruugi olla lõplikud ega täitmiseks. Selline ebakindlus õõnestab usaldust õiguskaitse toimimise vastu ning pärsib investeerimiskindlust, sh välisinvestorite silmis. Usaldusväärne õiguskeskkond eeldab, et kohtuotsused on lõplikud ning neile saab tugineda – nii äriotsuste tegemisel, finantseerimisel kui portfelli haldamisel.	täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.
--	---

	Kui seadusandja ise seab need otsused tagantjärele kahtluse alla, väheneb Eesti atraktiivsus rahvusvahelise investeerimiskeskonnana. Kavandatud regulatsioon eeldab ka seda, et kohtus juba kontrollitud dokumendid tuleb maksejõuetusmenetluses uuesti üle vaadata. Selline topelt kontroll ei ole põhjendatud.	
4.	2.2. Mõju kohtute koormusele ja õigusselgusele Ei saa nõustuda seletuskirjas esitatud seisukohaga, et eelnõu saavutab oma peamise eesmärgi – tõhustada ja kiirendada tsiviilkohtumenetlust ning optimeerida ja vähendada kohtute töökoormust, et jätta kohtunikele enam aega tegeleda keerukamate õigusvaidlustega. Vastupidi – kavandavad sisulise kontrolli mehhanismid ja dokumentide läbivaatamise kohustus suurendavad kohtute töömahtu ning pikendavad menetlusaegu. Eelnõus puudub hinnang selle kohta, kas kohtutel on ressursi ja võimekus sellist koormust kanda. Samuti ei vähenda võlgnikule pikema tähtaja andmine kohturessursi probleemi, kui süsteemi suunatakse massiliselt uusi nõuete vaidlustusi juba lõppenud menetlustes. Viimase aasta jooksul on kohtud ja pankrotihaldurid korduvalt avalikult osutanud, et töökoormus on märkimisväärselt kasvanud. Kohtunikud on toonud välja, et Eesti kohtusüsteem töötab oma maksimaalse võimekuse piiril, mis mõjutab otseselt kohtumenetluste kvaliteeti ja kiirust (Vt https://www.err.ee/1609603067/kohtunikud-uliinimlik-koormus-ohustab-menetluste-kvaliteeti). Riigikohtu esimees Villu Kõve on rõhutanud, et kohtumenetlus muutub aeglasemaks, ja see on tõsine murekoht riigile (Vt https://www.err.ee/1609714290/villu-kove-kohtususteem-aeglustub-ja-on-pohjust-muretsemiseks). Sellises olukorras ei ole põhjendatud kehtestada kohtutele täiendavaid kohustusi juba menetletud nõuete ümberhindamise teel – seda enam, et kohturessurs on juba praegu pingelises seisus ning eelnõus puudub mõjuanalüüs selle kohta, kuidas muudatusi praktikas rakendada. Tegelikult aitaks kohtute töökoormust vähendada ebavajalike ja ebaproportsionaalsete muudatuste eelnõust välja jätmine – eeskätt loobumine juba jõustunud maksekäskude ja tagaseljaotsuste tagantjärele vaidlustamiseks võimaluse loomisest). Selle meede ei ole õiguspoliitiliselt vajalik olukorras, kus tarbijate huvide kaitseks on juba kavandatud järgmised toimivad lahendused: • maksekäsu kiirmenetluses esitatava nõude ulatuse piiramine (üksnes põhivõlgnevus, seadusjärgne intress ja viivis); • nõue esitada tõendavad dokumendid kohtule. Selliste meetmete olemasolul ei ole põhjendatud ega mõistlik luua täiendavat õigusselgusetust ega avada	Selgitatud Kavandatud TMS-i, PankrS-i ja TsMSRS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.

	võimalust lõplike kohtulahendite uuesti läbivaatamiseks, eriti kuna maksejõuetusmenetluses tuleks uuesti hinnata kohtumenetluses juba kontrollitud dokumente.. Selline meede ei täida eesmärki, vaid nõrgestab õiguskindlust, suurendab koormust kohtutele ning kahjustab turuosaliste usaldust kehtiva õiguskorra vastu.	
5.	1. 2.3. Mõju ettevõtlusvabadusele Lisaks kahjustaks see ettevõtlusvabadust. Õiguskindlusetus jõustunud lahendite võimaliku ümberhindamise tõttu pärsib majanduslikku otsustuskindlust, takistab pikaajaliste finantsplaanide tegemist ja võib kaasa tuua rahavoogude seiskumise, turuosaliste tegevuse piiramise ning äärmuslikel juhtudel ka ettevõtete sulgemise. Kohtulahendite lõplikkus on praktikas aluseks paljudele äriotsustele, sealhulgas finantsproгноosidele ja riskihindamisele. Kui seadusandja seab tagantjärele kahtluse alla juba jõustunud kohtulahendid, tähendab see, et ettevõtted peavad ümber hindama varasematel otsustel põhinevad portfelliid ning tegelema uuesti juhtumitega, mille osas õiguskaitse on juba saadud. See toob kaasa otsese negatiivse mõju turuosaliste finantstulemustele, suurendab kulusid ning suunab ressursse ebaefektiivselt – õiguskaitse otsimise asemel tuleb tegeleda varasemate otsuste kaitsmise või uuesti tõendamisega. Selline olukord ei ole kooskõlas ettevõtlusvabaduse, õiguspärase ootuse ega õiguskindluse põhimõtetega ning õõnestab usaldust õigusringi toimimise vastu.	Selgitatud Kavandatud PankrS, TMS-i ja TsMSRS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.
6.	3. Seadusemuudatuste tagasiulatuva kohaldamise välistamine 3.1. Seadusemuudatuse tagasiulatuv kohaldamine tuleb välistada Pöördumisest ega seletuskirjast ei selgu, kas kavandatavad muudatused laienevad tagasiulatuvalt juba jõustunud kohtulahenditele ega ka see, kui pika aja jooksul pärast maksekäsu või tagaseljaotsuse jõustumist oleks kohtulik korduv kontroll lubatud. Selline määratlematus tekitab märkimisväärset õiguskindlusetust ning kahjustab krediidiandjate õiguspärase ootust. Tagasiulatuv kohtulik kontroll raskendab oluliselt ka ettevõtjate võimet hinnata ja hallata nõuete portfelle ning teeb keeruliseks riskide prognoosimise. Õiguskindluse ja õiguspärase ootuse põhimõtted. Juhul kui seadusandja siiski otsustab võimaldada jõustunud kohtulahendite ülevaatamist, tuleb selgesõnaliselt välistada muudatuste tagasiulatuv kohaldamine – s.t seadusemuudatuse hetkeks juba jõustunud maksekäskude ja tagaseljaotsuseid ei tohi seadusemuudatuse jõustumise järel enam kohtulikult uuesti üle vaadata. Vastasel juhul seatakse kahtluse alla juba lõppenud ja kehtivate õigussuhete stabiilsus, mis lõhub usaldust õiguskeskonna vastu. Ettevõtted, kes on seni tegutsenud kehtiva õiguse järgi ja kujundanud oma tegevusplaanid vastavalt kehtivale korrale, satuksid	Selgitatud Kavandatud PankrS, TMS-i ja TsMSRS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.

	olukorda, kus varasemad õiguspärased otsused ja prognoosid – näiteks portfelli väärtuse või likviidsuse osas – tuleks ümber hinnata, sageli tagantjärele ebasoodsatel tingimustel. Selline õiguslik regress rikuks ettevõtlusvabaduse ja õiguspärase ootuse põhimõtteid. 6 Õigusselguse põhimõtte kohaselt peab isikul olema võimalik piisava täpsusega ette näha, missuguseid õiguslikke tagajärgi tema tegevus kaasa toob. Seega ei saa seadusandja kehtestada regulatsiooni, mis seaks minevikus tehtud otsused ja tegevused uude valgusse, eeldades, et isikud oleksid pidanud nägema ette tulevase muudatusi. Euroopa Kohtu praktikast tulenevad muudatused ei tohi olla koormavamad kui kohtumääruse tegemise ajal kehtinud õigusega sätestatu. Mõju tõendamisevõimele. Oluline on arvestada, et KAVS § 47 lg 5 kohustab krediidiandjat ja vahendajat säilitama krediidi väljastamise ning krediidi teenindamisega seotud andmed ja dokumendid, mille alusel tarbijale krediiti antakse või teenust osutatakse vaid kolme aasta jooksul tarbijaga lepingu lõppemisest arvates. Seega, jõustunud maksekäsu määruste ja tagaseljaotsuste puhul, mis pärinevad rohkem kui kolme aasta tagusest ajast, ei pruugi enam olla võimalik nõudeid piisavalt tõendada. See loob ebaõiglase olukorra, kus õiguspärane nõue võib jääda rahuldumata pelgalt seetõttu, et tõendamine ei ole enam võimalik. Tagajärjeks oleks olukord, kus seaduskuulekas tarbija on halvemas olukorras võrreldes võlgnikuga, kellel on õnnestunud oma kohustuste täitmist pikka aega vältida. Vt analoogia korras Riigikohtu 24.11.2023 määrust tsiviilasjas nr 2-21-13098, p 34: „<i>Sellisel juhul oleksid lepingut rikkuvad võlgnikud paremas seisus (s.o peaksid kokkuvõttes tasuma vähem raha) võrreldes nende võlgnikega, kes lepingut korrektselt täidavad. Selline lepingu rikkumist julgustav tõlgendus ei oleks seaduse mõttega kooskõlas.</i>“ Põhiseaduslik raamistik ja regulatiivne etteaimatavus. Põhiseaduse § 10 alusel kehtiv õiguskindluse põhimõtte hõlmab nii õiguspärase ootuse, õigusselguse kui ka vacatio legis'e nõudeid (RKPJKo 5-24-22, p 73). Kohtupraktika kohaselt on üldjuhul keelatud kehtestada uusi koormavaid õiguslikke tagajärgi juba alanud õigussuhetele. Riigikohus on rõhutanud, et ettevõtlusvabadus PS § 31 tähenduses hõlmab ka usaldust kehtivate lepingute püsimise suhtes ning kaitseb ettevõtjat ettenägematute ja põhjendamatute piirangute eest (RKPJKo 5-24-22, p 71 ja 77). Need põhimõtted laienevad PS § 9 lg 2 alusel ka juriidilistele isikutele. Seetõttu on ainuõige ja põhiseaduspärane lahendus see, et seadusemuudatused kohaldatakse üksnes tulevikku suunatult. Aastaid kehtinud õigusnormide muutmisel tuleb anda ettevõtjatele mõistlik aeg kohanemiseks. Jõustunud kohtulahendite uuesti avamine ei tohi üldse kaalumisel olla – see pärsib õiguskeskonna	
--	---	--

	stabiilsust ja võib avaldada negatiivset mõju ka laenuturule tervikuna. Samuti võib jõustunud kohtulahendite ülevaatamine kollektiivmenetluses tõstatada isikuandmete kaitse ja ärisaladuse hoidmise küsimusi – praktikas on tekkinud olukordi, kus nõuete tõendamiseks tuleb avaldada ärimudeleid ja tundlikke andmeid, mis võivad sattuda konkurentide kätte. 7 Soovituslik leevendusmeede. Kui seadusandja siiski kehtestab õiguse jõustunud kohtulahendeid tagantjärele vaidlustada, tuleks selgelt sätestada, et KAVS § 47 lg-s 5 sätestatud kolmeaastast tähtaega ületavate nõuete tõendamiseks on piisav allkirjastatud lepingu olemasolu. See tagaks vähemalt minimaalse tõendamiskindluse vanemate nõuete osas ning aitaks säilitada õiglast kohtlemist, majanduslikku prognoositavust ja stabiilsust krediiditurul.	
7.	4. Ajaline piirang Kui seadusandja otsustab vaatamata eeltoodule võimaldada korduvat kohtulikku kontrolli juba jõustunud maksekäskude või tagaseljaotsuste osas, tuleb seaduses sätestada konkreetne ja selge ajaline piir. Ilma ajalise piiranguta ei ole võlausaldajatel võimalik oma riske realistlikult hinnata ega õigusi tõhusalt realiseerida, mis omakorda kahjustab õiguskaitse kättesaadavust ja majandusliku tegevuse prognoositavust. Meie hinnangul ei tohiks see periood olla pikem kui 6 kuud arvates seaduse jõustumisest. Vastasel juhul muutuvad kohtulahendid määramatus ajas vaidlustatavaks, mis moonutab õigusselgust ja takistab nõuete majanduslikku hindamist ning realiseerimist.	Selgitatud Kavandatud PankrS, TMS-i ja TsMSRS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.
8.	5. Mõju ettevõtjatele ja halduskoormusele Ei saa nõustuda eelnõu koostajate seisukohaga, et kavandatud muudatused ei suurenda ettevõtjate halduskoormust. Vastupidi – esitatavate nõuete, dokumentide ja vorminõuete kasv tähendab olulist lisakoormust nii krediidiandjatele kui ka nõuete haldajatele. Valitsus on ise loonud tööandjatest koosneva töörühma, mille eesmärk on vähendada ettevõtlust takistavat bürokraatiat ja halduskoormust. Mitmed käesolevas eelnõus sisalduvad muudatused liiguvad sellele eesmärgile aga otseselt vastupidises suunas suurendades just nende ettevõtjate halduskoormust, keda valitsus on avalikult lubanud toetada. Seetõttu tuleks kavandada ka meetmeid halduskoormuse vähendamiseks, näiteks tehniliste lahenduste või standardiseeritud vormide kaudu.	Mittearvestatud, selgitatud TsMS § 2 kohaselt on tsiviilkohtumenetluse ülesanne tagada, et kohus lahendaks tsiviilasja õigesti, mõistliku aja jooksul ja võimalikult väikeste kuludega. Maksekäsu kiirmenetlus võimaldab võlanõudeid lahendada lihtsustatud korras, tagades seeläbi menetluse kiiruse ja kuluefektiivsuse. Formaliseeritud menetluse puhul on eriti oluline tagada selle toimimise usaldusväärsus ja ka selles menetluses peab olema tagatud tsiviilkohtumenetluse esmane eesmärk – asja lahendamine õigesti. Kohtumenetluses vorminõuete ja nõuet tõendavate dokumentide esitamise korra muutmist ei saa käsitleda halduskoormusena. Menetlusosalisel ei saa olla

		ootust, et ta saab oma nõude selle aluseks olevaid dokumente kohtule esitamata maksmata panna. Riigil on õigus võimaldada lihtsustatud menetlust, kuid on õigus sellist menetluskorda ka vajadusel muuta. Nõuded kehtestatakse tarbijate õiguste kaitseks ja korra kohase kohtumenetluse tagamiseks. Kui kaaluda ühest küljest tarbija õiguste kaitse ja kohtusüsteemi toimimise usaldusväärsuse säilitamise eesmärki ja teisest küljest tarbijakrediidiandjate lisanõuete kehtestamist tarbijakrediidilepingust tulenevate nõuete menetlemisel maksekäsu kiirmenetluses, on ilmne, et tarbija õiguste ja kohtusüsteemi usaldusväärsuse kaitse kaaluvad üles krediidiandjate mõningasest ebamugavusest tekkiva riive lisatoimingute tegemisel maksekäsu kiirmenetluse avalduse esitamisel. Lisaks tuleb arvestada seda, et maksekäsu kiirmenetlus on alternatiivne menetlus, st krediidiandjal ei ole kohustust seda liiki menetlust oma nõuete maksmapanemiseks kasutada, ta võib kasutada ka hagimenetlust.
9.	6. Kokkuvõte 2. Toetame eesmärki tagada õiglane ja vastutustundlik krediidisuhete menetlemine. Samas ei toeta me muudatusi, mis seavad ohtu õigusselguse, menetlusökoonoomia ja kohtuotsuste lõplikkuse. Palume eelnõu koostamisel silmas pidada menetlusliigi olemust, õiguspärase ootuse kaitset ning kohtusüsteemi tegelikku võimekust kavandatud muudatuste rakendamisel.	Teadmiseks võetud Õiguslikke valikuid selgitatud konkreetsete märkuste juures.
Advokaadibüroo Sorainen OÜ		
1.	1. Kirjutan Teile seoses tsiviilkohtumenetluse seadustiku jt seaduste muutmise eelnõuga 1 Eelnõude infosüsteemis eelnõu toimiku number: 24-1175, 14.07.2025 avaldatud dokumendid. (eelnõu), millega muudetakse mh maksekäsukiirmenetluse korda. Esitasite eelnõu 14.07.2025 turuosalistele arvamuse avaldamiseks. 2. Advokaadibüroo Sorainen OÜ klient on Julianus Inkasso OÜ (registrikood 10686553), kelle palvel analüüsisime maksekäsukiirmenetlust puudutavate muudatuste vastavust head õigusloomet reguleerivate eeskirjadele ja põhiseadusele.	Teadmiseks võetud

2.	1. KOKKUVÕTE 1. Eelnõu on välja töötatud kiirustades ja on vastuolus hea õigusloome reeglistikuga. Eelnõu maksekäsu kiirumenetlust puudutav osa on vajalik eelnõust välja jätta. Eelnõuga muudetakse maksekäsu kiirumenetlus mittetoimivaks. See omab olulist negatiivset mõju kõikidele sihtgruppidele, sh kohtusüsteemile ja tarbijatele. Täielikult on hindamata eelnõuga kaasnevad mõjud.	Mittearvestatud Eelnõuga tehakse vajalikud muudatused, et tagada formaalses menetluses tarbijate õiguste kaitse, korrakohane kohtumenetlus ja tsiviilkohtumenetluse eesmärkide täitmine. Eelnõu menetluse viis lähtub poliitilisest valikust.
3.	2. Eelnõule ei ole koostatud väljatöötamiskavatsust (VTK), ei ole kaalutud alternatiivseid lahendusi ega põhjendatud esitatud valikut. Puudub analüüs kooskõlast põhiseadusega ning eelnõu on ilmses vastuolus valitsusliidu aluslepinguga. Eelnõu eesmärk on optimeerida kohtute töökoormust. Samal ajal ei ole selgitatud, kuidas ei mõjuta kuni 23 000 võimaliku lisanduvat hagimenetlust kohtute töökoormust (sh mõju riigieelarvele, täiendavate kohtunike vajadus, mõju teistele kohtuasjadele ja kohtusüsteemi toimimisele). Liiatigi on jäetud tähelepanuta, et tarbijakrediitdivõtja jaoks muutuvad vaidlused hagimenetluses oluliselt kallimaks, mistõttu kaasneb lõppastmes eelnõuga oluline negatiivne mõju just tarbijakrediitdivõtjale.	Mittearvestatud Eelnõu menetlemise viis lähtub poliitilisest otsustusest. Eelnõuga tehakse vajalikud muudatused, et tagada formaalses menetluses tarbijate õiguste kaitse, korrakohane õiguste kaitse ja tsiviilkohtumenetluse eesmärkide täitmine. Kohtu töökoormuse leevendamiseks tarbijakrediitiasjade lahendamisel võetakse kasutusele IT-lahendus, mis abistab kohtunikke avalduse andmete ja vastustundliku laenamise põhimõtte kontrollimisel hagimenetluses.
4.	3. Eelnõu oluliste puudujääkide tõttu teen ettepaneku eraldada eelnõust maksekäsu kiirumenetlust puudutav osa. Palume koostada VTK, mille raames analüüsitaks lahendatavat probleemi, võimalikke lahendusi (sh olemasoleva olukorraga jätkamise võimalused) ning eelistatavat lahendust. Ühtlasi teen ettepaneku edasiseks menetluseks luua töögrupp, kuhu kuuluvad erinevate mõjutatud sihtgruppide ja Riigikohtu esindajad.	Mittearvestatud. Eelnõu menetlemise viis lähtub poliitilisest valikust.
5.	2. HEA ÕIGUSLOOME EEST VASTUTAV MINISTEERIUM EI JÄRGI HEA ÕIGUSLOOME EESKIRJA 2.1. Vastutav ministeerium nõuab teistelt enam kui endalt 6. Justiits- ja Digiministeeriumil on oluline roll hea õigusloome tagamisel, kontrollides seaduseelnõude kooskõlastamisel nende vastavust kehtivale õigusele ning Euroopa Liidu õiguse nõuetele (Vabariigi Valitsuse seadus. – RT I, 30.06.2023, 11, § 59 lg 1; Vabariigi Valitsuse 23.12.1996 määrus nr 319 „Justiitsministeeriumi põhimääruse kinnitamine“. – RT I, 29.12.2017, 55. Punkt 10(5)). 7. Ometi ei ole Justiits- ja Digiministeerium eelnõu koostamisel ise hea õigusloome reeglistikku järginud. Eelnõu senine menetlus on olulises osas vastuolus hea	Selgitatud Muudatused ja eelnõu menetlemise viis lähtuvad poliitilistest valikutest. Kavandatud PankrS, TMS-i ja TsMSRS-i regulatsiooni muudatuste mõju ja põhiseaduspärasus vajavad täiendavat analüüsi. Muudatused jäetakse eelnõust välja.

	õigusloome reeglistikuga, mis on viinud mh selleni, et eelnõu kooskõla põhiseadusega ei ole analüüsitud. 8. Justiits- ja Digiministeeriumi missioon õiguspoliitika valdkonnas on luua ministeeriumi enda õigusloometegevuse ja teiste ministeeriumide õigusloome juhtimise kaudu põhiseadusest lähtuv eesmärgipärane, tõhus, kättesaadav ja teiste riikidega võrreldes konkurentsivõimeline õigussüsteem (Avaleht Justiits- ja Digiministeerium - www.justdigi.ee). 9. Justiits- ja Digiministeerium kontrollib teiste ministeeriumide ettevalmistatud eelnõude vastavust hea õigusloome ja normitehnika eeskirjale (Vabariigi Valitsuse reglement. – RT I, 05.07.2023, 236. § 6 lg 41 ja lg 5. tehes seda eelnõude kooskõlastamise käigus, kus mh juhib eelnõu koostajate tähelepanu puudustele). 10. Samuti on Justiits- ja Digiministeerium vastutav ülevaate koostamise eest, mille raames hinnatakse „Õigusloomepoliitika põhialused aastani 2030“ täitmist (Õigusloomepoliitika põhialused aastani 2030 Justiits- ja Digiministeerium - www.justdigi.ee (ülevaated)). Ülevaatest nähtub Justiits- ja Digiministeeriumi eriline tähelepanu just kahel eelnõude koostamisega seotud probleemil. Nendeks on eelnõude kooskõla põhiseadusega („põhiseaduspärasuse hindamine on olnud õigusloomepoliitikas luubi all järjepidevalt“) ning eelnõude väljatöötamiskavatsused. 11. Kõnealuse eelnõu puhul on Justiits- ja Digiministeerium ise maksekäsukiirmenetluse muudatuste osas põhjendamatult jätnud koostamata VTK ning põhiseaduspärasuse analüüsi läbi viimata. Näiteks soovitakse eelnõuga muuta PankrS § 10 lg 5 ja § 100³ lg 4 p 4 ning TMS § 221 lg-d 1¹ ja 2 nii, et edaspidi pole maksekäsu kiirmenetluses tarbijakrediitdivõlgniku kohta tehtud kohtulahendil pankroti- ega täitemenetluses lõpliku kohtulahendi tähendust. Eelnõu seletuskirjast ei selgu, kas selline <i>res judicata</i> põhimõtte riive on põhiseadusega (PS § 10) kooskõlas.	
6.	2.2. Eelnõu on vastuolus hea õigusloome ja normitehnika eeskirjadega, sh puudub VTK. Valitsusliidu alusleping ei asenda VTK-d 12. Maksekäsukiirmenetluse muudatusi puudutav osa on koostatud kiirustades. Oluliselt on rikutud mitmeid hea õigusloome nõudeid, sh puudub VTK nagu näeb ette Riigikogu Õigusloomepoliitika põhialused aastani 2030 (Riigikogu 12.11.2020 otsus „Õigusloome poliitika põhialuste aastani 2030 heakskiitmine“. - RT III, 17.11.2020, punkt 12.1 2. https://www.riigiteataja.ee/akt/317112020002) ja Vabariigi Valitsuse hea õigusloome ja normitehnika eeskiri (HÕNTE) (Vabariigi Valitsuse 22.11.2011 määrus „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri“. – RT I, 29.12.2011, 228, § 1 lg 1). 13. Ükski HÕNTE § 1 lõikes 2 nimetatud erand ei ole käesoleval juhul kohaldatav, sh ei saa VTK-d jätta	Mittearvestatud Eelnõu menetlemise viis lähtub poliitilisest otsustusest.

	koostamata põhjusel, et tarbijakrediiditeema on kajastatud valitsusliidu aluslepingus. 14. VTK ühe osana tulnuks kirjeldada lahendamist vajavat probleemi, eesmärgi, analüüsida võimalikke lahendusi, esitada võimalike lahenduste võrdlus ja eelistatav lahendus ning selgitada valitud lahenduste sobivust kehtivasse õiguskorda (HÕNTE § 1 lõige 1 punktid 1-4). Rikkumise tagajärjeks on see, et eelnõuga kavandatakse mitmeid sihtgruppe mõjutavat olulist muudatust, mille kooskõla põhiseadusega ja mõju kohtusüsteemi toimimisvõimekusele on analüüsimata.	
7.	2.3. Kooskõlastamiseks anti ebamõistlikult lühike tähtaeg. Eelnõu menetlus on vastuolus Vabariigi Valitsuse relemendiga 1. Eelnõu kooskõlastamiseks ei antud piisavat tähtaega. Vabariigi Valitsuse relement näeb ette, et eelnõu kooskõlastamiseks antakse piisav tähtaeg, mis on vajalik asja sisuliseks läbivaatamiseks (Vabariigi Valitsuse relement. – RT I, 05.07.2023, 236. § 7 lg 1). Seda ei tehtud. 2. Eelnõu esitati arvamuse avaldamiseks keset suvist puhkusteperioodi (14.07.2025) jättes kooskõlastamise ajaks 15 tööpäeva. Sedavõrd olulise mõjuga muudatuse puhul (mille osas ka ettevalmistus on olnud puudulik) ei ole piisav jätta turuosalistele keset südasuve niivõrd lühikest kooskõlastamistähtaega.	Mittearvestatud Ei saa nõustuda, et eelnõu kooskõlastamiseks antud aeg oli ebamõistlikult lühike. Eelnõu kooskõlastamiseks anti aega 15 tööpäeva, mis on kokku kolm nädalat.
8.	3. MAKSEKÄSUKIIRMENETLUSE MUUDATUSE MÕJU ON HINDAMATA. NEGATIIVNE MÕJU KAASNEB KOHTUTELE, TARBIJATELE JA TEENUSE PAKKIJATELE 17. Eelnõu seletuskirjas on maksekäsukiirmenetlust puudutav mõjuanalüüs puudulik. Mõjude hindamisel ei ole järgitud HÕNTE-t ega Justiitsministeeriumi ja Riigikantselei koostatud mõjude hindamise juhendit. 18. Hea õigusloome ja mõjude hindamise nõuete eiramine on viinud seega selleni, et eelnõus kirjeldatud eesmärgi (tarbijakrediidi võlgnike kaitse) lahendamiseks valitud meetme sobivust ja vajalikkust (PS § 11) pole hinnatud. Kohaselt on jäetud hindamata muudatustega kaasnevad mõjud. Vabariigi Valitsuse relemendi kohaselt tuleb mõjude hindamisel juhinduda mõjude hindamise metoodikast (Vabariigi Valitsuse relement, § 5. – RT I, 05.07.2023, 236). Seda ei ole tehtud. Mõjude hindamise metoodika näeb ette mh järgmist: <i>”Mõjude analüüsi tegemiseks on tarvis, et tuvastatud oleks probleem, seatud eesmärk ning välja töötatud poliitikavalikud (sh jätkamine sama olukorraga) ja/või -vahendid, mille mõju analüüsida. Mõjude analüüsi ei saa teha abstraktselt ilma nende kolme komponendita.”</i> (Riigikantselei, 2021, Mõjude hindamise metoodika, lk 3. https://www.riigikantselei.ee/valitsuse-too-planeerimine-ja-korraldamine/mojude-hindamine). 19. Puuduliku mõju hindamise tulemusel puudub kindlus, kas pakutav õiguslik lahendus omaks positiivset mõju	Arvestatud osaliselt Seletuskirjas mõjuanalüüsi täiendatud.

	tarbijakrediitdivõtjatele ja vähendaks kohtute töökoormust.	
9.	3.1. Eelnõuga kaasneb kohtute töökoormuse kasv, mis on vastuolus valitsusliidu aluslepinguga. Lisanduda võib maksimaalselt kuni 23 000 hagi aastas 20. Eelnõu seletuskirjas puudub igasugune mõjuanalüüs, kuidas mõjutab eelnõu kohtute töökorraldust. Analüüsida tulnuks, kuidas maakohtud tulevad toime maksimaalselt kuni 23 000 lisanduva kohtuasjaga ning millised on võimalikud riskide maandamise viisid või selgitada selle mõju puudumist. Niivõrd suure muudatuse mõju analüüsimata jätmine Justiits- ja Digiministeeriumi poolt on seda enam arusaamatu, et teadaolevalt on juba täna kohtusüsteem toimetuleku piiril ning puudub piisav ressurss kohtuasjade efektiivseks lahendamiseks. Ebasoovitavate mõjude riski hindamine tulnuks läbi viia VTK koostamise käigus. Seda ei ole tehtud. 21. Muudatuse kohaselt saab maksekäsukiirmenetluses nõuda vaid põhivõlgnevust ja seadusjärgset intressi ning seadusjärgset viivist. Kui krediidiandja soovib nõuda kokkulepitud intressi või nt sissenõudmiskulu saab seda teha üksnes hagimenetluses. Seletuskirjast nähtub samuti, et krediidiandjal tuleb valida, „kas ta saab lahendi kiiresti ja odavalt või esitada nõuded hagimenetluses tarbijaga kohtus, siis on menetlus aga kallim ja aeglasem“. Puudub alus arvata, et vastutustundliku laenamise põhimõtet järginud krediidiandjad loobuvad kokkulepitud intressi jm kulude sissenõudmisest. 22. Ka seletuskirjas on nenditud, et muudatus võib kaasa tuua selle, et korralikult vastutustundliku laenamise põhimõtet järginud võlausaldaja ei vali enam maksekäsukiirmenetlust ja algatab selle asemel kohe hagimenetluse, kuna soovib ka muude tarbijakrediitilepingus kokku lepitud ja VÕS-i alusel lubatud nõuete sissenõudmist (nt sissenõudmiskulu) (12.14.07.2025 avaldatud eelnõu seletuskiri, lk 42). 23. Muudatus mõjutab seega negatiivselt just vastutustundliku laenamise põhimõtet järginud krediidiandjad („nn korraliku krediidiandja jaoks toovad muudatused kaasa selle, et edaspidi on võlgnevuse täies ulatuses sissenõudmine kallim ja ajamahukam“ (14.07.2025 avaldatud eelnõu seletuskiri, lk 41). Muudatusega kaasneb seega vajadus vastutustundlikku laenamise põhimõtet järginud krediidiandjatel oma õiguste kaitseks esitada hagi kohtusse. 24. Kohtute töökoormuse olulise kasvu tõttu on eelnõu maksekäsukiirmenetlust puudutav osa selgelt vastuolus ka Eesti Reformierakonna ja Erakonna Eesti 200 valitsusliidu aluslepinguga, millest nähtub eesmärk vähendada kohtute töökoormust ja teha kõik kohtumenetlused ökonoomsemaks (Eesti Reformierakonna ja Erakonna Eesti 200 valitsusliidu alusleping, p 188 ja p 194). Eelnõuga aga saavutatakse	Selgitatud Muudatuste eesmärgiks on tarbijate parem kaitse ja kohtusüsteemi korrakohane toiminime. Kohtu töökoormuse leevendamiseks tarbijakrediitiasjade lahendamisel, võetakse kasutusele IT-lahendus, mis abistab kohtunikke avalduse andmete ja vastustundliku laenamise põhimõtte kontrollimisel. Arendamisjärgus IT-lahendus võimaldab juba enne avalduse kohtunikuni jõudmist kontrollida hagiavalduse vastavust nõuetele ning juhendada hagejat andmete esitamisel. Andmete kujul hagiavalduse esitamine võimaldab avalduse automaatset töötlemist erinevate AI mudelite abil. Näiteks kontrollida, kas avalduse esitamisel on lisatud kõik vajalikud andmed ja dokumendid (nt allkirjastatud leping, krediidianalüüs). Süsteem tuvastab automaatselt olulisemad andmed (nt sissetulek, maksekohustused) ja tõstab need esile loetavas vormis. Kohtunik ei pea dokumentide vahel käsitsi navigeerima ja otsima olulisi andmeid – töö muutub tõhusamaks ja läbipaistvamaks. See võimaldab maakohtute koormust tarbijakrediitilepingust tulenevate nõuete läbivaatamisel oluliselt leevendada, mille tulemusel lüheneb ka menetlusaeg.

	vastupidine tulemus st kohtute töökoormus tõuseb märkimisväärselt. 25. Eelnõu seletuskirjas on pelgalt mainitud, et maakohtute koormus tõuseb. Seletuskirjas on märgitud, et 2024. aastal esitati maakohtusse 4673 tarbijakrediidilepinguga seotud hagiavaldust. Maksekäsukiirmenetluse asjasid oli 47 380, millest ligikaudu pooled olid tarbijakrediidiasjad. 26. Eelnõu koostajad paistavad olevat jätnud tähelepanuta, et kuivõrd eelnõuga muudetakse maksekäsukiirmenetlus mittetõhusaks on muudatuse jõustumisel tarbijakrediidipakkujatel mõistlik pöörduda oma õiguste kaitseks hagiaga kohtusse. Maksimaalselt võib kohtukoormus kasvada kuni 23 000 uue kohtuasja võrra. Isegi juhul, kui see number on väiksem, näiteks 10 000, oleks tegemist hüppelise koormuse tõusuga. 27. Analüüsimate on muudatuse mõju kohtusüsteemile. 01.01.2025 seisuga on Eestis 164 maakohtunikku (Kohtunikfond 2025. aasta alguses - Kohtute aastaraamat - aastaraamat.riigikohus.ee), kellest igauhe lahendada on u 378 tsiviilasja (Maa-, haldus- ja ringkonnakohtute 2024. aasta menetlusstatistika töökoormusmetoodika põhimõtete alusel - Kohtute aastaraamat - aastaraamat.riigikohus.ee). Lisanduvad 10 000-23 000 hagimenetlust lisavad iga kohtuniku lauale keskmiselt 60-136 uut vaidlust, mis tõstab aastas kohtuasjade arvu ühe kohtuniku kohta 438-514 tsiviilasjani kohtuniku kohta. 28. Eelnõu seletuskirjas aga puudub teave, kuidas on kavandatud kohtusüsteemi toimetulek sedavõrd suuremahulise muudatusega. Sellises mahus kohtuasjade kasv mõjutab kohtusüsteemi tööd tervikuna. Hindamata on mõju kohtute töökorraldusele, näiteks: - mõju riigieelarvele – lisanduvate ülesannetega (10 000-23 000 uut kohtuasja) toimetulevaks vajaminev rahaline ressurss; - lisanduvate kohtunike arv; - muudatuse mõju teistele kohtuasjadele, eelkõige kohtuvaidluste kestusele ja kvaliteedile.	
10.	3.2. Muudatusega kaasneb negatiivne mõju tarbijakrediidivõtjale 29. Eelnõu seletuskirjas on hindamata mõju ka tarbijakrediidivõtjale. Seletuskirjas on nenditud, et hagimenetlus on hagiavalduse rahuldamise korral tarbijale oluliselt kallim, kuna hagimenetlusega kaasnevad maksekäsu kiirmenetlusega võrreldes suuremad kulud. Samal ajal jääb selgusetuks, kuidas tagatakse sellisel juhul tarbija parem kaitse. 30. Nii ei täida eelnõu valitsusliidu aluslepingus eesmäärke, mille kohaselt mh tugevdatakse inimeste kaitset vastutustundetu laenu andmise eest ning toetatakse õigusabi kättesaadavust ja täiendatakse maksekäsu kiirmenetlust selliselt, et osaliste õigused on paremini kaitstud (Eesti Reformierakonna ja Erakonna Eesti 200 valitsusliidu alusleping, p 184).	Selgitatud Valitsuse tegevusprogramm 2025–2027 näeb ette inimeste kaitse tugevdamist vastutustundetu laenu andmise eest ning maksekäsu kiirmenetluse täiendamist selliselt, et osaliste õigused on paremini kaitstud. Samuti tehisarul põhinevate abivahendite loomist, et automatiseerida tarbijakrediidilepingutest tulenevate nõuete aluste ja vastutustundliku laenu andmise

	31. Eelnõu koostajad on puuduliku mõjuhindamise tulemusel jätnud seega tähelepanuta, et eeldatavasti eelnõu ei taga tarbijakrediitdivõtjale paremat kaitset kuivõrd tarbijakrediitipakkujad hakkavad suure tõenäosusega kasutama hagimenetlust. Tarbijakrediitdivaidlused muutuvad tarbija jaoks oluliselt kallimaks kuivõrd hagi rahuldamise korral kannab tarbija lisaks enda õigusabikuludele ka teenuse pakkuja õigusabikulu, mida ka eelnõu koostajad on seletuskirjas möönnud. Selliselt halveneb tarbijakrediitdivõtja finantsseisund veelgi.	põhimõtete kontrollimine kohtumenetluses. Kohtu töökoormuse leevendamiseks tarbijakrediitiasjade lahendamisel ja asjade kiiremaks menetlemiseks võetakse kasutusele IT-lahendus, mis abistab kohtunikke avalduse andmete ja vastustundliku laenamise põhimõtte kontrollimisel hagimenetluses. Võlausaldaja peab avalduse esitamisel täitma andmeväljad, mis võimaldab kohtul väiksema töö- ja ajakuluga kontrollida avalduse andmeid ja hinnata, kas vastutustundliku laenamise põhimõtet on nõuetekohaselt järgitud. Kui hagimenetlus on kiirem ja lihtsam, on kulud väiksemad.
11.	3.3. Probleemi lahendamiseks ei ole kaalutud alternatiive 32. Eelnõu koostamisel on jäetud kaalumata alternatiivsed (sh mitteregulatiivsed) lahendused. Koheselt regulatiivse valiku s.t maksekäsukiirnetluse korra muutmine on vastuolus Riigikogu poolt kinnitatud Õigusloomepoliitika põhialustega kuni 2030, mille kohaselt õiguslik reguleerimine on lubatav vaid juhul, kui leebemad meetmed ei toimi, uusi eelnõusid ei algatata kergekäeliselt ning eelnõu algatatakse üksnes siis, kui nende vajalikkus on veenvalt põhjendatud. Õigusliku reguleerimisega probleemide lahendamine on viimane abinõu, enne seda kaalutakse teisi võimalusi. Lahenduste väljapakumisel hoidutakse ülereguleerimisest ja liigsest kiirustamisest Riigikogu 12.11.2020 otsus „Õigusloomepoliitika põhialuste aastani 2023 heakskiitmine“, punkt 6. https://www.riigiteataja.ee/akt/317112020002) 33. Valitud lahendus on vastuolus ka valitsusliidus kokku lepitud seoses kohtute töökoormuse vähendamisega (vt ptk 3.1). 34. Praegusel juhul aga puudub analüüs, kas eesmärki ei ole võimalik saavutada mõne teise, kuid ettevõtjaid, kohtuid ja tarbijaid vähem koormava abinõuga. Eelnõu koostajad on valinud kolmele sihtgrupile koormavaima lahenduse. Vähemkoormavaid alternatiive ja nende sobimatust seletuskirjas esitatud ei ole. 35. Näiteks ei ole selgitatud, miks ei ole rakendatav TsMS § 485, mis võimaldab esitada makseettepanekule vastuväite. Üheks VTK osaks olnuks vastata mh küsimusele, kas probleem seisneb regulatsioonis, millised on võimalikud lahendused, sh nii regulatiivsed kui ka mitteregulatiivsed ja milliseid lahendusi, nii	Mittearvestatud Eelnõu menetlemise viis lähtub poliitilisest otsustusest.

	regulatiivseid kui ka mitteregulatiivseid, on varem kaalutud või proovitud (Justiits- ja Digiministeerium. Väljatöötamiskavatsuse lihtsustatud vorm, p 1 ja p 3). Nii näiteks saaks üheks mitteregulatiivseks lahenduseks olla tarbijate teadlikkuse tõstmine.	
12.	4. MAKSEKÄSUKIIRMENETLUSE MUUDATUS TULEB EELNÕUST ERALDADA. VAJALIK ON KOOSTADA VÄLJATÖÖTAMISKAVATSUS JA ALUSTADA KOOSTÖÖD TURUOSALISTE JA ÕIGUSEKSPERTIDEGA 36. Seoses eelnõus sisalduvate oluliste puudujääkidega teen ettepaneku eraldada eelnõust maksekäsukiirmenetlust puudutavosa. Maksekäsukiirmenetlust puudutavas osas on vajalik koostada eelnõu VTK, mille raames kirjeldatakse muudatuse eesmärk, küsimuse võimalikud lahendused ning võimalike lahenduste võrdlus ja eelistatav lahendus. VTK ühe osana tuleb kirjeldada, millised olulised mõjud, lähtudes nende esinemise sagedusest, ulatusest, sihtrühma suurusest ja ebasoovitavate mõjude riskist, võivad seaduse rakendamisega kaasneda. 37. Seoses eelnõus sisalduvate oluliste puudujääkidega teeme ettepaneku ka töögrupi moodustamiseks, et koostöös lahendada maksekäsukiirmenetlusega seonduvaid kitsaskohti ning arutada võimalusi eelnõu kooskõlla viimiseks hea õigusloome reeglistiku ja põhiseadusega. Töögruppi on vajalik kaasata erinevate mõjutatud sihtgruppide ja Riigikohtu esindajad, kes tõenäoliselt ka südasuvisel kooskõlastamise aja tõttu ei ole jõudnud eelnõu osas seisukohta esitada. Vastasel juhul ei saa välistada, et Vabariigi President võib otsustada jätta seaduse selle põhiseadusega vastuolu tõttu välja kuulutamata.	Mittearvestatud Eelnõu menetlemise viis lähtub poliitilisest otsustusest.